DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

DESMOND MORRIS

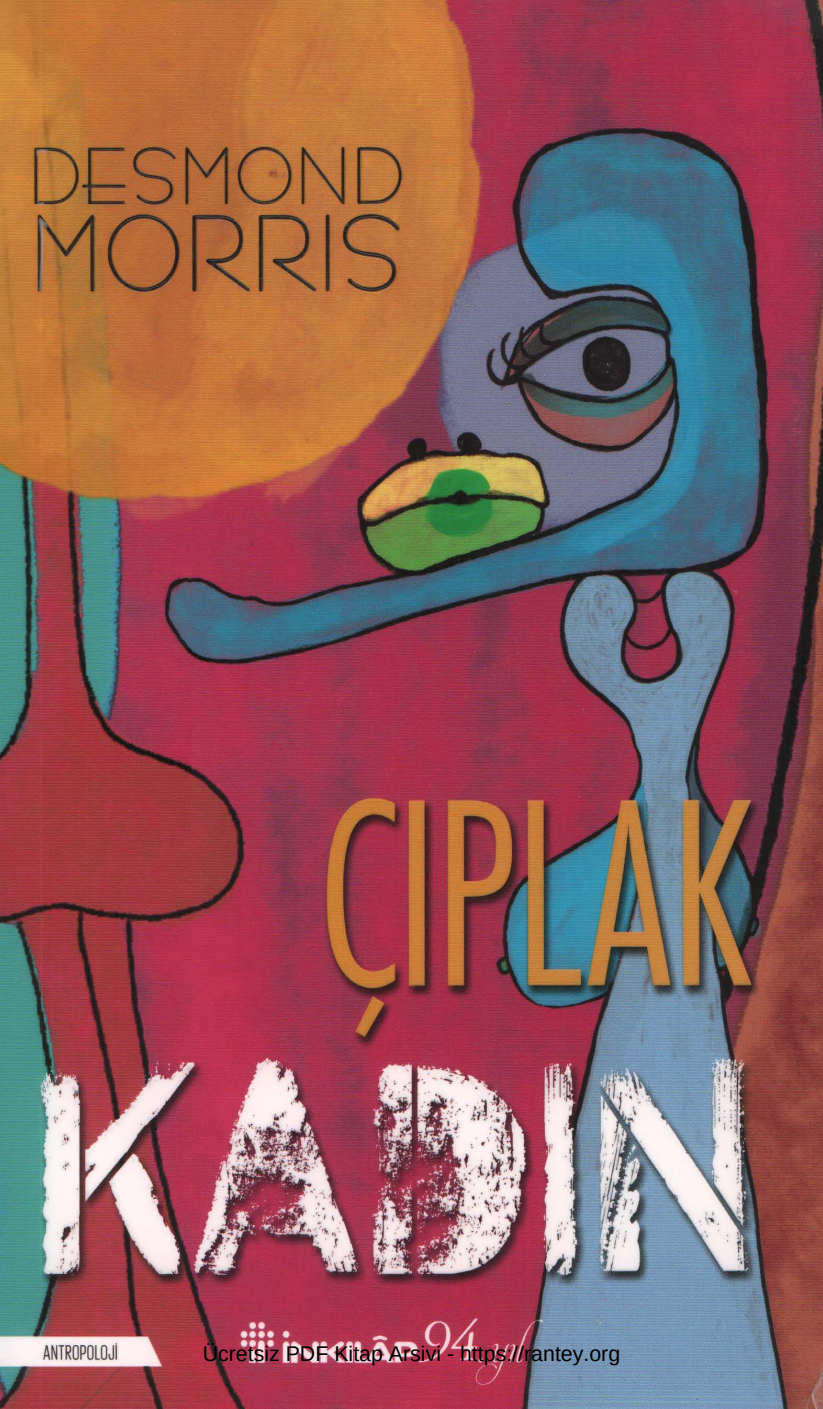

ÇIPLAK KADIN

ANTROPOLOJİ

İnkılâp 94

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

DESMOND MORRIS

ÇIPLAK KADIN

Her kadının vücudu güzeldir. Geçirdiği milyonlarca yıllık evrim sonucunda akıllara durgunluk verecek değişikliklere uğrayan ve son derece hassas düzeltmelerle işlenen kadın vücudu, bu gezegendeki en olağanüstü canlı varlıktır.

Farklı bölgelerde ve farklı zamanlarda yaşayan insan toplulukları, kadın vücudunu değişik şekillerde bezeyerek tabiatın önüne geçmeye çalışmıştır. İnsan denen canlı varlığı son derece iyi gözlemleyen Desmond Morris, bu çalışmasında büyük bir beceri ve titizlik içinde kadın vücudunu tepeden tırnağa incelemiştir. Tüm kadınlarda ortak olan biyolojik özelliklerin nasıl bir evrim geçirdiğine özellikle dikkati çeken Morris, toplumların kadın vücudunu mükemmelleştirmek yolunda karşılaştıkları zorlukları ve geçirdikleri aşamaları keşfetmeye çalışmıştır.

Bir zoologun bakış açısıyla, tamamıyla bilimsel gerçeklere dayanılarak ve büyüleyici anekdotlarla bezenerek yazılan bu kitap, zihinlerde son derece kışkırtıcı soru işaretleri uyandırmaktadır. *Çıplak Kadın*, Desmond Morris'in insan denen hayvanı inceleme konusundaki rakipsiz deneyimini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

"Morris'in bu çalışması son derece özgün, kışkırtıcı ve muazzam eğlenceli. Bu kitap insanların yaşamlarını değiştirecek."
Sunday Times

/inkilapkitabevi
/inkilapkitabevi
/inkilapkitabevi
Online alışveriş: inkilap.com
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

DESMOND
MORRIS

ÇIPLAK
KADIN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Çıplak Kadın/The Naked Woman - Desmond Morris

© 2004, Desmond Morris

İlk olarak, Vintage - Jonathan Cape tarafından The Naked Woman başlığıyla yayınlandı.
Vintage, Penguin Random House şirketler grubunun bir parçasıdır.
Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Telif ve Tercüme Ajansı aracılığıyla,
© 2021, İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ

Yayıncı ve Matbaa Sertifika No: 44066

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi'ne aittir. Tüm hakları saklıdır.

Editör Kadriye Kızıl
Yayına hazırlayan Senem Davis
Son okuma Hasan Basri Başkaya
Kapak tasarım Gilas Coşkun
Sayfa tasarım Şevval Ulusoy

ISBN: 978-975-10-4155-5

21 22 7 6 5 4 3 2
İstanbul, 2021

Baskı ve Cilt
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul
Tel:(0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks:(0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
inkilap.com
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DESMOND
MORRIS

ÇIPLAK KADIN

İngilizceden çeviren
Ayşe Aslı Özer

İNKILÂP 94. yıl

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Desmond Morris

1928 yılında Wiltshire'da dünyaya gelmiştir. Birmingham Üniversitesi'nden zooloji lisans derecesiyle mezun olduktan sonra, Oxford Üniversitesi'nde doktora yapmıştır. 1959 yılında Londra Hayvanat Bahçesi Müdürü olarak çalışmaya başlayan Morris, bu görevini sekiz yıl süreyle sürdürmüştür. Tüm dünyada milyonlarca satan *Çıplak Maymun* adlı kitabını bitirinceye dek yedi adet kitap ve birçok bilimsel çalışmaya imza atmıştır.

Desmond Morris, insan ve hayvan davranışlarını inceleyen birçok televizyon programı ve filmin de yapımcılığını üstlenmiştir. Kendisinin hem yetişkinler hem de çocuklar tarafından sevilmesini sağlayan kolay anlaşılır üslubu, onu günümüzün en ünlü doğa tarihi program yapımcılarından biri haline getirmiştir. Morris, aynı zamanda son derece başarılı bir sanatçıdır.

Ayşe Aslı Özer

1961 yılında Ankara'da doğdu. Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji'nden sonra Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Bugüne kadar pek çok kitabı Türkçeye kazandırdı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

Giriş.....7

1. Evrim 11
2. Saçlar 15
3. Alın 35
4. Kulaklar 49
5. Gözler 60
6. Burun 78
7. Yanaklar 90
8. Dudaklar 99
9. Ağız 115
10. Boyun 125
11. Omuzlar 134
12. Kollar 142
13. Eller 152
14. Göğüsler 170
15. Bel 190
16. Basen Bölgesi 200
17. Karın (Göbek) 205
18. Sırt 216
19. Cinsel Organ Üzerindeki Kıllar 225
20. Cinsel Organlar 238
21. Kalçalar 256
22. Bacaklar 272
23. Ayaklar 288

Kaynaklar 297
Dizin 313

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GİRİŞ

Bu kitap okuyucuyu, bir rehber eşliğinde kadın vücudunda gezintiye çıkarıyor. Bu açıdan bakıldığında bu eser ne psikolojik ne de tıbbi bir çalışmadır.

Kadın vücudu, evrimi sırasında erkek vücudundan çok daha ciddi değişikliklere uğramıştır. Kadın, diğer ilkel türlerle kıyaslandığında dişilere has birçok önemli özelliğinden arınmış ve günümüzdeki modern kadın görünümüne bürünerek eşsiz bir varlık haline gelmiştir.

Milyonlarca yıllık bir evrim sürecinden sonra bu son haline ulaştığı için her kadın güzel bir vücuda sahiptir. Bu evrim sırasında kadın vücudunda şaşırtıcı denebilecek ölçüde ve son derece hassas boyutlarda değişiklikler olmuş; bu sayede kadın, bu gezegendeki en göze çarpıcı canlı varlık haline gelmiştir. Buna rağmen toplumlar, değişik zamanlarda ve değişik yerlerde bu doğal evrimi daha da geliştirmek için kadın vücudunu süsleyip bezemiş, binlerce değişiklik yapma yoluna gitmişlerdir. Kültürlere göre farklılık gösteren bu çabaların bazıları hoş, bazıları ise acı verici olmakla beraber, hepsinin ortak amacı kadın vücudunu daha güzel hale getirmektir.

Her yörenin kendine özgü bir güzellik anlayışı olmuş ve her toplum kadını çekici hale getirmek için kendine özgü fikirler geliştirmiştir. Bazı kültürlerde daha ince vücut ölçülerine sahip

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kadınlar makbulken diğer bazılarında daha yuvarlak hatlı ve dolgun kadınlar rağbet görmüştür. Bazıları küçük göğüslü kadınları tercih ederken bazılarında büyük göğüslü kadınlar tercih edilmiş; bazıları bembeyaz dişlerde bazıları törpülenmiş dişlerde ısrar etmiş, bazı toplumlarda saçları kazınmış kadınlar beğeni kazanırken bazılarında ise uzun ve gür saçlar tercih edilmiştir. Moda dünyasının öncelikleri sürekli olarak değişime uğradığından dolayı Batı kültürü dahi kendi içinde büyük farklılıklar barındırmıştır.

Sonuç olarak bu kitap, kadın vücudunda tepeden tırnağa bir gezinti yaparken sadece tüm kadınların ortak biyolojik özelliklerini anlatmakla kalmayıp, aynı zamanda bu özelliklerin nasıl abartılıp göz önüne çıkarıldığından veya bastırılıp örtbas edildiğinden de söz etmektedir. Böylelikle dünyadaki en muhteşem varlık olan kadın, tüm çıplaklığıyla gözler önüne serilmektedir.

Şu noktayı belirtmek isterim ki, bu kitap kadının geçirdiği muhteşem evrimi ve toplumdaki yerini yansıtmaktadır. Kadının bu evrimi ve toplumdaki yeri birkaç yıl önce bende, tüm dünya üzerindeki erkek ve kadınlar arasındaki ilişkilerin detaylı bir biçimde ele alındığı İnsan Cinsiyetleri adlı bir televizyon dizisi yapma isteği uyandırdı. Yaptığım inceleme gezileri sırasında birçok ülkede kadınlara nasıl davranıldığını gördükçe kızgınlığım ve rahatsızlığım arttı. Batı'daki feminist hareketler sonucunda kadınların toplumsal statüsünde meydana gelen tüm olumlu gelişmelere rağmen, ne yazık ki dünyanın birçok yerinde kadınlar hâlâ erkeklerin "özel mülkü" ve toplumun aşağı tabakasına mensup insanlar gibi muamele görmektedir ve bu toplumlar feminist hareketten nasiplerini almamışlardır.

Bir zoolog gözüyle bana göre bu tür toplumlardaki erkeklerin baskın olması yolundaki gelişme, söz konusu toplamların Homo Sapiens'in[1] milyonlarca yıl boyunca kaydettiği gelişmeye ayak uyduramadığı anlamına gelmektedir. Biz insanların başarısı, erkeklerin avcılar olarak uzmanlaşmasına dayanan erkek

1 Latince insan: Şimdi yeryüzünde yaşayan gelişmiş insan türü. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve kadın arasındaki işbölümünün bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İnsanların küçük kabileler halinde yaşadığı göz önünde bulundurulursa, bu durum erkekler evden uzakta avlanırken kadınların sosyal yaşam içerisinde yemek yapmak, çocuklara bakmak ve kabile yaşantısını düzenlemek görevini üstlendiği anlamına gelmektedir. Böylece erkekler bu son derece önemli yegâne görevleri üzerinde ustalaşırken, kadınlarsa aynı anda birçok problemle başa çıkmak konusunda uzmanlaşmışlardır (Erkek ve kadın kimlikleri arasındaki bu fark, bugün de hâlâ geçerliliğini korumaktadır). Kabile yaşantısının süregeldiği bu toplumlarda, bir cinsiyetin diğerinden üstün olması gibi bir durum hiçbir zaman söz konusu olmamıştır. Erkek ve kadınların yaşamlarını sürdürebilmek için birbirlerine ihtiyaç duymaları, aralarında en eski çağlardan beri süregelen bir denge yaratmıştı. Erkek ve kadın farklı olmakla beraber eşittiler.

İnsan nüfusu arttıkça köy ve şehirler oluşmaya, kabile yaşantısı süren insanlar şehir ve köylerde yaşamaya başlamış ve bu denge bozulmuştur. Toplumda önemli bir yeri olan din unsurunun da bu dengenin bozulmasında önemli bir rolü olmuştur. Eski toplumlarda kadın Ana Tanrıça görevini üstlenmişken, şehirleşmenin baş göstermesiyle birlikte korkunç bir değişim olmuş ve müşfik Ana Tanrıça, yerini otoriter Tanrı Baba'ya bırakmıştır. Acımasız din adamları kendilerine arka çıkan "cezalandırıcı Tanrı"dan aldığı güçle, genelde erkeklere toplumun daha varlıklı ve üst seviyelerinde yer vermek suretiyle kendi varlıklarını da güvence altına almış ve kadınları evrim süreçlerinin en başından beri süregelen, doğuştan sahip oldukları sosyal konumlarından daha aşağı bir konuma oturtmuştur. İşte, yirminci yüzyılın başlarında İngiltere ve Amerika'da kadınların oy kullanma hakkına sahip olması için eylemler yapan kadınların ve daha sonraki yıllarda da feministlerin yeniden elde etmeye çalıştıkları hak, kadınların doğuştan sahip oldukları bu haktır. Bu durum her ne kadar kadınlar yeni haklar elde etmeye ve toplumda yeni bir yer kazanmaya çalışıyor gibi görünse de aslında onların istediği tek şey ilk çağlardan beri sahip oldukları konuma kavuşmaktır. Bu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hareketler Batı'da önemli ölçüde başarı kazanmış olmasına rağmen, dünyanın diğer bölgelerindeki kadınlar ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeye devam etmektedir.

İnsan Cinsiyetleri adlı çalışmamı tamamladıktan sonra bu konuyla daha fazla ilgilenmeye başladım ve 1985 yılında yayınlanmış olan *Bodywatching* (Bedenin İncelenmesi) adlı kitabımın yeni baskısının yapılmasına karar verilmesinin ardından, eskiden yaptığım gibi her iki cinsiyeti birlikte ele almak yerine, yeni kitabımı tamamıyla kadın vücuduna ayırmaya karar verdim. *Bodywatching* (Bedenin İncelenmesi) adlı kitabımda insan vücudunu, her bölümünü tek tek incelemek suretiyle tepeden tırnağa ele almıştım. Aynı sırayı bu kitapta da takip ederek okuyucuyu kadın vücudunda anatomik bir gezintiye çıkardım. Daha açık olarak ifade etmek gerekirse, kadın vücudunu başından başlamak suretiyle ayağına kadar tek tek inceledim. *Bodywatching* (Bedenin İncelenmesi) adlı eski çalışmamdaki metnin bir bölümüne sadık kalmakla birlikte bu, kitabın çok az bir bölümünü kapsamaktadır. Başta eski kitabın bir tekrarı gibi görünse de *Çıplak Kadın* tamamıyla özgün bir çalışma niteliğindedir.

Kadın vücudunun tüm kadınlarda ortak olan bölümlerini tek tek her bölümde biyolojik açıdan ele aldıktan sonra, farklı toplumlarda bu biyolojik özelliklerde ne gibi değişikler yapıldığını ayrı ayrı inceledim. Bu benim için muhteşem bir keşif gezisi oldu ve itiraf etmeliyim ki, kadın vücudunun karmaşık yapısı hakkında şu anda sahip olduğum bilgilere on sekiz yaşında iken sahip olmayı çok isterdim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1

Evrim

Bir zoolog gözüyle bakıldığında, insanlar çok büyük beyinlere sahip kuyruksuz maymunlardır ve en şaşırtıcı özellikleri de nasıl olup da bu denli başarılı olduklarıdır. Diğer maymunlar korkudan bir köşeye sinip zincir testerenin gelmesini beklerken, altı milyar insan büyük bir çekirge sürüsü gibi hızla tüm dünyayı istila etmiş ve yeryüzünün görünümü tamamıyla değişmiştir.

İnsanların başarısının sırrı, çok büyük nüfuslar oluşturacak şekilde bir arada yaşayabilmelerinde yatmaktadır. O kadar ki, nüfusun en yoğun olduğu bölgelerdeki insanlar dahi stresli yaşama ayak uydurabilmekte ve bir maymunun asla katlanamayacağı şartlar altında bile yaşamlarını sürdürebilmektedirler. Bu yeteneklerinin yanı sıra insanlarda, yeni keşif ve maceralara açılmak ve yeni şeyler öğrenmek için bitip tükenmeyen bir merak vardır.

İnsanların bu dostça tavırları ve meraklı yapılarının sihirli kombinasyonu, neoteni[2] adı verilen bir evrim sürecinin sonucudur. Bu evrim sürecinde insanlar, gençlere özgü karakter özelliklerini olgunluk çağlarına geldiklerinde de sürdürebilmektedirler. Diğer hayvanlar gençken oyun oynamaktan hoşlanmalarına rağmen yaşlandıkça bu özelliklerini kaybetmektedirler. İnsanlarsa tüm yaşamları boyunca bu özelliklerini sürdürebilmektedirler. Bu özellikleriyle onlar hiç yaşlanmayan Peter Pan'lardır. Tabii ki büyüyüp yetişkin olduklarında oyun diye adlandırdıkları şeyler nitelik değiştirmekte ve sanat, araştırma, spor, şiir, seyahat veya felsefe gibi adlar altında anılmaktadır. Tıpkı çocukken oynadık-

2 Neoteni: Bazı gelişmemiş özelliklerin yetişkinlik çağında da muhafaza edilmesi. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ları oyunlarda olduğu gibi bu oyunlar da risk alma, keşif ve yaratıcılık gerektirmektedir; bizi insan yapan da bu aktivitelerdir.

Ancak kadın ve erkek bu evrim sürecini tam olarak aynı şekilde geçirmemişlerdir. Her ikisi de çocukluktan yetişkinliğe geçerken oldukça uzun bir yol kat etmelerine rağmen, bazı özellikleri açısından farklı oranlarda gelişim göstermişlerdir. Erkekler davranış bakımından daha çocuksu özelliklere sahipken, kadınlar anatomik açıdan daha çocuksu özellikler taşımaktadır. Örneğin;

Erkekler otuz yaşında kaza yapmaya, kadınlara oranla on beş kat daha yatkındırlar. Bunun sebebi, çocukluk çağlarında oyun oynarken sahip oldukları risk alma özelliklerini hâlâ muhafaza etmeleridir. Erkeklerin bu özellikleri başlarının sık sık derde girmesine yol açmakla birlikte, ilkel çağlarda bu onlar için oldukça değerli bir özellikti. Zira o çağlarda erkekler risk almak zorundaydılar. İlkel çağlarda kadınlar kolayca gözden çıkarılamayacak kadar değerliyken erkekler için aynı durum söz konusu değildi. Bu onların risk alma konusunda uzmanlaşmalarına neden olmuştur. Birkaç erkeğin avlanma sırasında yaşamlarını yitirmesi, küçük kabilelerin üreme süreçlerini sekteye uğratmayacaktı. Oysa kadınların yaşamlarını yitirmesi üreme oranını ciddi bir tehdit altına sokacaktı. Hatırlamamız gereken şey, o çağlarda bu gezegende sayıca çok az olmamızın, üreme oranının önemini oldukça artırdığıdır.

Risk almak sadece fiziksel anlamda değil aynı zamanda zihinsel alanda da söz konusuydu. Erkek mucitlerin sayısı kadın mucitlere oranla daha fazlaydı. Önceden denenmiş, bilinen yöntemlere başvurmak yerine yeni keşiflere açılmak her zaman için risk unsuru taşır. Avlanmak dışındaki hemen her alanda önemli sorumluluk taşıyan ve ilkel kabilelerin can damarı rolünde olan kadınlarsa dikkatli olmak zorundaydılar. Kadınlar evrim süreci sırasında aynı anda birçok şeyi birden yapmak konusunda uzmanlaştılar. Örneğin sözlü iletişim, koku, işitme, dokunma ve renk ayrımı yapabilme özellikleri erkeklere oranla daha gelişmiş durumdaydı. Çocuklarını besleyip büyütme, onlara karşı daha

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

duyarlı davranma gibi konularda erkeklerden daha üstün durumdaydılar. Hastalıklara karşı da daha dayanıklıydılar. Zira anne olarak onların sağlığı çok daha önemliydi.

Tüm bunların bir araya gelmesi evrim süreci sırasında erkeklerin beyni ile kadınların beyninin farklı gelişim göstermesine sebep oldu. Bu süreç sırasında erkekler, çocuksu özelliklerini kadınlara oranla daha fazla muhafaza ettiler. Erkekler daha hayalperest, hatta zaman zaman daha aksi olurken, kadınlar daha hassas ve sevecen oldular. Aralarındaki bu fark da toplumda üstlendikleri rollerle uyuştu. Birbirlerini tamamladılar ve bu uyumlu birliktelik başarıyı da beraberinde getirdi.

Fiziksel yönden bakıldığında ise durum oldukça farklıydı. Evrim süreci sırasındaki iş bölümünde üstlendikleri avcılık rollerinden dolayı erkekler, fiziksel olarak daha güçlü ve atletik bir yapıya sahip olmak durumundaydılar. Ortalama bir erkek vücudunda 28 kg kas varken, bu oran kadın vücudunda sadece 15 kg civarındadır. Tipik bir erkek vücudu kadın vücuduna oranla yüzde otuz daha güçlü, yüzde on daha ağır ve yüzde yedi daha uzundur. Üreme açısından büyük önem taşıdığından dolayı kadın vücudu açlığa karşı daha dayanıklı olmak zorundaydı. Bu nedenle ortalama bir kadının kıvrımlı vücudunda yüzde yirmi beş oranında yağ varken, daha ince hatlı erkek vücudunda sadece yüzde on iki buçuk oranında yağ vardır.

Kadınların vücuduna daha tombul bir görünüm veren bu yağ dokusu, çocukluk çağlarından gelen bir özelliktir ve evrim sürecindeki konumuna hizmet edecek tüm diğer çocuksu özellikleri için de aynı şey söz konusudur. Yetişkin erkekler evrim süreci içinde çocuklarını korumak üzere programlanmışlardır. Yavaş yavaş büyümekte olan bu küçük insanın büyüyüp serpilmek için hem anne hem de babasının yardımına ihtiyacı vardır. Erkeklerin yağlı ve yuvarlak hatlı vücutlara sahip olan bebeklere karşı babacan ve koruyup gözeten bir tavır takınması, yetişkin kadınların da vücut hatlarındaki benzerlikten yola çıkarak bundan yararlanmalarına yol açmıştır. Kadınlar ne kadar bebeksi hatlı vücutlara sahip olurlarsa, bunu kullanarak erkeklerin kendilerini koruyup gözetmelerini sağlamaları da o kadar kolay olacaktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bunun sonucu olarak kadınların sesleri tiz konumlarını erkeklerinkine oranla daha fazla korudu. Boğuk ve kalın olan erkek sesleri saniyede 130-145 kez devir yaparken, daha tiz ve ince olan kadın sesleri saniyede 230-255 devir yapar. Daha başka bir deyişle kadınlar çocuksu seslerini muhafaza etmektedirler. Kadınlar aynı zamanda daha çocuksu yüz hatlarını ve en önemlisi de çocuksu saç stillerini de muhafaza etmişlerdir. Yetişkin erkekler daha sert kaş, burun ve çene hatlarına, kıllı göğüslere sahip olur ve sakal bıyık bırakırken kadınlar yumuşak, ince ve bebeksi yüz hatlarını muhafaza etmişlerdir.

Kısaca, erkek ve kadınların evrim süreci göz önünde bulundurulduğunda, erkekler daha çocukça davranış şekillerini benimseyerek daha az fiziksel değişikliğe uğramışlar, kadınlarsa daha çocuksu fiziksel özellikler kazanarak daha az çocuksu zihinsel özellikler göstermişlerdir.

Burada erkek ve kadınlar arasındaki farkın derecesine dikkat çekmekte yarar vardır. Kadın ve erkekler arasındaki farklardan söz etmişken hem erkek hem de kadınların her bakımdan diğer türlerdeki dişi ve erkeklerden yüz kez daha neotenik olduğunu hatırlamak gerekir. Erkekler ve kadınlar arasındaki farklar son derece gerçek ve ilginç olmakla birlikte oldukça azdır. Burada bu farklar üzerinde durmamın sebebi, öncelikle kadınların vücudunun erkeklere kıyasla daha fazla gelişip evrime uğradığına dikkati çekmektir. Bunu anlamak, kadın vücudunda tepeden tırnağa bir gezinti yaparken karşılaştığımız anatomik özellikleri açıklığa kavuşturmamıza yardımcı olacaktır. Ancak bu, her şeyi açıklamayacaktır. Zira hep birlikte göreceğimiz gibi, kadın anatomisinin, özellikle de cinsel ve üremeye bağlı özelliklerinde, kadın vücudunu bu denli evrimleşmiş ve mükemmel bir şekilde rafine olmuş bir organizma haline getiren gelişmeler olmuştur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

2

Saçlar

Bugün saçını doğal haliyle uzamaya bırakan kadın yok denecek kadar azdır. Eğer yapsaydı bu kadının topuklarına kadar uzanan bir yelesi veya eğer koyu tenli ise kafatasını saran kocaman bir yün yumağı olurdu. Çok eski ilkel atalarımızın bıçak, makas, tarak ve bunlara benzer araçları icat etmeden önce uzayan saçlarıyla nasıl başa çıktıkları, belki de bu sorunun cevabı olmadığı için antropologlar tarafından ele alınmamıştır. Tarih öncesi çağlardaki insanlar anlatılırken kitaplarda gösterilen hayali resimlerden bu çağlardaki kadınların poz vermeden önce, nasıl olduysa kuaföre gittikleri anlaşılmaktadır. Bu resimlerdeki kadınların saçları her zaman çok kısadır. Buradan da anlaşılmaktadır ki, hiç değilse kuaförlük fahişelikten daha eski bir meslektir. Burada bir terslik vardır ve kadın anatomisinin en büyük gizemlerinden biri de bunun altında yatmaktadır. Yani, kadınlar saçlarını neden bu kadar uzatmaktadırlar? Bir tavus kuşunun kuyruğunu andıran böylesine abartılı, pelerin gibi saçlar eski çağlarda kabile hayatı yaşayan insanlara oldukça büyük bir külfet yaratsa gerekti. Bu durumda böylesine abartılı bir gelişmenin evrim açısından ne gibi bir avantajı olabilirdi?

Daha da tuhafı, tipik bir kadının kafasındaki, kol altlarındaki ve genital organlarının üzerindeki kıllar dışında vücudunun başka bir yerinde kıl yoktur. Pek tabii bir büyüteçle bakıldığında, bir kadının tüm vücudunun üzerindeki kıllar görülebilir. Ancak uzaktan bakıldığında bu kılları görmek mümkün değildir. Bu da kadının neredeyse bir metre uzunluğundaki saçını daha da tuhaf kılmaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kadınların saç uzatma alışkanlıklarının kökenine inmek oldukça güçtür. Bir şempanze fetüsü yirmi altı haftalık olduğunda vücudundaki kılların dağılımı yetişkin insanlarınkiyle oldukça büyük bir benzerlik gösterir. İnsanlarda bu durumun yetişkinliğe kadar sürmesi ise neoteni dediğimiz özelliğe bir başka örnek teşkil eder. Dünyaya gelmeden önce tüm vücutları kılla kaplanan maymunların aksine biz insanların vücudundaki kıllanma döltüsel aşamada kalmıştır. Bu açıdan bakıldığında daha kıllı bir vücuda, bıyık ve sakallara sahip olan erkekler kadınlardan biraz daha geride olmasına rağmen hem erkek hem de kadınlarının vücudunun büyük bir bölümü kıllarla örtülü değildir. Göğüsleri kıllarla kaplı en kıllı erkekler bile bu sayede soğuk gecelerde daha az üşümemekte veya bu özellikleri onları güneş yanıklarından korumamaktadır.

Dolayısıyla öyle anlaşılmaktadır ki, diğer türlerle kıyaslandığında vücudumuzu kaplayan kıllar açısından doğa bize oldukça tuhaf bir tarz biçmiştir. Döltüsel gelişimimiz vücudumuzdaki yetişkinlere has bu tuhaf kıllanma seyrini açıklamakla beraber, bu kılları vücudumuzda tutmanın bize yaşamımızda ne gibi bir avantaj sağlayacağını açıklamamaktadır. Kesin bir açıklama olmayan durumlarda spekülasyonlar kaçınılmazdır.

İnsanların suda yaşadıklarını savunanlar, vücudumuzun daha iyi yüzebilmek için kıllarla kaplı olmadığını, buna karşılık güneşten korunmak için kafamızda saçlar olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu fikri savunanlar aynı zamanda, çocukların yüzerken annelerine tutunmalarını kolaylaştırması için kadınların metrelerce uzun saçlara sahip olduğunu söylemişlerdir. Bu teoriye karşı çıkanlar ise bu durumu oldukça inanılması güç ve abartılı bulmaktadır. Eğer anneler yiyecek bulmak için suya dalacak olsalar bile, büyük bir olasılıkla bebeklerini yanlarına almayacaklardır. Üstelik atalarımız Afrika'nın sıcak ikliminde evrim gösterdilerse, uzun saçlar yerine günümüzün Afrikalılarına benzeyen sık ve gür saçları olmaları gerekirdi.

İnsanlar suda yaşasalar da yaşamasalar da kafa derilerini kaplayan saçın koruyucu bir fonksiyonu olması makuldür. İlkel

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

insanlar tüm günlerini Afrika çöllerinde avlanarak geçirdiklerine göre, yoğun sıcaktan korunmak için koruyucu bir kalkana ihtiyaç duymaları gerekir. Gür saçlar koruyucu kalkan görevi görürken, vücudun geri kalan kısmının çıplak olması da terlemeyi önemli ölçüde kolaylaştırarak vücudun serinlemesine yardımcı olacaktır (terleme çıplak vücutta kıllarla kaplı vücuttan beş kat daha fazla serinlemeye sebep olur). Afrika'da yaşayan hayvanların vücutlarının tüylerle kaplı olmasının sebebi, büyük bir olasılıkla bu hayvanların daha çok şafak vakti ve akşam güneş battıktan sonra, yani güneş yokken aktif olmalarındandır, ilk insanlar ise tıpkı maymunlar gibi gündüz aktif olan hayvanlardı.

Bu durum, gür saçlar beyni yoğun güneş ışınlarından koruduğundan dolayı, Afrikalılara özgü olan ve kafa derisini örten gür saç stilini açıklamakla birlikte, daha serin bölgeler olan kuzey kesimlere doğru gidildikçe insanların neden saçlarını uzattıklarını açıklamamaktadır. Bazı antropologlar, doğal bir pelerin gibi omuzları ve sırtı örten uzun saçların kuzey yörelerde yaşayan insanları kışın üşümekten koruduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu insanlar geceleri iki büklüm olduklarında saçları bir battaniye gibi üzerlerini örterek onları soğuktan koruyacaktır. Hatta bu onlara hayvan derileri ile vücutlarını örtmek suretiyle ilk giysilerini yapma fikri verecektir. Ama eğer bu doğru olsaydı, soğuk ülkelerde yaşayan insanların vücutlarının kalın bir kıl tabakası ile kaplı olması gerekmez miydi? Daha öncekiler gibi bu savda da tam olarak yerine oturmayan noktalar vardır.

En akla uygun açıklama, insanlara has bu tuhaf saç biçiminin, bizi çok uzun zaman önce ardımızda bıraktığımız yakın akrabalarımızdan ayıran ve türümüzü temsil eden bir bayrak olduğudur. Eğer çok eski atalarımızı, herhangi bir kesici alet veya giysi icat edilmeden önceki atalarımızı, gözümüzün önüne getirirsek, onların bu gezegendeki diğer şeylerden çok daha farklı olduklarını görürüz. Çıplak vücutlarını saran uzun bir pelerin gibi kafalarını saran gür saçları ile arka ayakları üzerinde yürüyen bu yeni türün üyeleri hemen ayırt edileceklerdir. Bir türü diğerlerinden ayırt etmek için bu size tuhaf bir yol gibi görülebilir. Ancak,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

diğer maymun türlerine bir göz atmak, bir türü diğerinden ayırmak için değişik saç şekillerinin ne kadar sıklıkla kullanıldığını ortaya çıkaracaktır. Çok değişik türde başlık ya da yele gibi veya boyundan aşağıya doğru uzanan pelerinimsi saçlar, bıyık veya sakallara rastlamak mümkündür. Primatlar[3] en göze çarpan hayvan türleridir ve onlardaki en belirgin farkları gözlemek, bir türü diğerinden ayırt etmek için en etkili yöntemdir.

Çok eski çağlardaki atalarımızı en ilkel halleri olan çıplak vücutları ve uzun saçları ile çok uzak mesafelerden bile kolayca fark etmek ve tüylü vücutlu kuzenlerinden ayırt etmek mümkündü. Daha yakına gelindiğinde ise cinsiyetleri anlaşılabilirdi. Yüzlerini saran kılları ile birlikte erkekleri çıplak yüzlü kadınlarla karıştırmak imkânsızdı.

Bununla birlikte insanların saç şekilleriyle ilgili olarak sadece cinsiyet ayrımından çok daha fazlası vardır. İnsanlar ilk vatanları olan Afrika'dan daha başka yerlere göç etmeye ve değişik çevre koşullarına uymaya mecbur kaldıkça, geride bıraktıkları tropikal insanlardan farklılaşmaya başlamışlardır. Bu insanlar farklı iklim koşullarına adapte olmak zorunda oldukları için tamamen farklı yollar izlemişler ve bu da değişik ırkların doğmasına sebep olmuştur. Sıcak ve kurak çöllerde, daha ılık iklimlerde veya kuzeydeki soğuk bölgelerdeki yaşam koşullarıyla mücadele etmek zorunda kalan bu insanların vücutlarında bazı zorunlu değişiklikler yapılması gerekmiş ve bu değişiklikler yapıldıktan sonra da bunların muhafaza edilmesi önem kazanmıştır. Her köklü değişiklik hareketinde olduğu gibi, melezleşmeyi önlemek için bazı bariyerler konulması gerekmiştir. Değişik ırklar mümkün olduğunca birbirinden farklı görünmek zorundaydı ve bunu sağlamanın en çabuk yollarından birisi de değişik ırklara farklı saç şekillerini benimsetmekti. Örneğin kıvırcık saçlar, dalgalı saçlar, düz saçlar veya sarı saçlar gibi farklılıklar, değişik insan gruplarının kolaylıkla birbirinden ayırt edilmesine yardımcı olacaktı.

---

3 Primat: İnsanları, maymunları ve benzeri ilgili türden hayvanları içine alan en gelişmiş memeliler. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İnsanlar farklı ırklar oluşturmak suretiyle tüm dünya üzerinde yayılmaya devam ettikçe, bu süreç oldukça büyük bir hız kazanmıştır. Pek tabii birbirine yakın türden insanların tropikal insanlar, çöl insanları, sıcak iklim insanları veya kutupta yaşayan insanlar gibi gruplar oluşturacağı çok açıktı. Değişik saç şekilleri böyle bir sürecin meydana gelmekte olduğunun ilk göstergesi idi. Ancak bu süreç çok ileri aşamalara gelmeden önce, insanlık çok önemli bir değişim yaşadı. Gelişmiş zekâmız sayesinde gemileri icat ettik, atları ehlileştirip binek hayvanı haline getirdik, tekerleği icat ederek atlı arabalar yaptık, tren ve otomobili icat ettik, demiryolları ve karayolları inşa ettik ve en sonunda da uçak yapmayı başardık. Bu sırada henüz yeni yeni yeşermeye başlamış olan ırklar arasındaki farklılıklar başlangıç aşamasındaydı. Sadece iki tür ilerleme kaydedilmişti: Sıcak ve nemli iklim koşullarının doğurduğu farklılıklar (ten renklerinde, ter bezlerinin çalışmasındaki farklılıklar gibi) ve yüzlerde, özellikle de saçlarda meydana gelen farklılıklar.

Modern insanlar bugün vücutlarında iklim koşullarına bağlı olarak değişiklik yapma yoluna gitmeyi pek tercih etmemektedirler. Bu artık kullanılmayan bir yoldur. Biz insanlar, kıyafetlerimizde iklim koşullarına göre uyarlama yapmak, merkezi ısıtma sistemi kullanmak, buzdolabı ve klimalar kullanmak suretiyle yaşadığımız çevre koşullarına uymayı öğrendik. Artık değişik ırkların yaşadığı çevre koşullarındaki farklılıklar önemini yitirmiştir. Farklı ırklara mensup insanları birbirinden ayırt edici özellik olan değişik saç şekillerine gelince, bu bugün modası geçmiş bir ayırt edici özellikten başka bir şey değildir. Biz insanlar artık birbirimizden ayrı değil, bir arada yaşadığımız için, bu tür farklılıklar uyumsuzluğa sebep olmaktan başka bir işe yaramamıştır. Dünya üzerindeki insanlar gelecekte daha da fazla bir araya gelip iç içe geçtikçe, insanları birbirinden ayırıcı bu tür mekanizmalar yavaş yavaş ortadan kalkacaktır. Ancak bundan önce bu mekanizmaların anlaşılmasında yarar vardır. Eğer bu mekanizmaların ırklar arasındaki ayrımları yansıttığını düşünürsek, bu farklılıklar problem yaratmaya devam edecektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bunlar göze çarpan farklılıklar olabilir, ancak önemsiz ve yüzeysel farklılıklar olup bu şekilde ele alınmalıdır.

Kadınların saçları konusuna dönersek, uzun saçları ve kılsız yüzleri ile kadınlar kolaylıkla ayırt edilebilirler. Daha önce de belirttiğim gibi, kadınların tepelerini gür saçlarla örtmelerinin sadece görsel bir işlevi varsa, o zaman asırlar boyunca hem olumlu hem de olumsuz yönden fazlasıyla dikkat çekmesine şaşırmamak gerekir. Yüzyıllar boyunca kadınların saçları göz önüne çıkarılmış, gizlenmiş, şekil verilmiş, kesilmiş, uzatılmış, düz taranmış, dalgalı taranmış, boyanmış ve binlerce değişik şekle sokulmuştur. Saç, kadınların gurur kaynağı olmaktan tutun da dini tabu olmaya kadar birçok şeye konu olmuştur. Kadın vücudunun başka hiçbir bölümü bu boyutlarda bir kültürel farklılığa konu olmamıştır.

Bu farklılıkları daha detaylı bir şekilde ele almadan önce saçı daha yakından incelemek yararlı olacaktır. Her insanın başında yaklaşık yüz bin adet saç teli bulunmaktadır. Sarışınlar daha ince telli saçlara sahip olduğundan, aradaki bu farkı ortalama saç teli adedinden daha fazla sayıda saç teline, yüz kırk bin saç teline sahip olarak kapatmaktadırlar. Esmerler yüz sekiz bin saç teline sahip olurken kızıl saçlılar ise doksan bin adetle en az saç teline olanlardır.

Tipik olarak her bir saç teli altı yıl boyunca uzadıktan sonra dökülmeden önce üç aylık bir dinlenme dönemine girer. Herhangi bir zaman aralığında saç tellerinin yüzde doksanı aktif olarak uzarken yüzde onu dinlenmektedir. Dolayısıyla bir insanın yaşamı boyunca her bir saç telinin kökünden ardı sıra on iki adet saç teli çıkar. Diğer memelilerden farklı olarak insanlarda mevsimsel tüy dökme dönemi yoktur. Kafatasımızdaki saçların kalınlığı her mevsimde aynıdır.

İnsanların saçı yılda ortalama on üç santim uzar. Ama sağlıklı ve yetişkin bir insanın saçı bir yılda on sekiz santime kadar uzayabilir. Dolayısıyla böyle bir insan ele alındığında, eğer saçı hiç kesilmezse dökülmeye başlamadan önce bir metreden fazla uzar. Bu, diğer primatlardakinin çok üzerindedir ve gerçek anlamda insan türüne özgü özelliklerden bir tanesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Çok nadir olarak bu durumun istisnaları vardır. Bazı durumlarda altı yıldan sonra dökülmeye başlamak yerine, saç yere değinceye kadar uzamaya devam eder. Hatta bazı durumlarda daha da ileri boyutlara ulaşarak, bazı kadınların üzerlerine basacak uzunluğa gelinceye kadar saç uzattıklarına rastlanmıştır. Genç bir Amerikalı kadın dört metreden uzun saçlara sahipti. Ancak Çinli bir kadın, bu olağanüstü durumun da üzerine çıkarak beş metre uzunluğundaki saçlarıyla dünya rekoru kırmıştır. Öyle görünüyor ki, genetik olarak öyle bir evrim söz konusu olmuştur ki, çok nadir de olsa bazı durumlarda kadınların saçları denetimden çıkarak uzamaya devam etmiş ve süper saçlı insanlara rastlanmıştır.

Bu aşırı uçlar bir tarafa bırakılsa dahi şurası açıktır ki, keşiflere açık olan insanoğlu, üzerlerinde manipülasyon yapabilecekleri bu kadar çok sayıda saç teline sahip oldukları sürece, değişik saç stillerini denemeye devam edecektir. Bazı eski Venüs heykelleri göz önünde bulundurulduğunda bu, en az yirmi bin yıldan beri süregelen bir durumdur. Saç stillerinin sergilendiği taş devrine ait bazı el yontması eserlerde değişik saç stillerine rastlamak mümkündür. Bazılarında saç, başın orta kısmından ayrılmış, bazılarında ise örülerek sağ omuz üzerine bırakılmıştır.

Eski çağlara bakıldığında saç şekillerinin zaman içinde yavaş yavaş nasıl değişime uğradığını ve her bir çağın da o döneme özgü saç stilleri sergilediğini görmek mümkündür. Modern çağda profesyonel kuaför salonlarının ortaya çıkması ve küresel iletişimin gelişmesi ile modada çok hızlı değişimler olmaya başlamıştır.

Bugün yirminci yüzyılda değişik saç stilleri üzerinde birden fazla faktör rol oynamaktadır. Günümüzde ortalıkta şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla saç stili vardır. Gündemde olan ünlü kişilerin saç stillerini taklit etme eğilimi kısa ömürlü akımlara sebep olsa dahi, hiçbir liderin "yirmi birinci yüzyıla damgasını vuran saç stili budur" diye ortaya çıkıp bağıramayacağı kadar çok sayıda, her role uygun birçok saç modeli vardır. Örneğin politikacılara has kullanışlı kısa saç modeli, bir pop stara

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yakışan uzun saçlar, Hollywood yıldızlarının mizamplili saçları, asilerin diken diken duran vahşi görünümlü saçları gibi. Ancak bu saç stillerine bu şekilde kalıplaşmış etiketler koymak da pek adil olmayacaktır. Zira stillerin de kendi içlerinde birçok değişik varyasyonu vardır.

Bu varyasyonlara tek tek burada yer vermeye gerek yoktur. Ancak şunu söylemekte yarar var ki, yüzyıllardan beri süregelen temel kadın saç modelleri stratejilerinin sayısı çok fazla değildir. Bu temel modeller ise geçici moda akımları ile değil, kadınların saçları ile neler yapabileceği olasılıkları ile bağlantılıdır. Bu saç modellerinin bazıları geçmişte kalmış ve şu an gözümüze çok tuhaf görünmekteyken, bazıları halen kullanılmaktadır.

Tüm bu stratejiler içinde en kolayı, doğal görünüme uygun bir saç modeli tasarlamaktır. Burada kadın, saçlarını günün her saatinde, ister toplum içinde olsun isterse olmasın hem günlük hayatında hem de özel sosyal toplantılarda serbest olarak aşağıya doğru taramaktadır. Bu saç modelinde kadın saçını yıkayabilir, tarayabilir veya fırçalayabilir, ama şekil vermez. Bu tarz saç modeli tüm stratejilerin en temeli olsa da günümüzde oldukça nadir uygulanmakta ve ancak basitliğin sosyal bir doktrin haline geldiği az gelişmiş toplumlarda veya kültürlerde kullanılmaktadır.

Örneğin fabrikalar ya da tarlalarda, çok ağır fiziksel şartlar altında çalışan kadınlar için daha pratik bir model sunulmaktadır. Saç, rahat kullanımı kolaylaştıracak şekilde arkada toplanmaktadır. Böylece saçlar kadının gözlerinin üzerine düşüp görüntüsünü kapatmayacak veya oraya buraya takılmayacaktır. Kadın günlük işlerle uğraşmazken saçını açıp serbest bırakmaktadır. Bu, eski zamanlarda köylüler tarafından yaygın olarak uygulanan bir tarz olmakla beraber, bugün hem ağır fiziksel şartlar altında çalışmamalarına rağmen saçlarını arkada atkuyruğu yaparak kullanmayı tercih eden, hem de evde ve işyerinde dağınık saçlarını kontrol altında tutmak isteyen kadınlar tarafından uygun bir yöntem olarak benimsenmektedir.

Kadınların büyük bir çoğunluğu, özellikle de büyük şehirlerde yaşayanlar için bulunan pratik ve doğal çözümler, hiçbir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

zaman yeterli olmamıştır. Bu kadınlar asırlar boyunca saçın bir şekilde şekillendirildiği, dalgalı veya düz görünüm kazandırıldığı, süslendiği veya tutturulduğu şekil verilmiş saç modelini benimsemişlerdir. Özellikle de kuaför salonlarının yaygın olduğu ülkelerde uygulanan yöntem budur. Ama kadınların saçlarını göstermesinin bir tabu olduğu ve sıkı dini kuralların uygulandığı ülkelerde böyle bir uygulama yasaktır.

Saça şekil vermek için kullanılan iki temel yöntemden birisi saçı hacimli göstermek, diğeri ise azaltmaktır. Nasıl bir değişiklik yapılmış olursa olsun saçı hacimli göstermek kadının yüzüne daha gösterişli bir hava verecektir. Böylece kadın daha uzun boylu görünecek ve daha kolay göze çarpacaktır. Bunu sağlamak için en çok başvurulan yöntemlerden birisi peruk takmaktır.

Peruk takmak en az beş bin yıldır kullanılan bir yöntemdir. Eski Mısır'da yüksek sınıfa mensup ailelerde kadınlar, saçlarını tamamıyla kazırlar ve toplum içine çıkacakları zaman peruk takarlardı. Eski Roma'da ise kadınlar, Eski Mısır'da olduğu gibi saçlarını tamamıyla kazımamakla birlikte toplum içinde gösterişli peruklar takmayı severlerdi. Eski Roma'daki kadınların gösteriş yapmak için kullandıkları bu yöntem, kadınların takacakları perukların yapıldığı saçların, Roma ordusunun yendiği ülkelerin halklarının saçlarından temin edilmesi yoluna gidilmesi ile tatsız bir hal almıştır. Zira Romalılar zafer kazandıkları ülkelerde insanların kafa derilerini yüzmeye başlamışlardır.

Gösterişli peruklar Ortaçağ'da kilise tarafından yasaklanmış, ancak Elizabeth döneminde yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Bunun en önemli sebebi ise o çağda kullanılan ilkel kozmetik maddelerinin saça zarar vermesi, bu nedenle de saçın kamufle edilmesine gerek duyulmasıdır. Gösterişli peruklar ise altın çağını, abartının had safhaya ulaştığı on sekizinci yüzyılda yaşamış, bu çağda kadınlar abartılı saçlarını göstermek için daha önce hiçbir konuda olmadığı kadar birbirleriyle yarış etmeye başlamışlardır. Bu devirde kullanılan perukların bazıları yetmiş beş santim uzunluğunda ve oldukça süslü idi. O kadar ki, kadınların kapılardan geçebilmesi için kapıların yükseltilmesi,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

atlı arabalardaki koltukların ise alçaltılması gerekiyordu. Yataklarda ise kadınların başlarındaki perukla birlikte yatıp dinlenebilmesi için özel ayarlamalar yapılmıştı. Paris operasında sadece localarda peruk takılmasına izin veriliyordu. Aksi takdirde peruklar arkada oturan kişinin sahneyi görmesini engelliyordu. Saçlarla ilgili başka hiçbir yöntem toplumda bu denli önemli bir etki yaratmamıştır. Peruklarla ilgili bu durum savurganca yapılan gereksiz harcamaya önemli bir örnek oluşturuyordu. Perukların yapım ve bakım maliyetleri çok yüksek olduğundan, peruk takan kadınların kocaları bu modayı finanse etmek için oldukça cömert davranmak durumundalardı. Sonuç olarak bu erkeklerin hanımlarının saç defileleri "ekstra harcamalara" çok iyi bir örnek oluşturuyor, yani böylece bu kadınlar kocalarının ne kadar zengin olduklarını sergilemiş oluyorlardı.

Bu oldukça abartılı modaya son noktayı koyabilen tek kişi, peruk takan aristokratların kafalarını uçuran Madam Guillotine idi. Fransız Devrimi'nden sonra şık perukların kullanılması hiçbir zaman eski düzeyine ulaşmamıştır. Peruk kullanımı 1960'lı yıllarda sentetik maddelerden yapılan suni renkli peruklarda olduğu gibi değişik şekillere bürünüp yeniden su yüzüne çıkmakla birlikte, hiçbir zaman eski düzeyine ulaşmamıştır. Modern çağda kullanılan peruklar o derece doğal görünümlüdürler ki, peruk olduklarını anlamak çok zordur.

Bazı kadınlar (özellikle de yaşlandıkça saçları azalanlar) doğal bir görünüm sergileyen peruk takmadan toplum içine çıkmamaktadırlar. Bazı ünlü kişiler ise saçlarındaki sorunlar yüzünden değil de kullanışlı olduğu için peruk kullanmayı tercih etmektedirler. Bu kişiler, saçları sağlıklı olsa bile saçlarını yaptırmak için uzun saatler harcamak yerine peruk takıp çıkmayı yeğlemektedirler. Buradaki en büyük avantaj bu perukların sahipleri olmadan da taranıp bakımlarının yapılmasıdır.

Saçların daha hacimli gösterilmesi konusuna tekrar dönersek, 1980'lerde popüler olan kocaman görüntülü saçlar bu konuya yakın geçmişimizdeki en iyi örneği teşkil eder. Burada peruk takmak yerine kişinin saçı mümkün olduğunca hacimli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu, saça fön çekmek, kabarık bir görünüm kazandırmak için saçları tersinden taramak, köpük ve saç spreyi kullanmak suretiyle elde ediliyordu. Yerçekimine bu şekilde meydan okunması bir eleştirmen tarafından "zamanımızın mimari harikalarından biri" olarak tanımlanmıştır. Zaman zaman Dolly Parton (Amerikan folk müziği sanatçısı) saçı olarak da adlandırılan bu kabarık saç stili özellikle, "saç ne kadar kabarık olursa, Tanrı'ya da o kadar yakın olunur" özdeyişinin yaygın olduğu Amerika'nın küçük kasabalarında ve güney eyaletlerinde popülerdi. Bu saç şeklinin rağbet görmesinin sebeplerinden bir tanesi de hacimli saçların, büyük yüz hatlarını küçültmek suretiyle çekici göstermesiydi. Bu stil aynı zamanda kişiyi daha dışadönük, dost canlısı ve iddialı göstererek kendine güvenini artırıyordu. Bu stile karşı çıkanlara göre ise saçların bu abartılı görünümü kişiye cüretkâr ve bayağı bir ifade veriyor, kusurlu yönlerini örtmekten başka bir işe yaramıyordu. Söz konusu saç stilinin en önemli kusurlarından bir tanesi de dikkat çekmek için iyi bir yol olmasına rağmen cinsellik açısından kullanışsız olmasıydı. Zira erkekler başlarını bu saçların üzerinde rahatça hareket ettiremeyecek veya saçı rahatlıkla okşayıp karıştıramayacaktı.

Son zamanlarda saçı daha hacimli göstermek için daha gelişmiş ve ustaca bir yöntem tercih edilmeye başlandı. Saça daha uzun bir görünüm kazandırmak için postiş denilen bir ek takıldı. Bu, ya bir değişiklik yapıp kısa saça uzun bir görünüm vermek için ya da kadının kendi doğal saçının istediği kadar uzamadığı durumlarda tercih ediliyordu. Modern yöntemler, postiş denilen bu ekin varlığının fark edilmesini bile olanaksız kılıyordu. Bazıları fark edilse bile yarım peruk gibi kabul gördüler.

Saça şekil vermek için en çok kullanılan ikinci yöntemse saçı ya kesmek ya da sıkıca toplamak suretiyle azaltmaktır. Bu saç stili önemli günlerde saçı sıkıca geriye toplamak suretiyle uygulama alanı bulmuştur. Günlük kullanımda ise saç doğal haliyle aşağıya doğru taranmıştır. Son zamanlarda birçok kadın günlük yaşantısında rahat ve kullanışlı saçları tercih etmekle birlikte cenaze törenleri, düğünler ve bunlar gibi büyük organizasyonlarda

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

saçlarına değişik bir görünüm kazandırmak için her türlü külfete girmeyi göze almaktadırlar. Günümüzün kadınları toplumda saygın ve disiplinli bir hava uyandırmak için genellikle saçlarını sıkıca geriye doğru toplamayı veya başka bir şekilde geriye atmayı tercih etmektedirler. Bu kadınlar böylece insanlara, "ben önemli ve ciddi bir insanım. Benimle fazla yüz göz olmayın" mesajını vermektedirler.

Bazı kadınlar ise bir adım daha ileriye giderek toplum içinde saçlarını hiçbir zaman serbest bırakmamayı tercih etmektedirler. Bunu sağlamak için de evdeki günlük yaşantılarının dışındaki zamanlarda saçlarını sıkıca geriye doğru topuz yapmak veya bir şekilde toplamak yoluna gitmektedirler. Buna bir nevi "mürebbiye" stili saç da denebilir. Başkaları üzerinde otorite kurmak isteyen kadınlar, saçlarını mümkün olduğunca kafataslarına yapıştırıp sıkı bir şekilde geride toplamak suretiyle bu havayı vermeye çalışmaktadırlar. Bu onların kadınsı havalarından sıyrılmalarına ve kişisel özgürlüklerini kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu kadınların saçları o denli sıkı toplanmıştır ki, kolayca karıştırılamaz veya okşanamaz. Bu onlara hem gerçek anlamda hem de mecazi anlamda kolayca yaklaşılamayan ve dokunulamayan bir kadın havası vermektedir.

Bazı kadınlar ise saçlarını o kadar kısa kestirmektedirler ki, geriye doğru toplanmaları veya serbest bırakılmaları olanaksız bir hal almaktadır. Kalan çok az miktarda saç hâlâ serbest bırakılabilir, ama artık kadının rahat hareket etmesini sağlamak için geriye doğru toplanması veya değişik sosyal çevrelere uyum sağlaması için farklı tarzlarda şekil verilmesine gerek kalmamaktadır. 1920'lerdeki modern ve özgür genç kız havasına bürünmek isteyen kadınlar, bu saç stilinin ilk uygulayıcıları olmuşlardır. Bu stil daha sonra 1960'larda, tasarımcı Vidal Sassoon tarafından yeniden gündeme getirilmiştir.

Bu stilin uygulayıcılarının ilk bakışta vermek istedikleri mesaj çok açıktır: faal ve kaygılardan uzak, serbest kadın. Burada, saçlara kadınsı bir havadan ziyade erkeksi bir hava verilmeye çalışılmıştır. Bu saç stilinin dezavantajı şudur: Teorik olarak kul-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lanışlı gibi görünse de 1920 ve 1960'lı yıllarda uygulanan bu kısa saç stilinin formunu kuaförden çıktıktan sonra korumak oldukça güç olmuştur.

Aynı kısa saç stili 1970'lerde, bu kez çok daha ciddi bir mesajla, feminist bir strateji olarak gündeme gelmiştir. Çalışan kadınlar bu stili işyerlerindeki erkek mesai arkadaşları üzerinde daha fazla saygı uyandırmak için bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. 1990'lara gelindiğinde, bu sert havalı kısa saç stilinde yumuşama gözlenmiş, saç daha feminen bir hava kazanmıştır. Feminizm sonrası iş hayatındaki kadınlar bu stili uygulayarak şu mesajı vermeye çalışmışlardır: "Ben disiplinli bir kadınım. Ama bu dünyada yüksek mevkilere gelmek için kadınsı havamdan taviz verecek değilim." Daha yumuşak görünümlü bu kısa saç stili ile 1990'ların kadını, savaşa hazır erkeksi bir hava ile süslü püslü ve kadınsı bir hava arasında gidip gelmektedir. Bu stilin amacı, bir taraftan seksi ve özgür bir hava uyandırırken, diğer taraftan da ustaca bir üslupla kontrollü bir izlenim bırakmaktır. Yirmi birinci yüzyıla girerken profesyonel saç tasarımcılarının yeni sloganı bu olmuştur.

Bazı kadınların bir adım daha ileriye giderek saçlarını kısacık kırptırmasıyla bu tarz, daha sert bir ifade zemini bulmuştur. Böylece saçın doğal haliyle serbest bırakılma olanağı, özel durumlar da dahil olmak üzere tamamıyla ortadan kalkmaktadır. Güzel kadınlar için bu, cüretkâr bir ifade şeklidir ve şu mesajı vermektedir: "Bana bakın. Güzel olmak için güzel saçlara ihtiyacım yok." Bu haliyle bakıldığında bu durum kadına kibirli bir hava vermektedir. Aynı zamanda bir cins başkaldırma olarak da kabul edilebilir. Kadın burada gelenekleri göz ardı etmekte, kuralcı ve modaya uyan kadınların uyguladıkları saç stillerine uymayı reddetmektedir. Bu akımdan hoşlanmayan kadınlar, bu kadınların davranışlarını kendilerini göstermek için etkili taktikler olarak görmekte; erkekler ise okşamayı hayal ettikleri yumuşacık saçların ellerinden alınmasından rahatsız olmuş gibi görünmektedirler.

Bazı kadınlar ise bir adım daha ileriye giderek saçlarını tamamıyla kazımış ve saç sorununu kökünden halletmiştir. Bazı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kültürlerde kadınların saçlarının kazınması bir çeşit ceza yöntemi olarak uygulanırken, bazılarında ise köleliğin veya kendini gönüllü olarak bir Tanrı'ya adamanın bir sembolü olarak kullanılmıştır. Diğer bazı toplumlarda ise bir ölünün ardından tutulan yas seremonilerine katılan tüm kadınların saçlarını kazımaları gerekirdi. Finikelilerde bu kurala uymayan kadınların kendilerini tapınağa fahişe olarak adamaları beklenirdi. Günümüzün Fransız tasarımcılarından biri, modern kadının kendi saçlarının esiri olmadığını göstermek için kendisiyle birlikte çalışan mankenlerin tümünden saçlarını kazıtmalarını istemişti. Erkekler açısından bakıldığında ise kadınların bu saçları kazınmış halleri hemen hemen her zaman (Jan d'Arc'tan tutun da kadın punkçılara kadar) cinsel çekicilikten yoksun ve iştah kapatıcı olarak görülerek kadınların uzun saçlarının yarattığı cinsel cazibenin inkâr edilmesi olarak kabul edilmiştir.

Erkeklerde cinsel istek uyandırdığı gerekçesi ile kadınların saçlarını çok göze batacak şekilde teşhir etmeleri ne şekilde olursa olsun bazı zamanlar kısıtlanmıştır. Saçı örterek veya bir şekilde gizleyerek, saçın verdiği erotik mesaj örtbas edilmeye çalışılmıştır. Bu bağnaz ve katı kuralcı yaklaşımın en yumuşak şekli şapka, başlık veya eşarp takmaktır. Kadınlardan Katolik kilisesine girerken saçlarını örtmelerini istemek, kadınların Hıristiyan ayinleri sırasında saçlarını tamamen örtmelerinin gerektiği çağları hatırlatmaktadır. Nikâh ve cenaze törenlerinde kadınların şapka takması ise bu eski uygulamanın bugüne yansımış halidir.

Sıkı dini kuralların uygulandığı toplumlarda kadınlar hem geçmişte hem de bugün, toplum içinde oldukları zamanlarda saçlarını tamamen örterler ve sadece kendi evlerinde, etrafta hiçbir yabancının olmadığı durumlarda açarlar. İslami kuralların sıkı sıkıya uygulandığı toplumlarda ise bu her zaman için böyledir. Kadının sokakta yürürken saçının küçük bir bölümünün bile yanlışlıkla açılması, bu kadının dini otoritelerce görevlendirilmiş erkek yetkililer tarafından dövülmesine neden olmuştur. Sıkı kuralların uygulandığı Hıristiyan kiliseleri de kadınların saçlarını örtmeleriyle ilgili kurallar getirmiştir. Geçmişte, dindar ve evli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hıristiyan kadınlar bu kurala uyar ve toplum içinde saçlarını göstermezlerdi. Bugün bu kural Hıristiyan rahibeler tarafından hâlâ uygulanmaktadır.

Dini inanışlara bağlı olarak saç örtülmesinin uç örneklerinden bir tanesine de bugün New York'taki Ortodoks Yahudi cemaatinde rastlanmaktadır. Bu toplumlardaki kadınlar toplum içine çıktıklarında saçlarını tamamen örtmek zorundadırlar ve saçlarını sadece kendi yatak odalarında kocalarıyla baş başa kaldıklarında açarlar. Bu olağanüstü durumun dışında bu kadınlar tipik bir New York'lu gibi yaşamakta ve bu ikilemin üstesinden ustaca gelmektedirler. Bunu sağlamak için kendi doğal saçlarıymış gibi görünen oldukça pahalı ve doğal görünümlü peruklar takmaktadırlar. Sheitel adı verilen bu peruklar doğal saç üzerine takıldığında, dışarıdan bakan herhangi bir insanın bunların peruk olduğunu anlaması hemen hemen olanaksızdır. Böylelikle kişi, dış görünüşüne herhangi bir zarar vermeden bu dini kuralı yerine getirmiş olmaktadır.

Şurası çok açıktır ki, saçta değişiklik yapmak vücudun diğer kısımlarında değişiklik yapmaktan çok daha kolaydır. Zira bu değişiklikleri son derece kolay ve hızlı bir şekilde yapmak mümkündür. Saç uzamaya başladıkça yeni saç stilleri denenebilmektedir. Her şeyden önce saç çok kolay göze çarpan bir bölgedir ve saçta yapılacak en küçük bir değişiklik bile dışarıdan bakan herhangi birisi tarafından kolaylıkla fark edilebilir.

Sembolik olarak ele alındığında, okşanıp karıştırılabilecek serbestçe bırakılan uzun saçlarla kısa, sert görünümlü ve sıkıca toplanmış saçlar arasında çok derin bir uçurum vardır. Uzun ve serbestçe bırakılmış saçlar serbestliğin, cinselliğin, ruhsal özgürlüğün, yaratıcılığın ve barışçıl bir başkaldırının sembolü olarak görülmüştür. Kısa ve sıkıca toplanmış saçlar ise disiplini, öz kontrolü, toplumdaki gelenek ve göreneklere uygun davranış şeklini, özgüveni ve verimliliği temsil eder. Tabii ki bunlar kabaca genellemelerdir, ancak birçok durumda gerçeklerle ne kadar uyuştuğunu görmek oldukça şaşırtıcıdır. Kadınlar saçları aracılığı ile kişisel tarzlarını, genel ruh hallerini veya kişilik yapılarını

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yansıtmaktan büyük zevk almaktadırlar. Cinsiyet ayrımcılığına dayanan sert dini kurallar, kadınların saçları aracılığıyla kendilerini dünyaya ifade etme özgürlüğüne engel olamamaktadırlar.

Türlü saç stilinin yanında diğer bir seçenek de saçın rengini değiştirmektir. Çok koyu renk saçtan açık renk saça geçiş, tıpkı ten rengindeki gibi çevredeki iklim koşullarına uyum sağlanmasını gerektirir. İster siyah ister kahverengi isterse sarı veya kızıl olsun, her rengin kendine has bir adaptasyon süreci ve çekiciliği vardır. Bu durumda, kadınların saç renklerini değiştirmeye karar verdiklerinde en çok tercih ettikleri tek bir saç rengi olduğunu görmek oldukça şaşırtıcıdır. Saçının renginde radikal bir değişiklik yapmaya karar veren yüz kadından doksanı, sarı rengi tercih etmektedir. İlk başta bu çok şaşırtıcı görünmekte ve akla hemen şu soru gelmektedir. Çok az İskandinav kadını saçını siyah renge boyatmak isterken, neden bu dünyada açık renk saçlı İskandinavlara benzemek isteyen bu kadar çok kadın vardır? Bunun ne iklimle ne de ırkla bir ilgisi vardır. Zira Kafkasyalıların çoğu koyu renk saçlıdır. O halde sarı saçın, bu dünyadaki suni sarışınların sayısının gerçek sarışınların sayısından fazla olmasına neden olan bu çekiciliği nereden kaynaklanmaktadır?

Bu çekiciliğin bir bölümü sarı saçın inceliğinden kaynaklanmaktadır. İnce telli sarı saçlar okşandığında ele daha yumuşak gelmekte ve bu da cinsel temas sırasında daha çekici olmaktadır. Erkekler parmaklarını kadınların saçları arasında dolaştırırken veya yanaklarını kadınların saçları üzerinde gezdirirken, saçların yumuşaklığı kadın vücudunun yuvarlak ve yumuşak hatlarını çağrıştırmaktadır. Bu anlamda sarışınlar, esmerlere veya kızıl saçlılara kıyasla daha kadınsıdırlar.

Aslında sarışınların kadınsılığı açısından bakıldığında, tüm vücut için aynı şey geçerlidir. Sarışınların teni yumuşacık ve pürüzsüzken, esmerler vücutlarındaki kıllardan kurtulmak için tüy dökücü kremler kullanmak veya bu tüyleri tıraş etmek zorundadırlar. Sarışınların kol altları ve cinsel organlarındaki kıllar daha yumuşaktır. Oysa kumralların cinsel organları daha sert kıllarla

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kaplıdır. Dolayısıyla en mahrem anlarda sarışınlar esmer kadınlara göre daha avantajlıdırlar.

Eğer esmer birçok kadının saçını sarıya boyamasına sebep olan şey bu yumuşaklıksa, şunu söylemek gerekir ki, bu kadınların kazandıkları bir avantaj varsa bu sadece görüntüde kalmaktan öteye gidememektedir. Zira koyu renk kılların renginin açılması, onları yumuşak yapmaz, sadece yumuşakmış gibi görünmelerine sebep olur.

Sarışın olmanın sağladığı diğer bir avantaj da dış görünüşe dayanmaktadır. Sarışınlar esmerlere nazaran daha genç görünmektedirler. Yetişkin bir insan tarafından yaratılan bu imaj, onun cinsel cazibesini artırmakta ve beni koru mesajını vermektedir. Sarışınların gençliği çağrıştırmasının altında yatan sebep şudur: Büyük çoğunlukla bebekler, anne ve babalarından daha açık tenlidirler. Bebek veya sarı bukleler tabirleri hafızalara çocukluğu anımsatacak şekilde kazınmıştır.

Şüphesiz bu durum saç boyayan kuaförler ve peruk yapanlar için çok iyidir. İmparatorlukların hüküm sürdüğü eski çağlardan tutun da barok çağ Avrupası'na kadar her çağda esmer kadınlar en son saç stillerini uygulatmak ve doğanın kendilerine bağışladığından biraz daha veya çok daha fazla sarışın görünmek için kuaför salonlarına akın etmişlerdir.

Toplumdaki sarışın olma talebini karşılamak için yapılan uygulamalardan bazıları zarar verici, hatta öldürücü bile olmuştur. Eski Yunanlılar saçlarına sarı görünüm kazandırmak ve seksi bir görünüm vermek için taç yapraklı sarı çiçeklerden yapılan pomatlar veya potasyum ve renkli tozlardan oluşan karışımlar sürmüşlerdir. Romalı kadınlar ise saçlarını Alman sabunu adı verilen ve kuzeyden ithal edilen bir sabunla boyarlardı. Ancak sonraları, daha kolay bir yol olan sarı peruk takmayı tercih etmişlerdir. Bu eski peruklar, Romalıların topraklarını genişletme politikası sırasında zapt ettikleri Kuzey ülkelerindeki insanların saçlarından yapılmaktaydı. Bu moda o kadar yaygın bir hale gelmiştir ki, Romalı şair Martialis bir şiirinde konuyu şu şekilde hicvetmiştir.

Gala'nın sarı saçları kendine aitmiş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu kimin aklına gelirdi ki?
Ama o öyle olduğuna yemin etse de
Ben nereden aldığını biliyorum.

Yüzyıllar geçtikçe saçı boyamak için giderek daha çok taktik uygulanmıştır. Bitki külleri, fındık kabukları, mürver, sirke tortusu eski çağlarda yaygın olarak uygulanan yöntemlerdi. Saça kuvvetli bir şekilde ovalanmak suretiyle safran sürülürdü. Saç, haşlanmış yumurta ve bal sürülerek güneş ışığına tutulurdu. Elizabeth döneminde kadınlar saçlarına altın tozu sürerler veya daha ekonomik bir yol olan ravent[4] bitkisini beyaz şarap içinde bekleterek saçlarına sürmeyi tercih ederlerdi. Hatta bazen saçlarını saf sülfürik aside veya şaplı suya batırma yolunu bile denerlerdi. Bazı durumlarda bu kimyasal işlemler, istenmeyen koyu renkli tüyler problemini kökünden çözerek kelliğe sebep olmuş ve insanlar bu modaya uygun yaşamlarının geri kalan kısmını peruk takarak geçirmek zorunda kalmışlardır.

Saç boyama yöntemleri giderek daha karmaşık ve talepkâr bir hal almıştır. 1925 yılında çıkan *Güzellik Sanatı* adlı ünlü kitap, okuyucularına, eğer sarı saçlara sahip olmak istiyorlarsa hazırlamaları gereken karışımı duyurmuştur: İki buçuk litreye yakın küllü suyu[5] kaynattıktan sonra, içine on dört gram kadar kırlangıç otu ve zerdeçal, iki dirhem safran ve zambak kökü, bir dirhem katırtırnağı ve sarı kantaron ekleyin. Bu karışımın kafa derisine uygulanması gerekiyordu.

Şurası açıktır ki, yıllar ve asırlar geçtikçe çevresinde olan bitenin farkına varan birçok kadın, istediği sarışınlık kıvamına gelinceye kadar büyük fedakârlıklar yapmak zorunda kalmıştır. Ancak tüm moda akımlarında olduğu gibi saç renginin açılması da abartılı bir gösteriş unsuru olmaya başlamıştır. Romalılar zamanında bile sarışın görünümlü kadınlar, saf ve lekesiz bakirelerin havasını verememiştir. Peruk ve boyalı saçların suni görünümü, açık renk saçın simgelediği masumluğu vermek bir yana

4 Ravent: İçi özlü kalın kırmızı sapı olan geniş yapraklı bir bahçe bitkisi. (ç.n.)
5 Yanmış odun külleri içinden suyun geçirilmesiyle elde edilen sıvı. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dursun, profesyonel anlamda cinselliği, yani fahişeliği çağrıştırmaya başlamıştır.

Romalı fahişeler çok ciddi biçimde organize olmuşlardı. Hepsinin resmî belgeleri vardı, vergiye tabiydiler ve resmen sarışın olmaları gerekiyordu. İmparator Claudius'un üçüncü eşi nemfomanyak[6] Messalina, tanımadığı kişilerle seks yapmak için o derece vahşi bir istek duyuyordu ki, kılık değiştirip fahişe peruğu takarak geceleri gizlice sokaklara çıkar ve tüm şehri dolaşırdı. Messalina, söylendiğine göre o derece vahşi seks yapardı ki, sık sık sarı renkli peruğunu çıkarır ve imparatorluk sarayına tanınabilir vaziyette dönerdi.

Kısa zaman sonra modaya ayak uydurma çabasında olan diğer kadınlar da onu taklit etmeye başlayınca, kanun adamları bu gidişata bir dur demek zorunda kaldılar. Romalı kadınların sarı peruk takarak fahişelik yapması ortadan kaldırıldı, ama bayağılıkları ve kendilerinden geçercesine seks yapma istekleri yüzyıllar boyunca sürerek günümüze kadar geldi ve açık renk saç bakirelik ve masumiyetin sembolü olmak yerine fahişeliği çağrıştırmaya başladı. Genellikle şöyle bir ayırım yapılmaya başladı. Gerçek sarışınlar meleklerdi, suni sarışınlar ise önüne gelenle beraber olan kişiler. Suni sarışınların sarışın gibi görünmek için onca cefaya katlanmaları, onların devamlı seksi düşündüğü ve dolayısıyla da sadece hoşça vakit geçirilecek, cinsel konularda özgür davranan, sarışın bomba, bebek tiplerine tipik bir örnek teşkil ettiği sonucuna varılmasına sebep oldu. Bu tipler için her kuşak kendine özgü bir isim takmış ve her kuşakta da bu tipe örnek teşkil eden sarışınlar olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlarında platin sarısı saçlar ortaya çıkmaya başladı. 1937 yılında yirmi altı yaşındayken ölen Jean Harlow, o günden bu yana sinema perdelerindeki hâkimiyetlerini sürdüren sarışın sinema yıldızları silsilesini başlatan kişi olmuştu. Hollywood'dan çıkan ünlü kadınların büyük bir çoğunluğu, taşıdıkları genetik özellikler itibarıyla değil de,

6 Nemfomanyak: Hastalık derecesinde cinsel birleşme isteği duyan kadın. (ç.n.)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bir tasarım harikası sonucunda sarışın olan kişilerdir. Bunlardan bazıları sarışınlıklarını mükemmel boyutlara getirmek için aşırılıklara kaçmışlardır. Örneğin Marilyn Monroe, platin sarısı saçları ile uyum sağlaması için cinsel organı üzerindeki kılların rengini dahi açmıştır. Bu kadınların çoğu, güneş ve altın sarısı saçlar arasında kurulan bağlantıyı çağrıştırır şekilde neşeli, sımsıcak ve hayat dolu kişiler olmalarına rağmen sık sık tökezledikleri de olmuştur. Ama bu da onların doğal görünümünün yansıttığı çocukça kırılganlıklarının bir parçasıydı.

1960'lı yılların sonlarına doğru bir yorumcu, esmerleri şu ifadeyle savunmuştur: "Eğer bir erkek bir kadın hakkında ciddi düşünüyorsa, onun doğal olmasını ister. Suni görünümlü olan hiçbir şey ciddi düşünen bir erkeği çekmez... Daha genel bir şekilde ifade etmek gerekirse, bir erkek metres olarak bir sarışını, eş olarak ise esmer bir kadını tercih eder. Esmerler daha dürüst ve güvenilir kişilerdir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3

Alın

Alın bölgesi vücut dilinde önemli bir rol oynar. On sekizinci yüzyılda yaşamış olan, yüz ifadeleri konusunda uzman bir kişi alınla ilgili olarak, alın bölgesinin yüzün en önemli ve en karakteristik bölgesi olduğunu söylemiştir. Bu cümle bugün bazı insanlara çok şaşırtıcı gelebilir. Zira günümüzde göz makyajı ve ruja o kadar önem verilmektedir ki, buradan, gözler ve dudağın kadın yüzünün en önemli bölgesi olduğu ve yüzdeki tüm diğer bölgelerin gözler ve dudağın gölgesinde kaldığı sonucu çıkarılmaktadır. Bununla beraber hemen hemen hiç kimse kaşlarını oynatmadan veya alnını kırıştırmadan, yani alın bölgesine özgü bazı mimikler yapmadan diğer bir kişiyle karşılıklı konuşma yapmamıştır. Bu yüz mimikleri insanın ruh halindeki değişikliklerin yansıtılmasında çok önemli rol oynar.

Yüz işaretlerini incelemeden ve kadınların alın bölgesinin erkeklerinkinden hangi yönleriyle ayrıldığının üzerinde durmadan önce, biz insanların yüzünde neden bir alın bölgesi olduğu sorusuna cevap vermekte yarar vardır. Eğer bir şempanzenin ve bir insanın yüzünü yan yana koyar ve yakından incelersek, alın bölgeleri arasındaki farkın göze çarptığını görürüz. Şempanzede alın bölgesi hemen hemen yok gibidir. İnsanlarda ise kaşlarla süslü olan alın bölgesi gözlerin hemen üzerindedir ve yüzün önemli bir kısmını kaplar. Bunun tam aksine şempanzelerde saçların hemen bittiği yerden kaşlar başlar ve belirgin değildirler. Aslında şempanzelerin alın bölgesi insanlarınkinin tam aksidir.

Bir şempanzenin yüzüne baktığınızda, gözleri herhangi bir tehlikeye karşı korumak için bulunan ve gözlerinin hemen

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

üzerinde yer alan dışarı doğru çıkıntı yapmış kemikli bir bölge dikkatinizi çeker. Oysa biz insanlarda evrim neticesinde bu çıkıntılı bölge yok olmuştur. Ama bu sadece bir illüzyondan ibarettir. Zira parmak uçlarınızla göz çukurlarınızın hemen üzerindeki kemikli bölgeye dokunursanız, koruma amaçlı olarak kafatasının bu bölgede kalınlaştığını hissedebilirsiniz. Bu bölgenin insanlarda daha az göze çarpmasının nedeni korunma sebebinin ortadan kalkmasından değil, şempanzelerinkine oranla daha gelişmiş olan beyinlerimizi korumak için bu çıkıntılı bölge üzerindeki alnımızın oldukça geniş olmasından kaynaklanmaktadır. Aslında bu bölge insanlarda ortadan kalkmamış, fakat gizlenmiştir. Bir şempanzenin beyninin hacmi 400 santimetreküpken, insanınki 1350 santimetreküptür. Bu da bir insanın beyninin şempanzeninkinin üç katından daha büyük olduğu anlamına gelmektedir. Biz insanların gözlerinin üst kısmında geniş bir alnının olmasının sebebi, insanların beyninin alın kısmına denk gelen bölümünün şempanzelere oranla önemli ölçüde genişlemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Atalarımızın gözlerinin üst kısmında bu denli büyük bir alana sahip olmaları, yüz işaretlerini etkin olarak kullanabilmeleri için yeni bir olanak doğurmuştur. Bu, kafatasının hemen ön kısmındaki derinin, gergin olmasına rağmen tamamıyla hareketsiz olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu bölümdeki deri hafifçe ama gözle görülebilecek ölçüde hareket edebilir durumdadır. Bu bölgedeki hareketlerin fark edilmesi oldukça kolaydır. Zira deri yukarı doğru hareket ettiğinde, üzerinde gözle görülebilir kırışıklar oluşmaktadır. Daha da önemlisi, kılsız olan alın bölgesinin üzerinde iki ayrı parçadan oluşan kıllı bir bölge vardır. Bunlara teknik olarak kaş adı verilir ve alın bölgesindeki hareketlerin uzaktan bile kolaylıkla fark edilebilmesini sağlamaktadırlar.

Bir zamanlar kaşların temel görevinin, ter ve yağmur sularının gözlere girmesini engellemek olduğuna inanılırdı. Alnın hemen altında yer alan ve gözyaşları ya da yağmur sularının yönünü değiştiren bir oluk vazifesi gören kaşların günümüzdeki esas vazifesi şüphesiz, sahiplerinin ruh halini yansıtan işaretler göndermektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Değişik ruh hallerine göre kadınların yüz ifadelerini ele aldığımızda altı ayrı kaş hareketi olduğunu görürüz. Bunlar şu şekildedir:

Kaşlar aşağıya doğru: Kaşların çatık olduğu bu durumda kaşlar tam dikey durumda değildir. Kaşlar aşağıya doğru hareket ederken hafifçe içeriye doğru da kayarak birbirlerine yaklaşırlar. Böylece iki kaş arasında kalan deri sıkışarak dikine ve küçük kırışıklar oluşturur. Bu kırışıkların sayısı kişiden kişiye değişir ve yetişkin kişinin kendisine özgü bir, iki veya üç çizgiden oluşan çatık kaş duruşu vardır. Bu çizgiler genellikle asimetrik olup gözlere yakın olan iç kısımdakiler diğerlerine nazaran daha uzun ve daha derindirler.

Alın bölgesindeki yatay kırışıklar kaşların aşağıya doğru hareket ettirilmesiyle yumuşamakla birlikte, tamamen yok olmaz. İnsanlardaki yaşlanma süreci, yüz ifadesine bağlı olarak ortaya çıkan bu geçici çizgilerin kalıcılaşmasına belirli ölçüde katkıda bulunur. Genç insanlarda ruh haline bağlı olarak ortaya çıkıp kaybolan derideki bu kırışıklıklar, yıllar geçip insanlar yaşlandıkça kalıcı olmaya başlar. Bir insanın kaşları çatık olarak durmadığı bir durumda yüzünde beliren çatık kaş çizgilerinin derinliği, bu insanın ne sıklıkta kaşlarını çattığının bir göstergesidir.

Kaşların aşağı yönde hareket ettirilmesi kabaca saldırgan ve koruyucu olarak adlandırabileceğimiz iki şekilde meydana gelir. Kaşlar saldırgan tutumun bir göstergesi olarak ele alındığında, karşısındaki insanlara dediğini kabul ettirmekten tutun da hiddet ve can sıkıntısı ifade etmeye kadar oldukça geniş bir yelpazeye yayılan bir yoğunlukta kullanılır. Koruyucu bağlamda ele alındığında ise kaşlar, gözler tehdit altında olduğunda kullanım alanı bulurlar.

Ancak gözler tehlike altında olduğunda kaşların aşağı doğru hareket ettirilmesi yeterli olmaz. Bu gibi durumlarda yanaklar da yukarıdan aşağıya doğru hareket eder. Bu iki hareket bir araya geldiğinde, gözler açık olduğu halde gözler için maksimum düzeyde koruma sağlanmış olur. Gözlerin bu şekilde kısılması, fiziksel bir saldırı bekleyen ürkmüş yüz ifadesine veya kuvvetli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ışığa maruz kalarak rahatsız olmuş gözlere tipik bir örnek teşkil eder.

Gözlerin koruyucu amaçla bu şekilde kısılması, aynı zamanda gülerken, ağlarken veya hoşnutsuzluk anında da söz konusudur ki bu da bu durumlarda da gözlerin bir etkiye maruz kaldığı anlamına gelmektedir.

Kökü çok eski zamanlara dayanan kaşların aşağıya doğru hareket ettirilmesi durumunu, gözlerin korunması işlevi açıklamaktadır. Saldırgan tutumun saldırılan tarafta uyandıracağı, kaşların aşağı yönde korunma amaçlı hareket ettirilmesi ile sonuçlanan saldırgan yüz ifadesi ise ikinci sırada yer alır. Bizler çatık kaşlı yüz ifadesini genellikle hiddetli yüz ifadesi olarak ele alır ve bunun kişinin kendisini koruması ile bir ilgisi olmadığını düşünürüz. Oysa bu hatalı bir düşünce şeklidir. Bu durumdaki bir kişi hiddetli olabilir, ama bu, kişinin bu denli hayati öneme sahip olan bir organı koruma kaygısı taşımayacak derecede korkusuz bir hiddet taşıdığı anlamına gelmez.

Kaşların kaldırılması: Bir önceki harekette olduğu gibi bu hareket de tam anlamıyla dikine bir hareket değildir. Kaşlar kaldırıldığında hafifçe dışarı doğru hareket ederek birbirinden ayrılırlar. Bu, iki kaş arasındaki derinin gerilmesine ve buradaki kısa ve dikine olan plilerin düzleşmesine yol açar. Ancak aynı zamanda alın bölgesindeki deri tamamıyla yukarı doğru sıkışarak yatay çizgiler oluşturur. Bu çizgiler aşağı yukarı birbirlerine paraleldir ve sayıları genellikle dört veya beş tanedir. Bazen üç adet bazense on adet olsalar da en üstteki ve en alttaki çizgiler parçalar halinde olduğundan, bu çizgilerin sayılarını tam olarak kestirmek çok güçtür. Çoğu durumda sadece ortadaki çizgiler boylu boyunca alın üzerinde yer alırlar.

Halk dilinde "çatık kaşlar" olarak adlandırılan bu durumda genellikle kişinin kaygılı olduğu düşünülür. Bu doğru olmakla birlikte daha fazlası vardır. Birçok yazar bu durumu, düşünceli, hayran, şaşkın, mutlu, şüpheci, inkâr içindeki, kayıtsız, kibirli, beklenti içindeki, sorgulayıcı, anlamamış, kaygı ve korku içindeki insana ait yüz işaretleri olarak tanımlamıştır. Bir müzik eleş-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

tirmeni, bir opera sanatçısının A üzerindeki herhangi bir notayı kaşları ile ifade ettiğini söylemiştir. Tüm bu farklı yorumlar ele alındığında bu kaş hareketinin ne anlama geldiğini anlamanın en iyi yolu, geriye dönüp nereden kaynaklandığına bakmaktır.

Kaşların kaldırılması biz insanlar ve diğer ilkel türlerde ortak olan bir harekettir ve bizde olduğu gibi onlarda da ilk olarak etrafı daha iyi görmeyi sağlayabilecek bir araç olarak kullanılmaya başlamıştır. Alın derisini yukarı doğru itme ve kaşları kaldırmanın, gözlerle görülebilecek alanı genişletmek gibi ani bir etkisi vardır. Daha alışılmış bir ifadeyle söylemek gerekirse, bu hareket görmeye yardımcı olur.

Maymunlar ise kaçmaları gereken bir durumla karşı karşıya kaldıklarında, kaşlarını yukarı doğru kaldırarak alın derisini yukarı yönde iterler. Bu haliyle bu hareket, acil durumlarda gösterilen bir reaksiyondur. Ancak maymunlar bu reaksiyonu kaçmalarına engel teşkil edecek bir durumla karşılaştıklarında da gösterirler. Bu durum birçok şey olabilir: Saldırıya karşı koyma dürtüsü veya onu korkutan şeye karşı durup merak içinde seyretme isteği veya kaçma isteğini dizginleyen ve orada kalmasını sağlayan herhangi bir eğilim.

Bu kaçmaya engel olma eğilimi insanlarda da mükemmel bir şekilde uygulama alanı bulur. İnsanlar ve maymunlar aşağı yukarı aynı şekilde davranırlar. Alnını kırıştırmış vaziyette kaygı içinde bakan bir insan, aslında kaçmayı tercih etmesine rağmen herhangi bir sebeple bunu yapamamaktadır. Aynı şekilde alnını kırıştırmış ama bu kez gülen bir insan da az da olsa tedirgin olmuş demektir. Bu duruş şeklinde insanın ruh halini ele veren birçok şey vardır. Bu durumda kişi kahkahasında samimi olabilir, ama gülme konusu olan şey pek de hoşa gitmeyebilir. Bu oldukça sık rastlanan bir durumdur. Çoğu kez korkunun eşiğine geldiğimizde sırf korkumuzu hafifletmesi için güleriz. Kaşları çatık vaziyette duran kibirli bir kişi ise budala gibi görünmemek için güler. Halk dilinde bu tür insanlara kalkık kaşlı insanlar deriz.

Bu ifade, kaşların aşağıya doğru indirilmesi ile kıyaslandığında karşımıza bir problem olarak çıkar. Bizi korkutacak bir şey

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gördüğümüzü farz edelim. Gözlerimizi korumak için kaşlarımızı aşağıya doğru itebiliriz veya görüş sahamızı açmak için alnımızı yukarı doğru da kaldırabiliriz. Her ikisi de işimize yarar. Ancak bu ikisi arasında bir seçim yapmak zorundayız. Beyin hangisinin daha önemli olduğuna karar vermeli ve o şekilde yönlendirmelidir. Eğer maymunları incelersek, en kızgın oldukları anlarda kaşlarını aşağıya doğru ittiklerini görürüz. Buna karşılık kendilerini tehdit altında hissettikleri ve korktukları anlarda kaşlarını kaldırırlar. Yenik düşüp teslim oldukları anlarda ise yine kaşlarını aşağı doğru iterler. Bu durum insanlar için de böyledir.

İnsanlar, çok saldırgan bir tutum sergiledikleri ve dolayısıyla da karşı tarafta misilleme yapma isteği uyandırdıklarında veya yenik düştükleri ve bir saldırıya maruz kalmaktan korktuklarında, görmekten fedakârlık eder ve kaşlarını aşağı doğru hareket ettirerek gözlerini korurlar. İnsanlar, çok korkmalarına rağmen daha az saldırgan bir tutum içerisinde olduklarında veya fiziksel bir saldırı beklentisi içermeyen bir tereddüt anında gözlerini korumak yerine, etraflarında olup bitenleri daha iyi görmek için de kaşlarını kaldırırlar.

Bu hareketler esas fonksiyonlarını yerine getirmenin yanında ılımlı mesajlar vermek için de kullanılabilir. Biz insanlar bu hareketleri suni birtakım mesajlar vermek için de kullanırız. Bir kişi kaygı duymadığı halde sırf karşısındakine, "senin için ne yazık," dercesine kaşlarını kaldırabilir. Ancak bu hareketlerin esas fonksiyonları olmasa, bu tür yenilik ve değişikliklerin hiçbir anlamı olmazdı.

Kaşların çatılması sonucunda oluşan çizgilerde olduğu gibi, kaşların yukarı kaldırılmasıyla meydana gelen çizgiler de bizler yaşlandıkça daha kalıcı bir hal alır. Yıllar boyunca yüzümüzü ekşitip buruşturmamız neticesinde alnımız çizik içerisinde kalır. Eğer sık sık sinirleniyor veya kaygılanıyorsak, alnımızı sık sık yukarı doğru hareket ettirmemiz, bu bölgede kalıcı derin çizgilerin oluşmasına yol açacaktır. Yaşlandıkça cildimiz esnekliğini kaybeder ve gevşemiş, sakin bir tutum içinde olsak da tıpkı düzleştirilmeye çalışılan buruşuk bir kâğıt gibi alnımız da eski pürüzsüz ve genç görünümüne dönmeyi reddeder.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kadının çizikler içinde kalmış alnı, o kadının artık genç birisi olmadığını ele vermekle kalmaz, aynı zamanda bu kişinin kaygılı bir tip olduğunun da sinyallerini verir. "Yaşlı ve sinirli", nasıl bir görünüm sergilediğinin bilincinde olan bir kadının etrafına vermek istediği bir mesaj değildir. Bu nedenle bu kadın, yılların yaptığı bu hasarı tamir etmek, en azından gizlemek için harekete geçmek zorundadır.

Koyu makyajın bir miktar faydası olabilir, ama yeterli değildir. Rüzgâr savuruncaya kadar kakülün de faydası olabilir. Dış görünüşlerine hayatları boyunca önem veren kadınların ise çok daha ciddi önlemler alması gerekir. Estetik ameliyatlarla yüzün kaldırılması, uzun yıllardır uygulanmakta olan, çok sert ama etkili bir yöntemdir. Zira cilt o derece sıkı bir şekilde gerilmektedir ki, en ince çizginin bile görülmesi imkânsızdır.

Çizgi ve kırışıklıklardan kurtulmak için daha modern bir yöntem ise 1990'lardan beri uygulanan botox'tur. Bu yöntemle alın o derece paralize edilir ki, bu alnın sahibi olan kişi ne kadar duygusal bir durum içinde olursa olsun, alnı kaskatı kesilir ve hareket edemez. Botox aslında Clostridium botulinum adlı bir bakteriden elde edilen bir zehirdir. Bu zehir, kırışıklıklara sebep olan adalelere enjekte edilir. Böylece bu adale yaklaşık 3-5 aylık bir süre için hareketsiz hale getirilmiş olur. Bu tedavi yöntemi sırasında söz konusu madde o denli küçük miktarlarda kullanılmaktadır ki, hemen hemen hiçbir tehlikesi yoktur. Ancak bu yöntemin güvenilir bir yöntem olması için, tıbbi otoritelerce uygulanması gereklidir. Buna rağmen botox'un günümüzde en yaygın olarak uygulanan ikinci estetik ameliyat türü olduğu söylenmektedir.

Bu ciddi yöntemlerdeki problem şudur: Bu işlemler sonucunda alın o derece gergin ve düz bir hal almaktadır ki, kişinin herhangi bir duygusal durumunu yansıtması olanaksızdır. Bu, maske gibi bir görünüm vermektedir. Genç ama kaskatı bir yüz. Bu nedenle daha iyi bir tıbbi yöntem bulunması şarttır.

Tek kaşın havaya kaldırılması: Bu, daha önce sözünü ettiğimiz iki hareketin karışımıdır. Kaşın biri kaldırılırken diğeri aşağı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çekilmektedir. Bu çok yaygın bir yüz ifadesi değildir. Zira bu hareketin yapılması birçok insana zor gelmektedir.

Bu hareket ile verilmeye çalışılan mesaj, hareketin kendisi gibi iki aradadır. Yani yüzün yarısı saldırgan bir mesajı vermeye çalışırken, diğer yarısı korkmuş mesajı vermektedir. Her nedense bu karmaşık tepkiye yetişkin kadınlardan çok yetişkin erkeklerde rastlanmaktadır. Tek kaşın kaldırılması genellikle şüpheci bir ruh halini temsil eder. Teki havaya kalkmış kaş, ters ters bakan diğer gözle kıyaslandığında daha ziyade bir soru işareti niteliğindendir.

Kaşların bir araya getirilmesi: Kaşlar aynı anda yukarı doğru kaldırılarak birbirlerine yaklaştırılır. Bir önce sözünü ettiğimiz hareket gibi bu da kaşların aşağı doğru indirilmesi ve yukarıya doğru kaldırılmasını içeren iki hareketin karışımından oluşmaktadır. Alnın içeriye doğru itilmesi, kaşların aşağı yönde hareket ettirilmesinden kaynaklanmaktadır ve iki kaş arasında kalan dar alanda kısa ve dikine çizgilere neden olur. Yukarı doğru itilmesi ise kaşların yukarı yönde hareket ettirilmesinden kaynaklanır ve alın boyunca yatay çizgiler oluşmasına sebep olur. Dolayısıyla kaşların bir araya getirilmesi, alında hem dikine hem de yatay çizgiler oluşmasına sebep olur.

Bu yüz ifadesi yoğun kaygı ve ıstırap mesajı verir. Bu ifadeye bazen akut ağrının aksine kronik ağrılı durumlarda da rastlanır. Ani ve şiddetli bir ağrı, yüzün buruşturularak kaşların aşağı yönde itilmesi reaksiyonuna neden olur. Ama uzun süredir devam eden ağrılı bir durumun, kaşların bir araya getirilmesi ile sonuçlanması olasılığı daha fazladır. Baş ağrısı ilaçlarının reklamlarında kullanılan resimlerdeki yüz ifadesi, bu duruma çok iyi bir örnek teşkil eder.

Aslında bu hareket, alnın beyinden gelen çifte mesaja karşılık verme çabasından kaynaklanmaktadır. Bu mesajlardan birisi kaşları kaldır derken diğeri indir demektir. Farklı iki grup kas, kaşları iki zıt yönde çekmektedir, ilk mesaj, kaşları bir miktar yukarı doğru kaldırmayı başarmıştır, ama ikinci mesaj kaşları aşağı ve içeri doğru itmeye çalışmasına rağmen, ancak birbirlerine doğru çekmeyi başarabilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Her zaman olmamakla birlikte bazı durumlarda, kaşların iç kısımda kalan uçları, dış kısımda kalanlardan daha fazla yukarıya kalkarak, "acılı durumdan kaynaklanan eğik kaşlar" konumu ile sonuçlanır. Bu abartılı duruma daha çok, haddinden fazla acıyla karşılaşmış kişilerde rastlanır. Eğer yaşamları boyunca az acıyla karşılaşmış kadınlar kaşlarını yukarı doğru iterek eğik konuma getirmeye çalışırlarsa, kaşlarının bu özel konuma gelmek için hareket edebildiğini hissetseler de çok az başarılı olabilirler. Teorik olarak bir kadının kaşlarını ne denli kolaylıkla eğik konuma getirebildiğine bakmak suretiyle, bu kadının yaşamı boyunca ne kadar talihsizlikle karşılaştığını tahmin edebilmek mümkündür.

Kaşların çok hızlı bir şekilde hareket ettirilmesi: Kaşlar bir saniyeden az bir süre içerisinde yukarıya kaldırılıp daha sonra tekrar aşağıya indirilebilir. Kaşların çok kısa bir süre içerisinde bu şekilde indirilip kaldırılması insanlara özgü, son derece önemli ve evrensel bir selamlama şeklidir. Bu hareket tarzına sadece Avrupalılarda değil, aynı zamanda Avrupa'dan çok uzaklarda yaşayan Bali, Yeni Gine ve Amazon kökenlilerde, hatta bazen hiç Avrupa'dan etkilenmemiş bölgelerde yaşayan insanlarda da rastlanır. Bu hareketin anlamı her zaman aynıdır: Karşısındaki insanın varlığını dostça karşılamak.

İnsanlar bir kişiyi uzaktan ilk gördüklerinde kaşların çok hızlı şekilde bir yukarı bir aşağıya hareket ettirir ve bu hareket el sıkışma, öpüşme ve kucaklaşma gibi yakın mesafeye gelindikten sonra yapılan hareketlerin bir parçası değildir. Genellikle söz konusu hareketle birlikte baş sallanır veya gülümsenir. Ama bu şart değildir.

Aslında bu hareket kaşların bir şaşkınlık ifadesi olarak yukarıya doğru kaldırılmasından başka bir şey değildir. Gülümseme ile birlikte yapıldığında hoş bir sürprizi simgeler. Bu hareketin bir saniyeden bile kısa denebilecek bir süre içerisinde olup bitmesi, şaşkınlık halinin çabucak ortadan kalktığı ve yerini dostça bir gülümsemenin aldığı anlamına gelir.

Biraz önce belirtildiği gibi, kaşların yukarıya doğru kaldırılması korku faktörünü de içerir, ancak iki arkadaşın selamlaş-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ması sırasında böyle bir faktörün rol oynaması tuhaf gelebilir. Ama ne kadar dostça olursa olsun, her selamlaşma beklenmedik bir durumdur. Daha basit bir deyişle, diğer insanların nasıl hareket edeceklerini veya onlarla son karşılaşmamızdan bu yana ne kadar değişmiş olduklarını bilemeyiz. Bu kaçınılmaz durum karşılaşmaya geçici bir korku unsuru katar.

Kaşların hızla kaldırılıp indirilmesi, karşıdaki kişinin selamlandığının bir işaretidir. Bu işaret aynı zamanda günlük konuşmalarda sıklıkla bir şeyi vurgulamak amacıyla da kullanılır. Bir kelime her vurgulanışında kaşlar önce yukarı sonra aşağı hareket ettirilir. Birçoğumuz bu hareketi zaman zaman yaparız, ama bazı kişilerde bu harekete daha sık ve abartılı biçimde rastlanır. Bu hareketler sanki sözlü iletişim sırasında şaşırdığımız anların işaretidir.

Kaşların silkilmesi: Kaşlar kaldırılıp bir an için yukarıda tutulur ve daha sonra tekrar aşağı indirilir. Kaşların yukarıya kaldırıldıktan sonra kısa bir süre için orada tutulması, bu hareketi kaşların selamlama ve bir şeyi vurgulamak için çok hızlı bir şekilde bir yukarı bir aşağı hareket ettirilmesinden ayırır.

Bu hareket ağzın, başın, omuzların, kolların ve ellerin hareket ettirilmesinden oluşan karmaşık omuz silkme reaksiyonun kaşlarla ilgili bölümüdür. Bu karmaşık hareketin hemen hemen her unsuru aynı zamanda, ayrı ayrı, tek başına veya birden fazla unsurla bir arada ortaya çıkabilir. Kaşların silkilmesi hareketi bazı zamanlarda her ne kadar tek başına ortaya çıksa da genellikle ağız kenarlarının aşağı doğru hareket ettirilmesinden oluşan son derece seri ve anlık bir ağız hareketiyle birlikte ortaya çıkar. Yüz silkilmesi olarak da adlandırılabilecek olan bu iki hareketin bir arada yapılması, genellikle diğer silkme hareketlerinin yokluğunda ortaya çıkar.

Kaşların silkilmesinden farklı olarak bu hareket, tipik bir şekilde mutlu ağızdan daha çok mutsuz bir ağız hareketi ile ilintilidir. Örneğin, eğer iki kişi birlikte otururken yakınlarındaki üçüncü bir kişi rahatsız edici bir harekette bulunursa, bu iki kişiden biri diğerine bu harekete çok şaşırdığını ve onaylamadığını belirtircesine kaşlarını silkme hareketi yapar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kaş silkme hareketi bazı kişilere konuşmaları sırasında eşlik eder. Hemen hemen hepimiz coşkulu bir şekilde konuşurken söylediğimiz şeyi vurgulamak için tekrarlayan küçük hareketler yaparız. Bir kelimeyi sözlü olarak her vurgulayışımızda görsel olarak da vurgulama yaparız. Vurgulanan her nokta ile birlikte birçok insan ellerini veya başını hareket ettirir. Ancak bazı insanlar bu durumda kaşlarını hareket ettirmeyi tercih ederler. Bu insanlar konuşmaları sırasında bir noktayı vurgularken zaman zaman kaşlarını da silkerler. Bu duruma daha ziyade, hayattaki beklenmedik durumlardan sürekli olarak şikâyet eden insan tiplerinde rastlanmakla birlikte, değişik kişilik yapısındaki insanlarda da görülebilir.

Kaşların hareketlerini bir tarafa bırakarak anatomisi üzerine eğildiğimizde, burada cinsiyetler arasında önemli bir fark olduğunu göreceğiz. Kadınların kaşları erkeklere oranla daha ince ve daha seyrektir. Bu fark, kaşlarda birçok değişiklik yapılmasına yol açmıştır. Kadınlar kaşlarını daha da incelterek ve küçülterek onlara daha da kadınsı bir hava vermişlerdir.

Bu, senelerdir sürmekte olan bir şeydir ve bu amaçla tıraş etme, ağda yapma, cımbızla alma veya boyama gibi birçok farklı teknik uygulanmıştır. İlk başta öne sürülen mazeret, bu yöntemin kadını kötü gözlerden koruduğuydu, daha sonra vücudu hastalıklardan, özellikle de gözlerin mikrop kapıp kör olmasından koruduğu ileri sürüldü. Daha sonraları ve günümüzde ise güzel görünmek için uygulanan bir yöntem olma özelliğini hâlâ korumaktadır. Her halükârda en başta gelen sebep kaşlara daha feminen bir hava vermektir.

Yirminci yüzyıla gelindiğinde ise kaş kalemi hemen hemen her kadının makyaj çantasına girdi ve kaş alma, 1929 ve 1930'lı yılara rastlayan savaş döneminde doruk noktasına ulaştı. Kaşlar cımbızla alındıktan sonra, kavisli kısmı belirginleştirmek için kaş kalemi ile üzerinden geçiliyordu.

Kaşlarına şekil veren bazı insanlar cımbızla alma yöntemini çok kullanışlı bulmuyorlardı. Zira kaşlar cımbızla alınırken kırılabiliyordu. Bu da kaşın kısa süre içerisinde yeniden çıkması

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

anlamına geliyordu. Daha fazla tercih edilen bir yöntem ise iple alma idi. Bu yöntem kaşın köküyle alınmasını garanti altına alıyordu. Bu metot daha ziyade Asya ve Ortadoğu'da tercih edilen bir yöntemdir.

Eğer bir kadın kaşlarının şekilsiz olduğuna karar verirse, pekâlâ kaşlarını tamamıyla aldıktan sonra kalemle çizerek istediği şekli verebilirdi. Böyle yapıldığında kaşlar hemen hemen olması gerektiği yerde bulunuyor ve böylece çatık kaşlı ifade azalıyordu. Hatta bu konuda on sekizinci yüzyıla ait olan ve yumuşak kavisli kaşların genç bir bakirenin çocuksu masum bakışları ile uyum sağladığına dair bir deyiş vardır. Dolayısıyla kaşları gözlerine yakın olan bir kadın, zaman zaman bir cadınınki gibi çatık kaşlı ve fesat bakışlı olarak bile anılırdı.

Şekil verilmiş kaşların biçimi devirden devire ve kadından kadına değişmiştir. Kaşların hem çağın modasına uyması hem de kadının yüzü ile uyumlu olması için büyük bir özen gösterilmiştir. İyi şekil verilmiş bir kaşta kaşın üçte ikilik bölümü yukarı doğru eğimliyken geri kalan üçte birlik bölümü aşağı doğru inmekle birlikte bu, kişinin yüzüne göre değişiklik gösterebilir. İşte size kaş estetikleri ile ilgili bazı hileler:

Yapay olarak şekil verilmiş kaşlarla ilgili belki de en tuhaf örnek, on sekizinci yüzyıl başlarında İngiltere'de ortaya çıkmıştır. O zamanlar moda, kaşın tıraş edilip yeniden şekillendirilmesiydi. Ancak burada tuhaf olan şey, tıraş edildikten sonra kaşa nasıl şekil verildiğiydi. O zamanların yapay kaşları fare derisinden yapılıyordu. Swift, bu tuhaf modayı şu sözlerle dile getirmiştir. "Fare derisinden yapılmış kaşları, yüzünün her iki tarafına ustaca yapıştırılmıştı."

Tüm bu çabaların sebebi kadının yüzüne daha kadınsı bir ifade kazandırmak olduğu için, kaşları almayıp doğal halinde bırakmak, genellikle yüze cinsel çekicilikten yoksun bir ifade vermek anlamına geliyordu. Kadınlığını bastırmak zorunda oldukları işlerde çalışan kadınlardan kaşlarını olduğu gibi bırakmaları beklenirdi. 1930'lu yıllarda Londra'daki bir hastanede, bölüm şefinin bir hemşirenin kaşını almasına izin vermemesi,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

büyük tartışmalara yol açmıştı. Bu, bir insanın özgürlüğüne müdahale anlamına geldiği için kendisinden şikâyetçi olunmuş, ancak Londra Şehir Meclisi, bölüm şefinin kararını onaylamıştı. Böylece yataklarında yatmakta olan hastalar, muntazam alınmış kaşlara bakıp cinsel olarak uyarılmayacaklardı.

Son olarak da tek parçadan oluşan kaşlarla ilgili birkaç söz söylemekte yarar var. Bu gibi durumlarda iki kaş kesintisiz olarak birbiriyle birleşirler. Bu oldukça sık rastlanan bir durumdur ve bu gibi durumlarda genellikle kaş taranır. Böyle bir özelliğe sahip olarak dünyaya gelen bir kadın, burnunun hemen üzerindeki bölgeyi kaplayan bu kaşları almak için acıya katlanmak zorunda kalacaktır. Ama bu acıya katlanmak için pek çok sebebi vardır. Birincisi, bu bölgedeki fazla kıllar kadına oldukça erkeksi bir hava vermektedir. İkincisi, iki kaşın arasında ve burnun üzerini örtecek şekildeki kaşlar, "hayvansı" bir görünüm sergilemektedir. Üçüncüsü ise, bu bölgedeki kıllar alınmazsa yüz çatık kaşlı bir ifadeye sahip olmaktadır. Tek parçadan oluşan kaşlara sahip kadınların vampir olduklarına dair yüzyıllardan beri süregelen batıl bir inanç vardır.

Tüm bunlar çağdaş bir görünüme sahip olmak isteyen bir kadının cımbız aramaya başlaması için yeterli bir sebeptir ve bir kadının her şeye rağmen tek parçadan oluşan kaşlarla dolaşması için, ancak demode bir kadın olması gerekir. Yirminci yüzyılda böyle bir görüntüye sahip olan bir kadın vardı: Ünlü Meksikalı biseksüel ressam Frida Kahlo. Ona göre iki kaşının arasının bitişik olması, onun ayırt edici bir özelliği idi ve Kahlo, bunu tüm portrelerinde ön plana çıkarmıştır. Frida Kahlo, kapkara gözlerinin üzerinde kanat açmış bir kuş gibi duran kaşları ile tanınırdı. Tıpkı bir eleştirmenin işaret ettiği gibi, "Frida Kahlo, son derece ilginç ve yaratıcı bir kadın olabilirdi. Ancak tek bir kaşı vardı ve yüzünün bir tarafından diğer tarafına doğru uzanan bu kaşlar, tıpkı Çin Şeddi gibi aydan bakıldığında bile fark edilebilirdi."

Bu aşırı denebilecek reaksiyonlara Frida Kahlo'nun burnunun hemen üzerindeki birkaç kılın sebep olması ve insanın kaşlarının boyunun bu kadar güçlü bir etki yaratması gerçekten de

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çok gülünçtür. Kaşların varlığına o kadar alışmışızdır ki, onlarda yapılacak çok tuhaf bir değişiklik ancak dikkatimizi çeker.

Frida Kahlo'nun tek parça kaşlarını bir yana bırakırsak, tarihte sadece bir kez kadınların kalın kaş bırakmaları kabul görmüş, hatta belki de çok moda olmuştur. O da feminist hareketlerin olduğu 1980'li yıllardır. Bu tarihlerde feminist hareketler öyle bir noktaya gelmiştir ki, kadınlar erkeklerle benzemenin onlarla rekabet edebilmek için iyi bir yol olduğunu düşünmeye başlamışlardır. Bu yıllar, genç Hollywood yıldızı Brooke Shields'ın sinemalarda "palet kaşlar" diye adlandırılan kaşlarla boy gösterdiği yıllardır. Belki Brooke Shields'ın kaşları Kahlo'nunkiler gibi çatık değildi, ama neredeyse bir erkeğinki kadar gürdü ve ona son derece kararlı ve sert bir hava veriyordu. O yıllardan bu yana kadınlar, sözde erkekler gibi değil de kadın olarak başarılı olmanın daha uygun ve daha tatmin edici olacağı sonucuna vardıklarından, yeniden yüzyıllardır yaptıkları gibi kaşlarını almaya ve kavisli şekiller vermeye başladılar. Tıpkı Shakespeare'in *Kış Masalı*'nda söylediği gibi, "Kara kaşların kadını güzel yaptığı doğrudur. Ama en güzeli kılsız ve kalemle yapılan hilal gibi kaşlardır."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

4

Kulaklar

Kadınların kulaklarına hiçbir zaman iyi davranılmamış ya göz ardı edilmiş ya da kesilmiştir. Kulaklar, kadınların yüzüne büyük bir şevkle sürülen boya ve pudralardan da nasibini almamıştır. Büyük bir titizlikle makyaj yapılan cilt, tüm ilginin odak noktası olurken kulaklar önemsenmemiş, genellikle de saçların arkasına saklanmıştır. Saçların arkasına saklanmadıkları zamanlarda ise sadece mücevherle süslenmişlerdir. Çok nadir durumlarda estetik ameliyat geçirdiklerinde ise hafifçe dışarı doğru çıkıntı yapan kulaklarda olduğu gibi, daha az dikkati çekecek şekilde başın her iki yanında arka tarafa doğru sıkıştırılmıştır. Ancak uzun yıllar boyu çile çeken kulaklara değişik kültürlerde yapılan acımasız muamelelere değinmeden önce, kadın vücudunun bu bölümünü anatomik ve biyolojik açıdan incelemekte yarar vardır.

Bu anlamda, insan kulağının görünen kısmının ele alınması daha kolaydır. Evrim sırasında kulağın uç kısmı sivriliğini ve hareket etme yeteneğini yitirmiştir. Kulakların oldukça ince ve duyarlı olan kenar kısımları da yuvarlanarak içeri doğru kıvrılmıştır. Ancak bu durum dış kulak adı verilen bu bölümün işe yaramadığı anlamına gelmez.

Dış kulağın temel görevi sesleri toplamaktır. Yani dış kulak, et ve kandan yapılma bir boru niteliğindedir. Kulağımızı sesin geldiği yöne doğru bükmek veya döndürmek suretiyle diğer hayvanlar kadar iyi kullanamıyor olabiliriz, ama kulağımızı yine de sesin geldiği yöne doğru üç derece kadar bükebiliriz. İnsanlar evrim sırasında kulaklarını hareket ettirme yeteneklerini kaybet-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

miş olmalarına karşın, başlarını döndürme yeteneğini kazanmışlardır. Bir geyik veya bir antilop tehlikeli bir ses duyduğunda kafasını kaldırır ve kulaklarını bir o yöne bir bu yöne doğru döndürür. Biz insanlar bir ses duyduğumuzda ise kafamızı döndürürüz ve bu da aynı işlevi görür.

Kulaklarımız başımızın her iki yanında kaskatı bir şekilde hareketsiz olarak duruyor gibi görünseler de eğer kulak bölgemizdeki kaslarımızı sıkıca gererken bir taraftan da aynaya bakarsak, kulaklarımızın kendisini bu harekete karşı korumak amacıyla, başımızın aksi yönüne doğru itildiğini görürüz. Kulaklarını hareket ettirebilen büyük kulaklı hayvanlar, savaşırlarken hemen hemen her zaman kulaklarını başları yönünde yatırarak tehlikelere karşı korumaya çalışırlar. Bizler ise kulaklarımız zaten normalde başımızın iki yanına yapışık vaziyette durmasına rağmen, paniklediğimiz anlarda başımızın derisini gererek onları başımızın olduğu yöne doğru daha da yatırmaya çalışırız.

Dış kulağımızın şekli, seslerin herhangi bir yere çarpmadan direkt olarak kulak zarımıza taşınmasında önemli bir rol oynar. Kulaklarının kenarlarında kıvrımlar olmayan bir insan çevreden gelen sesleri, kıvrımlı olanlara kıyasla çok daha zor duyarlar. Kulağın kenarını çevreleyen kıvrımlar ve kulak zarı, seslerin titreşmesine yol açarak bazı seslerin vurgulanmasını sağlarlar. Yani kulakların dış çeperinin içeri doğru kıvrımlı olması gelişigüzel bir durum değildir.

Kulaklarımızın daha az önemli diğer bir fonksiyonu ise ısı kontrolüdür. Filler sıcaktan bunaldıkları zaman kocaman kulaklarını çırparak serinlemeye çalışırlar. Derimizin yüzeyinde çok sayıda kılcal damar bulunmaktadır ve kılcal damarlar vasıtasıyla serinlemek birçok canlı türü için önemlidir. Biz insanlar için bu yolla serinlemek çok fazla önem arz etmeyebilir, ancak bazı durumların habercisidir. Örneğin bir kadını duygusal bir çatışma anında sıcak basarsa kulakları kıpkırmızı olabilir. Bu durum eski zamanlardan beri üzerinde yorum yapılan bir konu olmuştur. Bundan yaklaşık iki bin yıl önce Pliny şöyle demiştir: "Kulaklarımız kızarıp karıncalandığında birisi arkamızdan konuşuyor

demektir." Shakespeare'in eserlerinden birinde Beatrice şöyle demektedir: "Başkaları benim arkamdan konuştuğunda kulaklarımda yanan bu ateş de nedir?"

Son olarak da yumuşak ve etli kulak memeleri ile kulaklarımıza erotik bir fonksiyon yüklenmektedir. Kulak memeleri biz insanların en yakın akrabalarında bulunmayıp sadece insanlara özgü bir özelliktir ve gittikçe artan cinselliğimizin bir parçası olarak evrim geçirmiştir. Eski anatomi uzmanları kulak memelerini fonksiyonsuz olarak kabul etmiş ve kulak memesinin, mücevher takılmak amacıyla delinmemesi halinde işe yaramadığını ileri sürmüşlerdir. Ancak cinsel davranış biçimleri konusunda son yıllarda yapılan araştırmalar, yoğun cinsel uyarılma neticesinde kulak memelerine kan hücum ederek şiştiklerini ortaya koymuştur. Bu durum kulak memelerinin çok hassas bir hale gelmelerine ve en ufak bir temas neticesinde uyarılmalarına sebep olmaktadır. Sevişme sırasında kulak memelerinin okşanması, emilmesi veya öpülmesi, birçok kadının cinsel olarak çok kuvvetli bir şekilde uyarılmasıyla sonuçlanır. Indiana'da bulunan Cinsel Araştırmalar Enstitüsü'ndeki araştırmacılardan Kinsey ve meslektaşlarına göre ise bir kadın, çok nadir bazı durumlarda, kulaklarının uyarılması sonucunda orgazma ulaşabilmektedir.

Dış kulağın tam ortasında aşağı yukarı iki buçuk santim uzunluğunda dar bir kanala açılan kulak çukuru vardır. Bu kanal, içerideki havanın sıcak kalmasını sağlamak amacıyla hafifçe kıvrımlıdır. Zira bu sıcaklık, kanalın içeri doğru uzayan en ucundaki kulak zarının sağlıklı bir işlev görmesi için gereklidir. Kulak zarı son derece hassas bir organdır ve bu kanal sadece kulak zarını sıcak tutmaya yaramakla kalmaz, aynı zamanda da fiziksel darbelerden korur. Bundan dolayıdır ki, kulaklarımızı parmaklarımızla temizleyemeyiz. Vücudumuzun diğer yerlerini çok daha kolaylıkla temizleyebilir, kir ve parazitlerden kurtulabilir, sümkürerek burnumuzdaki pislikleri çıkarabilir, burun deliklerimizi temizleyebiliriz. Ama kulak kanallarımızdan birine dışarıdan yabancı bir madde girerse başımız dertte demektir. Kulaktaki bu rahatsızlığı ince bir çubukla temizlemeye kalkmak,

kulak zarına kolaylıkla zarar verebilir, işte bu yüzden, kulağımıza yabancı maddelerin kaçmasını önlemek için gerçekten de özel bir savunma mekanizmasına gerek vardır. Bunu sağlamak için evrim sırasında kulakların içerisinde kıllar oluşmuştur, ayrıca kulak kiri de daha büyük böceklerin kulağa girmesini önlemektedir. Turuncumsu bir renge sahip olan kulak kirinin, böcekleri tiksindirici bir tadı vardır. Bu madde, kol altları ve kasık bölgesinde güçlü bir koku oluşturan teri üreten dört bin adet kesecik tarafından sağlanır.

Burada, kulağın iç kısımlarından detaylı olarak söz etmek pek yerinde olmayacaktır. Kısaca belirtmek gerekirse, kulak zarına çarpan ses, titreşimleri beyine aktarmak üzere nörolojik tepkilere dönüşür. Kulak zarı o derece duyarlıdır ki, herhangi bir titreşim kulak zarının üzerine santimetrenin milyarda biri kadar sıklıklarla çarpar. Kulak zarına çarpan bu titreşimler, daha sonra örs, üzengi ve çekiç adı verilen üç adet kemik aracılığıyla orta kulağa aktarılır ve burada titreşimler yirmi iki kat daha güçlenir. Güçlenen bu sinyal, daha sonra iç kulakta bulunan ve içi bir sıvı ile dolu olan kulak salyangozu adı verilen bir organa aktarılır. Titreşimlere, kıla benzer sinir hücreleri üzerinde etkili olan bu sıvı madde neden olur. Her biri belirli bir titreşime ayarlı olan binlerce sinir hücresi bulunmaktadır ve bu sinir hücreleri işitme siniri aracılığı ile beyine sinyaller gönderir.

İç kulakta aynı zamanda dengeyi sağlayan ve hayati önem taşıyan organlar bulunmaktadır. Bunlar, biri yukarı ve aşağı yönde olan hareketleri, diğeri ileriye doğru olan hareketleri ve en sonuncusu da yana doğru olan hareketleri dengeleyen üç adet yarım daire şeklindeki kanallardır. Atalarımız arka ayakları üzerinde durdukları zamanlarda, bu organlar çok büyük önem taşımaktaydı. Dört ayağı üzerinde duran hayvanların dengeyi sağlaması kolaydır, oysa dikey vaziyette duran yaratıklar için çok hassas denge ayarlamalarının olması şarttır. Dengemizi sağlayan bu organların ses ve işitme dışındaki bu işlevleri, hayati bir önem taşımaktadır. Sağır bir insan yaşamını, dengesini kaybetmiş bir insandan çok daha kolay sürdürebilir.

İşitme duyumuzla ilgili olarak talihsiz durumlardan birisi de şudur: İşitme duyumuz doğduğumuz andan itibaren inişe geçmektedir. Bir bebek saniyede 16 ila 30.000 arasında titreşim alabilmekte iken bu üst sınır, yetişkin bir insanda 20.000'e, altmış yaşın üzerindeki bir insanda ise 12.000'e kadar inmektedir. Bu üst limit biz yaşlandıkça giderek daha da düşmektedir. Yaşlı bir insan için sessiz bir odada tek başına konuşan bir insanı dinlemek kolay olurken, kalabalık bir odadaki bir konuşmayı dinlemek sorun haline gelmektedir. Bunun sebebi, birçok kişi aynı anda konuşurken ortaya çıkan farklı sesleri ayırt etmekte güçlük çeken, daralmış işitme eşikleridir.

Modern wi-fi sistemleri, saniyede 20.000 titreşime kadar etkili olabilmektedir. Bu durumda evine böyle bir sistem kurmak için bir sürü para harcayan orta yaşlı bir kadının, bu aletin nimetlerinden ailedeki daha genç insanlar kadar yararlanamaması, gerçekten de üzücüdür. Bu bayanın kulağı saniyede 15.000 titreşim alabilirse kendisi şanslı sayılır.

Sesin yüksekliği söz konusu olduğunda kulağımızın zayıf bir tarafı vardır. Biz insanlar, en yüksek sesin çığlıklar, kükremeler veya bağırmalar olduğu oldukça sessiz bir dünyada evrim geçirdik. Hassas kulak zarımıza zarar verecek hiçbir yüksek ses olmadığından, evrimimiz sırasında çok yüksek sesler için bir koruma sistemi oluşmadı. Bugün insanoğlunun icat ettiği güçlü patlayıcılar ve gürültülü cihazlar yüzünden işitme duyumuz kolaylıkla zarar görebilir. Kulaklarımızın bu durumu, bugün evrim geçirerek geldiğimiz dünyadan çok daha farklı bir dünyada yaşamakta olduğumuzu hatırlatmaktadır.

Dış kulağa dönmek gerekirse, çok uzun zamandan beri, insanları kulak şekline bakarak tanımanın mümkün olduğu söylenmektedir. Son yüzyılda insanların bu özelliğinin suçluları yakalamak için kullanılabileceği ileri sürülmüştür. Ancak bu yönteme rakip olan parmak izi yönteminde karar kılınmış ve dış kulağın bu özelliği de böylece unutulmuştur. Fakat aynı kulak kıvrımları olan iki insan bulmanın mümkün olmadığı gerçeği, hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Bu konuyla ilgili olarak kulakta

üç bölge saptanmıştır. Bunların özellikle iki tanesinden söz etmek yerinde olacaktır.

İlki, etli bir bölge olan kulak memesidir. Büyüklüğünün insandan insana değişmesinden başka, bu bölgenin çok belirgin bir özelliği daha vardır. Her birimizin ya serbest ya da bitişik kulak memeleri vardır. Serbest kulak memeleri başla temas ettikleri noktanın biraz ilerisinden aşağıya doğru uzarlarken, bitişik kulak memeleri için bu böyle değildir. Avrupalı 4171 kişinin kulağını inceleme zahmetine katlanan bir doktor, bunların yüzde 64'ünün serbest kulak memesine, yüzde 36'sının ise bitişik kulak memesine sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

İkinci nokta, Darwin Noktası adı verilen kulağın dış kenarındaki ufak tümsekle ilgilidir. Bu bütün kulaklarda vardır, ama o kadar belli belirsiz bir durumdadır ki, fark etmek çok zordur. Kulağınızın yukarısından başlamak üzere aşağıya doğru kulak kıvrımınız boyunca inerseniz, kulak boyunuzun yaklaşık dörtte üçü oranında ilerlediğinizde bu noktaya ulaşırsınız. Bu nokta, küçük bir sivilce büyüklüğünde, küçücük bir kabarcıktır. Ancak Darwin, çok hafif sesleri bile duyabilmek için kolayca hareket edebilen uzun sivri kulaklarımız olduğu zamanlarda, bu noktanın çok belirgin olduğunu iddia etmektedir. Darwin, bu küçük bombenin bir zamanlar uzun ve sivri kulaklarımız olduğunu kanıtlayan bir iz olduğunu söylemektedir. Yapılan incelemeler bu küçük bombenin Avrupalıların yüzde 26'sında belirgin bir şekilde mevcut olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

İşte kulağa has bu tür detaylar, kulağı suçluların kimliğinin tespit edilmesinde kullanılmaya uygun bir hale getirmektedir. Ancak parmak izi, bu tür araştırmalar için o derece mükemmel boyutlarda kullanılmaktadır ki, bu amaçla kulak şeklinden ne ölçüde yararlanılabileceği şüphe götürür. Ne yazık ki günümüzde kulağın bu bölümleri üzerine detaylı incelemeler yapan yegâne kişiler, yüzdeki bölümleri insanların karakter analizlerini yapmak için kullanan çağdaş ve modern fizyonomistlerdir. Yirminci yüzyılın başlarında geçerliliğini yitiren bu iddialar, şaşırtıcı bir şekilde 1980'lerde yeniden ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu iddi-

alara göre başarılı insanlar büyük kulaklara, toplum kurallarına uygun hareket eden insanlar küçük ve muntazam kulaklara, fırsatçı insanlar ise sivri kulaklara sahip olmaktadır. Yirminci yüzyılın sonlarında, insan zekâsını hafife alan ve insanı aşağılayan bu ve bunun gibi yüzlerce yazıyı anlamak, gerçekten de güçtür.

Yüz hatlarının detaylarının üzerinde inceleme yapan kriminologlar, kulak şeklinin yüzün geri kalan kısımlarına bakılarak tahmin edilemeyeceğini söylemişlerdir. Bir insanın yüzünün köşeli veya yuvarlak oluşuna bakarak hangisinin yuvarlak hangisinin sivri kulaklara sahip olacağını tahmin etmek olanaksızdır. Somatologlar[7] aynı fikirde değillerdir. Onlara göre endomorflar, yani yuvarlak hatlara sahip olanlar ile ektomorfların, yani kemikli ve köşeli hatlara sahip olanların kulak şekilleri farklıdır. Endomorfların kulakları başa doğru yapışık olup kulak memesi ve kulak kepçesi eşit derecede gelişmiştir. Bunun tam aksine ektomorfların kulak kepçeleri yana doğru çıkıntılı ve kulak memelerinden daha gelişmiş durumdadır. Kriminologlar ve somatologlar arasındaki anlaşmazlığın nedeni, belki de kriminologların sadece baş bölgesini ele almasından, somatologların ise tüm vücut şeklini göz önünde bulundurmasından kaynaklanmaktadır.

Kulağa sembolik olarak birçok görev yüklenmiştir. Bir kere bir deliği çevreleyen yassı bir et parçası olmasından dolayı kadınların genital organına benzetilmesi kaçınılmazdır. Örneğin Yugoslavya'da vulva kelimesinin argodaki karşılığı, "bacaklar arasındaki kulaktır". Bazı kültürlerde kulak kesilmesi kadınların sünneti olarak kabul görmektedir. Doğu'da ergenlik çağındaki kızların ergenliğe kabul edilme törenlerinde kulaklarına delikler açılmaktadır. Mısır'da zina işleyen kadınlar kulakları keskin bir bıçakla kesilmek suretiyle cezalandırılırlardı. Bu da kulağın kadın genital organına benzetilmesine başka bir örnek oluşturmaktadır.

Kulak birçok farklı kültürde kadınların genital organı gibi görüldüğüne göre, bazı özel insanların annelerinin kulağından

---

7 Somatoloji: Antropolojinin insanın evrimi, değişimi ve özellikle ölçümlere dayanarak sınıflandırılması ile ilgili olan dalı. (ç.n.)

çıkmak suretiyle dünyaya gelmeleri durumuna da şaşırmamak gerekir. Hindu Güneş Tanrısı Surya'nın oğlu Karna'nın da bu şekilde dünyaya geldiği söylenmektedir ve Karna'nın, annesinin kulağından çıkarak dünyaya gelmesi, annesi Kunti'nin bakire olarak bir çocuk dünyaya getirdiği anlamına gelmektedir. Bazı efsanelere göre Buda'nın da, annesinin kulağından çıkarak dünyaya geldiği söylenmektedir.

François Rabelais'in 1653 yılında basılan hicivli eserinde, Gargantua da dünyaya bu alışılagelmişin dışındaki yolla gelmiştir. Gargamelle tam Gargantua'yı doğuracakken, bebek zıplayarak boş bir damardan geçmiş, diyaframa, hatta damarın ikiye ayrıldığı omuzlara kadar tırmanmış, oradan sola doğru ilerlemeye devam ederek sol kulaktan çıkmıştır. Yazar bunun inanılması güç bir durum olduğunu kabul etmekle birlikte, İncil'de bu tarz bir doğumun olamayacağını söyleyen hiçbir söz olmadığını ve eğer Tanrı isteseydi tüm kadınların çocuklarını kulaklarından çıkarmak suretiyle dünyaya getirebileceklerini ileri sürmüştür.

Kulakla ilgili bundan tamamıyla farklı bir sembolizm örneği de kulağı bilgeliğin sembolü olarak göstermektir. Bunun sebebi, Tanrı'nın sözlerini duyan yerin kulak olmasıdır. Çocuklar yaramazlık yaptığı zaman kulak çekilmesine sebep olarak bu gösterilmektedir. Kulak çekilmek suretiyle Tanrı ile olan bu bilgi alışverişinin uyandırılmasına çalışılmaktadır.

Bu tuhaf hurafelerin bazıları, çok eskiden beri süregelen bir âdet olan kulakların küpe takılmak amacıyla delinmesine yol açmıştır. Son derece ilkel bir yöntem olan kulağın kesilerek sünnet edilmesi unutulmamış ve modern dünyada suni olarak yaratılmış biçim bozukluğuna nadir birkaç örnek oluşturmuştur. Bugün kulağını deldiren birçok kadın, bunun bir zamanlar ne anlama geldiğini bilmemekte, sadece süsleme amacıyla yapmaktadır. Eskiden bunun birçok açıklaması vardı.

Şeytan ve diğer kötü ruhlar sürekli olarak insan vücuduna girip onu zapt etmeye çalıştıkları için, vücutta bulunan ve kötü ruhların girebileceği tüm delikleri kapatmak gerekliydi. Kulak-

lara şans getiren birtakım şeylerin takılmasının, kötü ruhları bu bölgeden uzak tutacağına inanılmaktaydı.

Kulaklar bilgeliğin tahtı olduğuna göre, çok akıllı ve bilge insanların büyük kulakları, özellikle de büyük kulak memeleri olduğuna inanılırdı. Kulak memelerini aşağıya doğru çeken ve dolayısıyla da uzamasına sebep olan ağır küpelerin, bilgelik ve zekâyı artıracağına inanılırdı. Çok eski çağlara ait Hindu, Budist ve Çin kutsal yazıları üzerine yapılan incelemeler, önemli ve asil insanların her zaman uzun kulak memeleri olduğuna inanıldığını ortaya koymaktadır.

Küpe takılmasına dair diğer eski inançlar ise, küpenin kem göz ve boğulmadan koruyacağı idi.

Üzerinden uzun yıllar geçtikten sonra, küpe takılmasıyla ilgili bu orijinal ve değişik inançlar unutuldu. Modern çağda ister kabile ister şehir yaşantısında kullanılsın, hemen hemen tüm küpeler sadece dekoratif amaç taşımakta, güzellik ve toplumda belirli bir statü kazanma amaçlarına hizmet etmektedir. Uzun kulak memelerinin moda olduğu kabile kültürlerinde, kulak memesinin kesilmesi işlemine genellikle çocukluk yaşlarında başlandığından, bu kültürlerdeki çocukların kulak memelerinde delik vardır. Bu küçük delikler daha sonra her yıl kademeli olarak genişletilir. Bu şekilde kulaklar giderek aşağı doğru sarkar. Ergenliğe gelindiğinde ise sadece uzun kulakları olan kızlar güzel olarak kabul edilir. Gerçekten çok büyük kulakları olan kızların kulak memeleri göğüslerine kadar sarkardı. Bu işlemler sırasında kulak memesine çok fazla ağırlık binmesinden dolayı kulak memesi koparsa, bu genç bayanın güzelliği derhal zarar görmüş oluyordu. Hatta bazı kültürlerde bu genç bayan evlenemeyecek kadar çirkin kabul ediliyordu.

Şaşırtıcıdır ki, kadınların kulaklarının abartılı bir biçimde bu şekilde uzatılmasına tüm dünyada yaygın bir şekilde rastlamak mümkündür. Bu uygulama birbirlerinden bağımsız bir şekilde Borneo, Brezilya, Afrika ve Kamboçya gibi birbirinden uzak ülkelerde zaman zaman ortaya çıkmaktadır. Trobriand

Adaları'nda yaşayan insanlar arasında eğer bir genç bayan bu âdeti yerine getirmezse, kendisiyle domuz kulaklı diye alay edilmekteydi.

Bazı kabilelerde genç kızların kulak memelerinin delinmesi ritüeli için özel bir festival düzenlenirdi. Kimi kültürlerde ise evli bir bayanın kulak memelerine asılı olan ağır aksesuarlar, söz konusu bayanın eşi ölünceye kadar çıkarılamazdı. Bu küpelerin bayanın ölen eşinin cenaze töreni sırasında çıkarılması, tutulan matemin bir parçasıydı.

Kulak memelerine asılan bu aksesuarlar bazen çok şaşırtıcı boyutlarda olabiliyordu. Bir kabilede 50'lik para büyüklüğünde veya çapı 10 cm uzunluğunda küpeler takılabiliyordu. Diğer bir kabilede her bir kulak memesine binen ağırlık 1 kilogramı bulurken, bir başkasında Batılılardan dilenerek alınan büyük bir reçel kavanozu veya bir konserve kutusu kulak memelerine takılabiliyordu.

Eski çağlarda Batı dünyası kulaklara uygulanan bu abartılı işlemler karşısında şoke olmaktaydılar. John Bulwer 1654 yılında yazdığı *Dünyanın Tüm İnsanlarına Bakış* (A View of The People of The Whole World) adlı kitabının bir bölümünü kulak modasına ve insanların bazı tuhaf icatlarını eleştirmeye ayırmıştır. Bulwer kitabında, "Bu kadınlar kulaklarına böyle utanç verici delikler açarak çekici olduklarını zannediyor, kulak memelerinin omuzlarına kadar sarkması ve hatta içinden bir kol geçecek kadar büyümesi için içlerine kurşun koyup kulaklarına tuhaf şekiller veriyorlar," diye belirtmiştir. Bulwer ve onun çağdaşlarına göre insanların fiziksel görünümlerinde değişiklik yapmaları, Tanrı'ya karşı gelmekti.

Ancak bu tarz eğilimlerin onaylanmaması, kabilelerin bu âdetlerine son vermelerini sağlamamıştır. Bu âdetler kabilelerin kültürlerine o derece yerleşmişti ki, kolayca silinip atılması mümkün değildi. Bazı nadir durumlarda yabancı etkiler, kulaklara uygulanan bu çok abartılı işlemlerin ortadan kalkmasına sebep olmuş olabilir, ama çok uzak birçok toplumda, yirmi birinci yüzyılda bile hiç yumuşatılmadan hâlâ uygulanmaktadır.

Batı dünyası, moda alanında birçok abartılı uygulamalara sahne olmakla birlikte, kabile toplumlarının sarkık kulak memeleri uygulaması ile rekabet etmek için hiçbir şey yapmamıştır. Bu konuda verilebilecek en aşırı örnekler 1970'li yıllardaki punk rock akımıyla birlikte ortaya çıkmıştır. İçlerindeki öfkeyi dışa vurmak için bahane arayan bu gençler, beceriksizce deldikleri kulak memelerine takacak tuhaf nesnelerin arayışı içine girmişlerdir. En rağbet gören nesneler ise büyük çengelli iğnelerdi. Ancak zincire asılmış jiletlerden tutun da ampullere kadar toplumda şaşkınlık yaratacak her şey, bu yeni akımın öncüleri tarafından kullanılabiliyordu. Bu akımın öncüsü olan gençlerin ruh halleri, kabilelerin uyguladığı kulak memelerinin sarkıtılması gibi sıkıcı bir uygulamaya katlanmak için oldukça değişken sayılırdı.

Daha sonra, yirminci yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan vücut piercingi uygulamasındaki olağanüstü patlamayla birlikte, Batılı kadınların kulaklarında birden fazla küpe görülmeye başladı. Bu kez kulak, bir yerine tüm kulak kepçesini çevreleyecek şekilde boydan boya defalarca deliniyordu ki, üzerine birçok küpe takılabilsin.

Ancak bugün kadınların büyük bir çoğunluğu kulaklarına, sallanan veya kulak memesine geçen bir küpeyi takabilecek şekilde tek bir delik açtırmayı veya klipsli küpe takmayı tercih etmektedir. Kabilelerde takılan küpelerden farklı olarak bu küpeler devamlı olarak kulakta kalmak yerine, kıyafetle uyum sağlayacak şekilde her gün değiştiriliyordu. Bazı kadınların sadece birkaç çift küpesi varken, bazıları bu işi rekor düzeye ulaşacak sayıda küpe sahibi olarak bağımlılık haline getiriyorlardı. Guinness rekorlar kitabına göre Amerika'nın Pennsylvania bölgesinde yaşayan bir kadının tam 17.122 çift küpesi vardır. Bu kadın her gün bir başka küpe takmaya kalksa, tüm küpelerini takması elli yılını alacaktır.

5

Gözler

Kadınların gözleri çok uzun yıllardan beri dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Gözlere altı bin yıl gibi uzun bir zamandan beri makyaj uygulanmaktadır. Eski Mısır'da gözkapaklarını boyamak için siyah renkli kozmetikler kullanılırdı. Hatta Romalı hiciv ustası Martialis, birinci yüzyılda bu konuyla ilgili şu zalimce yorumu yapmıştır: "Siz kadınlar hâlâ, her sabah şifoniyerin gözünden çıkardığınız o gözkapağının altından erkeklere göz kırpmaya cüret ediyorsunuz." Gözkapakları, kirpikler ve yüzün gözü çevreleyen bölümü gerek renklendirilmek gerekse gölgelendirilmek suretiyle medeniyetler boyunca çok farklı şekillerde süslemelere konu olmuştur. Kadınlar gözlerini ön plana çıkarmak için göz farları, göz kalemleri, kirpik kıvırma aletleri, takma kirpikler ve renkli lensler kullanmıştır. Ancak bu gelişmeleri daha yakından incelemeden önce gözü doğal olarak ele almakta yarar vardır.

Gözler insan vücudunun en önemli duyu organıdır. Dış dünyayla ilgili bilgilerin yüzde seksenini gözler aracılığı ile elde ettiğimiz saptanmıştır. Yaptığımız onca konuşma ve dinleme faaliyetine rağmen biz insanlar, temel olarak görsel hayvanlarız diyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında yakın akrabalarımız maymunlardan pek de farkımız yoktur. Başın hemen ön kısmında yer alan iki adet göz ve sağladıkları üç boyutlu görüş açısı ile tüm primatlarda görsellik ön plandadır.

İnsan gözünün çapı 2.5 santimetre kadar olmakla birlikte göz, taş çağından bu yana yapılan en gelişmiş televizyon kamerasıdır. Gözbebeğinin tam arkasında yer alan ve ışığa duyarlı olan

retinada, beyine ne görmekte olduğumuz hakkında mesajlar yollayan 137 adet hücre vardır. Bu hücrelerden 130 milyonu ince uzun yapıdadır ve sadece siyah beyaz görüntü ile ilgilidir. Geri kalan yedi milyon ise koni şeklinde olup renkli görmemizi sağlar. Işığa duyarlı olan bu hücreler herhangi bir zamanda, aynı anda bir buçuk milyon mesajla başa çıkabilir. Bu kadar kompleks bir organ olmasına rağmen gözün insanın doğumundan yetişkinliğine kadar geçen süre içerisinde bu kadar az gelişim göstermesi gerçekten de çok şaşırtıcıdır. Beyin bile gözden daha fazla gelişim göstermektedir.

Gözün tam ortasında ışığın içeri süzülerek retina üzerine düşmesini sağlayan delik olan gözbebeği vardır. Gözbebeği ışık güçlü olduğunda küçülürken ışık zayıfladığında büyümek suretiyle retina üzerine düşen ışık miktarını kontrol eder. Bu haliyle göz, ayarlanabilir bir diyaframı olan kamera gibi hareket etmekle birlikte, tuhaf ve nadir bulunan aksi bir yapıya sahiptir. Eğer göz çok sevdiği bir şey görürse gözbebeği normalden çok daha fazla büyürken, hoşlanmadığı bir şeyle karşılaştığında bir iğne deliği kadar küçülebilir. Bu tepkilerden ikincisini anlamak kolaydır. Zira ışığın geçtiği gözbebeğinin deliğinin daha da küçülmesi, retinaya düşen ışık miktarını azaltacak ve hoşa gitmeyen görüntü bastırılacaktır. Hoşumuza giden bir şey gördüğümüzde gözbebeğinin büyümesini açıklamak ise daha güçtür. Bunun, retinanın üzerine çok fazla ışık düşmesini sağlamak ve görüntümüzü netleştirmeye çalışmak ile ilgili bir durum olması gerekir. Bunun sonucu ise keskin ve net bir görüntüden ziyade parlak ve puslu bir görüntü olsa gerek. Bu durum, birbirlerinin açılan gözbebekleri içine bakan genç âşıklar için avantajlı bir durum olabilir. Zira bu durumda genç âşıklar, çirkin ve çıplak bir görüntü yerine ışık halesiyle yıkanmış bir görüntü ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

İlk yüzyıllarda İtalyan sosyetesine mensup kişilerle beraber olan fahişeler, misafirlerini karşılamadan önce gözlerine güzel avrat otu suyu damlatırlarmış. Böylece gözbebekleri haddinden fazla büyüyerek, gördükleri şeye âşık olduklarına dair (gördük-

leri şişkin suratlı, yaşlı ve kurnaz biri olsa bile) yanıltıcı bir izlenim bırakırlarmış.

Gözbebeğinin etrafını kaslı bir yapıya sahip renkli iris tabakası sarmıştır. İris tabakası gözbebeğinin boyutlarındaki değişikliğe göre büzüşen, yuvarlak ve yassı bir yapıya sahiptir. Bu büzüşme istem dışı kas hareketleri ile meydana geldiğinden dolayı, gözbebeğimizin boyutlarını bilinçli olarak büyültüp küçültemeyiz. Gözbebeklerinin büyüyüp küçülmesini, duygusal tepkiler açısından bu denli güvenilir ve önemli bir gösterge yapan şey de zaten budur. Gözbebeklerimiz yalan söylemez.

İrisin rengi kişiden kişiye değişmekle birlikte, bunun sebebi pigmentler değildir. Mavi gözlü insanlar mavi göz pigmentine sahip olan insanlar değildir. Sadece bu insanlarda pigment daha az olduğu için göz maviymiş gibi bir izlenim bırakır. Eğer gözbebeklerinizin etrafında koyu kahverengi bir halka varsa bu, iris tabakanızın üst katmanlarında hatırı sayılır miktarda melanin pigmenti bulunduğu anlamına gelir. Eğer buradaki melanin miktarı azsa ve pigment de daha ziyade iris tabakasının alt katmanlarında saklı kalmışsa, o zaman gözlerinizin rengi ela, yeşil, gri veya mavi gibi açık renklerde olacaktır. Lacivert gözler, bu bölgede yoğunlaşan kan miktarından kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla insanlardaki parlak ve renkli gözler, optik bir illüzyondan başka bir şey değildir. Bu gözler melanin kaybının bir göstergesidir ve tıpkı ekvatordan daha az güneşli bölgelere doğru uzaklaşırken olduğu gibi, vücuttaki genel "soluklaşma" eğiliminin bir parçasıdır. Koyu tenli ırklara mensup insanların bebekleri ile beyaz insanların bebeklerinin kıyaslanması, bu duruma çok çarpıcı bir örnek teşkil eder. Hemen hemen tüm beyaz bebekler, doğduklarında mavi gözlüdür. Koyu tenli bebekler ise koyu renk gözlüdür. Daha sonra büyüdükçe irisin önündeki melanin pigmenti artarak, gözlerin giderek koyulaşmasına sebep olur. Sadece çok az sayıdaki insanda bu böyle olmaz ve onlar bebek mavisi gözlerini muhafaza ederler.

İris ve gözbebeğinin etrafında saydam bir cam görevi gören kornea tabakası vardır ve korneayı da gözün beyaz bölümü

çevreler. İşte insan gözünün optik olmayan bu bölümünün olağanüstü bir özelliği vardır. Sadece biz insanların gözlerinin beyaz kısımları dışarıdan bakanlar tarafından görülebilir. Hayvanların çoğunun gözleri "düğme" gibi yuvarlaktır. Aynı şey primatlar için de söz konusudur. Ancak maymunların çoğunda gözlerin etrafını saran deri, gözlerin köşelerini belli edecek şekilde hafifçe geriye, sağa ve sola doğru çekiktir. Gözler bu durumda bile ovalden ziyade yuvarlak bir şekle sahiptir. Bu durum maymunlarda bir adım daha ileri gider ve gözler insanlarınkine benzer şekilde elips şeklini alır. Ancak bu durumda dahi maymunların gözlerinin beyazları görünmez. İris tabakasının her iki yanı da koyu kahverengi renktedir. İnsanların gözlerindeki en belirgin özellik, bu bölgenin beyaz olmasıdır. Evrim sırasında meydana gelen bu değişiklik sayesinde insanlar birbirleriyle karşı karşıya geldiklerinde, gözlerini hangi yöne doğru kaydırdıkları, uzaktan bakıldığında bile belli olmaktadır.

Gözün görülen kısmı kirpiklerle çevrili, yağlı ve parlak bir görüntüye sahip gözkapakları ile sarılmıştır. Bu yağlılığın sebebi, bir sıra halinde kirpik diplerinde bulunan ve bir iğne deliğinden bile küçük olan keseciklerdir. Gözkapaklarının düzenli olarak kırpılması, korneayı nemlendirmekte ve temizlemektedir. Bu sürece, üst gözkapağının içinde bulunan gözyaşı keseciklerinin salgıladığı gözyaşları da katkıda bulunmaktadır. Gözyaşları iğne deliği kadar ince olan iki küçük gözyaşı kanalından akarak gelmektedir. Bu kanalların daha büyük olanlarının bir tanesi üst, diğeri de alttaki gözkapağının hemen ucunda bulunmaktadır. Bu iki kanal "kullanılmış" olan gözyaşlarını gözkapaklarının en ucundaki bölgenin içlerine taşıyacak şekilde, tek bir kanal halinde birleşir. Gözde meydana gelen herhangi bir iritasyon veya aşırı duygusal bir durum nedeniyle gözyaşı kesecikleri kanallar yoluyla boşaltılabileceğinden, fazla gözyaşı üretilmesi durumunda gözyaşlarımız yanaklarımızdan aşağı doğru süzülmeye başlar ve biz de onları silmek zorunda kalırız. Sadece insanların gözüne has olan ikinci özellik de budur. Zira duygusal durumlarda ağlayan, karada yaşayan yegâne hayvan biz insanlarız.

İki gözyaşı kanalının tam ortasında ve gözlerin köşesinde, küçük pembe bir şişkinlik vardır. Bu, biz insanların üçüncü gözkapağının bir kalıntısıdır ve şu anda tamamıyla fonksiyonsuzdur. Oysa birçok canlı türünde bu küçük pembe yumrucuk, işlevi olan bir organdır. Bazı türlerde her iki yana doğru hareket ederek cam sileceği vazifesi görmekte ve gözü temizlemektedir. Bazılarında bu yumrucuk renkli olup işaret vermek amacıyla yanıp sönerken, bazılarında ise şeffaftır ve doğal güneş gözlüğü vazifesi görür. Bu durum suya dalan ördeklerde biraz daha ileri aşamadadır. Ördeklerin göz kanallarının birleştiği yerde bulunan bu yumrucuk, oldukça kalındır ve onu, suyun altında yüzerken son derece hassas olan kornealarının üzerini kapatmak için kullanırlar. Eğer ilkel atalarımız suda yaşıyor olsalardı, su altı zevklerimiz bugün çok daha gelişmiş olurdu.

Gözlerimizin altında ve üstünde koruyucu siper görevi gören kirpiklerimizin de istisnai bir özelliği vardır. Kirpikler, vücudumuzun diğer yerlerindeki kıllar ve saçlarımız gibi yaşlandıkça beyazlaşmazlar. Üst gözkapağında daha fazla ve altta daha az olmak üzere her gözde yaklaşık 200 adet kirpik vardır ve her kirpik düşüp yerine yenisi gelmeden önce üç ila beş ay süreyle yaşar. Kirpikler ve kaşların ömrü aynıdır.

Gözlerin korunduğu diğer bir şekil de Uzakdoğululara has bir tarzdır. Uzakdoğuluların gözkapaklarının üst bölümünde gözlerine yana yatık bir görünüm veren bir kanatçık bulunmaktadır. Bu kanatçık aslında tüm insan ceninlerinde var olmakla birlikte, yetişkinlerde sadece Doğu ırkından olan kimselerde muhafaza edilmiştir. Çok nadir durumlarda Batılı bebek gözkapağının üzerinde bu kanatçıkla dünyaya gelmekle birlikte, ilerleyen yaşlarda gözün uç kısmının incelmesiyle bu kanatçık yok olur. Uzakdoğulu insanlarda bu kanatçığın muhafaza edilmesinin nedeni büyük bir olasılıkla soğuk havaya adapte olmayı kolaylaştırmaktır.

Uzakdoğululara has bu göz şekli gerçekten de çok dikkat çekici olmakla birlikte Uzakdoğulu birçok kadın bunu böyle görmemekte ve bu yöredeki hastaneler gözlerine Batılı bir görünüm kazandırmak için gözkapaklarının üzerindeki bu kanatçığı

aldırmak isteyen ve kendilerini estetik cerrahların eline teslim eden kadınlarla dolmaktadır.

Erkek ve kadınların gözleri arasında çok ufak farklılıklar bulunmaktadır. Kadınların gözleri erkeklerinkinden biraz daha küçüktür ve beyaz kısmı daha fazladır. Birçok kültürde daha duygusal bir yapıya sahip olan kadınlarda gözyaşı kesecikleri daha aktif bir yapıya sahip olmakla birlikte, bunun erkeklerin duygularını açığa vurmamak yolunda eğitilmelerinden mi, yoksa biyolojik bir farklılıktan mı kaynaklandığı pek açık değildir. Ancak bu farklılığın çok yaygın olması, bunun kültürel eğitimden çok biyolojik yapıdan kaynaklandığını düşündürmektedir.

Gözyaşları ile ilgili olan bir nokta daha vardır. O da gözyaşlarının sadece gözün kayganlığını sağlayan bir madde olmayıp aynı zamanda bakterileri öldüren bir özelliğe sahip olmasıdır. Gözyaşlarının içerisinde lisozim adı verilen ve bakterileri öldürerek gözün enfekte olmasını engelleyen bir madde vardır.

Göz bozukluğu atalarımız için sadece iyi görememek yüzünden değil, aynı zamanda görmekte sürekli olarak zorlanmanın yol açtığı migren ve baş ağrılarından dolayı da bir sorun oluşturmuştur. Bu sorun, yazının icat edilmesiyle birlikte daha da vahim bir hal almış ve birçok eski âlim okumaları için genç insanları kullanmak zorunda kalmıştır.

İsa Peygamber devrinde yaşayan Romalı hitabet ustası Seneca, bu korkunç problemi çözmek için teşebbüste bulunan ilk kişidir. Kendisinin gözleri çok bozuk olmasına rağmen içi su dolu bir küreyi büyüteç olarak kullanmak suretiyle Roma kütüphanelerindeki tüm kitapları okuduğu söylenmektedir. Aslında bu zekice çözümün gözlüğün bulunmasına yardım etmesi gerekirdi. Ancak ne yazık ki böyle olmamıştır. Yine de on üçüncü yüzyılda İngiliz filozof Roger Bacon, bir kişi yazılara veya çok küçük nesnelere bir kürenin en dar olan kısmından dışbükey olan bölümü göze doğru tutulmak suretiyle bakarsa, yazılar veya nesneler büyüyeceği için daha iyi göreceğini ileri sürmüştür. Kendisi daha da ileri giderek böyle bir camın gözleri zayıf olan insanlar için yardımcı olacağını söylemiş, ancak buna rağmen insanla-

rın görmelerini kolaylaştıracak bu aletin geliştirilmesi için hiçbir çaba harcanmamıştır. Nihayet on üçüncü yüzyılın sonuna doğru, okumak amacıyla geliştirilmiş gerçek gözlükler ortaya çıkmıştır. Ancak bunun Bacon'ın sözlerinden yola çıkarak geliştirilip geliştirilmediği pek de açık değildir. 1306 yılında bir rahip, Floransa'da şöyle bir vaaz vermiştir: "İnsanlık için en önemli icatlardan biri olan gözlük yapımı sanatı, sadece yirmi yıl önce ortaya çıkmıştır." Aynı tarihlerde Marco Polo, okumak için mercek kullanan yaşlı bir Çinli gördüğünü söylemiştir. Dolayısıyla on dördüncü yüzyıla doğru gözlük kullanımının ciddi bir şekilde yaygınlaştığını söylemek doğru olacaktır. On beşinci yüzyılda, yakını göremeyenlerin kullanmaları için özel mercekler geliştirilmiş ve on sekizinci yüzyılda Benjamin Franklin, üst kısmı uzağı, alt kısmı yakını görmek için yapılmış olan gözlükleri icat etmiştir. İlk başarılı kontakt lens çalışması ise İsviçre'de geliştirilmiştir.

Gözlüklerin kısa tarihçesi sadece tıbbi açıdan önemli değildir. Zira gözlük hem gözlerimizin görünüşünü hem de yüz ifadesini değiştirmektedir. Kalın ve yüksek çerçeveler çatık kaşlı, sert ve hükmeden bir ifade vermektedir. Geniş ve yuvarlak çerçeveler ise takana gözleri fal taşı gibi açılmış, saf bir görünüm kazandırırken, çerçevenin yuvarlak kıvrımı ise kaşın kavisini andırmaktadır. Tıpkı belli belirsiz yapılan hafif makyajlarda olduğu gibi, gözlükte de aldatmaca yapmak mümkün değildi. Gözlüklerin yüzün doğal bir parçası olmadığı çok açıktı ve dolayısıyla gözlüğün hatlarından etkilenmemek olanaksızdı. Bu tıpkı bir göz maskesinin maskeyi takan kişinin yüz ifadesini tamamıyla değiştirmesi gibiydi.

Durum, özellikle koyu renk camlı gözlüklerde oldukça ciddiydi. Zira daha önce de belirttiğimiz gibi, gözlerin beyaz bölümünün varlığı sayesinde belirgin hale gelen ve insanı ele veren göz hareketleri, sosyal hayattaki karşılaşmalarda çok önemli bir bilgi kaynağı idi ve koyu renkli camlar bu bilgi akışını engelliyordu. Ok gibi fırlatılan, sinsi, kayıtsız, delercesine bakışlar veya fal taşı gibi açılmış gözler, koyu renkli camların arkasına giz-

leniyordu. Karşı taraftaki insan güneş gözlükleri ardında olup bitenleri ancak tahmin etmekle yetinebilirdi.

Acaba neler kaçırılmaktaydı? Bir grup kadından oluşan bir sosyal topluluğu düşünün. Bu topluluktaki kadınların göz hareketleri neler söyler? Böyle bir toplulukta çok özel durumlar dışında, düşük mevkide olanlar daha üst konumdaki kişilere bakarlarken, üst mevkide olanlar onları görmezlikten gelir. Örneğin yumuşak mizaçlı ve arkadaş canlısı olan bir kişi bir odaya girdiğinde, gözleriyle her yanı tarayarak oradaki herkesi yoklar. Ve eğer bakışlarıyla yüksek mevkili ve önemli kişileri yakalarsa gözlerini ondan ayırmaz. Bir şaka yapıldığında, bir tartışma söz konusu olduğunda veya kişisel bir görüş belirtildiğinde bu kişi bakışlarını, reaksiyonu ölçmek için hemen o önemli kişinin üzerine kaydırır. Daha üst bir konumda olan bu kişi, böyle durumlarda kayıtsız davranır ve bu konuşmalar sırasında kendisinden daha aşağı seviyede olan kişinin olduğu yöne hemen hemen hiç bakmaz. Ama eğer bu kişilerden birine direkt olarak bir soru yöneltecekse, bunu gözlerini ona dikerek yapar. Bu bakışların hedef olduğu kişi ise bu dik bakışlara karşılık vermekte zorlanır ve cevap verirken genellikle başka yerlere bakar.

Bu, belirli bir ast-üst düzeninin olduğu ve bazı kişilerin diğerleri üzerinde kontrolünün bulunduğu ve bu kontrolü de hissettirmek istediği bir durumdur. Eşit konumda olan arkadaşların bir araya geldiği bir durumda, göz hareketleri çok daha farklıdır. Bu durumda herkes, hiç kimse diğerine göre ast konumda olmadığı halde ast konumda olan kişilere has göz hareketleri yapar. Bunun böyle olmamasının sebebi, vücut dili kullanarak dostça davranmanın en kolay yolunun, diğer insanlara karşı hasımca davranışlar sergilememek ve onlara üstünlük taslamamak olmasıdır. Dolayısıyla gözlerimizle üstün kişilermişçesine mesajlar vermemek suretiyle arkadaşlarımıza karşı duyarlı ve dikkatli davranırız. Onlar konuşurlarken veya aktif durumdayken bakışlarımızı onların üzerinde tutarız. Biz konuştuğumuz ve onların bizi izlediği zamanlarda ise zaman zaman bakışlarımızı onlara doğru kaydırarak söylediğimiz şeylere ne gibi tepkiler verdiklerini kontrol ederiz. Bu

durumda her iki taraf da karşı tarafa güçlü olduğu mesajını verecek ve birbirlerinin iyi hissetmesini sağlayacaktır.

Karşısındakinden daha üst konumda olan bir bayan eğer şirin görünmek isterse, bunu eşit konumdaki insanların birbirlerine karşı kullandıkları vücut dilini kullanarak bilinçli olarak yapabilir. Bu kadının, bir çalışanına veya hizmetkârına hitap ederken ona önem verdiğini belirtmek için gözlerini büyük bir ustalıkla ona doğru çevirerek veya onun ağzından çıkan her kelimeye dikkat ederek böyle bir şeyi yapması mümkündür. Ancak önemli kişiler, seçim kampanyaları gibi çok özel durumlar dışında böyle bir yola başvurmazlar.

Uzun süre göz göze bakışmak çok yoğun aşk veya nefret ifade eden durumlarda ortaya çıkar. Birçok insan çoğu zaman birkaç saniyeden daha uzun süreyle gözlerinin içine bakılmasından rahatsız olur ve hemen bakışlarını kaçırır. Ancak âşıklar için durum böyle değildir. Onlar arasında karşılıklı güven duygusu öylesine gelişmiştir ki, bir an bile korkmaksızın birbirlerinin gözlerinin içine bakabilirler. Üstelik bunu yaparlarken de aslında farkında olmadan birbirlerinin gözbebeklerinin ne kadar açıldığını kontrol ederler. Eğer birbirlerinin gözlerinin içinde kocaman kapkara gözbebekleri görürlerse aşklarına karşılık bulduklarına emin olurlar. Ama bunun tam aksine küçücük gözbebekleri görürlerse, ilişkilerinde bir şeylerin iyi gitmediği hissine kapılarak kendilerini rahatsız hissederler.

Âşıklardan nefret edenlere geçildiğinde durum farklıdır. Öfkeli bir insanın bakışlarına maruz kalmak son derece rahatsız edicidir. Hurafelere inanılan eski çağlarda, doğaüstü birtakım güçlerin insanları izlediği ve olayların sonucunu değiştirdiğine inanılırdı. Bu doğaüstü güçlerin veya Tanrıların insanları izlemesi ise onların gözleri olduğu anlamına geliyor ve bu kadar fazla sayıda şeyi izleyebiliyor olmaları da çok sayıda gözleri olduğunu gösteriyordu. İyi Tanrılar söz konusu olduğunda bu, insanlar için büyük bir avantaj teşkil ediyordu. Zira iyi huylu Tanrılar insanları koruyabiliyorlardı. Ama aynı zamanda kötü Tanrılar, kötü ruhlar ve iblisler de vardı ve kem gözleri olan bu gözlerin nazarı felakete yol açabilirdi.

Kem göze olan inanç tüm dünyaya yayılmıştır ve bu inanç bugün de geçerliliğini korumaktadır. Kem göz o derece etkili olabiliyordu ki, hiçbir uyarıda bulunmadan kurbanını yere devirebiliyordu. Bazen sıradan bir kadının kendi iradesi dışında nazarı değebiliyor ve onun baktığı herkes er ya da geç zarar görebiliyordu. İnsanları bu tür tehlikelerden korumak için çeşitli nazarlıklar veya tılsımlar kullanılmıştır. Bunlar ya çantalarda taşınmış ya da evin herhangi bir yerine asılmıştır. İnsanları kem gözden koruma gücüne sahip olduğuna inanılan eşyalardan bir tanesi de cinsel objelerdi.

Bu düşünceden hareketle Ortaçağ Avrupası'ndaki birçok kilise, kötü ruhların binaya girmesini engellemek için kapılarının üzerine kadının cinsel organını çağrıştıran taştan oyma objeler asmışlardır. Üstelik bu görüntüyü daha da güçlendirmek için cinsel organın bir çift el yardımıyla açıldığı gösterilmiştir. Doğal olarak bu el oyması nesneler Victoria çağında ortadan kalkmış, ancak birkaç tanesi günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. O çağlardan bugüne diğer bir nesne de iyi talih getirdiğine inanılan ve binaların üzerine asılan at nalıdır. At nalının da kadının cinsel organını çağrıştırdığı düşünülürse, bu inancın da zamanla ortadan kalkacağı söylenebilir.

Kem gözün kıskançlık neticesinde ortaya çıktığına inanıldığı için, kolay zarar görebilecek şeylere çok fazla imrenerek bakmamak oldukça önemliydi. Bir anne yabancı bir kimsenin, çocuğuna bu gözle bakmasından korktuğundan beşiğinin üzerine onu kötü gözlerden koruyacağına ve şans getireceğine inandığı bir tılsım asardı veya bebeği koruyacağına inanacağı başka bir ritüeli yerine getirirdi. Bu batıl inançlara bugün birçok Akdeniz ülkesinde hâlâ rastlanmaktadır.

Kötü ruhların hayali gözlerinden inananların gerçek gözlerine dönmek gerekirse, insanların gözlerindeki farklı ifadelerden çok çeşitli mesajlar almak mümkündür.

Gözleri aşağı doğru indirmek: Gözleri aşağı doğru indirmek bazen alçakgönüllüğün bir göstergesi olarak kullanılmaktadır. Bu durum, aşağı seviyede olan insanların kendilerinden daha üst

rütbede olan kişilerin gözlerinin içlerine bakma cüretini gösterememesinden kaynaklanır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Toplum kurallarına uygun hareket etmeye özen gösteren kişiler bunu yaparlarken gözlerini sağa veya sola kaydırmaz, yere doğru indirirler. Burada yapılan harekette baş eğmeye bir gönderme vardır.

Gözlerin yukarı doğru kaldırılması: Gözleri yukarı doğru kaldırmak da zaman zaman kasıtlı bir hareket olarak yapılabilir. Eğer gözler bir süre yukarıda tutulursa bu masumiyetin bir göstergesi olarak alınmaktadır. Masumiyetin bir göstergesi olarak yukarıya, cennete bakma düşüncesinden kaynaklanan bu hareket, bugün çok ciddi bir anlam taşımamaktadır.

Ters ters bakmak: Bu göz hareketi genellikle sessiz kalmak suretiyle çocuğunu ikaz etmek isteyen anneler tarafından kullanılmaktadır. Bu bakış, gözlerini dikip bakmanın biraz daha karmaşık bir versiyonudur. Burada kaşlar çatılmak suretiyle gözler fal taşı gibi açılır. Aslında burada bir çelişki vardır. Zira gözler fal taşı gibi açıldığında genellikle kaşlar kaldırılır. Dolayısıyla aslında yüzün bu iki bölümü birbirinin aksi yönünde hareket eder. Bu sebepten dolayı uzun süre sürdürülebilecek bir yüz ifadesi değildir. Bu bakış sırasında üst gözkapakları yukarıya doğru o derece baskı yapar ki, alçalmış olan kaşların arkasında neredeyse yok olurlar. Dolayısıyla ters bakış sinyali, gözkapağı değil de alın kısmının derisi tarafından verilir. Bu, gözlere o denli tuhaf bir ifade kazandırır ki, hiçbir tereddüde yer bırakmaz. Ters ve hiddetli bakışlar, şaşkınlıkla karışık öfke belirtir.

Göz ucuyla bakmak: Bu birisine çaktırmadan bakmak istendiğinde yapılan bir harekettir. Aynı zamanda mahcup ve çekingen bir tavra da işaret eder. Burada verilmek istenen mesaj şudur: Senin gözlerinin içine bakmaktan korkuyorum, ama sana bakmaktan da kendimi alamıyorum.

Dalgın gözlerle bakmak: Çok yorgun veya dalgın olduğumuz zamanlarda veya hayallere daldığımız durumlarda ortaya çıkan bir durumdur. Hayalini kurmak istediği özel bir durum olduğu

(örneğin, yeni bir aşk) mesajını vermek isteyen bir insan, diğerlerini etkilemek için dalgın dalgın pencereden dışarıya bakar.

Fal taşı gibi açılmış gözler: Gözün beyazını belirgin bir şekilde ortaya çıkaracak şekilde gözleri açmak, şaşkınlığın belirtisidir. Bu hareket sayesinde gözün bakış açısı genişler ve bu sayede görsel uyarıcılara daha kolay tepki verilir. Gözlerin diğer otomatik reaksiyonlarında da olduğu gibi bu hareket bazen bilinçli olarak şaşırmış izlenimi bırakmak için de kullanılır.

Gözlerin kısılması: Aynı şekilde, gözlerin kısılmasının da bilinçli bir fonksiyonu vardır. Gözler genelde çok kuvvetli ışıktan rahatsız olunduğunda veya olası bir zarara karşı korunmak amacıyla kısılır. Ancak bu, aynı zamanda karşı taraftaki insanı küçümsemek amacıyla da yapılan bir harekettir. Gösterilen bu suni tepki, etrafta bulunan kişilerin rahatsızlığa sebep olduğu mesajını vermektedir. Bu bir hoşnutsuzluğu ve aynı zamanda da kibirli bir tutumu sergiler. Uzakdoğuluların gözkapaklarının üzerindeki özel kıvrım bazen kibirli bir insan izlenimi bırakır. Zira göze sanki özellikle kısılmış gibi bir görünüm verir.

Parıldayan gözler: Parıldayan gözler tamamıyla farklı bir mesaj verir ve profesyonel oyuncular dışında da taklit edilmesi hemen hemen imkânsızdır. Parıldayan, ışık ve kıvılcımlar saçan gözler, gözyaşı keseciklerinin yoğun hisler sonucunda hafifçe dolması ile ortaya çıkar. Ancak bu durumda ortaya çıkan duygusal yoğunluk ağlamayı gerektirecek kadar güçlü değildir. Bunlar tutkulu bir âşığın parlayan gözleri, ateşli bir taraftarın, hayranın veya büyük zaferler kazanmış bir sporcunun annesinin gözleri olabilir. Aynı zamanda kederli, yaslı, yani duygulanmış ve ağlamak üzere olan gözlere ait bakışlardır.

Ağlayan gözler: Ağlamak başlı başına güçlü bir işarettir. Biz insanlar ağlayabilirken diğer primatların bundan yoksun olması her zaman ilgi konusu olmuş ve bunun, atalarımızın milyonlarca yıl önce suda yaşamla ilgili bir aşamadan geçmiş olmasından kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Ayı balıkları hüzünlendikleri zaman ağlarlar. Aynı şekilde su samurları da bebeklerini kaybettikleri zaman ağlarlar. Gözlerin yoğun bir şekilde yaşarmasının,

denize dönen memelilerin gözlerini temizleme fonksiyonunun gelişmiş bir şekli olduğu ileri sürülmüştür.

Suda yaşamla ilgili bu açıklama kesinlikle mantıklıdır. Eğer insan bundan milyonlarca yıl önce suda yaşamış ve deniz suyuna uzun süre maruz kaldığı için gözyaşı üretimi güçlenmişse, toprağa dönüp avcı yaşantısını sürdürmeye başladığında, suda yaşadığı zamanlardaki yaşlı gözlerini muhafaza etmesi pekâlâ mümkündür. Ve tabii ki bu özelliğini duygusal durumlarda ortaya çıkararak sosyal bir mesaj vermek amacıyla kullanabilir ve bu da insanın bu özelliğe sahip olan yegâne primat olmasını açıklar. Diğer bir açıklama da sıcak ve tozlu bölgelerde yaşamanın bir sonucu olarak gözyaşı üretiminin artmış olmasıdır. Yoğun duygusal durumlarda ortaya çıkan ağlamak da bu durumun bir sonucu olabilir. Eğer bu noktada sıcak ve tozlu bölgelerde yaşayan diğer memelilerin ağlamadığı savı ileri sürülecek olursa, bu sava karşılık olarak bu memeliler ağlasa bile onların gözyaşlarının görülmesini engelleyen tüyleri olduğu söylenebilir. Parlayan gözyaşlarının sadece çıplak bir tene sahip olan insanlarda görülmesi ve dolayısıyla da sosyal bir mesaj olarak kullanılabilmesi mümkündür.

Ağlayan gözlerle ilgili tamamen farklı bir açıklama da gözyaşlarının içeriğinde de idrar gibi atık maddeler olduğuna dayanır. Üzüntü ve gözün tahriş olması sonucu ortaya çıkan gözyaşları üzerinde yapılan kimyasal incelemeler, bu iki farklı durumda gözlerden süzülen sıvı maddelerin içeriğinde farklı proteinler olduğunu ortaya koymuştur. Burada ileri sürülen şey şudur: Duygusal durumlar sonucunda gözlerin yaşarması vücutta strese sebep olan birtakım kimyasallardan kurtulma çabasının sonucudur. Bu da sıkı bir ağlama sonucunda kendimizi neden iyi hissettiğimizi açıklar. Ruh halinde meydana gelen bu olumlu değişim, biyokimyasal bir değişimdir. Bu durumda dostlarını ağlayan kişiyi kucaklayarak teselli edip rahatlatmaya iten ıslak yanaklar, bu atık maddelerden kurtulma mekanizmasının ikinci bir yan ürünü olarak görülebilir. Ancak bir kez daha belirtmek isterim ki, şempanzeler gibi vahşi yaşam sırasında birçok defalar

stresli anlar yaşayan memelilerin, nasıl olup da ağlamadıklarını bu teori ile bağdaştırmak çok güçtür.

Gözlerin kırpılması: Üzücü bir konu olan ağlamayı bir tarafa bırakıp daha sıradan bir konu olan gözlerin kırpılmasına gelelim. Bugün bu hareket, bilinçli olarak birçok farklı mesaj vermek amacı ile kullanılmaktadır. Gözkapaklarının gün içinde belirli aralıklarla korneal yüzeyi nemlendirip temizleyerek cam sileceği fonksiyonu gördüğü sırada, yani göz kırpma durumunda bu olay, saniyenin kırkta biri kadar kısa bir zaman içerisinde gerçekleşir. Gözyaşı üretiminin arttığı zamanlarda göz daha sık kırpılır. Böylece göz kırpmalarının sıklığı, aynı zamanda duygusal durumu da açığa vuran bir işaret olarak kullanılabilir.

Göz kırpmanın değişik şekilleri, gözün üst üste birkaç kez kırpılması, gözün yavaşça ama daha belirgin bir şekilde bir kez kırpılması, kirpiklerin kırpıştırılması ve tek gözün kırpılması olarak sıralanabilir.

Gözün üst üste birkaç kez kırpılması: Bu durum bir kimse gözyaşlarına boğulmanın eşiğinde olduğunda ortaya çıkar. Bu, gözyaşlarına boğulmadan önce gözü boşaltmak için yapılan umutsuz bir teşebbüstür. Bu nedenle bu, karşımızdaki insanın üzüntüsüne katıldığımızı göstermek amacıyla bilinçli olarak da kullanılabilir.

Gözün yavaşça ama daha belirgin bir şekilde bir kez kırpılması: Bu tek bir hareketle yapılan, daha yavaş ama daha belirgin bir göz kırpışıdır. Şaşırmış izlenimi vermek amacıyla kullanılan, yapmacık bir harekettir. Burada verilmek istenen mesaj şudur: "Gözlerime inanamıyorum. Onun için iyice kırparak gözlerimi temizliyorum ki, gördüklerim gerçek mi emin olayım."

Kirpiklerin kırpıştırılması: Gözlerin hızlıca kırpılıp açıldığı bu durum, gözün üst üste birkaç kez kırpılmasına çok benzer, ama burada gözler daha belirgin bir şekilde açılır. Bu da yapmacık türden bir harekettir.

Tek gözün kırpılması: Göz kırpan ve göz kırpılan kişiler arasında gizli bir anlaşma, bir danışıklı dövüş olduğunu belirten bir durumdur. Bu göz kırpmayla verilmek istenen mesaj şudur:

"Sen ve benim aramda çok kısa bir an için diğerlerini dışarıda bırakan gizli bir durum var." Bir topluluk ortamında ve arkadaşlar arasında yapılan bu hareket, göz kırpan ve kırpılan kişi arasında birbirlerine sempati duydukları özel bir durum olduğu veya bu iki insanın birbirlerine o topluluktaki diğer insanlardan daha yakın olduğu anlamına gelir. Yabancılar arasında yapıldığında ise tarafların cinsiyeti ne olursa olsun genellikle güçlü bir cinsel davet ifade eder. Bu hareket iki insan arasında özel bir yakınlaşmanın ifadesi olduğundan, gizlilik anlamı taşıyan bu göz kırpma üçüncü kişinin kendini dışlanmış hissetmesini sağlama amacı güder. İster açıkça isterse gizli bir şekilde uygulansın, görgü kuralları açısından Avrupa'da bir kadının göz kırpması ucuz bir davranış olarak nitelendirilir ve o bayanın üst sınıftan biri olmadığı anlamına gelir. Zaten birçok kadın bu hareketi yapmakta zorlanmakta ve pek de ikna edici bir şekilde yapamamaktadır. Şu ana kadar nedeni keşfedilmemiş olmakla birlikte, (göz makyajı sebebiyle ortaya çıkan göz kırpma zorluğu dışında) erkekler bu hareketi bayanlara kıyasla çok daha etkili ve ikna edici bir şekilde uygulayabilmektedirler.

Gözün kırpılarak kapatılmasıyla verilmek istenen mesaj şudur: Sır, sadece hedeflenen insanla paylaşılmak istenmektedir. Diğer göz, bu karşılıklı duygu alışverişinin dışında kalan kısım için açık tutulmaktadır.

Kadınların gözleri çok önemli görsel mesajlar verdiğinden dolayı çok çeşitli makyajlara konu olmaktadır. MÖ 5000 yıllarında eski Mısır'da göz makyajı oldukça ustalıklı bir biçimde uygulanırdı. Kurşun cevherinden yapılan ve çok eski bir tür göz sürmesi olan galena, gözkapaklarına abartılı bir şekilde siyah sürmeler çekmek amacıyla kullanılırdı. Göz bölgesine yeşil bir renk vermek için yeşil renkte bir taş olan bakır taşı ithal edilirdi. Aslında bunun süslemek dışında bir fonksiyonu daha vardı. O da güneş ışınlarından korunmaktı. Sadece süslemek amacıyla kullanılan daha seçkin bir yöntem ise karıncaların yumurtalarını ezmek suretiyle elde edilirdi.

Bu tarz bir göz makyajının, modaya ayak uydurmaya çalışan eski Mısırlı bir kadın için son derece zaman alıcı ve pahalı

bir yöntem olduğu gayet açıktı. Ancak yapılan yeni araştırmalar MÖ 2000 yıllarına gelindiğinde bu durumun öncekinden çok daha karmaşık bir hal aldığını ortaya çıkarmıştır. Bundan 4000 yıl önce Mısırlı kadınlar, çok iyi bilinen siyah ve yeşil renklere ek olarak artık mor, sarı, mavi ve üç çeşit de beyaz renkli göz makyajı malzemesine sahipti. Bu beyaz renkli maddelerden ikisi aynı zamanda antibiyotik olarak da kullanılıyordu. Buna ek olarak, kullanılan siyah renkli makyaj malzemesinin hem parlak hem de mat tonlu olanı vardı.

Mısırlı kadın bu kozmetikleri gözüne uygulayabilmek için tahtadan, bronzdan hematitten, koyu renkli bir tür camsı kayadan veya sade camdan oyma yuvarlak uçlu çubuklar kullanırdı. Üç bin yıl öncesine ait makyaj kutularının içinde bu çubuklardan oluşan takımlar ve üzerinde çok ince süslemeler bulunan kozmetik kapları bulunmuştur.

Mısırlı kadının göz makyajına has çok tuhaf bir özellik daha vardı. O da her iki gözün ucundan kulağa kadar uzayan yatay, siyah bir çizgiydi. Mısırlı kadına has bu göz makyajının sihirli özelliği, eski Mısırlılarda kutsal kabul edilen kedinin gözünün taklit edilmesiydi.

Eski Mısırlıların göz makyajına olan bu takıntıları binlerce yıl sürmüştür. Bu büyük medeniyetin son zamanlarına doğru dahi Kraliçe Cleopatra, hâlâ orijinal birtakım renk kombinasyonları kullanmaktaydı. Kraliçe gözkapaklarının üst kısmını koyu maviye, alt kısmını ise açık yeşile boyuyordu.

Saygıdeğer kadınların doğal güzelliklerini ve saflıklarını muhafaza etmelerinin beklendiği eski Yunan'da durum daha farklıydı. Ancak buna rağmen özgün dekorasyon anlamına gelen *kasmetikos*tan türemiş olan kozmetik, Yunanca kökenli bir kelime olup, yalnızca Yunanlı fahişeler kozmetik dünyasındaki gelişmelerden yararlanabiliyordu. Bu kadınlar gözkapaklarını koyu siyaha boyayabiliyor, gözlerinin altına sürme çekebiliyorlardı. Çoğu Yunanlı erkek bu tip kadınlarla birlikte olmaktan

hoşlansa da bu boyalı fahişeler o günün katı kuralcı yazarları tarafından aşağılanıyordu. Hatta bu yazarlardan birisi böyle bir kadını sabah yataktan kalkarken gören bir erkeğin, maymun görmekten beter olacağına dikkati çekmişti.

Eski Romalılar ise bu konuda o kadar katı sayılmazlardı. Kozmetik konusunda yazılmış olan ilk kitabın yazarı Ovidius, ağaç külünden yapılma siyah ve safrandan yapılma altın sarısı renkli göz farının kullanımından söz etmekteydi. Romalı oyun yazarı Platutus, "boyasız kadın tuzsuz yemeğe benzer," yorumunu yapmıştı.

Roma imparatorluğu yıkıldıktan sonra göz makyajı Avrupa'da neredeyse tamamen ortadan kalkmış ve yüzyıllar boyu da ortaya çıkmamıştır. Ortaya çıktığında ise tıpkı eski Yunan'da olduğu gibi basit kadınlar tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Siyah rimelin Victoria devrinin sade değerlerinin yerini alması, yirminci yüzyılın başlarını bulmuştur. 1910 yılı, gözleri belirginleştirmek için büyük bir cüretkârlıkla göz kaleminin kullanımını tavsiye eden *Daily Mirror*'ın güzellik ekine tanık olmuştur. Sözü geçen ekte bu kalemin, aynı zamanda kirpikleri kıvırmak için de kullanılabileceği, böylece kadınların starlar gibi görünebileceği belirtilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen 1920'li ve 1930'lu yıllarda, Edward döneminde filizlenmeye başlayan kozmetik dünyası büyük bir ticari pazar haline gelmiştir. Bu dönemin özgürleşmeye başlayan genç kadınları vücutlarını kendi zevklerince süslemeye ve erkek otoritelerden gelecek müdahaleleri reddetmeye kararlıydılar. Bu kadınlar yeni yeni gündeme gelmekte olan sinemadan büyük ölçüde etkileniyorlardı. Teknik olarak son derece ilkel olan "gümüş perde"de görünen aktrislerin yüz hatlarının, seyirciler tarafından seçilebilmesi için makyajla belirgin hale getirilmesi zorunluydu.

Özellikle gözkapaklarına oldukça ağır bir makyaj uygulanmış olarak sinema perdelerine yansıyan Theda Bara adındaki bir aktrisin, kozmetikçilerin seri üretime geçmesine önemli bir katkısı olmuştur. Kendisinin göz makyajı, modern kozmetiğin

öncülerinden olan Helena Rubenstein'ın icadıydı. Rubenstein gözlerin renkli farlarla boyanması fikrini Fransız tiyatrosundan almış ve eski Mısır'dan esinlenmek suretiyle sürmeyi kullanarak Theda Bara'nın Cleopatra rolü için gerekli olan çarpıcı göz makyajını ortaya çıkarmıştır.

Bu, kozmetik devrimin başlangıcı olmuştur. Bundan yirmi otuz yıl kadar sonra da Hollywood göz makyajı tüm dünyaya yayılmıştır. 1960'lı yılların başında eski Mısır yeniden kadınların göz makyajı üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Bu kez Elizabeth Taylor, Cleopatra rolü ile ortaya çıkmıştır. Elizabeth Taylor'ın 1963 yılında bu efsanevi rolündeki ağır göz makyajı tüm genç kadınlara ilham kaynağı olmuş; göz farı, göz kalemi ve rimel satışları patlamıştır.

1960'ların sonuna gelindiğinde Cleopatra'nın bu cüretkâr göz makyajı, yerini daha doğal bir görünüme bırakmasına rağmen kesinlikle ortadan kalkmamıştır. Kadınların sözüm ona doğal bu görünümü, aslında ustaca bir hileden başka bir şey değildi. 1960'lı yılların başındaki dikkat çekici göz makyajı, yerini makyaj hileleri ile çocuksu görünüme bırakmıştı. O devirdeki reklamlardan biri şöyle diyordu: "Çıplak Gözle Çıplak Yüz". Verilmek istenen mesaj şuydu: Çıplak yüze ulaşmanın yolu kozmetik tarihinin en zahmetli kozmetik yöntemlerinden geçiyordu.

Gözün üstüne ve altına uygulanan farlarla, göz kalemi ve moda akımlarına göre değişen yeniliklerle, bazen çok hafif bazen daha belirgin olsa da o tarihten bu yana göz makyajının modern kadın kozmetiğinde çok önemli bir yeri olmuştur. En azından Batı dünyasında bu alanda hiçbir kısıtlama yoktur. Dini kurallara göre toplum içinde kadınların yüzlerini kapatmalarının zorunlu olduğu toplumlarda dahi, sadece özel hayatlarında tadını çıkarabilseler bile kadınlar özenli göz makyajı uygulamaktadırlar. İranlı bir kadın yazarın dediği gibi, "İslam cumhuriyeti liderleri, kadınları soluk benizli görünmeye zorlasa da İran kozmetik endüstrisi patlamaktadır." Şurası çok açıktır ki, kadınların gözlerinin güzelliğini ön plana çıkarma arzusu, eski medeniyetlerde olduğu gibi günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

6

Burun

Burun, kadın vücudunun çok küçük bir bölümünü kapsamasına rağmen boyutuyla kıyaslanmayacak derecede önemlidir ve herhangi bir şeyden tiksinildiğinde kıvrılmaktan daha fazla işlevi vardır. Bununla birlikte fazlasıyla dikkat çekmiş bir organdır. Burnun şeklinin bir kadının güzel olup olmadığına karar verilmesinde oldukça önemli bir yeri vardır. Bu o derece önemli boyutlara ulaşmıştır ki, son elli yılda burun şeklini değiştirmek için yapılan estetik ameliyatlara talep önemli ölçüde artmıştır. Peki, kadın anatomisinin bu bölümünü bu kadar önemli yapan şey nedir? Tennyson, ucu bir çiçeğin taç yaprağı kadar kıvrık olan sivri burnu ile neden dalga geçmiştir?

Atalarımızın evrimi boyunca kadınların neden bebeklerini taşımaya destek olan geniş kalçalara, çekiciliklerinin önemli bir parçası olan pırıl pırıl ciltlere ya da büyük göğüslere sahip olduğunu anlamak çok zor değildir. Ama burunlarının şekli ile ilgili geçirilen evrimin ne gibi bir avantajı olabilir?

Bunu anlamak için burunla ilgili temel biyolojik gerçekleri incelemekte fayda vardır.

Eğer insan burnunu, hayvan olan atalarımızın burnu ile kıyaslarsak, burnumuzun dikkat çekici boyutlardaki kavisiyle, uzun ucuyla ve aşağı bakan delikleriyle bir eşi daha olmadığını fark etmemiz uzun sürmeyecektir. Maymunların burnunun buna benzer bir tarafı yoktur. Burunları çıkıntılı olan hayvanların yüzleri de bu çıkıntıyla dengeli oranda uzundur. Biz insanların düz bir yüzü olmasına rağmen burnu dışarıya doğru çıkıntılıdır. İnsanlara özgü bu özel durumun özel bir açıklaması olsa gerek.

Bazı anatomi uzmanları, insan yüzünün evrim sırasında giderek düzleştiğini, burnun ise tıpkı gelgit olayında denizin dalgası geri çekilirken dimdik yerinde duran büyük bir kaya parçası gibi değişime uğramadığını ileri sürmekle beraber, bu pek de ikna edici bir açıklama değildir. Bu görüşü kabul etmek oldukça güç görünmektedir. Burnun yüzün diğer organlarından bağımsız olarak dışarı doğru çıkıntı yapmasının sahibine sağladığı özel biyolojik bir yararı olsa gerek. Bu konuyla ilgili birçok fikir ileri sürülmüştür.

İlk teori burnu, sesin titreşimini yükselten bir hortum gibi görmektedir. Boyutunun zamanla büyümüş olması da sesin insanlarda giderek daha önemli bir unsur haline gelmesine bağlanmıştır. İnsan sesi evrim geçirip insanlar daha çok konuşan varlıklar haline geldikçe burun da gelişmiştir. Bunu göstermek için burnu başparmağımız ve işaret parmağımız arasına alarak kapatmamız yeterli olacaktır. Sesin kalitesindeki düşüş gerçekten de ciddi boyutlardadır. Opera sanatçılarının soğuk almaktan korkmalarının sebebi budur. Ama belki de insan sesinin etkin bir şekilde titreşerek net çıkması için burnun içinde bulunan ve sinüs adı verilen kanalların geniş olmaları yeterlidir. Eğer bu doğruysa, burnun dışa doğru çıkıntılı şeklini açıklayan başka bir şey olması gerekir.

İkinci teori burnu, gözleri koruyan kemikli yapıda bir kalkan olarak görmektedir. Eğer başparmağınızın ucunu elmacık kemiğiniz üzerine, parmaklarınızdan birinin ucunu kaşınızın üzerine ve diğerini de burun kemerinizin üzerine koyarsanız, elinizin gözü çevreleyen üç adet koruyucu çıkıntı üzerine basınç yapmakta olduğunu hissedersiniz. İşte bu kemikli üçgen, yumuşak ve son derece hassas olan gözü önden gelecek darbelere karşı korumaktadır.

Üçüncü ve nispeten daha hayali bir fikir ise burnun suya karşı kalkan görevi yapmakta olduğunu savunur. Atalarımızın bundan milyonlarca yıl önce suda yaşamış olabileceği ve o günlerde vücudun da birçok bakımdan suda yaşamaya uygun şekilde adapte olduğu ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre burun,

suya dalış sırasında yüzü su darbelerine karşı korumaktadır. Burada şu noktaya dikkat çekilmektedir: Suya atlarken burnumuzu ellerimizle tutarız. Ama ilk önce başımız suya girecek şekilde daldığımızda bunu yapmamıza gerek yoktur. Bu doğrudur, ama insanlar gerçekten de uzun süre suda yaşamış olsalar ve buna göre evrim geçirmiş olsalardı, o zaman foklarınki gibi burun delikleri olması gerekirdi. Ve eğer böyle olmuş olsaydı, ucu uzun ve aşağıya bakan delikleri olan bir burnumuz olmayacağı gibi, suda yaşayan bir maymun için kapakçıkları olan burun delikleri daha uygun olurdu.

Ama belki de insan burnunun şeklinin böyle olması, toz ve rüzgârın taşıyacağı pisliklere karşı durmak gibi başka türlü bir kalkan görevi görmüştür. Ağaçların yaratacağı huzurlu ortamı bir tarafa bırakıp atalarımızın açık arazide çok sert rüzgârlarla mücadele etmek durumunda kaldığını düşünürsek delikleri aşağıya bakan bir burnun oldukça işe yaradığı söylenebilir. Bu sav burnun, soğuk ve kuru iklimle mücadele etmek zorunda kalan atalarımız için klima görevi gördüğünü ileri sürmektedir. Bunu anlamak için burnun içine bakmakta yarar vardır.

Burun deliklerinin yardımıyla içeri doğru çekilen hava, bu haliyle akciğerlere geçmek için uygun bir durumda değildir. Akciğerler aldıkları hava konusunda titiz davranan organlardır. Akciğerlere giren havanın ideal sıcaklığı 35°C, nem oranı yüzde 95 ve tozdan arınmış olmalıdır. Diğer bir deyişle akciğerlere giren hava ılık, nemli ve temiz olmalıdır ki, son derece hassas bir dokuya sahip olan akciğerler kurumasın veya zarar görmesin. Akciğerlere yirmi dört saatte bir 14 metreküp temiz hava sağlayan burun bu görevi mükemmel bir şekilde yerine getirmektedir.

Eğer hastanelerde yatan hastalar herhangi bir nedenden dolayı burunlarını kullanamazlarsa, bir gün kadar kısa bir süre içerisinde akciğerleri ciddi sorunlarla karşılaşacaktır. İnsan burnunun bir mühendislik harikası gibi bu muhteşem işleyişini göz önünde bulundurduğumuzda, suni burun yaratma çabalarında oldukça ciddi sorunlarla karşılaşılması normaldir.

Bu karmaşık yapıdaki burun oyuntusunun sümüksü bir zarla kaplı olan iç yüzeyi, her gün bir litre kadar su üretmektedir. Bu nemli yüzey statik bir yapıya sahip olmayıp, içindeki milyonlarca kılın yardımıyla sürekli hareket halindedir. Bu kıllar bir dakikada 250 kez kalkıp inerek burnun iç yüzeyindeki sümüksü zarın dakikada iki-iki buçuk santim kadar kalkmasına neden olur. Yerçekiminin de yardımıyla bu sümüksü tabaka, boğazın gerisine doğru hareket ederek sıvının yutulmasını sağlar. Tüm bunlar olup biterken bu oyuklardan içeriye giren hava ısınıp nemlenir ve beraberinde taşıdığı toz ve kirler de süpürülmüş olur. Artık akciğerler bir sonraki nefese kadar emniyettedir.

Tüm bunlardan hareketle atalarımız eski sıcak ve tropik ortamlarından avlanmak için kırlık alanlara yayıldıkça burunlarına olan ihtiyaç giderek artmıştır. Örneğin sıcak ve nemli iklime sahip olan bir yerde dışarıdaki nem oranının yüzde 76 olduğu düşünülürse, burnun sadece yüzde 24 oranında nem üretmesi gerekecektir. Diğer taraftan sıcak iklimi olan bir ortamda nemin yüzde 27'si havadan gelirken, yüzde 73'ü burun dokusu tarafından üretilmek zorundadır. Bu da demektir ki, etkin fonksiyon görebilmesi için, sıcak çölümsü iklimlerde avlanan bir canlının burnu, yağmur ormanlarında yaşayan bir canlıdan daha büyük ve uzun olmalıdır.

Bugün, ataları şu an yaşamakta oldukları bölgede uzun süredir yaşamış olan insanların, yaşadıkları bölgeye uyum sağlayacak burunları olmalıdır. Atalarının yaşadıkları bölgeleri dikkatle incelenmek suretiyle insanları burun şekillerine göre sınıflandırmak ve bu sınıflandırmanın yaşanılan bölgenin sıcaklık ve nem koşullarıyla uyuştuğunu söylemek mümkündür. Tabii ki bu tenlerinin rengine göre ırklara ayırmakla aynı şey değildir. Kastedilen şey şudur: Örneğin Batı Afrika gibi sıcak ve nemli bölgelerde yaşayan koyu renk tenli insanların, iklimi daha kuru olan Doğu Afrika bölgesinde yaşayan ve daha koyu tenli olan insanlara göre daha enli ve basık burunları olacaktır. Burun şekli atalarınızın nasıl bir hava solumuş olduğunu belirten bir işaretten başka bir şey değildir.

Toparlamak gerekirse insan burnu, atalarımız sıcak ve nemli cennet bahçelerinden uzaklara dağıldıkça, büyüyüp uzayan, sesin titreşmesini sağlayan kemikli bir kalkandır. Ancak burnumuz aynı zamanda koku ve tat alma açısından temel organlarımızdan biri olduğundan, burunla ilgili olarak söyleneceklerin hepsi bundan ibaret değildir. Koku alma işlevi, burun kanalında bulunan ve küçük bir madeni para büyüklüğünde olan iki küçük koku alıcı hücre parçası tarafından yerine getirilir. Bu parçaların içinde, bizi kokulara karşı duyarlı yapan beş milyon adet sarımsı hücre bulunmaktadır. Biz insanlar burnumuz yardımıyla, havada milyarlarca farklı bölgeye dağılmış olan maddeleri kolayca hissedebiliriz. Yapılan deneyler göstermiştir ki, insan burnu kokulara karşı, kurutma kâğıdından yapılma bir halı üzerine henüz sinmiş ve gözle görülemeyecek kadar belirsiz ayak izlerinin kokusunu izleyebilecek kadar hassastır.

Kadınların burnu erkeklerin kokularına karşı son derece hassastır. 1970'lerde yapılan araştırmalar, vücut sıvılarının içinde salya, tendeki yağ ve cinsel organlardaki sıvılar gibi 200 farklı kimyasal karışım olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Çok şaşırtıcı bir şekilde, düzenli ve sık aralıklarla cinsel ilişkide bulunan kadınların, burun oyuklarından içeriye çok çeşitli erkek kokuları girdiği için daha dengeli bir fizyolojik yapıya sahip oldukları anlaşılmıştır. Bu kadınlar daha düzenli âdet görmekte ve yumurtlama ile ilgili daha az sorunla karşılaşmaktadırlar. Burnun nelere kadir olduğunu görmek gerçekten de çok şaşırtıcı, değil mi?

Aynı zamanda anneler de bebeklerini sadece kokularına dayanarak ayırt edebilirler. Eğer bir grup anne gözleri bağlı olarak sıraya dizilir ve bebekler de teker teker önlerinden geçirilirse, her anne kendi bebeğinin kokusunu diğerlerinden ayırt ederek hangisinin kendi bebeği olduğunu bulabilir. Genç bayanlar böyle bir şey yapabileceklerini duyduklarında genellikle çok şaşırırlar. Bu durumda insan burnunun yetenekleri bir kez daha hafife alınmış oluyor. (Bu arada bilginiz olsun, babaların sadece yüzde ellisi bebeklerini gözleri kapalıyken kokularından ayırt edebilmişlerdir.)

Burnumuzun duyarlılık derecesinin farkında olmayışımızın

nedeni, onun işlevlerini göz ardı edişimizden ve yine işlevlerine müdahale ediyor olmamızdan kaynaklanmaktadır. Doğal kokuların bastırıldığı büyük şehirlerde yaşamaktayız. Sağlıklı bedenlerimizin doğal kokularını emen giysiler giymekteyiz ve üstelik de bu doğal kokuları öldüren ve maskeleyen spreyler sıkmaktayız. Koku almayı ilkel ve geçmişte kalmış eski bir yetenek, medeniyet dışı bir şey olarak görüyoruz. Modern burnu eğitmek, potansiyelini artırmak gibi çabalar göstermek sadece şarap tatmak, parfüm koklamak gibi uzmanlık isteyen alanlarda aklımıza geliyor.

Burnun koku almak için olduğu kadar tat almak için de gerekli temel bir organ olduğunu da açıklığa kavuşturmakta yarar vardır. Esas tat alma organı dildir. Ancak dilin bu yeteneği son derece sınırlıdır. Dil sadece dört çeşit tadı ayırt edebilir. Tatlı, ekşi, acı ve tuzlu. Zengin mutfağımızın tüm diğer tatları, aslında biz yemeklerimizi çiğneyip hapur hupur yerken salyaları akan dilimizin yüzeyi tarafından değil, burun oyuğumuzun içinde bulunan küçük, kokuya duyarlı parçalar tarafından tadılır. Kokulu gıda parçacıkları biz yemeği ağzımıza alırken ya direkt olarak burnumuzdan içeriye girer ya da endirekt olarak ağızdan girer. Bir yemek ağıza (dile) alındığında tadı hoş gelebilir, ama buruna enfes kokar.

Burnun biyolojisi böyleyken, kadın burnunun şekli ile kadınsı güzellik arasındaki bu güçlü bağlantıyı açıklamamıza nasıl yardım edebilir? Bu sorunun cevaplarından bir tanesi, sadece insan burnuna has bir durum olan kemikli bir yapıya sahip burnun dışarı doğru çıkıntı yapması, yani burnun, geri kalan yüzeyi dümdüz olan yüzün üzerinde kemerli bir yapı oluşturmasıdır. Eğer ileri sürüldüğü gibi bunun nedeni burnun gözleri şiddetli darbelerden koruması ise, o zaman ilkel çağlarda yaşayan avcı erkeklerin burunlarının kadınlardan daha fazla korunmaya gereksinim duyması gerekirdi. İlkel kabilelerde yetişkin kadınlar avlanmaya gönderilmeyecek kadar kıymetliydi. Oysa yetişkin erkekler sayı olarak fazlaydılar ve tehlikelere maruz kalsalar bile onları bu tehlikelerden koruyabilecek bir donanımları vardı. Erkeklerin kafatası daha büyük, alınları daha kalın, elmacık

kemikleri güçlü idi ve oldukça kemerli bir burunları vardı. Tüm bunlar bir araya geldiğinde, gözler daha iyi korunabiliyordu. Ve tabii ki, geniş kemerli burunlar genel olarak erkelerin burunlarının kadınların burunlarından daha büyük olmasını da beraberinde getiriyordu.

Tüm bunlara ek olarak erkeklerin avlanmaya sürüler halinde ve yaya olarak çıktıkları düşünülürse, havalandırma görevi yapan burun, onlar için daha da büyük bir önem taşıyordu. Burada da erkeklerin burunlarının kadınlardan büyük olmasını gerektiren evrimsel bir baskı ile karşı karşıya kalıyoruz.

Cinsiyetler arasındaki bu fark ortaya şu şekilde bir denklem çıkarıyordu: küçük burun=kadınsı burun. Buradan da şu sonuç çıkıyordu: Olması gerekenden küçük bir burunla dünyaya gelen bir kadın, süper kadınsı oluyordu. Olması gerekenden büyük bir burunla dünyaya gelen kadın ise haliyle bu durumdan rahatsız oluyordu.

Hepsi bundan ibaret değildi. Küçük kadınsı burnun tercih edilmesini sağlayan bir nokta daha vardı. Bebekler küçük, nokta gibi bir buruna sahiptirler. Bebek büyüdükçe bu küçük çıkıntı, yüzün geri kalan kısmına oranla büyümeye başlar ve yetişkinlikte en büyük düzeye ulaşır. Buradan da şu sonuç çıkmaktadır. Küçük burun, genç burundur. Bu duruma bir de kadınların genç kalmaya duyduğu merakı eklerseniz, sonuç gayet açıktır: Burnunuz ne kadar küçük olursa, o kadar genç görünürsünüz.

Dolayısıyla küçük burun iki yönden önemlidir: Hem genç hem de güzel bir görünüm için küçük bir buruna sahip olmalısınız. Birçok kadının böyle bir sorunu yoktur. Doğa bunu dengelemiştir. Ancak bazıları, paylarına aşırı derecede büyük ve erkeksi bir burun düştüğü için kendilerini genetik olarak şanssız hissetmektedir. Bu, iki sebepten kaynaklanabilir. Bu kadınlar, kadın ve erkek burnu arasında olması gereken farklılıktan nasiplerini almamışlardır. Diğeri de bu kadınların ataları sert iklim koşullarının hüküm sürdüğü yerlerden geldiği için, bu iklime uygun büyük burunlara sahiptirler. Ortadoğu ve Kuzey Afrika gibi sıcak ve kuru çöl iklimine sahip yerlerden gelen insanların burunları

normalden daha uzundur. Ataları Afrika'nın tropik bölgelerinde olduğu gibi nemli iklimin hüküm sürdüğü yerlerden gelenlerin ise daha geniş burunları vardır. Eğer ataları bu bölgelerden gelen kadınlar kendilerini daha ılıman iklime sahip bir yerde bulurlarsa, bazıları burunlarının yeteri kadar kadınsı olmadığını düşünecek ve daha küçük burunlara sahip olmak isteyeceklerdir. Ancak son yüzyıla kadar kadınların bu konuda yapabilecekleri pek bir şey yoktu. Ama daha sonra estetik ameliyat konusunda yapılan yenilikler bu kadınların imdadına yetişti.

Estetik ameliyat, yirminci yüzyılın dünya savaşlarında yüzleri hasar gören askerlerin yüzlerini düzeltmek için ortaya çıkmıştır. Bu alanda elde edilen olumlu sonuçlar ve kaydedilen ilerlemeler aynı yöntemin, doğanın kendilerine verdiği yüzden memnun olmayan insanlar için estetik amaçlı olarak da kullanılabileceğini akıllara getirmiştir. Bu operasyonlar içinde en popüler olanı da kadın burnunun küçültülmesi operasyonlarıdır.

Burnun küçültülmesine verilen teknik terim, Yunancada "burnun şekillendirilmesi" anlamına gelen *rhinoplasty* idi. Ameliyat burnun içinde gerçekleştiriliyor, böylece burnun dış kısmında hiçbir yara izi kalmıyordu. En tipik şekli ise buruna büyük ve sivri bir görünüm veren kemikli çıkıntının yok edilmesiydi. Bu amaç için tasarlanmış bir testereyle çıkıntı yapan bu kemik kaldırılıyor ve burun küçültülüyordu. Daha az görülen uygulamalar ise şişkin ve yuvarlak burnun küçültülmesi, burun deliklerinin ufaltılması ve ucu düşük burunların kaldırılması idi.

Vücutla ilgili tüm yeni uygulamalarda olduğu gibi burun küçültme ameliyatlarının ilk müşterileri de film yıldızları ve gösteri dünyasından olan kişilerdi. Ünlü Amerikalı tiyatro oyuncusu Fanny Brice, 1923 yılında Ritz'deki süitinde, büyük olan burnunu küçültmek için ünlü bir estetik cerrahtan yardım almıştı. Patronu bu durumdan pek hoşlanmamış ve kendisinin eşi benzeri bulunmayan milyon dolarlık bir buruna sahip olduğunu ileri sürmüştü. Devrin ünlü kişilerini iğneleyici yorumlarıyla ünlü olan Dorothy Parker ise Yahudi olan Brice'ın burnunu küçülterek ırkını aşağılamış olduğunu iddia etmişti. Brice ise yaptığı

şeyi ateşli bir şekilde savunmuştu. Daha sonra Barbra Streisand *Funny Girl* filminde Fanny Brice rolünü oynadığında, heybetli burnunu değiştirmeyi kesinlikle reddetmiş ve böylece Brice'ın burun küçültme operasyonu film biyografilerinden silinmişti.

Ancak güçlü bir kişiliğe sahip olan Streisand, bir istisnaydı. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında burun estetikleri, Batı'da oldukça yaygın bir hale geldi. Aktrisler, modeller daha doğrusu yaşamın her kesitinden kadınlar, büyük burunlarını törpületip küçültüyorlardı. Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde estetik ameliyatla değiştirilen burunlar, oldukça çoğalmıştı.

Bu moda büyük burunlu insanların esas vatanı olan ülkelerde dahi hızla yayılmaya başlamıştı. Örneğin İsrail'de yapılan estetik ameliyatların çoğunu, burun estetikleri oluşturuyordu. İsrail'deki klinikler, İsrail'de yaşayan insanlara ek olarak Mısır, Ürdün, Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerinden gelen kadınların burun estetiği taleplerini de karşılamaya çalışıyorlardı.

Bu yöntem hiç beklenmedik ülkelerde bile çok popüler olmuştu. Kadınların topluma açık yerlerde saçlarını örtmelerinin zorunlu olduğu ve sadece yüzlerinin açık bırakılmasına izin verilen İran gibi sıkı İslami bir rejim uygulanan ülkelerde dahi, burun estetiklerinin giderek artması gerçekten de çok şaşırtıcıdır. Burun estetiği, yirmi birinci yüzyılın başlarında İranlı genç kadınlarda o derece saplantı haline gelmişti ki, yüzden fazla estetik cerrahın yılda 35.000 burun estetiği yaptığı saptanmıştı. Tahranlı bir genç şunları söylemiştir: "Bu öyle bir akım haline geldi ki, insanlar burun ameliyatı olmasalar bile dikkat çekmek için sanki ameliyat olmuşlar gibi burunlarına sargı geçiriyorlar." Bu insanların mazereti ise şu: İslami geleneğe göre "Tanrı güzel insanları sever." Ama aslında gerçek şu ki, bu insanlar İslami geleneğe göre vücutlarının geri kalan kısmını kapatmak zorunda kaldıklarından burun ön plana çıkıyordu.

Afrika'nın bazı bölgelerinde ise başka bir operasyon yaygınlaşmaya başlamıştı. Burada durum şöyleydi: Fazlasıyla düz ve geniş buruna sahip olan kadınlar burunlarının enini aldırıyorlar ve daha az kemerli bir buruna sahip oluyorlardı. Aslında bu Af-

rikalı kadınların Avrupalı gibi görünmek için kıvırcık saçlarını düzleştirmesiyle aynı şeydi. Uzakdoğu'da da buna benzer akımlar olduğu söyleniyor, Vietnam ve Çin'de de burunlara giderek Batılı bir hava kazandırılıyordu.

Kadın burnu mücevher takmak için kulaklar, boyun, bilek ya da parmaklar kadar rağbet görmemişti. Bazı kabilelerde burun deliklerinin ucu aksesuar takmak için deliniyordu ama bu hiçbir zaman yaygın bir hal almadı. Bundan dört bin yıl önce Ortadoğu'da başlayan burun deliğine piercing yapılması, aslında çok daha eskilere dayanmaktadır. Damadın evlenirken geline altın bir burun yüzüğü hediye ettiği Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki göçmen Berberiler ve Bedevilerde bu uygulama hâlâ sürmektedir. Yüzüğün büyüklüğü ailenin zenginliğini göstermektedir ve eğer daha sonra boşanma söz konusu olursa, reddedilen kadın kendisini korumak için yüzüğü burnunda tutmaya devam edebilmektedir.

On yedinci yüzyılda Moğolların hâkim olduğu dönemde burun piercingi Ortadoğu'dan, sol burun deliğine piercing takmanın âdet haline geldiği Hindistan'a yayılmıştır. Sol burnun seçilmesinin nedeni, bu yörede yaygın olan inanca göre vücudun sol tarafının kadının üretkenliği ve doğurganlığı ile ilintili olarak kabul edilmesidir. Eğer buruna halka takılırsa (bazen bu halkanın bir ucu da altın bir zincirle sol kulağa tutturulurdu) kadının çocuğunu daha az acı çekerek dünyaya getireceğine inanılırdı.

1960'lı yıllarda Batılı hippiler arasında "kendilerini bulmak" için Asya'ya yürüyerek gitmek moda oldu. Bu hippiler yöredeki kadınların burun deliklerine takılmış halkaları gördüler ve bu egzotik tarzı kendilerinde de uygulamaya karar verdiler. Daha sonra 1970'lerde İngiltere'ye dönüldüğünde, burun piercingi uygulamasına kalındığı yerden, devam edildi. Ancak buruna halka takılması, hâlâ egzotik bir uygulama olarak kabul görüyordu. Daha sonra yirminci yüzyılın sonlarına doğru, belki de Bollywood filmlerinin yaygınlaşmasının da etkisiyle, üzerinde mücevher bulunan küçük çiviler buruna takılmaya başladı. Bu uygulama birçok yerde işverenlerden olumsuz tepki aldı ve hatta

bu sebep yüzünden işten çıkarılmalar başladı. Ancak bu uygulama giderek kabul görmeye başladı ve başkaldırılar önemini yitirdi. Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde ise bu reaksiyonların oldukça azaldığını söylemek mümkündür.

İnsanların burun buruna temas etmeleri sosyal bağlamda her zaman son derece nadir görülmüştür. Avrupa'da topluma açık yerlerde insanların burun buruna temas etmeleri görgüsüzce ve tiksindirici bir davranış olarak kabul edilmiştir. Burnun hayal edebileceği en iyi temas, buruna hafifçe vurulması veya bir çimdik atılmasıdır. En kötüsü ise burun deliklerine bir bıçak sokularak burnun açık hale getirildiği vahşice cezalandırma şeklidir. Bu, on dokuzuncu yüzyılda vergilerini ödemeyenleri cezalandırmak için kullanılan bir yöntemdi. Vergi tahsilatçıları bugün bıçaklarını bir köşeye kaldırmış olsalar bile, bu eski yöntemden esinlenerek söylenen "burnuyla ödemek" deyimi günümüze kadar gelmiştir.

Batı dünyasında burun nazik dokunuşlardan nasibini ancak sevgililer baş başa kaldıklarında almaktadır. Sevişme sırasında burun buruna sürtüşmek, burunları birbirine dokundurmak veya burunların öpülmesi her zaman için olağandır. Ancak bunlar hiçbir zaman mahrem ilişkiler dışında olmamıştır. Pasifik adalarında ise bunlar hem cinsel yakınlaşma sırasında hem de başka zamanlarda Trobrinadlı bir erkeğin sevişmeyi anlatışını Malinowski şu şekilde tercüme etmiştir: "... Ona sarılıyorum ve onu tüm vücudumla kucaklıyorum. Burunlarımızı birbirine sürtüyoruz. Birbirimizin altdudağını emiyoruz, ta ki tutkuyla tahrik oluncaya kadar. Birbirimizin dilini emiyoruz, burunlarını ve çenelerini ısırıyoruz. Onun yanağını ısırıyorum. O da benimkini. Koltuk altlarını ve kasıklarını öpüyor, okşuyorum."

Pasifik bölgesindeki insanların burun buruna teması, bizlerin toplum içinde birbirimizi selamlamak için öpmemizle aynı bağlamda kullanılmaktadır. Onların bu hareketi burunların karşılıklı birbirine sürtülmesi olarak adlandırılmakla birlikte, bu doğru değildir. Burun buruna sürtüşme Malinowski'nin tarifine uyan erotik anlarda yapılan bir harekettir. Oysa toplum içinde

uygulanan şekil, burunların ucunun birbirine değdirilmesi veya hafifçe burun buruna temas edilmesi şeklindedir. Bu davranışın temeli, tarafların karşılıklı olarak birbirlerinin vücutlarının kokusunu teneffüs etmesidir.

Resmi selamlaşmalarda burunların birbirine değdirilmesi bazen sosyal statü ile ilgili olarak çok sıkı kurallara tabidir. Güney Pasifik'teki Solomon Adaları'nda bulunan Tikopia'da, karşı tarafın vücudunun belirli bölümlerine selam verenin burnunun dokunmaması gerekir. Burun buruna veya burun yanağa temaslar, sadece sosyal statüleri eşit olan kişiler arasında mümkündür. Yaşça daha küçük veya mevki olarak daha ast durumda olan birisi daha büyük birisini selamlarken temas, burun ve bilek teması şeklinde olmalıdır. Bir mürit bir mürşidi selamlarken burun ve dizkapağı temas etmelidir.

Burun buruna selamlaşma günümüzde giderek azalmaktadır. Kozmopolit yaşam tarzı, seyahatin artması ile kültürlerin iç içe geçmesi, turizmin gelişmesi ve uluslararası ticaret gibi faktörler, selamlaşmada bağdaşıklığı da beraberinde getirmiş ve el sıkışma tüm dünyada yaygın selamlaşma şekli olarak kabul görmüştür. Bugünlerde Maoris halkının üst sınıfına mensup kişiler kuvvetli bir şekilde el sıkışırken bir taraftan da hafifçe burunlarını tokuşturmaktadırlar. Bu bağlamda eskiden uygulanan bir selamlaşma şeklinden hareketle yeni bir tarz doğmaktadır.

7

Yanaklar

Kadınların yumuşak ve pürüzsüz yanakları çok eski zamanlardan beri güzellik, masumiyet ve alçakgönüllüğün sembolü olarak kabul görmüştür. Bu kısmen doğrudur. Zira sadece insanlara has bir durum olan bir bebeğin fazlasıyla yuvarlak hatlı yanakları, anne baba sevgisini ortaya çıkaran güçlü bir uyarıcı etkisi yaratmaktadır. Pürüzsüz yanaklar ve yoğun sevgi arasındaki bu küçük yaşlara dayanan bağ, erişkin yaşlardaki ilişkileri de etkilemektedir. En müşfik anlarımızda karşımızdaki kişiye dokunur, onu öper veya yanaklarından bir makas alırız. Böyle anlarda vücudun bu bölgesine odaklanmamızın nedeni, ebeveyn ve çocuk arasındaki sevgiden kaynaklanmaktadır. Tıpkı genç bir annenin bebeğinin yanağını kendisininki üzerine dayaması gibi, âşıklar da yanak yanağa dans eder, eski dostlar yanak yanağa öpüşür ve kucaklaşırlar. Yanaklar tüm insan vücudunun en yumuşak ve sevecen yanını temsil ederler.

Yanak aynı zamanda sahibinin gerçek hislerini de en iyi şekilde ortaya koyan bir bölgedir. Zira insanların duygusal durumlarını açığa vuran renk değişiklikleri yanakta ortaya çıkar. Utanıldığı veya karşı cinsten çekinildiği zaman yanakların ortası kızarır. Önce iki küçük nokta ile başlayan kızarıklık, daha sonra tüm yanağa ve daha da ileri gittiği takdirde boyuna, buruna, kulaklara ve göğsün üst kısmına yayılır. Mark Twain, insanların kötü eylemlerinden dolayı yanaklarının utançtan alev alev yandıklarını söylemek istercesine, "İnsan kızaran tek hayvandır," demiştir. Oysa yanaklarda kızarıklığın ortaya çıkmasına sebep olan olgu bu değildir. Akıllı ve bilgili insanların bulunduğu bir

ortamda, deneyimsizliğinden ve masumiyetinden başka hiçbir suçu olmayan, biraz utangaç, ama olan bitenin bilincinde bir genç, yanakları kızaran kişiye tipik bir örnek teşkil eder.

Yanakların erotik durumlarda ısrarla ortaya çıkması, bu durumun bakirelerin masumiyetini simgeleyen cinsel bir olgu olarak görülmesine sebep olur. Yanakları kızaran gelin evlilik törenlerine has bir klişe haline gelmiştir. Buradaki kızarıklığın sebebi gelinin orada bulunan herkesin kendisinin bakireliğini kaybetmek üzere olduğunu düşünüyor olmasından kaynaklanmaktadır. Zira cinsel eğitim bu konuya samimi bir açıklık getirmeden önce yanakların kızarması, gençlerin birbirlerine kur yaptıkları anlarla ilintilendirildiğinden, cinsel çekimle ilgili bir durum olarak kabul edilmekteydi. Yanakları kızarmayan kadının ya cinselliğinin farkında olmadığı ya da bu konuyla ilgili arsızca bir tutum içinde olduğu düşünülürdü. Cinsel açıdan uyarılan bir kadın cinselliğinin farkında olmasına rağmen, bu konuda bilgisiz ve deneyimsiz olarak kabul edilirdi. Bu durumda yanakların kızarması bakireliği gösteren insana has bir renk değişimiydi. Buradan da şu sonuca varmak mümkündür. Köle pazarlarında haremlerde kullanılmak üzere satışa sunulan genç kadınlardan yanakları kızaranları daha yüksek fiyata alıcı bulurlardı.

Kadınların yanakları parlak kırmızı bir renk aldığında bu onların çok öfkelendiğinin bir göstergesi olarak kabul edilir, ancak bu daha farklı bir kızarmadır. Burada kırmızılık yanakların tam ortasına yayılmak yerine genel bir dağılım eğilimindedir ve öfkeli bir kadının ruhsal durumunu, saldırısı engellenmiş bir insanın ruh halini temsil eder. Kadın etrafa tehditler savuruyor olabilir ama renginin kızarmış olması engellendiği anlamına gelmektedir. Gerçekten çok öfkelenmiş bir kadının kanı çekildiğinden, yanakları solgunlaşır. Kan sıçramaya hazır durumdadır. Bu, her an saldırıya hazır durumda olan bir kadının yüzüdür. Aynı şekilde kadın çok korkmuş ise bu da yanaklarının soluklaşmasına neden olacaktır. Köşeye sıkışırsa kaçmaya veya saldırmaya hazırdır.

Modern çağımızda güneşten bronzlaşmış yanakları olan bir kadın, tatilini sahilde güneş banyosu yaparak geçirmiş olan bir

kadın izlenimini bırakır. Bu son zamanlara has bir gelişmedir. Zira eski çağlarda yüksek mevkide bir kadının asla güneşten bronzlaşmış bir teni olmazdı. O çağlarda güneşten bronzlaşmış bir tenin tek bir anlamı vardı; o da tarlalarda köle gibi çalışmış olmak. Yüksek sınıftan kadınlar güneşten yanmış bir cildi son derece iğrenç bulurlar. Hatta parkta yürüyüş yaparken güneşten yanmamak için özel önlemler alırlar. Şemsiye taşırlar veya güneş siperi olan şapkalar giyerler.

Kadınların güneşe karşı olan bu tutumları bazı dönemlerde yanakların makyajla beyazlatılmasına yol açmış, hatta bazı durumlarda çok daha abartılı bir hal almış ve kadınlar yanaklarının beyaz görünmesi için kan kaybetme yoluna bile gitmişlerdir. Bu yolların hepsinin çok ciddi tehlikeleri vardı. Özellikle on altıncı yüzyılda uygulanan beyaz makyaj malzemesi, kurşun oksit içermesi nedeniyle çok tehlikeliydi. Yanakları bu yöntemle beyazlatmaya çalışmak sürekli uygulandığı takdirde vücutta zehirli madde birikimine neden oluyor, zamanla adaleler felce uğrayıp bazen ölümle bile sonuçlanabiliyordu.

Pembe yanakların bronzlaşmış yanaklardan farklı olarak sağlık belirtisi gibi görüldüğü zamanlarda yanaklar kırmızı renge boyanmaya başladı. Diğer bir yöntem ise kadınların önemli bir ortama girmeden önce yanaklarını çimdikleyerek kızartmasıydı.

Kozmetik piyasası ticari sebeplerden dolayı her yıl bir yenilik yapma çabası içinde olsa dahi, allıklar günümüzde de kadın kozmetiğinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür makyaj sadece yapay yollardan sağlıklı bir görüntü vermekle kalmamakta, aynı zamanda genç kızlara has bir durum olan, masumiyetin sembolü kızarmış yanaklı bir görünüm de kazandırmaktadır. Bu durum, cinsel açıdan bakıldığında iki avantaj birden sağlamaktadır.

Yirmi birinci yüzyılda güneş banyosunun cilt kanserine sebep olduğu yolundaki tıbbi açıklamalarla bronzlaşmış yanaklar bir kez daha gözden düşmüştür. Birçok genç kadın yazları güneş altında kızarmayı bırakarak koruma faktörlü kremler sürmeye başlamış ya da tamamıyla güneşten kaçmışlardır. Bu sayede soluk yanaklar bu kez sağlık konusunda bilinçlenmenin bir sonucu

olarak bir kez daha gündeme gelmiştir. Buna rağmen bazı kadınlar güneşe taptıkları günleri bırakmayı ısrarla reddetmekte, dolayısıyla tatil kervanına katılanlar ikiye ayrılmaktadır. Temkinli soluk tenliler ve risk almayı seven bronz tenliler. Sonuçta hangi grubun ayakta kalmayı başaracağını zaman gösterecektir.

Güneşten yanmış ciltler bazen sağlık açısından birtakım problemler yaratsa da bu sorunlar on yedinci yüzyıl İtalyası'nda Aqua Toffana veya Mana of St. Nicholas of Bar adı altında satılan yanak kremlerinin yarattığı sorunların yanında çok önemsiz kalır. Sinyora Giulia Toffana adında bir kadının piyasaya sürdüğü bu yüz bakım kremi, özellikle de kocalarından kurtulmak isteyen kadınlar arasında itibar görmüştür. Toz veya krem halinde satılan bu krem, içinde arsenik ve diğer öldürücü maddeleri bulunduran son derece zehirli bir karışımdı. Sinyora Toffana, kremi nasıl kullanacaklarını tarif etmek için kremi sattığı müşterilerine kendisini ziyaret etmeleri konusunda ısrar ederdi ve müşterilerine kremi asla ağızlarına almamalarını, kocaları kendilerine cinsel ilişki kurmak isteğiyle yaklaştığında yanaklarına sürmelerini tavsiye ederdi. Böylece kocalarının ağızlarını kadınların yanaklarının üzerinde gezdirmesi ve bu makyaj malzemesinden de onları öldürecek dozda almaları garanti altına alınmış oluyordu. Ölüm sebebi ise her zaman aynıydı: Cinsel ilişki sırasında aşırı heyecanlanma. Bu canice yöntem uzun seneler gayet iyi işledi.

Toffana altı yüzden fazla ölümün ve aynı sayıda zengin dulun mimarıydı. Bu da onu devrin en büyük mahkûmu yapıyordu. Sinyora Tofanna'nın işlediği suçlar 1709'da ortaya çıktı. Toffana yakalandı, işkence gördü ve hapse atıldı.

Rengin yanı sıra yanakların şekli de önemlidir. Gamzeli yanak her zaman için Avrupa'da makbul olmuştur. Zira gamzelerin, Tanrı'nın parmağının izi olduğu söylenirdi. Gamzeler bugün çok yaygın değildir ve her zaman da nadir rastlanan bir durumdur. Belki de bu yüzden gamzelerle ilgili çok fazla hurafe ve halk arasında yaygınlaşmış inanç olmuştur. Gamzeler üzerine yazılmış birçok şiir ve deyiş vardır. Bunlardan bir tanesi şu şekil-

dedir: "Eğer yanağında bir gamze varsa, hiçbir zaman cinayet işlemezsin."

Eski Yunan'da yanakların şekli de güzellik kriteri olarak önemli bir rol oynardı. Hatta Yunanlılar ellerinin başparmağını bir elmacık kemiğinin, işaret parmağını ise diğer elmacık kemiğinin üzerine koyar ve ellerini yavaşça aşağıya çeneye doğru kaydırırlardı. Bu hareket sırasında başparmak ve işaret parmağının giderek birbirine yaklaşması gerekirdi. İşte bu yumurtaya benzer şekli Yunanlılar ideal kadın güzelliği olarak kabul ederlerdi. Modern Yunanlılar hâlâ güzelliği bu şekilde değerlendirirler.

İngilizcede küstah anlamına gelen *cheeky* sözcüğü, dilin yanağın altına getirilmesi hareketinden türemiştir. Dili yanağa bastırarak yanağın şeklini bozmak, karşı tarafa inanmamayı, güvenmemeyi ifade etmektedir. Bu hareket şu düşünce tarzından kaynaklanmaktadır. Bu hareketi yapan kişinin kendisini karşısındakini eleştiren bir söz söylemekten alıkoymasının tek yolu, dilinin ucuna gelen şeyi tutarak dilini kuvvetlice yanağına bastırmasıdır. Yanağı bu şekilde göstermek özellikle de çocuklar tarafından yapıldığında büyük terbiyesizlik olarak kabul edilirdi. Küstah anlamına gelen *cheeky* sözcüğü Victoria döneminin başlarında İngilizceye bu şekilde girmiştir.

Yanakla ilgili olan ve "yanağın vidalanması" adını taşıyan diğer bir el hareketi İtalya'ya özgüdür. Burada işaret parmağı yanağa bastırılarak, parmak sanki yanağa vidalanıyormuşçasına döndürülür. Bu hareket, İtalya'nın kuzeyinde olan Turin'den tutun da güneyindeki Sicilya ve Sardinya'ya kadar ülkenin hemen hemen her yerinde bilinir. Anlamı ise her zaman aynıdır. İyi! Bu, aşçıya yemeğin iyi pişirildiğini ya da yiyenin tam dişine göre olduğunu belirten bir iltifattır. Diğer bir deyişle yemek, yanağın tam altında duran dişi göstermek suretiyle açıklandığı gibi, tam kıvamında pişirilmiştir. Ama zamanla bu hareket daha geniş bir kapsamda iyi olan her şeyi ifade etmek için kullanılmaya başlamıştır. Genç bir bayan için kullanıldığında ise İngilizcede kullanılan "çok çekici" anlamındaki *tasty* sözcüğüyle aynı anlama gelir.

Ellerin ayalarını birleştirerek yanağa koymak oldukça yaygın bir hareket olup, yanağın yastığa konulmasını çağrıştırır ve "uykum geldi" anlamını taşır. Oldukça ilginçtir ki, insanlar yorgunluklarına veya sıkılmalarına rağmen bir masa başında veya bir sırada oturmak zorunda oldukları durumlarda, sanki yanak ağır gelen başa destek oluyormuşçasına, bir ellerini yanakları üzerine koyarlar. Öğretmenler veya konuşmacılar, dinleyicilerin veya öğrencilerinin bu hareketi yaptıklarını gördüklerinde ortada ciddi bir sorun var demektir. Sıkılındığını gösteren daha belirgin bir hareket ise ağzın bir köşesinin yanakta bir pili oluşturacak şekilde yukarıya doğru çekilmesidir. Bu hareket aynı zamanda güvensizlik belirten alaycı ve müstehzi bir ifadedir.

Bazı Akdeniz ülkelerinde kişinin kendi yanağını çimdiklemesi, bir şeyin mükemmel veya çok lezzetli olduğunu belirten bir harekettir. Bu hareketin aynısı diğer bir kişinin yanağına yapıldığı zaman ise anlamı hep aynıdır: sevgi göstermek. Eski Roma'da ortaya çıkan bu hareket iki bin yıldan fazladır hep bu anlamda kullanılmıştır. Bu hareketi normalde yetişkinler çocuklara yapmakla birlikte (çocuklar genellikle nefret etseler de), şakacı bir şekilde yetişkinler arasında da kullanılabilir.

Elin ayasıyla yanağa hafifçe vurulması daha az rahatsızlık uyandıran bir durum olmakla birlikte, çok şiddetli bir şekilde uygulandığında itici bir hareket halini alabilir. Yalancı sevgi gösterilerinde bu hareket biraz daha abartılarak şamarımsı bir hal alabilir. Bu durumda harekete maruz kalan kişi, kasıtlı bir hareket olduğunun farkına vararak irkilmesine rağmen hiçbir şey yapamaz, çünkü normalde bu, dostça bir hareket görüntüsündedir.

Yanağa şamar atılması çok eski bir geleneğe dayanmaktadır. Bu aslında bir erkeğin ilgisinden rahatsızlık duyan kadınlara has klasik bir tutumdur. Yanağa şamar atılması aslında şok tesiri yapan bir harekettir ve çok fazla ses çıkarmasına rağmen fiziksel hasarı azdır, davranışa maruz kalan kişide ani bir savunmaya yönelik saldırgan bir tutum uyandırmaz. Şamarın kurbanında ani bir sıçrama oluştursa da esas tesir sonradan ortaya çıkar.

Yanağa yönelik olan ve duygusal tepkiler uyandıran hareketlerin en sonunda yanakların öpülmesi, yanak yanağa dokunulması ve yanakların tokuşturulması yer alır. Yanaklardan öpmek karşılıklı olarak gelişen bir davranış şekli olup sadece eşit konumda insanlar arasında ortaya çıkması uygun olan bir durumdur. Dudak dudağa öpüşmenin daha değişik ve daha hafif tesirli bir şekli olan yanak yanağa öpüşme, birçok ülkede sosyal ortamlarda selamlaşmak için yaygın olarak kullanılmaktadır. Dudağa ruj sürüldüğü durumlarda sadece yanaklar temas ettirilirken öpüşme sadece ses efekti olarak verilir. Hareketin uygulanış sıklığı kültürlere göre farklılık göstermektedir. Daha gösterişli ve renkli çevrelerde fazlasıyla kullanılırken, gelir seviyesi düşük çevrelerde daha çok yakın aile fertleri arasında kullanılır. Bu farklılıksa ülkeden ülkeye değişir. Örneğin bazı Doğu Avrupa ülkelerinde dudak dudağa öpüşme şekli yaygınlığını korumuş ve yanağa doğru bir kayış olmamıştır.

Yanak bölgesinin sünnet edilmesi yüzün hareketliliği açısından sakıncalı olduğundan, pek rastlanan bir durum değildir. Ancak eski zamanlarda yas tutan kişiler duydukları kederi ifade etmek için yanaklarını tırmalayıp kanatalardı. John Bulwer bunun "yanakların pürüzsüzlüğünü muhafaza edelim" şeklinde bir kanun çıkarılmasına sebep olduğunu ifade etmiştir. Eski Romalı kadınlar keder ve üzüntüden yanaklarını o denli tırmalar ve kanatırlardı ki, Senato bu konuda uyarıda bulunma gereği duyarak yasa çıkarmış ve şöyle demiştir: "Kadınlar hiçbir şekilde yanaklarını tırmalayıp yırtarak kanatmayacaklardır. Zira yanaklar edeplilik ve ar duygusunu temsil eder."

Kabile yaşantısında yanaklara uygulanan süslemeler boyamak, dövme yapmak veya yarmak olarak sayılabilir. Batı dünyası, daha önce bahsedilen boya ve pudra şeklindeki uygulamalar dışında yanağa yönelik hiçbir süsleme yapmamıştır. 1970 yılında Londra'da baş gösteren punk rock hareketleri sırasında kadınların yanaklarının ağıza yakın bölgesine çengelli iğne takmaları, bu duruma tek istisnadır. İlk punkların bu vahşice eylemleri daha sonra yumuşamış ve sahte çengelli iğneler piyasaya çıkmış-

tır. Bu sayede yanaklarda hasar bırakmadan aynı izlenimi vermek mümkün olmuştur.

Yanaklarla ilgili olarak söz edilmeye değer bir süsleme daha vardır. O da on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda moda olan benlerdir. Bu aslında ilk başta yüzde ve yanakta bulunan küçük lekeleri kapatmak amacıyla ortaya çıkmış olmasına rağmen, kısa zamanda kozmetik yaşamın bir parçası olmuştur. Hatta bu konuyla ilgili olarak Venüs'ün yanağında bir benle doğduğu ve dolayısıyla modaya uymak ve kendini göstermek isteyen her kadının böyle bir uygulamaya gitmesinin ona güzellik katacağı söylenmiştir. Bu da doğum lekesi, çiçek hastalığından kalan lekeler ve siğilleri, küçük siyah bir yama yapıştırmak veya siyah göz kalemiyle boyamak suretiyle kapatmak için çok iyi bir bahane oluşturuyordu.

Benler o derece yaygın bir hale geldi ki, pürüzsüz bir cilde sahip olan bayanlar bile sırf süs amacıyla yüzlerine yapay benler yapıyorlardı. En sonunda bu uygulama özellikle kraliyet çevresinde o kadar popülerleşti ki, modaya uyan tüm bayanlar eğer yasta değillerse yüzlerine mutlaka ben yapar hale geldiler. On sekizinci yüzyılda Londra'ya gelen sivri dilli bir Fransız şu yorumda bulunmuştu: "İngiltere'de yaşlı, genç, güzel veya çirkin olsun, tüm kadınlar yatalak oluncaya kadar yüzlerine ben yapıyorlar. Yüzü bumburuşuk olmuş yaşlı bir acuzenin suratında on beş veya daha fazla ben saydığımı hatırlıyorum."

On sekizinci yüzyılın başlarında bu moda o derece tuhaflaştı ki, yüzlerdeki benlerin yeri kişilerin politik eğilimlerini yansıtmaya başladı. Liberal parti yanlısı kadınlar sağ yanaklarına, muhafazakâr parti yanlısı kadınlar da sol yanaklarına ben yapıyorlardı. Benler zaman içinde şekil değiştirmiş yıldız, hilal, taç, baklava veya kalp şeklini almıştır. Bu aşırı uygulamalar kısa zaman içinde ortadan kalkmış olmasına rağmen, yanakta tek bir ben uygulaması geçmişten gelen bir uygulama olarak hâlâ zaman zaman görülmektedir.

Birkaç istisna dışında modern çağımızda ben uygulaması giderek önemini kaybetmiş ve lekesiz bayan cildi elde etmek

için başka yollara başvurulmaya başlanmıştır. Zira lekesiz ve pürüzsüz bir cilt, sahibinin genç olduğu anlamına geliyordu ve çekici, genç bir kadının akne veya cilt lekelerini ya da çizikleri kapatması çok önemliydi. Sıradan makyajın bu soruna çözüm getirememesi halinde daha ciddi bir önlem alınması gerekiyordu. Bu amaçla estetik cerrahlar tarafından birçok yeni yöntem ileri sürülmüştür.

Bunlardan bir tanesi cildin soyulması yöntemidir. Bu yöntemle cilt zımparayla soyulur ve pürüzsüzleştirilir. Üzerinde kum tanecikleri gibi alüminyum oksit taneciklerinden pürüzler bulunan grapon kâğıdına benzeyen bir nesne yanaklara uygulanır ve bu şekilde cildin üst tabakası soyulur. Eğer tedavi başarılı olursa bu uygulamadan sonra cilt daha pürüzsüz bir görünüm kazanmaktadır.

Diğer bir yöntem ise cilde kimyasal *peeling* uygulanmasıdır. Özel bir jel ince bir tabaka halinde yanaklara sürülür ve yaklaşık beş dakika sonra cilt dikkatlice temizlenir. Asidik yapıdaki bu jel cildin hasar görmüş üst tabakalarını soyar.

Üçüncü yöntem ise ultrason akımı, cildin vakumlanması ve lazer tedavisinden oluşan bir kombinasyondur.

Ancak tüm bu yöntemlerde uygulamanın birkaç kez yapılması gerekmektedir ve sonuç da her zaman mükemmel değildir. Ancak bu konuda sürekli olarak yeni buluşlar yapılmaktadır ve bir gün gelecek, her kadın bedelini ödemek suretiyle pürüzsüz yanaklara sahip olacaktır.

8

Dudaklar

İnsan dudağıyla ilgili çok tuhaf bir durum vardır. Hayvanların dudakları içeriden dışarıya doğru dönüktür. Birçok insan bunun farkında değildir. Zira gözümüz bu duruma alışmıştır ve dudaklarımızı ilkel atalarımız olan maymun ve şempanzelerle kıyaslamak aklımıza gelmez. Ama eğer bir şempanzenin veya bir gorilin ağzına yakından bakarsak, insanların ağzına bakınca dışarıdan görülmesi mümkün olmayan ağzın yumuşak etli ve parlak yüzeyi hemen gözümüze çarpacaktır.

İnsanların dudakları neden dışarıya doğru dönüktür. Cevap, yine biz insanların çocuksu yetişkinler olarak evrim göstermemizde yatmaktadır. Biz insanlar yaşlandıkça hem anatomik hem de davranışsal açıdan çocuklaştığımız için, bebekçe özelliklerimizi de giderek daha fazla muhafaza etmişizdir. Gözle görülen etli dudaklarımız da bu eğilimin bir sonucudur. Kadınlar anatomik açıdan erkeklere kıyasla biraz daha gelişmiş olduklarından, yani daha fazla çocuksu özellik barındırdıklarından, kadınların dudakları daha göze çarpıcı ve şişkindir. Sonuç olarak da kadınların dudakları her zaman dikkatleri üzerine toplamıştır.

Ama ilk önce bu süper dudakların nereden kaynaklandığını araştırmakta fayda vardır. Cevap, bir insan bebeğinde veya bir şempanzenin bebeğinde değil, şempanzenin embriyosunda yatmaktadır. Bir maymunun fetüsü on altı haftalıkken, insanlarınki gibi büyük ve şişkin dudakları vardır. İki hafta sonra, yani yirmi haftalık olduğunda dudaklar bu özelliğini tamamen kaybetmiş, incecik olmuştur ve maymunun tüm yaşamı boyunca da böyle kalacaktır. Dolayısıyla, insanların dudaklarının çocuksu değil embriyonik olduğunu söylemek daha doğrudur.

Bir şempanzenin bebeğinden farklı olarak insan bebeği fetüs halindeykenki özelliklerini muhafaza eder ve dünyaya geldiğinde de altdudağını sarkıtıp "agu" sesleri çıkararak, dışarı doğru kıvrık dudaklarını büyük bir zevkle annesinin kısa göğüs uçlarına dayar ve yuvarlak göğüslerindeki sütü emmeye başlar. Oysa küçük şempanze incecik dudaklı ve adaleli ağzını annesinin uzun meme başlarına dayar ve tıpkı bir çitçinin ineği sağdığı gibi oradaki sütü emer.

Dolayısıyla sadece insanlara has olan dışarı doğru dönük dudaklar, yine sadece insanlara has olan göğüslerden süt emmek için uygun bir yapıdadır. Dudaklar bu şekilde, yuvarlak bir yüzeye sahip olan göğüse hava geçirmeyecek bir şekilde yapışırlar. Ancak hepsi bundan ibaret değildir. Eğer olsaydı, bebek anne sütünden katı gıdalara geçtiğinde dudaklar içeri döner ve büyüyüp yetişkin olduğunda da incelirlerdi. Nitekim yetişkin erkeklerde dudaklar bir miktar incelir. İlkel insanlarda ise dudaklar bıyıkların altında yok olurdu.

Ancak tipik bir kadının dudakları yumuşaktır ve dolgun görünümünü yetişkin yaşlarda da sürdürür. En azından fazlasıyla yaşlanıp ince dudaklılar kervanına katılıncaya kadar bu böyledir. Seks, genç bir kadının zihnini meşgul etmeye başladıkça dudaklarını da cinselliğini ifade etmek için bir araç olarak kullanmaya başlar. Hatta bu genç kadın dudaklarını ilk aşkının dudaklarıyla bileştirmeden önce bile dudaklar onun kadınlığını ifade etmesinde çok önemli bir rol oynar.

Dudakların bu kadar seksi görünmesinin sebebi nedir? Cevap çok basittir. Dudaklar gerek şekli, gerek dokusu ve gerekse rengi açısından, kadının son derece yoğun bir cinsellik içeren diğer dudaklarının birer taklididir. İngilizcede dudak anlamına gelen *lip* kelimesi, Latince karşılığı olan *labia*dan gelmektedir.

Kadın cinsel olarak uyarıldığı zaman dudaklar kızarır ve şişer. Aynı anda yüzündeki dudaklar da şişer, kızarır ve daha duyarlı bir hale gelir. Bu değişikliklerin hepsi, cinsel uyarılmanın ardından gelen psikolojik değişimin bir parçası olarak uyum içerisinde gerçekleşir. Bu süreçteki en önemli faktörlerden bir

tanesi, kanın iç organlardan yüzeye sıçramasıdır. Cinsel açıdan aktif olan bir kimsenin kılcal kan damarları kan ile dolup kabardığından cildi parlar. Bu ekstra kan, çekilmesine oranla çok daha kısa bir sürede damarlara döner ve sonuç olarak da cildin yüzeyi dokunmaya karşı son derece duyarlı bir hal alır. Bu, özellikle de dudaklar için böyledir. Kan hücum etmesi sonucunda kabaran kılcal damarlar hem yüzün hem de cinsel organ olan dudakların daha da kızararak belirgin hale gelmesine sebep olur.

Eski toplumlardaki kadınlar, vücudun iki farklı bölgesinde bulunan dudaklar arasındaki bu benzerlikten sezgisel olarak faydalanmışlardır. Eski Mısır'daki fahişeler daha kırmızı görünmeleri için dudaklarına aşı boyası sürerlerdi. Bir genelevde, bir elinde ayna diğer elinde bir çubukla dudağına boya süren yarı çıplak bir kadını resmeden MÖ 1150 yılına ait bir papirüs bulunmuştur. Saçları dökülmüş ve ereksiyona ulaşmış kel bir adam ise ellerini bu kadının cinsel organları üzerinde gezdirmektedir. Dolayısıyla kızaran kadın dudakları ve cinsel aktivite arasındaki bağlantı, en az üç bin yıl öncesine dayanmaktadır.

Herhangi bir çeşit dudak boyası kullanmak ise bundan bile öncesine dayanmaktadır. Şimdi Irak'ın güneyinde bulunan Ur şehrinde, bundan 4500 yıl önce bir kraliçe, Kraliçe Puabi, ölümden sonraki yaşamında kullanması için çok fazla miktarda makyaj malzemesi ile birlikte gömülmüştür. Bu kadının kozmetik malzemeleri ise büyük deniztarağı kabuklarının ya da gümüş veya altından yapılma kabuk biçiminde kutuların içinde bulunmuştur. Bu muhafazalar içinde dudaklar için kırmızı ve büyük bir olasılıkla gözler için de beyaz, yeşil ve siyah boyalar bulunmaktaydı.

Dudak boyaları eski çağlarda, kırmızı aşı boyasının havanın eli ile dövülüp toz haline getirilmesinden sonra bunun hayvan yağları ile karıştırılmasından elde edilirdi. Daha sonra MÖ dördüncü yüzyılda, Yunanlılar bu karışıma bitki boyaları, insan salyası, koyun teri ve hatta timsah pisliği eklemişlerdir. MS ikinci yüzyılda Filistinli kadınlar işi biraz daha ileri götürerek, turuncumsu kırmızı veya ağaç çileği rengi gibi renkler arasında tercih yapabilir hale bile gelmişlerdir.

Zaman zaman başı katı kuralcı otoritelerle derde girse de kadın dudağının suni olarak renklendirilmesi o günden bu yana kadınların dış görünümünün çok önemli bir parçası olmuş ve yaygın kullanım alanı bulmuştur. Katı bir yönetim uygulanan kültürlerde cinsel istek bastırılmaya çalışıldığından, dudakları süsleme yoluna gidilmemiştir. Bazı aşırı durumlarda hiçbir süslemeye tabi tutulmamış dudakların bile toplum içinde açıkta olması hoş görülmemiş, bu talihsiz kadınlar dudaklarını örtülerin altına saklamak zorunda kalmışlardır.

Kadınların dudaklarının örtüler altında saklanmasının genellikle İslam inancının bir gereği olduğu sanılır. Oysa durum böyle değildir. Bu örtünmenin İslam ülkelerinde uygulandığı bir gerçektir. Ama bunun Hz. Muhammed'in öğretileri ile hiçbir ilgisi yoktur. Bu, erkeklerin dominant olduğu toplumlarda kadınlar üzerine uygulanan baskının bir parçası olarak ortaya çıkmış bir durumdur. Dini bir buyruk olmayıp, kadınların mal gibi görüldüğü katı yürekli ve cinsiyet ayrımcı bir bakış açısının ürünüdür.

Hıristiyan kilisesi, kadınların kırmızı dudakları konusunda çelişkili bir tutum içerisinde olmuştur. Kilisenin bu konuda zaman zaman açık görüşlü davrandığı da görülmüştür. Ancak dudakların suni olarak boyanmasının, Tanrı'nın yarattığı insan vücuduna karşı saygısızlık etmek olarak görüldüğü zamanlar da söz konusudur. On yedinci yüzyılda ruhban sınıfından bir din adamı, boyanmış dudakları fahişeliğin bir işareti olarak nitelendirmiştir. Ona göre boyanmış dudaklar, gözlerini kadınların dudaklarına dikmekten kaçınan erkeklerin kalplerindeki şehveti alevlendirmek için konulmuş bir tuzaktan başka bir şey değildir.

Politikacılar genellikle bu tür konulardan uzak durmaya çalışmışlardır. Ancak on sekizinci yüzyılda İngiltere'de öyle bir noktaya gelinmiştir ki, politikacılar dudakların boyanmasını yasaklamak için yasa çıkarmak zorunda kalmışlardır. Zira bazı ateşli erkekler, dudaklarını kırmızıya boyamış kadınların, kendilerini evlilik tuzağına düşüreceği korkusuna kapılmışlardır. Bu mantıksız durumlar, o günün kadınları için sorun yaratmıştır.

Onların bu duruma bulduğu çözüm ise sosyal bir ortama girmeden önce nar çubuğu emmek veya dudaklarını çimdiklemekti.

Dudak boyaları kilise ve devlet baskısına rağmen ortadan kalkmamış ve tarih boyunca modaya ayak uydurmuştur. 1829 yılında çıkan bir kadın magazinine göre, özellikle benimsenen bir dudak şekli vardır: Aşk Tanrısı'nın Yayı. Bu şekle göre dudaklar yana doğru yayılmak yerine dikey bir konum almaktadır. Altdudak kalındır ama geniş değildir. Üstdudakların en yüksek ucu burnun tam altına denk gelmektedir. Bu, kadının ağzına bebeksi bir görünüm vermektedir ve günün cesur erkeklerine, bu kadınların kendilerinin korumasına ihtiyaçları olduğu mesajını vermektedir.

Modern çağa gelindiğinde dudak boyaları yaygınlaşıp çok büyük bir endüstri haline gelerek yirminci yüzyıl boyunca büyümeye devam etmiştir. Victoria devrinin sonlarına gelindiğinde, günün namusluluk taslayan çifte standartçı yaklaşımının bir sonucu olarak, parlak kırmızı dudaklar sadece genelevlerle sınırlı kalmış ve bu yerlerin müdavimi erkek müşteriler eve soluk dudaklı eşlerinin yanına dönmeden önce parlak kırmızı dudaklı kadınların davetkâr bakışlarıyla yetinmek zorunda kalmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ruj, genelevlerden tiyatrolara, oradan da toplumun bohem hayatı yaşayan kesimlerindeki cesur insanlara sirayet ederek yavaş yavaş sosyal yaşamın basamaklarını tırmandı. Savaştan sonra 1920'li yıllara gelindiğinde, kırmızı dudaklar daha da yayılarak dans pistlerine taşındı. 1920'li ve 30'lu yıllarda ruj, hızla yayılan sinemanın da etkisiyle sinema yıldızları tarafından benimsendi ve kısa zaman içinde de sosyal hayatın bir parçası haline geldi.

Eski film yıldızlarından biri olan Clara Bow, Aşk Tanrısı'nın Yayı şeklindeki dudakları yeniden gündeme getirdi. Ama bu kez daha cüretkâr ve göz kamaştırıcı bir şekilde. Clara Bow bu dudakları bebek yüzüyle caz filmlerine taşıdı ve 1925 yılında da *My Lady's Lips* (Kadınımın Dudakları) adlı bir filmde oynadı. 1930'lara gelindiğinde perdelerde daha güçlü kadınlar görünme-

ye başladı ve Aşk Tanrısı Yayı görünümündeki bebek dudaklar ortadan kalktı.

İkinci Dünya Savaşı'nın patlaması ile birlikte en azından genç kadınlar arasında dudaklara parlak kırmızı renk rujlar sürmek savaşan cesur delikanlıları yüreklendirdiğinden, vatanseverliğin bir göstergesi olarak görülmeye başladı. Orduya katılmaya çağrı yapan posterlerde, kadınların ülkesini savunmak isteyen delikanlıları desteklediğini belirtmek için canlı kırmızı dudak resimleri kullanılmaya başladı.

İkinci Dünya Savaşı sona erip 1940'lı yılların ortalarına gelindiğinde, daha ağırbaşlı bir döneme girildi. Barış geri gelmiş olabilirdi, ama ruj artık çok da önemi olmayan bir lüksten başka bir şey değildi ve sadece birkaç değişik renk söz konusuydu. Onlar da açık kırmızı veya dudaklara hafif gölgeler veren renklerdi. Başka renklerin kullanılması söz konusu değildi. 1950'lere gelindiğinde ise durum tamamıyla değişti. Bu sıralarda kozmetikçiler Fransa ve İtalya'da ruj yapımında titanyum beyazı kullanarak daha uçuk renkli rujlar üretmeye başladılar ve bu sayede çok farklı renkte rujlar piyasaya sürüldü. Devrin moda magazinleri bu konuda son derece etkili oluyorlar ve her sene yeni bir rengin tanıtımını yapıyorlardı. Bir renk o sezon çılgınca kullanılıyor, daha sonra ortadan kalkıyor ve yerini en son moda renklere bırakıyordu.

1960'lara gelinip doğum kontrol hapları piyasaya sürüldüğünde, cinsellik çok daha açık bir şekilde ifade bulmaya başladı ve kadınlar kendilerini birey olarak daha güçlü ifade etme olanağı buldular. Kadınlar bir tek dominant ruj rengi yerine, içinde soluk tonların da bulunduğu geniş bir renk yelpazesinden özgürce seçme olanağına sahiptiler.

1970'lerde feminizmin gündeme gelmesiyle bu akım hızla yön değiştirdi. Kadının dominant olduğu yeni tür bağnazca tutum gündeme geldi. Bir kadının dudaklarını boyaması erkeklerin zaaflarını kullanmak anlamına geliyordu. Feminist kadınlar dudaklarını süslememeliydiler. Aynı dönemlerde kadınlar şiddetli bir şekilde Vietnam Savaşı'nı protesto etmekteydiler. Feminist

akımın dışında bırakılmaları halinde ise bazen mavi, mor veya siyah gibi alışılagelmişin dışında koyu renkler kullanıyorlardı.

Vietnam Savaşı sona erip genç kadınlar toplumda daha eşit muamele görmeye başlayınca savaş giysileri bir tarafa bırakıldı ve kadınlar yeniden kadın gibi görünmek açısından kendilerini özgür hissetmeye başladılar. 1980 ve 1990'lara gelindiğinde parlak kırmızı ruj yeniden dönüş yaptı.

Yirmi birinci yüzyılın başlaması ile birlikte genç kadınlar cinsel isteklerini daha önce hiç olmadığı kadar özgür ifade etmeye başladılar; bu açıklık ve kendine güvenle birlikte de rujlarda erotik promosyonlar boy göstermeye başladı. Bu anlamda üç temel strateji söz konusu idi. Hiçbir zaman olmadığı kadar canlı kıpkırmızı dudaklar; parlatıcı kullanılarak parlak görünüm verilen doğal dudaklar; veya bu ikisinin karışımı olan kıpkırmızı ve parlak dudaklar. Buradaki kriter kişilikti. Kadınlar artık moda kurallarının kölesi değildi. Her kadın kararını kendine göre verebilirdi. Örneğin bir pop konserinde bir kadın sanatçı canlı ve kırmızı dudaklarla sahneye çıkarken, bir diğeri pembe ve parlatıcı ile parlatılmış dudaklarla çıkabilirdi. Hatta bazen hiç ruj dahi sürmeyebilirdi.

Reklamcılar ise ultra parlak, kaygan, ıslak görünümlü, kokulu dudakları giderek daha da fazla takıntı haline getiriyorlardı ve bu dudakları vurgulayan renkli fotoğraflardaki kadın dudakları öylesine parlak ve ıslak duruyordu ki, bu resimlerin altını çizmek istediği biyolojik mesajı anlamamak olanaksızdı. Yani eğer yoğun cinsel istek, genital organlarda sıvı salgılanmasına, dolayısıyla da ıslaklık ve kayganlığa sebep oluyorsa, bu yeni rujlar da bir şekilde bu fiziksel değişikliği yansıtıyorlardı. Ruj üreticileri daha güzel bir ağız yaratmamışlardı. Onlar, bir çift süper "dudak" yaratmışlardı. Buradaki mesaj herkesin anlayabileceği kadar açıktı. Kadınlar cinsel zevklerini aktif olarak açığa vuruyorlardı ve insanların bunun bilincinde olmaları da umurlarında bile değildi.

Batı dünyasının dudakları belirginleştirilip ön plana çıkaran teknikleri ne kadar etkileyici olursa olsun, kabile yaşantısı süren

bazı toplumlardaki dudağın sünnet edilerek esnetilmesi yönteminin yanında çok sönük kalır. Güney Etiyopya'daki Surmalılarda yetişkin kadınlar yirmili yaşlara geldiklerinde ve evlenmeden altı ay önce, alt veya üstdudakları kesilir ve oyulan bu deliğe, *labret* adı verilen küçük bir tabak konur. Bu, dudağın dışarı doğru esneyerek genişlemesine sebep olur. Genç kadınlar bu duruma alışır alışmaz, dudaklarındaki yarığa oturtulan küçük tabağı çıkararak yerine biraz daha büyüğünü koyarlar. Daha sonra daha büyüğünü ve daha büyüğünü koyarak en sonunda bir yemek tabağı büyüklüğüne ulaşırlar. Daha eski zamanlarda bu tabaklar köşeli ve tahtadan oyma olarak yapılırlardı. Ancak daha sonra bu tabakların yuvarlak ve topraktan pişirilerek yapılması moda oldu. Kadınlar yalnız olduklarında, uyurlarken, yemek yerlerken veya diğer kadınlarla beraber olduklarında bu tabakları çıkarabiliyorlardı. Böyle yaptıklarında da gergin durmaya alışmış yarık dudakları yüzlerinden aşağıya doğru sarkmaktaydı. Ortalıkta erkek varken bu tabakların takılması zorunluydu. Zira bu tabaklar kadının toplumdaki statüsünü belirten bir işaret niteliğindeydi. Tabağın büyüklüğü kadının değerini belirtiyordu. Genç bir kadının dudağına takabileceği tabağın boyutu, hem kadının güzelliği için bir kriter oluşturuyor, hem de evlenmesi söz konusu olduğunda kaç adet sığır edeceğini gösteriyordu.

Bu tuhaf dudak genişletme yöntemi sadece Surma'da değil, Kenya'daki Makonde, Gana'daki Lobi, Kongo'daki Sara-Kaba ve Ubangi gibi, Afrika'da kabile yaşantısı süren birçok toplulukta görülmekteydi. Kâşifler, böylesine aşırı ve tuhaf vücut süslemesinin diğer bir örneğine de dünyanın tamamıyla farklı bir köşesinde rastlamışlardır. Kanada'nın batı yakasındaki Hintli Tlingit kadınları da dudaklarına geniş tabaklar yerleştiriyorlardı. Aynı şekilde burada da, dudağına en büyük tabağı yerleştiren kadın, en yüksek statüye sahip olan kadındı.

Bu tekniğin detayları kabileden kabileye değişmektedir. Bazılarında tek dudak gerilip esnetilirken, diğerinde ikisine de bu işlem uygulanmakta, bazıları dudaklarındaki oyuklara tahta çiviler yerleştirmektedir. Ancak bunların hepsinde amaç ay-

nıydı; dudak bölgesini genişleterek dikkatleri buraya toplamak. Ubangi'deki kabile reislerinin bu uygulamayı, dudaklarına tabak takan kadınları son derece itici bulan Arap köle tüccarlarını caydırmak için başlattığı söylenmektedir. Ancak bu hikâye oldukça yaygın olmakla birlikte, bu savı destekleyecek bir ipucu yoktur. Ubangililerin dudaklarına tabak takan diğer kabilelerde olduğu gibi, bunu kadının güzelliğinin bir işareti olarak değerlendirmiş olmaları daha olası bir durumdur. Pek tabii, köle tüccarlarının bu durumdan hoşlanmaması da ek bir avantajdır.

Diğer kabileler ise farklı teknikler uygulamaktadırlar. Sudan'daki Shilluklar kadınların dudaklarında mavi lekeler görmekten hoşlanırken, Japon Ainular, kadınların dudaklarına dövme yapmalarını tercih etmektedirler. Dövme yapma işlemi çocukluktan başlamakta ve bu genç kızlar yetişkin yaşa geldiklerinde mavimsi siyah renkteki bu dövmeler, ağızdan kulaklara kadar uzamaktadır. Bazı Filipinli kabilelerde ise fufel'den[8] yapılma bir sakız, dudaklara kırmızı renk vermek için kullanılmaktadır.

Eski dönemlerde yaşayan kâşifler bu tuhaf dudak bezemelerini incelerken, bunların insanların kendileri tarafından sonradan yapıldığına inanmakta zorluk çekmişler ve bu kabilelerdeki kadınların bu dudaklarla evrim geçirdiklerini zannetmişlerdir. Şimdiye kadar basılmış olan en eski antropoloji kitaplarından birinin yazarı olan John Bulwer, 1654 yılında bu konuyla ilgili şunları yazmıştır: "Bu kadınlar büyük dudaklarla dünyaya gelmişler. Bu kadınların dudakları o kadar büyük ki, kıvrılarak göğüslerine kadar sarkıyor ve memelerinin büyük bir bölümünü örtüyor. Kızgın güneşin altında çürüyüp kokmamaları için sürekli olarak tuzlanmaları gerekir..." Bulwer'ın yazdıklarından öyle anlaşılıyor ki, kendisi bu sarkık ve kocaman dudakların sebep olacağı sağlık problemlerinden söz ederken dudakların kesilmek suretiyle bu şekle büründüklerini hiç düşünmemiş.

Afrika'da kabile yaşamı süren toplumlarda bir zamanlar

---

8 Bir tür hurma ağacı olan areka ağacının kırmızı renkteki fındığa benzer meyvesi. Bu meyve, Hindistan ve Güneydoğu Asya'daki insanlar tarafından sakız yapılarak çiğnenir. (ç.n.)

çok yaygın olan dudak estetiğine, şehir yaşamında rastlamak uzun yıllar mümkün olmadı. Ta ki Kaliforniya'da değişik bir şekilde karşımıza çıkıncaya kadar. Kalın ve çekici dudakların cinsel çekiciliğinin farkında olan Hollywood yıldızları, estetik ameliyat yaptırarak doğal güzelliklerine güzellik katmakta geç kalmadılar. Fazla teknik detaya girmemek kaydıyla bu tarz estetik ameliyatlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir. (Sürekli olarak yeni yöntemler geliştirilmekte olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak.)

Bu yöntemlerden en basit ve zahmetsiz olanı üst ve altdudağın belirli bölgelerine kolajen veya hilaform jeli enjeksiyonu enjekte etmektir. Bu işlemin etkisi üç ila altı ay arası sürmektedir. Aktrisler bu tarz bir dudak büyütme işlemini bazen bir filmdeki belirli bir rol için yaptırmaktadırlar.

Daha kalıcı bir dudak büyütme işlemi ise hastanın dudaklarının içine, dudağın bir ucundan bir ucuna ameliyatla küçük bir tünel kazmaktır. Bu içi boş tünelin içine ise dudağın şişmesini sağlamak üzere birtakım maddeler doldurulmaktadır. Dudağın içine doldurulan bu maddeler sentetik maddelerden yapılma lifler, kurutulmuş ve dondurulmuş deri veya hastanın kendi kaba etlerinden alınarak arıtılmış yağlar olabilmektedir.

En son olarak da dudak büyütme işleminin en aşırı şekli olan estetik ameliyat gelmektedir. Bu, cerrahın neşteriyle yapılan dudakların, kalıcı olarak yeniden şekillendirilmesi yöntemidir ve ameliyathane ortamında yapılması gerekir. Operasyon bir saat kadar sürmektedir ve yara izi kalması gibi bir risk taşımaktadır. Bu yaralar ağzın içinde olduğundan, gözle görülemeseler bile hasta tarafından hissedilebilmektedirler.

Bu yöntemlerin her birinde de dudakların büyütülmesi iki şekilden biriyle olmaktadır. Dudaklara genel olarak dolgun bir hava verilebilmektedir veya dudakların öne doğru çıkıntı yapması sağlanmaktadır. Bunlardan hangisinin tercih edildiği, dolgu maddelerinin dudağın neresine enjekte edildiği ile ilgilidir. Bazen dudaklara dolgun bir görünüm vermeye çalışırken, üstdudağın yay şeklindeki kavisi kaybolmaktadır. Üstdudağın burnun tam

ortasına denk gelmesi gereken tepe noktası kaymakta ve dudağa suni bir görünüm vermektedir.

Tüm bu estetik yöntemlerle ilgili diğer bir sorun da şudur ki, dudaklar bu yöntemlerle değiştirildikten sonra dudağın yeni görünümü yüzle bir bütünlük oluşturmamaktadır. Arı tarafından ısırılmış gibi duran dudakları yüzünün diğer hatlarını bastıran bir sürü aktris vardır ve hatta bazen bunlara "şişkin dudaklı" kocakarılar diye hitap edildiği bile olur. Bu konuda yapılan eleştiriler açıkça ortaya koymuştur ki, bir kadının aşırı derecede ince dudakları olmadığı sürece, bu tarz bir ameliyatı yaptırmadan önce iki kez düşünmesinde yarar vardır. Ancak öyle görünüyor ki, bu ameliyatlar, Kaliforniya'dan başlayıp tüm ABD'yi dolaşıp Avrupa'ya yayıldığından beri, yirmi birinci yüzyıla damgasını vurmuş durumdadır ve eleştirilere de kimsenin kulak astığı yoktur. Şunu kabul etmek gerekir ki, bu operasyonu yapan kişi eğer konusunda uzmansa ve işini iyi bir şekilde yapmış ve burada sözü edilen hataları önleyebilmişse, böyle bir ameliyat geçiren kadın çok daha seksi bir görünüm kazanmaktadır. Zira kadının dudaklarının şekli erotik açıdan bu derece önem taşımaktadır.

Burada kadınların dudakları görsel açıdan değerlendirilmiştir. Ancak pek tabii dudakların varoluş sebebi bundan ibaret değildir. Sevişme sırasında bir erkeğin dokunması gereken en önemli on erojen nokta arasında dudaklar birinci sırada yer alır. Göğüsler veya cinsel organ bile dudaklardan sonra gelmektedir. Sevişmenin ileriki aşamalarında, klitorisin uyarılmasının orgazmla sonuçlanması daha büyük bir olasılıktır. Ancak araştırmalar sırasında kadınlarla yapılan anket sonuçlarına göre, sevişmenin başlangıç aşamasında cinsel uyarılmayı sağlamanın en önemli koşulu dudaklarla temas etmektir. Bu durum, fahişelerin her türlü cinsel temasa izin vermelerine rağmen "öpüşmek yok" diye şart koşmalarını gayet iyi açıklamaktadır. Kendilerine neden dudakları tabu ilan ettikleri sorulduğunda ise sebebin, dudak dudağa öpüşmenin hijyenik açıdan sağlıklı olmaması olmadığını, fakat bunu son derece "özel (kişisel) bir temas" olarak kabul ettikleri cevabını vermişlerdir. Bu da dudakların cinsel açı-

dan ne kadar önemli olduğu hakkında çok fazla şey söylemektedir. Bu aynı zamanda Japonya'da olduğu gibi bazı ülkelerde kamuya açık alanlarda öpüşmenin neden yasak olduğunu da açıklamaktadır.

Dudak dudağa erotik öpüşmenin kaynağı çok ilginçtir. Âşıkların açık dudakları birbirlerine kavuşup dillerini birbirlerinin ağızlarının içinde dolaştırmaya başladıklarında (French kiss 'Fransız öpücüğü' veya ruhların öpüşmesi), aslında kökü ta ilkel zamanlara kadar giden bir hareket yapmaktadırlar. Bebekler için uygun mamaların olmadığı eski çağlardaki kabilelerde yaşayan kadınlar, bebeklerini sütten kesip katı gıdaya geçecekleri zaman, bebekler için kolaylık sağlamak açısından katı gıdaları önce kendi ağızlarında çiğneyerek yumuşatıp yarı sıvı haline getirirler, daha sonra da ağızlarını açarak bebeklerinin açık olan ağzının üstüne koyar ve dilleri yardımıyla gıdayı bebeğin ağzına iterlerdi. Çocuklar buna alıştıklarından, bir kimseyle ağız ağıza geldiklerinde dilleri yardımıyla karşı tarafın ağzının içinde yumuşak gıda ararlardı. Bu şekilde dili karşı tarafın ağzının içinde dolaştırmak, sevişmekle ilintilendirilmiştir.

İşte yetişkin insanların sevişirken derin öpüşmeleri, buradan kaynaklanmaktadır. Bugün bu hareketin nereden kaynaklandığını hatırlamıyoruz. Zira günümüzde bu tarz ilkel bir yöntemin canlı örneklerini bulmak çok zordur. Belki hâlâ kabile yaşantısı süren bazı toplumlarda rastlamak mümkündür, ancak bu yaygın olarak bilinen bir durum değildir ve bilinse de çoktan unutulup gitmiştir.

Şunu belirtmekte yarar vardır ki, kadın dudakları dokunsal açıdan aşırı hassastır ve sevişme sırasında onların erkeğin vücudunun değişik bölgeleri üzerinde gezdirilmesi aslında göründüğü kadar altrustik[9] bir davranış değildir. Kinsey ve arkadaşları tarafından kadın cinselliği üzerine yapılan ve elli yıl kadar önce yayınlanan bir araştırmada, bazı kadınların, cinsel organları hiçbir şekilde birbiriyle temas etmediği halde, uzun uzun dudak dudağa öpüşme sırasında orgazma ulaşabildiğinden söz edilmektedir.

9 Altrustik: Başkalarını kendinden önce düşünmek. (ç.n.)

Nadir de olsa bazı kadınlar dudaklarını erkeğin cinsel organı üzerinde dolaştırdığında orgazm olabilmektedir. Kadın sevişme sırasında erkeği uyarmakla meşgul gibi görülebilir, ama kadınların dudaklarının üzerini kaplayan zar o derece duyarlıdır ki, dudaklarının erkeğin vücudu ile yaptığı her temas sırasında, aynı zamanda kendisi de uyarılır. Birçok durumda olduğu gibi bu durumda da dişi, insanlarda tüm primatlarda olduğundan daha gelişmiş durumdadır.

Oral seks sanıldığı gibi ahlaki bakımdan çöküntüye uğramış Batı toplumunun bir icadı olmayıp, binlerce yıldır birçok kültürün cinsel hayatında önemli bir yer işgal etmiştir; bebeklikten gelen ve kökü annenin göğsünü emmeye dayanan bir hazdır. Bir kadının partnerinin penisini öperkenki dudak hareketleri, bebekken annesinin göğsünü emerkenkilerle büyük ölçüde benzerlik taşır. Bebekken alınan oral haz sırasında edinilen izlenimler, yetişkinliğe kadar taşınmıştır.

Burada Freud'un oral hazla ilgili görüşlerinden söz etmekte de yarar vardır. Freud'a göre bu durum çocukluktan kalma bir mahrumiyeti yansıtmaktadır. Burada ileri sürülen sav şudur: Annelerinin memelerini emmeyi reddeden bebekler büyüdüklerinde bu durumu telafi etmeye çalışmaktadırlar. Bazı ekstrem durumlarda bu doğru olabilir. Ancak burada Freud'un göz ardı ettiği bir nokta vardır. Yaşamın herhangi bir döneminde duyulan hazlara ilişkin izlenimler, ilerleyen yıllarda ortaya çıkacak davranış kalıplarının temellerini atar. Birçok insanda olduğu gibi bebekken annesinin memesini emme hazzını yaşamış bir kişinin, yetişkinliğe erdiğinde bu hazzı yeniden yaşama fırsatını geri tepmesi olasılığı çok düşüktür. Kendi ağzının ona verdiği sonsuz ıstıraplar göz önünde bulundurulduğunda Freud'un öpmekten, sigara içmekten, tatlı şeyler yemekten, ılık ve tatlı içecekleri yudumlamaktan duyulan zevke karşı olumsuz tutumunu anlamak pek de güç olmasa gerek. Freud damak kanseri olmuştu ve bu nedenle de tam otuz üç kez ameliyat olması gerekti. Dolayısıyla, kendisinden farklı olarak yetişkinken de oral hazlar alabilen bu insanları, ağızlarının kölesi olmuş, göğüsleri saplantı haline

getirmiş veya çocukça gibi sıfatlarla nitelemesini görmezden gelebiliriz.

Son olarak da dudakları yüz işaretlerinin önemli bir kaynağı olarak incelemekte yarar vardır. Dudaklar sahiplerinin ruh hallerindeki değişikliği dört değişik şekilde yansıtır: Açık veya kapalı, yukarı doğru kalkmış veya aşağı düşmüş, gergin veya gevşek. Farklı kombinasyonlarda bir araya gelebilen bu dört dudak hareketi, bize ağız ifadeleriyle ilgili geniş bir yelpaze sunar. Bu hareketler aşağıda anlatıldığı şekilde işlev gören oldukça kompleks bir kas grubu sayesinde gerçekleşmektedir:

Dudaklar *orbicularis oris* adı verilen ve dudakların kapanmalarını sağlamak için büzüşen çok güçlü bir kasla çevrelenmiştir. Dudaklar büzüldüğünde veya başka bir şekilde gerildiğinde çalışan kaslar bunlardır. Bu kası basit bir büzgen kas olarak düşünmek, onu hafife almak olacaktır. Eğer kas tamamıyla büzüşürse dudaklar kapanacaktır. Ancak bu kasın derinlerindeki dokular daha güçlü bir şekilde harekete geçirilirse, meydana gelen büzüşme kapanan dudakları dişlere doğru iter. Eğer dudakların bu olağanüstü kasları daha da fazla çalışırsa, o zaman dudaklar kapanır ve dışarıya doğru çıkıntı yapar. Dolayısıyla iki farklı şekilde işlev gören aynı kas, bir âşığı davet eden hafifçe buruşturulmuş dudaklara sebep olabileceği gibi, yüzüne bir darbe inmesin diye bekleyen gergin ve sıkıca kapatılmış dudaklara da sebep olabilir.

Ağızla ilgili kasların birçoğu, bu çok önemli ve dairesel kasa karşı hareket ederek ağzı farklı yönlere çekmeye çalışır. Daha kolay bir şekilde ifade etmek gerekirse, *levator* adlı kas üstdudağın kalkmasına sebep olur. Bu durumda dudağın aldığı şekil, hüzün ve küçümseme ifade eder. *Zygomaticus* adı verilen kas ise ağzı yukarı ve geriye doğru çekerek dudağın sevinç ve mutluluk ifade etmesini sağlar. *Triangularis* ise ağzı aşağıya ve geriye doğru hareket ettirerek yüze üzgün bir ifade verir. *Depressor* kasları ise altdudakları aşağı doğru iterek tiksinme veya kinaye ifade eder. Bir de çeneyi yukarı kaldırıp altdudağın ileri doğru çıkıntı yapmasına sebep olarak yüze meydan okur bir ifade veren *leva-*

tor menti adlı bir kas vardır. Trompetçi kası diye de adlandırılan *buccinator* ise yanakları dişlere doğru iterek sıkıştırır. Bu kas sadece bazı enstrümanları çalmak için değil, aynı zamanda yiyecekleri çiğnemek için de kullanılır. Vücudumuzun bir yerinde şiddetli bir ağrı olduğunda veya öfkelendiğimizde ise *platysma* adı verilen ve boyun bölgesinde olan başka bir kas devreye girer. Devreye giren bu kas ağzı aşağıya ve yanlara doğru çeker.

Dudakların hareketi ile ilgili ortaya çıkan diğer bir karmaşık durum ise ağız hareketlerine eşlik eden seslerdir. Ses, ağızda bir miktar açılmaya veya kapanmaya sebep olarak yüz ifadelerinde nüanslar yaratır. Örneğin öfke ve korku ifade eden yüzleri karşılaştıralım. Bu iki ifade arasındaki en belirgin fark, ağzın köşelerinin geriye çekilme derecesi ile ilgilidir. Öfke söz konusu olduğu zaman, ağzın köşeleri düşmana doğru atak yapıyormuşçasına öne doğru itilir. Ancak ağzın köşelerinin bu iki zıt yöndeki hareketi, ağızdan çıkan sesle birlikte açık, kapalı veya sessiz olarak işleyebilir. Öfkeye sessizlik eşlik ettiğinde dudaklar sıkıca üst üste kapanır ve ağzın köşeleri öne doğru gelir. Öfkeli bir şekilde bağırırken veya homurdanırken ağız hem üst hem de alttaki ön dişler görünecek şekilde açıktır. Ağzın köşeleri, ağıza karemsi bir görünüm verecek şekilde gene öne doğru gelmiştir. Korkulduğu ama ses çıkarılmadığı durumlarda dişler yatay bir yarık oluşturacak şekilde geriye çekilir. Ağzın köşeleri ise alabildiğine geriye doğru itilmiştir. İnsanın korkudan ağzı açık kaldığında veya korkuya çığlık eşlik ettiğinde dudaklar yukarı ve geriye doğru gerilir, ağız iyice açılır. Korku dudakları geriye çektiğinden, korkan kimsenin dişleri öfkeyle homurdanan kimseden çok daha az görünür.

Mutlu insanların dudaklarının da hem açık hem de kapalı olduğu durumlar vardır. Dudaklar yukarıya ve geriye doğru çekildiği zaman birbirleriyle temas halindedir ve sessiz bir gülümseme söz konusudur. Veya üst dişler görünecek şekilde dudaklar birbirinden ayrılarak sırıtılır. Eğer buna bir kahkaha sesi de eklenir ve ağız genişçe açılırsa, alt dişler de görünebilir. Ancak dudaklar yukarıya doğru bir kavis oluşturacak şekilde gerildi-

ğinden, kahkaha ne kadar kuvvetli olursa olsun, alt dişler hiçbir zaman üst dişler kadar görüntüye gelmez. Eğer kahkaha atmakta olan bir kadının alt dişleri tamamen görünüyorsa, yüz ifadesinin samimiyetinden şüpheye düşebiliriz.

Diğer bir mutlu yüz ifadesi ise dudaklar ve yanaklar arasındaki derinin kırıştığı durumdur. Ağzın köşelerinin yukarı doğru kalkmasından dolayı oluşan bu diyagonal çizgilere *naso-fabial* katlanmalar adı verilir ve kişiden kişiye değişir. Bu çizgiler bizim gülümsemelerimize kişilik katar ve dostlukları pekiştirmek açısından önemli bir yüz ifadesidir.

Karmaşık ruh hallerinin bir araya geldiği kadınların yüz ifadelerine has diğer bir incelik ise çelişkili bir yüz ifadesi olan hüzünlü gülümsemedir. Hüzünlü gülümsemede, inatla yukarıya kalkmamak için direnen ağzın köşeleri hariç tüm yüz, mutlu bir durumu yansıtırmışçasına bir ifadeye bürünür. Dudakların köşeleri yukarı kalkmak bir tarafa dursun, olumsuz bir gelişmeden tedirgin olmuş bir hostesin veya bir ricayı nazikçe reddeden bir okul müdürünün yüz ifadesinde olduğu gibi aşağı düşerler. Tek bir amaca yönelik yüz ifadeleriyle birlikte karmaşık ruh hallerini ifade eden daha birçok yüz ifadesi vardır ve bunların hepsi bir araya geldiğinde kadınlar, hayvanlar dünyasının yüz işaretleri bakımından en geniş repertuvara sahip canlısı haline gelir.

9

Ağız

Kadınların ağzı fazla mesai yapmaktadır. Diğer hayvanlar ağızlarını ısırmak, yalamak, emmek, tatmak, çiğnemek, yutmak, öksürmek, esnemek, hırlamak, çığlık atmak ve hırıldamak için fazlasıyla kullanırlar. Ancak insanlar söz konusu olduğunda, kadınlar bu listeye bazı eklemeler yapmıştır. Kadınlar ağızlarını aynı zamanda konuşmak, gülümsemek, öpmek, ıslık çalmak ve sigara içmek için de kullanırlar. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, ağzın yüzün savaş alanı olarak tanımlanmasına şaşırmamak gerekir.

Dudakların içinde bulunan ve ağıza ait olan önemli bir nitelik daha vardır; o da dildir. Dilleri olmasaydı kadınlar konuşamaz ve hayvanlar dünyasındaki tüm hayvanlardan, hatta erkeklerden bile çok daha yetenekli oldukları süper niteliklerinden, sözlü iletişim kurmak özelliklerinden mahrum kalırlardı. Yapılan beyin tarama testleri bu konudaki şüpheleri doğrulamıştır: Kadınlar doğaları itibarıyla erkeklerden daha konuşkandırlar. Bu evrimsel bir gerçek olup kültürel durumla bir ilgisi yoktur. Bir soru yöneltildiğinde, cevabını bulmak için kadın beyninin erkek beynine kıyasla daha büyük bir kısmı çalışır. İlkel kabile yaşantısında erkekler av bulmak için çevrede avlanır ve sessizliği bozmak için sadece belli belirsiz hırlamalarla yetinirlerken, iletişimi organize etmekten kadınlar sorumluydu. Bugünün kadınları ise kalıtımsal olarak gelen bu niteliklerini lehlerine kullanmayı gayet iyi bilmektedirler.

Gırtlak ön plana çıkarılarak dilin konuşma sırasındaki rolü bazen göz ardı edilmektedir. Ancak bu hata, dili damağa dayayıp

konuşmaya çalışarak düzeltilmiştir. Diş hekimine gitmiş herkes bu gerçeğin farkına varmıştır.

Tat alma, çiğneme ve yutmada aktif olarak görev alan dilin, tabii ki beslenmede de çok önemli bir rolü vardır. Dilin pürüzlü olan yüzeyinin üzeri dokuz veya on bin kadar pütürcük ile kaplıdır. Bunlar tatlı, tuzlu, acı ve ekşi tatları ayırt edebilirler. Tatlı ve tuzlu dilin ucunda, ekşi dilin her iki yanında, acı ise arkasında hissedilir. Eskiden tüm tatların dilin üst yüzeyinde hissedildiği sanılırdı. Ancak artık bunun böyle olmadığı bilinmektedir. Dilin diğer taraflarında da, özellikle de boğazın üst kısımlarında tatlı ve ekşiyi tadabilen pütürcükler vardır. Ekşi ve acıyı tadan esas pütürcükler ise ağzın tavanında, yani yumuşak damakla sert damağın birleştiği yerdedir.

Bu özel tat alma yetilerinin atalarımızda, meyvelerin tazeliğinin test edilmesi ve vücudun tuz dengesinin sağlanması açısından gelişmiş olduğu söylenmektedir. Bu sayede atalarımızın çok acı veya ekşi (asidik) meyveleri yemekten kaçınması mümkün olmaktaydı. Yiyecek maddelerinden aldığımız bu çok farklı tatlar, dört ana tat alma duyusunun ve burnumuz yardımıyla alınan kokuların bir karışımı olarak ortaya çıkar.

Tat almaya ek olarak dilimiz yiyeceğin dokusuna, sıcaklığına veya acı hissine karşı da duyarlıdır. Çiğneme işlemi sırasında dil, yiyeceği ağzın içerisinde çevirerek üzerindeki yumruları da tespit eder. Dil, tüm sivri parçalarının iyice parçalanıp ezildiğinden veya ezilemeyenlerin ağızdan çıkarıldığından emin olduktan sonra son derece önemli bir aşama olan yutmaya geçer. Bunu yapabilmek için dilin ucu ağzın üst kısmına baskı yaparken, yan tarafları da salya ile ıslatılıp tomar haline getirilmiş lokmayı toparlayıp yukarı doğru kaldırarak hızla gırtlağa atar ve mideye yollanmasına yardımcı olur. Bu son derece karmaşık olan ve kaslar yardımıyla yerine getirilen hareket, otomatik bir işlem olduğundan bu konuda söylenecek çok da fazla bir şey yoktur. Zira bu hareket, ihtiyaç duyulduğu takdirde anne rahmindeki bebekler tarafından bile yerine getirilebilmektedir.

Yemek bittiği zaman dil sanki kocaman bir kürdan vazifesi görmeye başlar ve bir oraya bir buraya dönerek dişlerin arasına sıkışmış olan gıda artıklarını çıkarmaya çalışır.

Dil ağzın içinde muhafazalı bir konumda olduğu için kozmetik dünyasında yapılan yeniliklerden nasibini almamıştır. Ancak yirminci yüzyılın sonlarına doğru, kadınlar dillerine tuhaf çiviler takmaya başladığından beri dil de en sonunda sıraya girmiştir. Gençlerin yetişkinlerin onaylamadıkları şeyleri yapmaya karşı duydukları arayışın bir parçası olarak genç kızlar, metal çivilerin dillerine takılışları sırasında maruz kaldıkları tüm acıya rağmen dillerine piercing yaptırmaya başlamışlardır. Diksiyonu bozmasına karşın bu uygulama, bazı pop şarkıcıları tarafından da uygulanmıştır.

Asiliğin bir göstergesi olmanın yanında, diline piercing yaptırmış olan bir genç kızın partneri, dilinde piercingi olmayan biriyle uzun ve derin öpüşmenin, hardalsız biftek yemeye benzediğini söylemiştir.

Piercing işleminin daha önceden kestirilemeyen bir dezavantajı ise 2003 yılında Korfu Adası'na tatile giden ve yıldırım çarpmasına maruz kalan İngiliz bir kadın tarafından ortaya çıkarılmıştır. Yıldırım bu kadının dilindeki metal çiviye isabet ederek kadının tüm vücudunu sarmış, daha sonra da ayaklarına kadar inerek vücudunu terk etmiştir. Dili çok kötü bir şekilde şişen, tüm bedeni on dakika süreyle titreyen, geçici bir süre için gözleri görmeyen ve üç gün boyunca konuşamayan kadının ölmesine ramak kalmıştır. Genç kadın olaydan sonra verdiği ifadede, "Yeniden şarj olmak için bu tatile ihtiyacım vardı, ancak dilimdeki metal çivi bu dileğimi çok ciddiye aldı," demiştir.

Dudakların iç tarafında insanların yemek yemek için fazlasıyla kullandığı dişler vardır. Bir kadın dişlerini zaman zaman pamuklu bir ipi koparmak için kullansa da insanların dişlerini beslenme dışındaki amaçlar için kullandığı durumlar, diğer türlere göre çok daha azdır. Örneğin bir maymuna incelemesi için tuhaf bir nesne verirseniz, maymun bu nesneyi alır almaz ağzına götürecek ve dudakları, dili ve dişleri yardımıyla ne olduğu-

nu anlamaya çalışacaktır. Belki daha sonra parmakları arasına da alabilir. Ancak maymunun davranışları bir bütün olarak göz önünde bulundurulduğunda, nesneyi hem ağız hem de parmaklar yardımıyla incelediği ortaya çıkacaktır ve ağızla oynama ise daha baskın çıkacaktır. Bu aynı zamanda bebekler için de geçerlidir. Bu nedenle anneler her zaman tetikte olmalıdırlar. Zira bebek her an için tehlikeli bazı nesneleri o çok narin ağzına götürebilir.

Ancak biz insanlar büyüdükçe ağız "nesneleri inceleme" fonksiyonunu yitirerek yerini ellere bırakır. Bu yer değiştirme aynı zamanda dövüşme için de böyledir. Maymunlar öfkelendiklerinde düşmanlarını pençelerine alır ve ısırırlar. İnsanlar da aynı şekilde öfkeli anlarında düşmanlarının kafalarına vurur, yumruk atar, tekmeler ve onlarla güreşirler. Isırma ise en son çaredir. Aynı şey avlanırken de söz konusudur. Etoburlarda, öldürmek için ısırmanın yerini silah kullanan eller almıştır. Ağzın yerini ellerin almasıyla insan diğer türlere kıyasla dişlerini çok daha az kullanır oldu ve bu nedenle de biz insanların köpek dişleri giderek sivriliğini yitirdi. Artık köpek dişlerimiz diğer dişlerimize oranla çok az daha uzun ve keskin ki, bu da bize atalarımızdan miras kalan bir özelliktir.

İnsanların ağızlarındaki dişlerin toplamı otuz iki adettir ve bunun yirmi sekiz adeti çocukluktaki süt dişlerinin yerini almak suretiyle ergenlik çağında tamamlanır. Yirmi yaş dişleri olarak adlandırılan diğer dört diş, genç yetişkinler olmaya başladığımızda çıkarlar. Bazen bu dişlerin birkaçı, bazense tamamı çıkmaz. Bu nedenle yetişkin bir insanın ağzındaki diş sayısı yirmi sekiz ile otuz iki arasında değişir.

Kadın ve erkeklerin dişleri arasında çok az fark vardır ve bu da üst ön dişlerde gözlenir. Kadınların dişleri genellikle erkeklerinkine kıyasla daha yuvarlak hatlıdır. Erkeklerinki ise daha kaba ve sivri bir görünüm sergiler. Aynı şekilde kadınlar erkeklere kıyasla daha küçük ve hafif bir çene yapısına sahip olduklarından, dişleri de erkeklerinkine göre daha küçüktür.

Dişlerle ısırma ve çiğnemenin dışında sıkmak, kenetlemek, gıcırdatmak ve öğütmek gibi eylemler de yerine getirilir. Soğukta

ise birbirlerine vurarak çatırdarlar, insan yoğun fiziksel çaba sarf etmek zorunda kaldığı durumlarda veya acı duyacağını hissettiği durumlarda dişlerini sıkar veya birbirine kenetler. Bu durumu bir şeyle boğuşmakta olan bir kişide veya iğne yapılmayı bekleyen bir çocukta gözlemek mümkündür. Ağzı açık durmakta olan bir kişinin yüzüne gelen darbe, ağzı kapalı bir insanın yüzüne gelen darbeye kıyasla çok daha fazla hasara neden olacaktır. Dişlerin çarpışması veya kapanmamış olan alt çenenin yer değiştirmesi sonucunda dişler büyük bir olasılıkla bazı yerleri kesecektir.

Dişleri gıcırdatmak ve sıkmakla dişlerle bir şeyi öğütmek aslında aynı şeydir ve aynı hareketi anlatmak için, üstelik de çok az kullanılmalarına rağmen üç farklı kelimeye gereksinim duyulması da çok ilginçtir. Ancak birçok insan bastırılan öfkenin bir sonucu olarak uyku sırasında dişlerini hafifçe gıcırdatır. Bu da yine korkmuş insanların uykunun güvenli ortamında düşmanlarını dişlerinin arasına alıp öğütme arzusunun yüzüstüne çıkmasından kaynaklanan ilkel bir tepkiden başka bir şey değildir.

Diş minesi insan vücudundaki en sert maddelerden biri olmasına rağmen, diş çürümesi bugün insanların başını ağrıtan en önemli problemlerden birisidir. Dişlerin çürümesinin sebebi oldukça açıktır. Ağzın içinde karbonhidratlı gıdaları çok seven *lactobacillus acidophilus* adı verilen bir bakteri bulunmaktadır. Eğer dişlerin arasında veya diş etlerinde şekerli ve nişastalı gıda artıkları kalırsa, bunlar kısa sürede laktik aside dönüşür. Bakteriler bu asidi çok sever ve hızla üremeye başlar. Bu üreme o derece hızlı olur ki, ağzın içindeki tükürük, neredeyse tamamıyla asidik bir yapı kazanır. Bu asit, dişlerin yüzeyini kemirmeye başlayarak diş minesi üzerinde daha sonra büyük çürükler haline gelecek olan delikler oluşturmaya başlar. Bu süreç birçok şekilde kanıtlanmıştır. Örneğin Avrupa'da savaş sırasında büyümüş olan çocukların çok az şeker yeme şansı olduğundan, bu çocukların dişlerinde çok fazla çürük oluşmamıştır. Aynı şekilde hayvanlar normal yollardan şeker bakımından zengin gıdalarla beslendiklerinde dişleri hızla çürümüştür. Ama aynı gıdalar dişlerine hiçbir şekilde dokunmayacak şekilde tüpler yoluyla verildiğinde,

dişlerde çürüme görülmemiştir. Bunun da ötesinde, ormanın derinliklerine yaşayan vahşi şempanzeler mükemmel dişlere sahipken, insanların yaşadıkları bölgelerde bulunan şempanzelerin dişlerinin çürük olduğu gözlenmiştir.

Tüm bunlara rağmen dişlerin dayanıklılığıyla ilgili olarak hâlâ bir türlü anlamadığımız bazı tuhaf durumlar vardır. Örneğin bazı insanlar sürekli olarak şekerli gıdalarla besleniyor olmalarına rağmen, sanki diş çürümelerine karşı bağışıklık kazanmış gibidirler. Diğer birtakım insanlar ise hem beslenmelerine hem de diş temizliklerine dikkat etmelerine karşın sürekli olarak dişleri çürümektedir. Aynı zamanda mantık, yerçekiminin de yardımıyla, alt sıradaki ön dişlerin daha fazla aside maruz kalacaklarından dolayı daha çabuk çürümeleri gerektiğini söylemektedir. Ancak çok şaşırtıcı bir şekilde bu dişler çürümeye karşı en dayanıklı olan dişlerdir. Batı dünyasındaki insanların yüzde doksanının alt sıradaki ön dişleri sağlamdır. Tam aksine bu insanların yüzde altmışından fazlası, sağ üst çenenin ortalarına denk gelen dişlerini çürümeden dolayı kaybetmişlerdir. Diş hekimliğindeki tüm ilerlemelere rağmen dişlerle ilgili bazı noktalar gizemini korumaktadır.

Batılı gözler her zaman sağlıklı, bembeyaz ve parıldayan dişleri güzelliğin önemli bir parçası olarak almış olmasına rağmen, bazı kültürlerde durum böyle değildir. Afrika, Asya ve Kuzey Amerika'nın bazı bölgelerinde uygulanan bir yöntemle, öndeki iki kesici diş çekilerek köpek dişleri ön plana çıkarılmakta ve yüze Drakula'ya benzer bir görünüm verilmektedir.

Dişlere vahşi bir görünüm vermenin diğer bir yolu ise dişleri dolgu maddesiyle doldurarak uçlarını sivriltmektir. Bu yönteme de Afrika, Güneydoğu Asya ve Amerika kıtasının bazı bölgelerinde rastlamak mümkündür. Bazen de dişlere değerli taşlar yerleştirilerek hem parlamaları sağlanmakta hem de sahibinin yüksek statüden bir insan olduğu mesajı verilmektedir. Dişlere yapılan bu işlemlerin birçoğu kabile yaşantısı süren topluluklarca ergenlik veya evlilik gibi hayatlarının özel dönemlerinde uygulanmaktaydı ve bunlarla ima edilen şey de ağzın, yeri değişmiş cinsel organ olduğuydu.

Bazı bölgelerde ise dişlerin rolü abartılmak yerine indirgenmişti. Örneğin Bali'de, genç insanların köpek dişlerinin sivri uçları çok acı verici bir işlemle uçlarındaki sivrilik giderilecek şekilde doldurulur ve böylece bu insanların ağzının hayvanlarınkini daha az çağrıştırır bir görünüm kazanması sağlanırdı. Bazı Doğu kültürlerinde ise kadınlar dişlerini karartarak veya koyu kırmızı renge boyayarak görünmelerini engellerler ve yüzlerine daha çocuksu bir ifade kazandırırlardı. Böylece dişlerinin olmadığı bebeklik dönemlerine geri dönerek, daha uysal ve erkeklerinden emir alır bir görünüm kazanmaya çalışırlardı.

Bugün Batı dünyasında bembeyaz parlak dişler, (özel beyazlatma yöntemleri ile suni olarak sağlanabilen) kadın güzelliğinin önemli bir parçası olarak görüldüğünden, Batılılar için siyah dişlerin nasıl olup da çekici görülebileceğini anlamak çok güçtür. Zira her şeyden önce beyaz, sağlıklı ve genç dişlerin doğal rengidir.

Bu sorunun cevabı Kraliçe I. Elizabeth döneminde bir parça şekerde yatmaktaydı. O devirde sadece çok zengin insanlar ağız dolusu şeker yiyerek dişlerini çürütüp renklerini bozabilmekteydiler. Buradan da şu sonuç çıkmaktadır. Eğer dişlerinizi bu şekilde çürütemeyecek kadar fakirseniz, başka bir yöntemle kararterak öyleymiş gibi görünmeniz gerekmektedir. Bu çarpık düşünce şeklinin tuhaf sonucu olarak kişinin dişlerini karartması, onun toplumdaki statüsünü yükseltecek ve güzelliğini artıracaktır. Her şeyden önce, sürekli olarak tatlı ve şekerleme yediği için kraliçenin bizzat kendisinin simsiyah dişleri vardı.

Siyah dişler aynı zamanda eski dönem Japonyası'nda da çok moda idi. Toplumun yüksek mevkilerindeki kadınların yaptıkları özenli makyajın bir bölümünü de dişlerin siyaha boyanması oluşturmaktaydı. *Ohagura* adı verilen siyah dişlerin kadını güzel gösterdiğine inanılırdı. Dişleri siyaha boyamak için kullanılan bu boya, demirden yapılma diş dolgu maddesinin sake veya çaya batırılması ile elde edilirdi. Bu boyanın kullanımı on sekizinci yüzyılda en yüksek seviyesine ulaşmış ve on dokuzuncu yüzyıla kadar devam etmiştir. 1873 yılında imparatorun kendisi bembe-

yaz dişlerle boy göstermeye başlamış ve siyah diş modası da hızla inişe geçmiştir.

Diğer Doğu ülkelerinde ise dişleri siyahlaştırmak için tembul bitkisi çiğnenirdi. Bu bitkinin yaprakları ve fufel bitkisinin fındığa benzer meyvesi karıştırılarak macun haline getirilir ve tütün gibi çiğnenirdi. Fufel bitkisinin fındığa benzer meyveleri bu macuna batırılır ve tembul bitkisinin yapraklarına sarılırdı. Ağıza atılarak hızla çiğnenen bu sarma, hem hafif uyarıcı bir etki yapar hem de dudaklara kırmızılık vererek dişleri karartırdı. Bu yöntem Güneydoğu Asya'da o denli yaygın olarak kullanılırdı ki, bu yörenin genç kızları "Sadece köpeklerin, hayaletlerin ve Avrupalıların beyaz dişleri olur" derlerdi. Bu uygulama ilk önce şehirlerden başlamak ve daha sonra kırsal bölgelere de yayılmak üzere yirminci yüzyılda popülerliğini yitirmiştir.

Tembul bitkisinin yapraklarının çiğnenmesi, dişleri ancak koyu kahverengi hale getiriyordu. Bazı ülkelerde, örneğin Vietnam'da simsiyah dişlere sahip olarak güzelliklerini kusursuz bir hale getirmek isteyen kadınlar, bunu sağlamak için başka yöntemlere başvurmak zorundaydılar. Dişleri siyah renk veren briyantinle boyamak bu amaca hizmet ediyordu. Ancak tükürük, sürekli olarak boyayı yıkayıp götürüyordu. Bu yüzden dişlere briyantin sürülmesi, beraberinde bir hafta süreyle katı gıda yenilmemesi veya susuzluktan ölmedikçe sıvı gıda alınmaması gibi önlemleri de gerektiriyordu. Genç kızlar için ise bu bir ritüel haline gelmişti, çünkü bu seremoninin başarılı bir şekilde yerine getirilmesinden sonra evlenecek kadar güzel hale geliyorlardı. Bu insanlara neden beyaz diş diye sorulduğunda ise cevapları beyaz dişlerin sadece vahşiler ve hayvanlar için uygun olduğu oluyordu.

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru modern Batılı kadınlar, bembeyaz ve pürüzsüz dişlerinin yüzeylerine müdahale etmeye başladılar. Artık siyah dişler yoktu. Bu seferki moda akımı dişlere mücevherler takmak doğrultusundaydı. Bu akımın öncüleri içlerine küçük pırlantalar yerleştirmek için dişlerinde küçük delikler açtırıyorlardı. Parlayan gülüşler gözleri kamaştırıyordu.

Ancak bu yöntem birçok kadın için çok fazlaydı ve dolayısıyla da bu moda aşırı bir akım olarak kaldı. Spice Girls'den (Baharat Kızlar) biri de dahil olmak üzere bazı ünlüler radikal bir adım atarak, bir adet altın diş sergileme kararı aldılar. Kısa zaman sonra dişi geçici bir altın kaplama maddesi ile kaplamak mümkün bir hale geldi. Daha sonra da tırnaklara küçük mücevher parçaları yapıştırma modası dişlere sıçradı. Bir reklamcının ifade ettiği gibi, ister renk cümbüşü içinde ister göz kamaştırıcı parlaklıkta ister kaplamalı isterse metal ağızlar şeklinde olsun, dişleri mücevherlerle süslemek çok modaydı. Dişlere mücevher yapıştırmanın bu derece çekici olmasının sebebi ise çok kolay uygulanabilir olmasından kaynaklanıyordu. Zira bu mücevherler özel bir tutkalla üç dakikada dişe yapıştırılabiliyor ve istenildiği takdirde de kolaylıkla çıkarılabiliyordu.

Her biri kalp, çiçek, daire veya yıldız şeklindeki bu küçük kristaller, ister bir gün isterse bir yıl süreyle dişte kalabiliyorlardı. Yapıştırıldıktan sonra, dişe göre ise çok parlak veya belli belirsiz, durabiliyorlardı. Dekoratif amaçla kullanılıyor olsalar da dişe mücevher yapıştırma akımının, bembeyaz dişlerle gülümsemenin yerini alması pek de geçici bir moda olmadığı anlamına geliyor olsa gerek.

Ağzın içindeki iki önemli organ olan dişler ve dil, üç çift tükürük bezinin yardımıyla ıslatılmaktadır. Yanaklara gömülü olan bir çift tükürük bezine *parotid* bezleri denilir ve ağızdaki salgının dörtte biri bu bezler tarafından üretilir. Tükürüğün yüzde yetmişi ise çenenin ve azı dişlerinin altında bulunan ve *submandibular* bezler adını taşıyan bezler tarafından üretilir. Dilin altında bulunan *sublingual* bezler ise geri kalan yüzde beşin üretiminden sorumludur. Bir insanın bir günlük tükürük üretimi yarım litre ile bir buçuk litre arasında değişir. Ne kadar çok yemek yenirse o kadar çok tükürük üretilir. Korku veya aşırı heyecan ise tükürük üretimini azaltır.

Tükürük, tükürük bezinden salgılandığı anda içinde hiçbir bakteri barındırmaz, ama ağız içinde birkaç kez çevrildikten sonra bir metre küpünde on milyon ile bir milyar arasında bakteri

bulunur. Bu bakteriler ağzımızın içinde her zaman için mevcut bulunan ve ağzın içindeki eski deri soyulup yerini yenisine bıraktıkça dökülen küçük kepekçiklerden dolayı ürer.

Tükürüğün birçok fonksiyonu vardır. Gıda maddesi ağıza girer girmez onu ıslatarak tat alma kabarcıklarına ulaşmasını sağlar. Çünkü gıda maddeleri ıslatılmadığı takdirde tat alma kabarcıkları tarafından hissedilemez. Tükürük aynı zamanda çiğnenmiş lokmaları yağladığından, yutulup *osefagus* borusundan da kolayca kaymasına yardımcı olur.

Tükürüğün yağlama özelliği, *mucin* adı verilen bir protein sayesindedir. Gıda maddesi ağızda çiğnenmeye başladığında tükürüğün içinde bulunan ve *pitalin* adı verilen bir enzim, nişastayı maltoza çevirmeye başlar. *Pitalin* aynı zamanda ağzı ve dişleri temizleyen diğer lisozomlar gibi ağızdaki mikropları da öldürür. Tükürük aynı zamanda diş minelerine asit saldırısını azaltan alkalinli ortamın üremesine yardımcı olan kimyasalları da içinde barındırır. Son olarak da boğazı kuruyan bir insanın kolaylıkla tahmin edebileceği gibi, tükürüğün yağlama etkisi konuşmamıza da yardımcı olur.

10

Boyun

Batı'da erkekler kadınların boynunu sadece başlarını taşıyan bir uzantı olarak görme eğilimindedirler. Kadının boynunu saran derinin okşamalara karşı hassas olduğunun ve sevişme sırasında boynun öpülmesinin kadını uyaracağının farkındadırlar, ama hepsi bundan ibarettir. Boyuna bunun ötesinde bir önem verilmez ve kesinlikle de önemli bir erotik bölge olarak görülmez.

Ancak Japonya'da durum böyle değildir. Kadının boyun bölgesini arkadan göstermesi, yapılabilecek en seksi hareketlerden bir tanesidir. O kadar ki bu, Batı'da kadının göğüslerini teşhir etmesiyle aynı derecede güçlü bir cinsel uyarıcıdır. Bu, ancak bir geyşadan beklenen bir hareket olduğu için, saygıdeğer bir eş olarak evli bir kadın böyle bir hareketten kaçınır ve giysisinin yakasını sıkıca kapatarak boynunu mümkün olduğunca örtmeye çalışır.

Her geyşa boynunu son derece zarif bir şekilde teşhir etmek için eğitilmiştir ve bu, bugün hâlâ Kyota'da bulunan birkaç geyşanın vücudunda tanık olunabilecek bir durumdur. Geyşaların kostümlerinin yakaları önden bakıldığında oldukça yukarıda kalmasına rağmen, söz konusu kostümlerin arkası hem boynu hem de sırtın üst bölümünü üstteki en büyük omura kadar açıkta bırakır. Bir yorumcunun dediği gibi, dünyadaki bütün erkekler uzun boyuna bayılırlar, Japonya'da ise bu uzunluğun enseden görünümü daha makbuldür.

Bir geyşa tenini içinde canlı bülbül gübresi de bulunan beyaz bir pudra ile kapatırken, boyun bölgesinde, tam saç çizgisinin bittiği yerdeki küçük bir bölüme dokunmaz. Bu, makyajın su-

niliğini gözler önüne serer ve erkeğin dikkatini kadının beyaz maskesinin altındaki çıplak tenine çekerek onu heyecanlandırır. Bir gözlemciye göre bu âdetin verdiği erotik mesaj, düzgün bir "V" harfi çizen ve kadının mahrem bölgesini çağrıştıran çıplak boynun şeklinden kaynaklanmaktadır.

Kadının boynundaki tam saçının bittiği yerin biçiminin güzelliğini anlatan Japonca özel bir deyim vardır: "*Komata no keragatta hito.*" Ancak bu deyimin anlamı değişmiştir. Zira boynun bu bölgesine kadının cinsel organının şeklini anımsatacak şekilde makyaj uygulanmıştır. Bu nedenle bu deyim, bugün bir geyşanın muhteşem güzellikteki cinsel organını ifade etmektedir.

Japonların erotik mesaj veren bölge olarak dikkatlerini göğüslerden boyuna çevirmesini açıklamak için çok ilginç bir fikir ortaya atılmıştır. Japon çocukların geleneksel olarak zamanlarının büyük bir bölümünü annelerinin göğüslerinden çok sırtlarına asılı olarak geçirdiği ileri sürülmüştür. Japon kadınlarının göğüslerinin normalden biraz daha küçük olduğu da göz önünde bulundurulursa, Japon erkeklerin kadınların boynunu saplantı hale getirmeleri belki açıklanabilir.

Anatomik olarak boyun, insan vücudunun en hassas bölgelerinden bir tanesidir. Zira boyun, ağız ve mide, burun ve akciğerler, beyin ve omurga arasında çok önemli bir bağlantı noktası olmanın yanında, kalp ve beyin arasında bulunan ve çok önemli fonksiyonları olan kan damarlarını da barındırmaktadır. Boyunda bulunan ve hayati önem taşıyan bu bağlantı noktaları ise, sosyal ilişkilerimiz açısından çok önemli mesajlar veren başımızı dik tutmamızı, sallayabilmemizi ve döndürebilmemizi sağlayan ve son derece kompleks bir yapıda olan adale grupları ile çevrilidir.

Kadınlar tipik olarak "kuğu gibi" boyunlara erkekler ise "boğa gibi" boyunlara sahiptirler. Kadın ve erkek boynuna yapılan bu benzetmeler aslında gerçeğe uygundur. Kadın boynu daha uzun ve giderek incelen bir yapıya sahipken erkek boynu daha kısa ve kalındır. Bu kısmen, göğüs kemiklerinin en üst noktası daha alçakta olan kadınlarda boyun ile karın arasındaki bölgenin erkeklerin omurgası ile kıyaslandığında daha kısa olmasından,

kısmen de erkeklerin daha kuvvetli bir kas yapısına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Kadın ve erkekler arasındaki bu fark şüphesiz, insan cinsinin evrimi sırasında, şiddete maruz kaldıkları durumlarda güçlü ve kolay kopmayan boyunların erkeklere avantaj sağladığı uzun avlanma döneminden kaynaklanmaktadır.

Kadın ve erkeklerin boynundaki diğer önemli fark, âdemelması adı verilen gırtlak çıkıntısından kaynaklanmaktadır. Bu çıkıntı erkeklerde kadınlara kıyasla daha belirgindir. Sesinin perdesi yüksek olan kadınların daha kısa bir boğaz (gırtlak) gerektiren kısa ses tellerine sahip olmasının sebebi budur. Erkeklerin ses telleri 18 milimetreyi bulurken kadınlarınki sadece 13 milimetre kadardır. Kadınların gırtlağı ise erkeklerinkinden yüzde otuz kısa olup boynun biraz daha üst kısmında bulunmaktadır ki, bu da onların gırtlak çıkıntısını daha az belirgin bir hale getirmektedir. Cinsiyetler arasındaki gırtlak çıkıntısına bağlı olan bu fark, ergenlik çağı gelip erkeklerin sesi kalınlaşmaya başlayıncaya kadar ortaya çıkmaz. Yetişkin bir kadının sesi ve gırtlağı bir erkeğinkine kıyasla daha çocuksudur. Yetişkin bir kadının sesi saniyede 230, 255 devir yaparken, yetişkin bir erkeğinki saniyede 130, 145 devirde kalır.

Bilinmeyen bir sebepten dolayı deneyimli fahişelerin diğer kadınlara kıyasla daha geniş gırtlakları vardır ve seslerinin perdesi de daha yüksektir. Mesleklerinin bu kadınların seslerini neden daha erkeksi yaptığı çok açık olmamakla beraber, sıra dışı cinsel yaşamlarının hormonsal dengelerini bozmuş olabileceği çok açıktır.

Kadınların boyunları erkeklerinkine oranla daha ince ve uzun olduğundan, bazı sanatçılar süper kadınsı imajlar yaratmak için kadınların bu özelliğini abartmışlardır. Çekici kadın portresi çizmek isteyen çizgi film yaratıcıları kahramanlarının boyunlarının normalden çok daha ince ve uzun çizmektedirler. Aynı zamanda manken ajansları eğitmek için seçtikleri manken adaylarının boyunlarının ince ve uzun olmasına dikkat ederler.

Kültürlerden birinde uzun boyunlu kadınlara duyulan bu arzu, fazlasıyla abartılmıştır. Burma'nın yüksek yörelerinde

yaşayan Karenlerin bir boyu olan Padaunglular, Avrupalıların "zürafa boyunlu" dediği kadınlara sahip olmakla böbürlenirler. Padaung, "pirinç halkalar takan" anlamına gelmektedir ve bu yörenin kadınlarının genç yaşlardan başlayarak boyunlarına metal halkalar takması, bu kültüre özgü bir moda anlayışını yansıtır. İlk başta beş halka takılır, halka sayısı her yıl giderek artırılır. Yetişkin bir insanın boynuna taktığı halka sayısı 20 ila 30 arasındadır. Hedeflenen halka sayısı ise 32'dir ve bu çok nadir rastlanan bir durumdur. Bu pirinç halkalar aynı zamanda kollara ve bacaklara da takılır. Bu durumda yetişkin bir kadın yaklaşık 20-30 kiloluk pirinç halka taşımaktadır. Bunca yüke rağmen bu kabilenin kadınlarından kilometrelerce yürümeleri ve tarlalarda çalışmaları beklenmektedir.

Bu âdetin en şaşırtıcı yönü ise kadının boynunu suni olarak uzatmasıdır. Rekor ise kırk santimetredir. Bu uygulama yüzünden boyundaki adaleler o denli kuvvetli bir şekilde esnemektedir ki, boyun omurları son derece anormal bir şekilde birbirlerinden ayrılmaktadır. Bu durumdaki bir kadının boynundaki halkaları çıkartması durumunda, boynunun başını taşıyamayacağı dahi söylenmektedir. Bu son derece ilginç uygulamadan etkilenen Avrupalılar, boyunlarına bu tür halkalar takan kadınları, ta ki insanların bu şekilde sergilenmeleri toplumca hoş karşılanmayıncaya kadar sirklerde bile sergilemişlerdir.

Padaunglu kadınların bugünkü kaygısı ise, sanıldığı gibi bu tuhaf süslenme tarzının vücutlarına verdiği fiziksel zarar veya hareketlerinin kısıtlanması değil, bu pahalı halkaları satın alacak parayı nasıl bulacaklarıdır. Bu problem için buldukları en son çözüm ise Tayland sınırına kadar uzanıp oradaki turistlerin resimlerini çekmeleri karşılığında on dolar almaktadır. Bu bazılarına eski sirk gösterilerinin yeniden dönüşü gibi gelebilir. Ancak bu halkaların giderek artan fiyatları dikkate alındığında, bu şekilde en azından kabile yaşantısına ait eski bir gelenek ayakta kalmaktadır.

Kabile yaşantıları üzerinde inceleme yapan tarihçilere sorarsanız, Padaunglara ait bu tuhaf geleneğin başlangıcıyla ilgili ola-

rak kadınların kaplanların saldırılarından korunmak için boyunlarını bu şekilde korumak zorunda kaldıklarını söyleyeceklerdir. Ancak günümüzün Padaunglu kadını bu efsaneyi reddetmekte ve bu halkaları sırt dekoratif amaçla, daha güzel görünmek için taktıklarını söylemektedirler. Zaten dillerine çiviler takan, göbeklerine piercing yaptıran ve cinsel organlarına metal halkalar takan biz Batılılar, kim oluyoruz da Padaungluları eleştiriyoruz.

Sihir ve büyüyle uğraşan çevrelerde, boyun her zaman için özel bir öneme sahip olmuştur. Bu nedenle vampir efsanelerinde vampirlerin boyundan ısırmaları da tesadüf değildir. Haiti'deki voodolar gibi bazı kültürlerde ise insanın canının, boynun sapında olduğuna inanılırdı. Eski zamanlardan beri boyuna kolye takılmasının sebebi, boynun sihir ve büyü ile ilgili olarak taşıdığı bu önemden dolayıdır. O devirlerde boyuna takılan kolyenin sadece dekoratif bir işlevi olmayıp, kolye insanın bu çok önemli bölgesini nazar ve kötü gözden de korumaktaydı.

En eski kolye modern insan tarafından değil, mağara adamı tarafından takılan kolyedir. Kolyeler gerçekten de kökü çok eskilere dayanan bir süstür. Tarih öncesi çağlara ait olan ve Fransa'da bulunan iki kolyeden birincisi MÖ 38.000 yılına ait olup La Quina'a bölgesinde bulunmuştur ve hayvan dişleri ile kemik boncuklardan yapılmıştır. Diğeri ise yine Fransa'nın Grotte du Renne bölgesinde bulunmuş olup MÖ 31.000 yılına aittir ve hayvan dişlerinden yapılmıştır. Avustralya'nın batısındaki Mandu Mandu bölgesinde ise MÖ 30.000 yılına ait yine çok eski bir kolye bulunmuştur. Son olarak da Hindistan'ın Maharashtra bölgesindeki Patnia yöresinde, üzerinde tavus kuşu yumurtasından yapılma boncuklar dizili olan çok eski bir kolye bulunmuştur. Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, kolye takmak sadece bir yöreye has bir âdet olmayıp son derece yaygındır ve otuz bin yıl geriye kadar gitmektedir.

İlk kolyelerden bazıları balık kılçığı gibi çok basit nesnelerden yapılmış olmakla beraber, örneğin Fransa'da bulunan ve taş devrine ait olup bundan 11.000 yıl önce yapılmış olan bir kolyenin üzerinde on dokuz adet el oyması kemikten yapılma boncuk

bulunmaktadır. Bu boncuklardan on sekiz tanesi dağ keçisi başı şeklinde olup bir tanesi bizon başı şeklindedir. Bu örnekler boyun bölgesine takılan kolyelerin el işçiliğine ne kadar özen gösterildiğini ortaya koymaktadır.

Boyun aynı zamanda bazı sihir ve büyü uygulamalarının da yoğunlaştığı bir bölgedir. Boynun yanından yukarı doğru giden ve beyine kan taşıyan şahdamarına basınç uygulamak suretiyle bir insanı sersemletip, aptala çevirmek mümkündür. Dini birtakım ritüeller bu durumu doğaüstü birtakım sebeplere dayandırsa da aslında burada olan şey, kurbanın beynine kan gitmemesinden ibarettir.

Boyunla ilgili olarak uygulanan daha sağlıklı bir yöntem ise Matthias Alexander tarafından geliştirilmiş olup Alexander tekniği adını taşımaktadır. Bu teknik, boynun duruşunda yapılacak birtakım değişikliklerle sadece bazı fiziksel rahatsızlıkların değil, aynı zamanda bazı psikolojik rahatsızlıkların da giderilebileceği görüşüne dayanmaktadır. Bu teknik boyuna mistik birtakım güçler yüklendiği gerekçesiyle bazı eleştirilere hedef olmuştur. Ancak bunun çok daha basit bir açıklaması vardır. Kent yaşamı insanları uzun saatler masa başına veya sandalye tepesine mahkûm etmektedir. Sonuçta da boyun, olması gerektiği gibi dik bir vaziyette duramamaktadır. Eğer Alexander Tekniği sayesinde bu durum düzeltilebilirse, vücudun geri kalan bölümü de düzelecek ve vücut dengesini bulacaktır. Bu şekilde vücut sağlıklı bir denge konumuna getirilmiş olacak, böylece daha sağlıklı bir zihinsel durum oluşacaktır. Bunun mistisizm ile bir alakası olmayıp, vücut duruşu eğitiminin bir parçasıdır ve bir balete öğretilen vücut duruşu eğitiminden hiçbir farkı yoktur. Her iki durumda da boyun, vücut duruşunda kilit konumdadır.

El ve kol hareketlerine gelince; özellikle boyun üzerine odaklanan oldukça az sayıda el kol hareketi olup, içlerinde en yaygın olanı, elin bir bıçak gibi kullanılarak boynu kesiyor gibi yaptığı harekettir. Bu hareketin birbirine yakın iki anlamı vardır. Eğer öfke anında yapıldıysa, hareketi yapan kişinin başka bir kişiye yapmak istediği şeyi ifade etmektedir. Özür ifade et-

mek amacıyla yapıldığında ise, hareketi yapan kişi bunu kendine yapmak istediğini belirtmektedir. Çok daha farklı kapsamda, bir oyuncu tarafından yapıldığında ise, oynanmakta olan sahnede bir şeylerin yanlış gittiğini ve sahnenin "kesilmesi" gerektiğini ifade etmektedir.

Yaygın olarak kullanılan diğer bir hareket ise, bir kadının kendi eliyle veya elleriyle kendi boğazını sıkıp boğuyormuş gibi yapmasıdır. Boğazı kesiyormuş gibi yapılan harekette olduğu gibi bunun da birbirine yakın iki anlamı vardır: Burada verilmek istenen mesaj ya seni boğazlamak istiyorum ya da kendi kendimi boğazlayabilirim şeklindedir.

Oldukça yaygın olan diğer bir hareket ise avuç içinin aşağıya dönük olduğu ve elin işaret parmağı olan yan tarafının boğaza dayanarak yapıldığı, "burama kadar geldi" hareketidir. Bu hareketi yapan kişi, "boğazıma kadar doldum, bu duruma daha fazla dayanamayacağım" demeye çalışmaktadır.

Ancak bu el kol hareketlerinden daha da önemlisi, başın hareketi ile sonuçlanan boyun manevralarıdır. Birincisi, kadının vücudunu, çevresinde olup bitenlere göre şekillendirdiği hareketlerdir. Bunlara örnek olarak kadının bir şeye bakmak için başını döndürmesini, bir sesi dinlemek veya havayı koklamak için başını kaldırıp dikleştirmesini örnek verebiliriz. İkinci olarak da tek amaçları etraftaki insanlara bazı mesajlar iletmek olan hareketler vardır. Bunlara, selamlamak amacıyla başın hafifçe öne eğilmesi, herhangi bir şeyi başı öne doğru sallayarak onaylamak, başı iki yana sallayarak herhangi bir şeyi onaylamamak, başı öne düşürmek, başı yukarıya kaldırarak itiraz etmek ve baş ile bir şeyi işaret etmek örnek verilebilir. Boynun bu sayılan hareketlerinde ve diğer pek çok hareketinde kadınlar ve erkekler arasında bir fark yoktur. Ama üç durum vardır ki, bunlarla kadınlara has birtakım işaretler verilir.

Bunlardan bir tanesinde kadın, boynunu kullanarak başını yanındaki kişiden uzaklaştırır ve hafifçe eğik bir şekilde geriye doğru atar. Bu hareket benimle gel veya buraya gel demektir ve el veya parmakla işaretin yerini alır. Bu, kadının fazla göze

batmadan bir işaret vermek istediği durumlarda başvurduğu bir harekettir. Bu hareket aynı zamanda bir sokak fahişesinin, kendisine yaklaşmakta tereddüt eden potansiyel bir müşteriye etrafa sezdirmeden işaret vermek istediği zamanlarda başvurduğu bir yöntemdir. Günümüzde bu harekete bazen, evli çiftlerin birbirlerini şaka yollu sevişmeye davet ettiği durumlarda da rastlanmaktadır. Burada kadın, fahişe gibi davetkâr bir tavır takınmaktadır.

Kadınlara has diğer bir boyun hareketi ise kadının boynunu eğerek başını öne düşürdüğü ve bu şekilde durduğu durumdur. Bu, dünya ile bağları kopartmanın bir yolu olup boyu kısalttığı için kadına başkasına has bir hava da verir. Hafifçe yana atılmış bir başta hafif mağrur bir hava vardır, ama öne eğik bir baş için aynı şey söz konusu değildir. Yüzün saklanması için başın aniden öne eğilmesi alçakgönüllülük ve utangaçlık mesajı verir. Mahcup bir ifade takınmak için baş öne eğilirken bir taraftan da gözlerin üstünden karşı tarafa bakılır.

Kadının dostça veya sevecen bir tavır takındığı durumlarda ortaya çıkan diğer bir boyun hareketi ise başını hafifçe yana yatırarak durmasıdır. Bu, kadının arkadaşına çok yakın bir mesafede olduğu durumlarda söz konusu olup, kadının çocukluk yıllarında küçük bir kızken başını anne veya babasının güvenli bedenine dayadığı zamanlardan kalma bir alışkanlıktır. Yetişkin bir kadın olarak kadın, başını yana eğdiği zaman hayali bir koruyucuya dayanıyor gibidir. Bu küçük kız tavrı, yetişkin bir kadının mahcup bir tavırla başını eğişi ile zıt mesajlar içermektedir. Bu hareket flörtün bir parçası olarak kullanıldığında ise yapay bir masumiyet ve oynakça bir hava içerir. Verilmek istenen mesaj şudur: "Ben senin elinde bir çocuk gibiyim ve başımı omzuna bu şekilde dayamak istiyorum." Bu hareketle karşı tarafa bağımlı olunduğu mesajı verilmek istendiğinde ise bunu şu sözlerle ifade etmek mümkündür: "Senin yanında bir çocuk gibiyim; nasıl ki başımı anne ve babamın omzuna dayadığım zamanlarda onlara bağımlıysam, şu anda da sana bağımlıyım." Ancak bu çok etkili

bir mesaj değildir ve böyle bir ruh halini tam olarak yansıtmayıp sadece ipuçları vermektedir.

Boyun adalelerinin sebep olduğu ve sosyal mesajlar veren daha birçok baş hareketi vardır. Ancak burada sözü edilen birkaç tanesi bile son derece hareketli olan boynun ne kadar karmaşık ve hassas bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymak için yeterlidir. Boynu tutulan veya boynundaki herhangi bir sakatlık yüzünden boyunluk takmak zorunda kalan herhangi biri, kendini boynu aracılığıyla ifade edemediği zamanlarda ne kadar rahatsız ve yetersiz hissettiğini çok iyi bilir.

11

Omuzlar

Kadınların omuzları erkeklerinkine kıyasla daha yuvarlak, yumuşak, dar ve incedir. Belki erkeklerinki kadar güçlü ve geniş olmayabilirler ama o bölgede biriken yağların verdiği dolgunlukla daha yuvarlak hatlara sahiptirler ve bu da çıplakken onlara oldukça seksi bir görünüm verir. Omuzları düşük giysiler ise giysinin her an omuzlardan aşağıya inerek göğüsleri açığa çıkartacağı izlenimini vermektedir.

Köşeleri yuvarlak olan kadınların omuzları yarım daire görünümünde olduğundan, tıpkı bir yazarın söylediği gibi, her birinin üzerine birer inci konulmuş iki yuvarlak topuz (küre) gibidir ve kadınların yuvarlak kalçalarını çağrıştıran seksi bir görünüm sergilemektedir.

Cinsel açıdan kolay uyarılan erkekler üzerinde son derece güçlü bir etkisi olan bir çift yarım daire, kadınların sadece göğüslerini çağrıştırmakla kalmaz, bazı pozisyonlar alındığında aynı zamanda dizkapakları ve omuzları da çağrıştırır. Genç bir kadın kendisini seyreden bir erkeğin karşısında dizkapaklarını açıkta bırakacak şekilde bacaklarını kırarak kollarıyla dizkapaklarını kucaklarsa, dizkapakları bir çift yarım daire oluşturur. Aynı şekilde bir kadın çıplak omuzlarını yukarı kaldırdığında, kendisini seyreden bir erkeğin zihninde bir çift yarım daireyi çağrıştırır. Buna ek olarak kadın kendisini çekici yapan tipik bir pozisyon alarak çenesini çıplak omuzlarından birisinin üzerine koyarsa, erkeğin dikkatini omuzların yuvarlaklığı üzerine çekecektir. Böylece omuzlar gerçekte öncelikli bir cinsel fonksiyonları olmamakla birlikte, son derece erotik mesajlar verebilirler.

Farklı kültürlerde kadınların omuz hatlarının ne şekilde değişikliğe uğratıldığını incelemeden önce, kadın vücudunun bu bölümünün anatomik yapısını incelemekte fayda vardır.

Omuzların temel görevi çok yönlü olarak işlev gören kollara güçlü bir temel oluşturmaktadır. Atalarımız "arka ayakları" üzerinde durmaya başladıklarından beri "ön ayakların" işlevi giderek artmıştır. Omuz kemeri ise kolların bu giderek artan fonksiyonunu karşılamak için esnek olmak zorundadır. Köprücük kemikleri ve kürek kemikleri kırk derecelik açı yapacak şekilde hareket edebilmektedir ve karmaşık adale yapıları sayesinde de kolların birçok farklı şekilde sallanmasına, bükülmesine, kalkmasına ve dönmesine yardımcı olurlar.

Ortalama bir kadının omuzları, normal bir erkeğin omuzlarının sekizde yedisi kadardır. Bu ölçüm önden arkaya doğru yapıldığında ortaya çıkacak fark ise daha fazladır. Bu da kadınların omuz adalelerinin erkeklere kıyasla ne kadar zayıf olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadın ve erkeklerin omuzları arasındaki bu fark, farklı kültürler tarafından değişik şekillerde kullanılmıştır. Kadınların omuzları erkeklerinkine kıyasla darsa, o zaman onların daha da dar görünmesini sağlamak, kadına daha feminen bir görünüm verecektir. Böyle bir abartıyı kadının vücudunun diğer bölgelerine uygulamak zor olmayabilir, ama omuzlar söz konusu olduğunda bunu yapmak pek de kolay değildir. Dolayısıyla bu pek de sık teşebbüs edilen bir durum değildir. John Bulwer'ın on yedinci yüzyılda çıkan ve "Dünyanın Tüm İnsanlarına Bakış" (A View of the People of the Whole World) adını taşıyan antropoloji kitabındaki bir resim, bu istisnai uygulamaya örnek teşkil eder. Bu resimde genç bir kadın, kürek kemiklerini birbiri üzerine bastırarak omuzlarını anormal derecede daraltmıştır. Bulwer şu satırları yazmıştır: "Dar ve büzülmüş omuzlar eskinin kadınında o kadar makbuldü ki, kadın daha güzel ve zarif görünmek için bu şekilde durmayı öğrenmeye çalışırdı... Güzel ve ince bir kadının omuzları birbirine kavuşurdu."

Tüm bunların aksine kendilerini göstermek isteyen kadınlar omuzlarını suni olarak genişletirlerdi. Bu geçmişte birçok şekilde cereyan etmiştir. Bu durum 1890'ların özgür kadınının giyiminde dikkat çekiyordu. Cinsel özgürlüğüne kavuşmaya çalışan kadın, bu ruh halini erkeklerle eşit omuzlara sahip olma çabasına da yansıtıyordu. Moda tarihçileri bu akımdan şu şekilde söz etmişlerdir: "Hafifçe doldurularak şişirilmiş omuzlar apoleti andırıyordu. Daha sonra küçük çantalara benzemeye başladılar ve 1895'e kadar sanki omuzların üzerinde kocaman balonlar uçuşuyordu. Omuzları artık geniş olan bu kadınlar üniversite bitirerek, iş hayatında aktif rol alarak, spor müsabakalarında boy göstererek erkeklerle yarışıyor ve dolayısıyla da onlar için engel oluşturmaya başlıyorlardı. Ancak bu erkeksi giysilerinin altına korse ve kombinezon giyen kadınlar dışarıda erkeksi bir görünüm arz etseler de özel hayatlarında hâlâ kadınsı görünümlerini koruyorlardı.

İkinci büyük omuzlu kadın dalgası 1940'larda, İkinci Dünya Savaşı sırasında ortaya çıktı. Bu sıralarda sivil halk köşeli kesimleri olan askeri tarzda giysiler giymeye başlamıştı. Bu akımı yansıtan giysilerin omuzlarının altına destekler konuluyor ve omuzlar yanlara doğru çıkıntı yapacak şekilde genişletiliyordu. Bu giyim tarzı, kadınların savaştaki çatışmalarda şimdiye kadar hiç almadıkları kadar çok rol aldıkları bu dönem için uygun sayılırdı.

Üçüncü geniş omuz dalgası ise 1970'lerdeki kadın özgürlüğü hareketi ile geldi. Bu dönemin kadınları ilk başlarda "terörist fıstık" havasındaydı. Omuzluklu ve askeri üniforma havasındaki giysiler, kadınsı bir katılık gerektiriyor, omuzlar ise erkeksi ve güçlü bir hava vermesi için bir kez daha köşeleniyordu. Bu akımın yansımasını ünlü kişilerde de görmek mümkündü. Film yıldızları kıvrılıp kırıtmak yerine uzun adımlar atıyorlardı. Böylece 1960'lı yıllar öncesinde bu özelliklerini yadsıyan, doğuştan geniş omuzlara sahip genç kızlara kendilerini göstermeleri için bir şans verilmiş oluyordu. Geniş omuzlu genç kızlar erkeklerden sayılıyordu. Bu akımın bir uzantısı olarak kadınlar vücut geliştirme çalışmalarına başladılar. On beş yirmi yıl sonra kaslı

vücuda sahip olan bir kadın ancak sirklerde rağbet görebilirdi fakat bu feminist atmosfer altındaki "yeni kadının" gücünü kanıtlamak için güçlü omuzlara ihtiyacı vardı.

1980'ler ise "güçlü kadın" giysisine tanık oluyordu. Bu on yıllık dönemde eski savaş üniforması görünümlü elbiseler yerini koyu renkli iş kostümlerine bıraktı. Bu dönemin yazarları bu giysilerden, "Bizleri omuzlara vatkaların konulduğu 1940'lı yıllara geri götüren Joan Crawford Omuzlu giysiler," diye söz ediyordu. Kadınlar yönetim kurulu toplantılarının yapıldığı salonları doldurup seslerini daha baskın bir şekilde duyurmaya başlayınca, bu vatkalar daha da abartılmaya başladı. 1980'li yılların omuzları öyle bir etki yaratmıştı ki, o günün gazetecileri bu konuyla ilgili cümleler sarf etmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Bu gazetecilerden bir tanesi, "Bu omuzculuk akımı yüzünden asansörde yer bulmak mesele oldu. Herkes beni omuzlarımdan itme diyor," diye yazıyordu.

1980'lerin ortasında yapılan yorumlar ise şu şekilde idi: "Bronx'taki vatka fabrikaları yıllar sonra yeniden montaj hatlarına yenilerini eklemeye başladı." "Günümüzün kadınları o kadar hırslı ve saldırgan ki, savaş zamanının omuz şekline döndüler." "Vatkalı hanedan giysileri içindeki kadınlar çok talepkâr." "Günümüzde, doğuştan geniş omuzlu mankenler revaçta." "Şarkıcı Grace Jones saçlarını o kadar kısa kestirmiş ki, geniş omuzları neredeyse başının tepesine çıkacak." "Kendilerine yer arayan kabadayılar." "Kadınlar bir daha asla eve giremezler. Omuzları kapıdan geçmez ki!"

1980'lerden 1990'lara gelinirken kadınların omuzları yeniden yumuşak hatlara bürünmeye başladı. Feminist akım, (en azından Batı'da) kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olabilmelerini sağlayacak kadar yol aldı. Omzun şekli artık sosyal statüyü yansıtmak yerine söz konusu giysinin tasarımına bağlıydı.

İlginç bir şekilde 1990'lara gelindiğinde, kadınlar dilekleri gibi giyinme özgürlüğüne kavuşmuş olsalar ve artık geniş omuzlu giysiler görülmese de geniş omuzlu kadın kavramı hâlâ geçerliliğini koruyordu. 1994 yılında yazılan ve yayıncılık sektö-

ründe kadın yöneticilerin sayısının giderek arttığını anlatan bir makalenin başlığı şu şekilde idi: "Vatkalar neden yine iktidarda." O yıllara gelindiğinde vatkalar gerçekten de çok demode görünürdü. Ama "vatkalı kadın" terimi bugünün kadının, erkeklerin dünyasındaki zaferini yansıtan bir mecaz olarak canlılığını hâlâ koruyor.

Erkeklerin omuzlarına has ve kadınlar tarafından taklit edilmesi zor olan bir özellik ise erkeklerin omuzlarının yerden olan yüksekliğidir. Ortalama bir erkek ortalama bir kadından on üç santim kadar uzundur. Bu da erkeklerin omzunu sadece genişliğinden dolayı değil, aynı zamanda yüksekliğinden dolayı da kadınların üzerine yaslanıp ağlamaları için rahat bir yer yapmaktadır. Gözyaşları ve kırılganlığın demode olduğu dünyada, yerden yüksek omuzlar modern kadının yine karşısına çıkmaktadır. Erkek iş arkadaşları boy avantajlarını ilkel çağlardaki avlanma faaliyetlerinden edindiklerinden, masalarına bağlı çalışan evrak memuru erkeklerin böyle bir fiziksel üstünlüğe sahip olması birçok kadına adil gelmemektedir. Ama ne yazık ki, evrim çok yavaş olmaktadır. Erkeklerin masa başına bağlı olarak çalışmalarının üzerinden bir milyon yıl daha geçmesi, belki bu durumu düzeltir. Ancak şu an için erkeklerin omuzları inatla kadınların bir kafa boyu kadar üzerinde olmaya devam edecektir. Erkekler bacaklarını kesemeyeceklerine göre, kadınların omuzlarını yükseltmelerinin tek yolu topuklu pabuçlar giymeleridir. Ancak buradaki sorun, çok uzun topuklu pabuçların dengesiz bir durum yaratması ve erkeklerin kadınlara yardım etmek için el uzatmalarını anlamsız kılmasıdır. Şu an için öyle görünmektedir ki, kadınlar zihinsel olarak çok farklı bir noktada olsalar bile, erkekler fiziksel olarak kadınlara tepeden bakmaya devam edeceklerdir.

İnsan omzu o kadar hareketlidir ki, kollar hareket ettirilmediği zamanlarda dahi omuzlar yukarı kaldırılıp aşağı indirilebilir, omuzlarla daire çizilebilir, omuz silkelenebilir veya öne düşürülerek kambur çıkarılabilir. Hatta bu hareketlerden bazıları birtakım mesajlar vermek için kullanılabilir. Ancak bu hareket-

lerden bir anlam çıkarabilmek için bu hareketlerin altında yatan ilkel nedenleri anlamakta yarar vardır.

Temel olarak omuzlar aşağıda ve geriye doğru durduğunda sakin ve huzurlu bir ruh halini yansıtır. Yukarı ve öne doğru geldiğinde ise sahibi gergin, öfkeli ve tetikte demektir. Kendisiyle barışık, kararlı, güçlü ve dominant bir karaktere sahip bir kadının omuzları ise aşağıda ve dik durumdadır. Başka bir insanın hâkimiyeti altında, korkmuş veya öfkeli bir kadın ise kamburunu çıkarır. Eğer bir kimse kadının baş bölgesine vurmak üzereyse, kadın kendini korumak için omuzlarını kamburlaştırarak başını omuzlarının içine gömer. Bu pozisyon pek çok tatsız durumla özdeşleştirilebilecek bir pozisyondur.

Buradan şu sonuç çıkmaktadır: Eğer kadın hayal kırıklıkları veya rahatsızlıklarla dolu stresli bir gün geçirdiyse omuzlarını sürekli olarak gerecektir. Eğer birisi kadına bir sopayla vuracak olsaydı bu hareket onun için faydalı olabilirdi. Ancak kadın sopa yerine kötü sözlerle incitildiyse, bu son derece yersiz bir harekettir. Söz konusu kadın, günün sonuna geldiğinde omuzlarının günün başında olduğundan daha kambur bir durumda olduğunu fark edecektir. Bu durum devam ettiğinde ise sürekli olarak kambur duran bir kişi haline gelecek ve çocukken yukarıya doğru uzayan boynu, gittikçe omuzlarının arasına gömülerek zaman içinde tamamen yok olacaktır. Yaşlandığında ise çenesi göğsüne değecektir.

Başarılı kadınlar, daha doğrusu dış dünyayla mücadelede olduğu kadar kendileriyle mücadelede de başarılı olan kadınlar, bu kamburlaşma sürecinden geçmezler. Buna örnek olarak doksan yaşına ulaşmasına rağmen hâlâ dimdik durabilen kadınları gösterebiliriz. Yaşamları boyunca kendilerine olan güvenlerini koruyan ve hayata olumlu bakan bu kadınlar, başlarını omuzlarının içine gömüp kötü beklentiler içine girmemişlerdir. Geri kalan kadınlar ise, ki bu aynı zamanda çoğunluğu temsil etmektedir, modern yaşamın getirdiği gerginlikler sonucunda gün içinde bir miktar omuzlarını germekten kaçmamaktadır.

Omuzların verdiği iki özel mesaj vardır: Bunlar, omuzların sallanması ve omuz silkmektir. Omuzların sallanması daha ziyade bir topluluk içinde gülerken rastlanan bir durumdur. Kendi başımıza olduğumuzda gülmemizi gerektirecek bir durumla karşılaştığımızda bir kahkaha patlatır veya kıkırdarız, ama bunlara omuz hareketlerimizle eşlik etmeyiz. Sözünü ettiğimiz bu omuz hareketlerini sadece güldüğümüz değil, aynı zamanda bu halimizi dostlarımızla paylaşmak istediğimiz anlara saklarız. Zira gülerken omuzlar zaten bir miktar havaya kalkar. Oysa kahkaha atarken bu durumu abartmak istediğimiz zaman omuzlarımızı da bir yukarı bir aşağı hareket ettiririz.

İnsanların kahkaha atarken omuzlarını bu şekilde bir aşağı bir yukarı hareket ettirmelerinin nedeni gülmenin temelinde korku yatmasındandır. Gülünç bir durum bir an için şoke olmamıza neden olur, ancak bu güvenli bir durumdur ve bu şaşkınlığımızı da gülerek dışa vururuz. Kahkaha atarken bir taraftan da omuzlarımızı bir aşağı bir yukarı hareket ettirmemiz, bu ilkel korku durumunun bir yansımasıdır. Omuzların bir aşağı bir yukarı hareketinin tekerrür etmesi ile de verilmek istenen mesaj şudur: Bir korku söz konusu, ama bu ciddiye alınacak bir durum değil. Eğer olsaydı omuzlar yukarıda kalır bir daha aşağıya inmezdi.

Omuzların silkelenmesi de aynı durumdan kaynaklanmaktadır. Bu harekette omuzlar tam olarak kambur hale gelecek şekilde kısa bir süre için yukarı kaldırılır ve hemen aşağı indirilir. Avuç içleri ise dilenirken olduğu gibi yukarıya doğru çevrilir ağzın kenarları aşağıya düşürülür. Bazen gözler de sanki etrafa bakmak istemiyormuşçasına yukarıya doğru kaydırılır. Bu hareketlerin hepsi bir arada bir durum karşısında bir süre için çaresiz kalındığını sembolize etmektedir.

Omuzlar silkelendiğinde genellikle bir durum karşısındaki cehalet, (bilmiyorum) kayıtsızlık, (aldırmıyorum) çaresizlik, (ne yapayım) veya teslimiyet (yapılacak bir şey yok) ifade edilmeye çalışılmaktadır. Bunların hepsi olumsuz bir durumu, çaresiz kalındığının kabul edilmesini ve bu çaresizliğin doğurduğu iktidarsızlığı ifade etmektedir. Bu bir anlık güçsüz konum, omuzların

yine o an için yukarı doğru kalkmasına sebep olmaktadır. Gerginlik durumunda ortaya çıkan, omuzların yukarı kaldırılmasının değişik bir versiyonu olan bu hareket, bu hareketimize neden olan kişinin bizi gerdiği, kendimizi kötü hissetmemize sebep olduğu veya onun tarafından tehdit edildiğimiz anlamına gelmez. Bu hareketle vermek istediğimiz tek mesaj, söz konusu soru veya durumla ilgili yapacak bir şeyimiz olmadığıdır.

Omuz silkme değişik kültürlerde değişik şekillerde kullanılıyorsa da temeli aynıdır. Bazı Akdeniz ülkelerinde ifade etmeye çalıştığı anlam çok sınırlıdır. Örneğin bir kişi hükümetin koyduğu kısıtlamalar, vergiler veya trafik sorunu konusundaki çaresizliğini ifade etmek için sessizce omuzlarını kaldırıp indirebilir. Bu hareketi yapan bir kadın şunları söylemek istemektedir: "Bu yükler sürekli benim omzuma yüklenip duruyor ve ben de kendimi korumak için omuzlarımı kaldırıyorum. Ama ne faydası var ki?" Kuzey ülkelerinde ise el ve kol hareketlerinde olduğu gibi nezaketsizlik olarak algılanır ve dolayısıyla da çok az kullanılır. Kullanıldığında ise aynı anlama gelir.

Omuzların kaldırılması her zaman savunma hissinden kaynaklanmaz. Savunma güdüsü içermeyen birkaç omuz hareketi vardır. Bunlardan bir tanesi omuzlarımızı yukarı kaldırıp öne doğru döndürerek kendi kendimizi kucakladığımız durumdur. Bu, bizi kucaklayacak biri olmadığı durumda yaptığımız bir harekettir. Burada yukarı kaldırılan ve öne çevrilen omuzlarla, eğer sevdiğimiz bir kişi orada olsa ona sarılırken alacağımız pozisyonu taklit etmeye çalışırız. Omuzların yukarıya kaldırıldığı bu durumun değişik bir versiyonunda ise omuzlar, çene veya yanaklara değdirilir. Baş, tıpkı yanımızda sevdiğimiz bir kişi olduğunda olduğu gibi yine omuza dayanır. Kendi omzumuz sevdiğimiz kişinin omzunun yerini doldurmak için orada beklemektedir.

12

Kollar

Kollar kadın vücudunun en seksi olmayan bölümüdür. Eğer bir erkek bir kadının vücuduna cinselliği düşünmeden dokunmak isterse –ona yol göstermek istediğinde yaptığı gibi– dokunacağı en emin yer onun koludur. Kadının vücudunun geri kalan tüm yerleri böyle bir durum için mahrem kaçacaktır.

Şunu hatırlamakta yarar vardır ki, evrim geçirmeden önce insanların kolları aslında ön ayakları idi. Aslında diğer dört ayaklı yaratıklara göre bizim kollarımız havada sallanan, bir çift işe yaramaz uzantıdan başka bir şey değildir. Ama atalarımız arka ayakları üzerinde durmaya başladıktan ve ön ayaklar da vücudun ağırlığını taşıma külfetinden kurtulduğu andan itibaren, ön ayaklarımız çok yönlü olarak kullanılmaya başlamıştır. Ellerimizin yardımıyla herhangi bir şeyi kavrayıp tutabilme yeteneğini kazanmış olan kollarımız da onlara mükemmel hizmet sunmuşlardır.

Kollar, güç vermek ve yön tespiti suretiyle ellere iki şekilde yardımcı olurlar. Eğer eller tırmanmak, fırlatmak, vurmak ve kavramak gibi güç gerektiren işleri yerine getirecekse, pazılarımız ve kolumuzun arka kısmında bulunan üç başlı kaslarımız şişerek bu harekete müdahale eder. Eğer parmaklar herhangi bir şeye dokunup yoklamak istiyorsa o zaman kol, tıpkı bir vinç gibi hareket ederek elin en uygun pozisyona gelmesini gerektirecek hassasiyet ve titizlikle çalışır.

Kolda üç adet uzun kemik bulunmaktadır. Kolun üst kısmında bulunan pazı kemiği, aşağı kısmında bulunan uzun kemik ve dirsek kemiği. Bu kemikler sadece omuzlarda, dirseklerde ve

bileklerde görünür, geri kalan bölgelerde kasların içine gömülü vaziyettedir. Avuç içleri yukarı doğru döndürüldüğünde, kolun aşağı kısmında bulunan iki kemik birbiri üzerine biner ki bu da kolun en rahat konumunun avuç içlerinin aşağı dönük olduğu durum olduğu anlamına gelir. Dirsek kemiği küçük parmakla aynı hizadadır ve kolun aşağı kısmındaki diğer kemikten biraz daha kısadır. Diğer kemik ise başparmak ile aynı hizadadır.

Koldaki en önemli kaslar ve sebep oldukları hareketler şunlardır: Kolun üst kısmında toplanarak orada omuzlarla birleşen deltoid, kolda bulunan en hacimli kastır ve kolun yukarı kalkmasına ve vücuttan uzaklaşmasına yardımcı olur. Kolun üst kısmındaki pazılar ise kolun üst bölümünde bulunan ve dışarı doğru tümsek oluşturan kaslardır ve kolun bükülmesine yardımcı olurlar. Kolun üst arka bölümünde bulunan üç başlı kas ise son derece güçlüdür ve kolun aşağıda kalan bölümünün uzanmasına yardımcı olur.

Kas geliştirme teknikleri koldaki bu kasların inanılmayacak boyutlarda geliştirilip şişirilmesine yardımcı olurlar ve kadınların yarıştığı vücut geliştirme yarışmalarında oldukça ilginç sahnelere tanık olunmaktadır. Birçok erkek bu tarz gösterileri cinsel açıdan hiç çekici bulmadıklarını söylemektedirler. Bunun en önemli sebebi ise şudur: Kol kaslarını bu derece önemli boyutlarda geliştiren kadının kendisini narsizme varacak boyutlarda takıntı haline getirdiği, dolayısıyla da böyle bir kadının, karşısındaki erkek yerine aynada gördüğü görüntüyle ilgilendiği düşünülmektedir.

Kol kasları fazlasıyla gelişmiş kadın koluyla ilgili diğer bir sorun ise çok erkeksi bir görünüm sergilemesidir. Tipik bir kadının kolu, tipik bir erkek koluna kıyasla daha kısa, daha güçsüz ve daha incedir. Dolayısıyla bir kadının kol kasları vücut geliştirme teknikleri ile şişirildiğinde kadınsı özelliklerini yitirmektedir.

Erkeklerin kollarının kadınlara kıyasla daha uzun olmasının sebebi, evrim süreci içindeki nişan alma ve fırlatma rolleri ile ilgilidir. Bundan dolayı erkekler kadınlardan çok daha uzun mesafelere cirit atabilirler. Bu alanda erkeklerde dünya rekoru

96.72 metre iken, bu rakam kadınlarda 72.40 metredir. Yüzde 33'lük bu fark, pist yarışmalarındaki yüzde onluk farktan daha fazladır.

Kadın ve erkeklerin kolları arasındaki diğer bir fark ise dirsek eklemiyle ilgilidir. Kadınların kollarının üst kısımları böğürlerine daha yakındır. Erkeklerin omuzlarının geniş olması, kollarını bedenlerinden uzaklaştırmaktadır. Erkeklerin kollarının boşlukta sallanması onlara daha maskülen bir hava vermektedir. Ama eğer bir erkek kollarının üst kısımlarını bedenine yaklaştırarak aşağı bölümünü bedeninden uzaklaştırıp hareket ettirirse, kadınsı bir havaya bürünecektir. Bu, kadınların dirseklerinin erkeklerinkinden altı derece daha geniş bir açı yapmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla erkek ve kadınların kollarının duruşu, asla kültür farkı veya koşullarla bağdaştırılamayacak bir şekilde cinsiyete özgü sinyaller vermektedir.

Eğer dirsek sert nesneye çarparsa dirsekte uyuşma ve karıncalanmayla birlikte geçici bir acı hissi olur. İngilizcedeki, "hitting one's funny bone" (bir kimsenin "gülünç" kemiğine vurma) deyimi buradan gelmektedir. Gülünç anlamındaki *funny* kelimesi ile bu kemiğin teknik adı olan ve yine gülünç kemik anlamına gelen *humerus bone* kelimesine gönderme yapılmaktadır. Karıncalanma ve batma hissine neden olarak kolu kısa bir süre için işlev göremez hale getiren şey, kolun üst bölümünde bulunan bu kemiğin dirsekle birleşen en alt noktasında ve hemen derinin altında yer alan dirsek sinirleridir.

Kolla ilgili olarak üzerinde durulmasında yarar olan diğer bir anatomik detay ise kadınların kokular sıktığı ve tıraş ettiği kol altı bölgesidir. *Axilla* adı verilen ve kıllı olan bu küçük alan, önemli kimyasal mesajlar vererek kadın ve erkek cinsine özgü farklı cinsel alışkanlıklar sergiler. Atalarımız dört ayakları üzerinde dururlarken cinsel yakınlaşma sırasında kadınların kol altları erkeğin yüzüne yakın bir konumda durmuyordu. Ama iki ayak üzerinde durmaya başladığımızdan ve cinsel yakınlaşma sırasında karşı cinsle yüz yüze geldiğimizden beri, birbirine sarılan çiftlerin burunları partnerinin omuz bölgesine çok yaklaşmakta-

dır. Özel kokular salgılayan kol altı bölgesi ise sözünü ettiğimiz yere çok yakındır. Kol altında bol miktarda bulunan ve koku salgılayan bu bezler, sadece insanlara hastır ve hem erkek hem de kadınlarda bulunmaktadır.

Koku salgılayan bu bezler kadınlarda erkeklere kıyasla daha fazla sayıdadır ve salgıladıkları kokular ise farklıdır. Bu nedenle de âşık çiftlerin birbirlerine cinsel mesajlar vermelerine yardımcı olurlar. Son zamanlarda yapılan deneyler, gözleri görmeyen erkeklerin kadınların kol altlarını kokladıklarında pahalı parfümlerle uyarıldıklarından çok daha fazla uyarıldıklarını kanıtlamışlardır.

Kol altlarında bulunan ve *apocrine* bezleri adı verilen bu bezlerin terden biraz daha yağlı bir salgısı vardır ve hormonların çalışmaya başladığı ergenlik döneminde gelişmeye başlarlar. Buradaki kıllarsa kokuyu hapsederek cinsel mesajlar verilmesini kolaylaştırır.

Kuşaktan kuşağa aktarılan eski bir İngiliz geleneğine göre genç bir kadını baştan çıkarmak isteyen bir delikanlı, dansa başlamadan önce kol altına temiz bir mendil yerleştirerek gömleğiyle üzerini örterdi. Daha sonra da bu mendili çıkararak genç kızı serinletmek için yelpaze gibi kullanırdı. Aslında yapmak istediği şey *apocrine* bezlerinin salgıladığı kokuyu kullanarak kızı baştan çıkarmaktan başka bir şey değildi.

Avusturya kırsalında ise durum bunun tam aksiydi. Burada genç kızlar dans ederlerken koltuk altlarına bir dilim elma yerleştirirlerdi. Müzik bittiğinde ise bu elma dilimini koltuk altlarından çıkararak yemesi için erkeğe sunarlardı. Erkek ricaya olumlu karşılık verip elmayı yediği takdirde otomatik olarak kadının kendine has kokusunu alırdı. Bu aynı zamanda Elizabeth dönemi İngilteresi'nde de uygulanırdı. Genç kızlar aşk elması adını verdikleri bir bütün elmayı soyarak kollarının altına yerleştirirler ve terden ıslanıncaya kadar orada tutarlardı. Âşığı elmayı aldığında kadının kokusunu teneffüs etmiş olurdu.

On altıncı yüzyıla gelindiğinde ise kadının kol altının cinsel uyarıcı etkisiyle ilgili bir olay Fransız kraliyet sarayında ya-

şanmıştır. Çirkin Conde prensinin genç ve genç ve güzel karısı Cleves'li Mary dans ederken çok terlemiş ve Louvre'un balo salonuna yakın odalardan birine girerek terden sırılsıklam olan çamaşırını değiştirmiştir. Kısa bir süre sonra Fransa Kralı III. Henri olarak tahta çıkacak olan ve balo salonundaki sıcaktan bunalarak terleyen Dük d'Anjou da aynı odaya girmiş ve prensesin çıkarıp atmış olduğu fanilayı mendil zannederek terini silmiştir. Tarihi kayıtlara göre bu prensesin fanilaya sinmiş olan kokusundan fazlasıyla etkilenen ve zaten prensesin gizli bir hayranı olan prens, kendisine hâkim olamamış ve prensese açılmıştır. Bu kara sevda onu büyük bir hayal kırıklığına sürüklemiş ve yıllar boyu ıstırap çekmesine sebep olmuştur.

Kol altı deodorantlarının günümüz endüstrisinde ne kadar önemli bir yer işgal ettiği düşünüldüğünde, bu hikâyeler kulağa çok tuhaf gelmektedir. Eğer kokular bu kadar güçlü cinsel sinyaller verebiliyorsa, insanların kollarının altındaki tüyleri yok etmek ve parfümler sıkmak için neden bu kadar zahmete girdiğini anlamak gerçekten de çok güçtür. Bu sorunun cevabı giysilerde yatmaktadır. İngiltere'deki halk hikâyelerinde sözü geçen genç delikanlılar, dansa gitmeden önce iyice yıkanıp tertemiz gömlekler giymekteydiler. Bu durumda *apocrine* bezleri taze kokular salgılamaktaydı. Bu kokularla ıslanan mendiller ise güçlü cinsel mesajlar veriyordu. Ancak maalesef günümüzde vücutlarımız kat kat giysilerin altında kaldığından, terli tenimiz milyonlarca bakterinin üremesi için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Doğal kokumuz ise bu hiç de doğal olmayan ortamda ekşimsi bir hal almakta, tenimiz kötü kötü kokmaktadır. Bunun sonucu ortaya çıkan tatsız durum bizi o derece rahatsız eder ki, toplumda hiç de hoş karşılanmayan bir durum olan kokular saçma riskini göze alamaz ve cinsel çekim gücü olan bu koku avantajımızı kullanmayarak koltuk altımıza deodorant sıkmayı tercih ederiz.

MÖ birinci yüzyılda yaşamış olan Romalı şair Ovidius, baştan çıkarma üzerine yazdığı "Aşk Sanatı" adlı kitabında kadınları, koltuk altlarında keçi taşıdıklarını söyleyerek uyarmıştı.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, erkek ve kadınların kol-

tuk altları salgılarının farklı kimyasallar içerdiğini ve yaydıkları kokuların da karşı cinsi çekecek şekilde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Erkekler misk[10] kokusu yaymaktadır ve bunda da androsteron adlı erkeklik hormonun önemli bir rolü vardır. Ancak insan burnu ne erkek ne de kadın kokusunu bilinçli olarak tespit edebilir. Bu kokular farkında olmadan bizi etkileyip uyarmaktadır.

Uzakdoğulular koltuk altı kokusu yoluyla mesajlar verme sisteminden yoksundurlar. Korelilerin en az yarısının koltuklarının altında koku salan bezler yoktur. Bu bezlere Japonlarda da nadiren rastlanmaktadır. Japonların yüzde doksanın koltuk altları kokmaz. Aslına bakılırsa, koltuk altının güçlü kokular yayması Japonya'da bir hastalık olarak kabul edilir. Bu hastalığa verilen ad ise, *osmidrosis axilla*'edir. Bir zamanlar koltuk altları kokular yayan kimseler askere alınmazdı. Çin'de durum daha da ciddidir. Çinlilerin sadece yüzde iki veya üçünün koltuk altları kokar. Bu sebepten dolayı Uzakdoğulular Avrupalıların ve Afrikalıların koltuk altlarının yaydığı doğal kokuyu nahoş, hatta dayanılmaz bulmaktadırlar.

Koltuk altlarındaki kılların tıraş edilerek veya ağda yapılarak alınması, nispeten yeni bir uygulamadır ve hızla gelişen kozmetik endüstrisinin bir ürünü olarak 1920'lerde Batı'da ortaya çıkmıştır. Kadınlara, eğer koltuk altlarındaki "koku tuzaklarını" yani kıllarını yok ederlerse daha hoş kokacaklarını öğütleyen reklamlar son derece etkili olmuş ve Batılı kadınların büyük bir çoğunluğu bu yola başvurmuştur. Bugün kadınların yüzde birden az bir oranının kollarının altındaki kılları düzenli olarak almayı reddettiği öne sürülmektedir.

Zaman zaman koltuk altlarındaki kılları yok etmeye karşı olan görüşlere rastlamak mümkündür. 1972 yılında basılan *Joy of Sex* adlı dergide bu görüşe yer verilmekteydi. Dergide şöyle deniyordu: "Kol altları yüzyıllardan beri öpmek için uygun bölgelerden biridir ve hiçbir şekilde tıraş edilmemelidir. Bu yöntem

10 Misk: Bir tür erkek geyikten elde edilen ve parfüm yapımında kullanılan bir koku. (ç.n.)

iklimi sıcak olan ve su bulunmayan bölgeler için uygun olabilir, ama bu haliyle vandallıktan başka bir şey değil." Yazıda ayrıca cinsel ilişkinin doruk noktasında partneri susturmak için avuç içleri yerine koltuk altlarının kullanılabileceği de eklenmekteydi. Tabii ki koltuk altının yaydığı doğal kokunun da buradaki rolünü hesaba katmakta yarar vardır.

Joy of Sex dergisi, yeni kuşağın koltuk altlarındaki kılları doğal haline bırakmanın seksi bir görünüm arz ettiğini fark etmeye başladığını ileri sürse ve 1970'li yıllardan itibaren bu yönde bir gelişme olduğu görüşünde olsa da, bu tavsiyeye uyarak ne kadar genç kadının koltuk altlarındaki kılları almaya son verdiğini kestirmek zordur. Ancak yıllardan beri magazin dergilerinde çıkan fotoğraflara ve yapılan filmlere bakarak moda dünyasının bu tavsiyeye kulak asmadığını ve çok sayıda genç kadının da aynı yolu benimsediğini söylemek mümkündür. Ünlü bir Hollywood yıldızı, bir filmin galasında kalabalığı selamlamak için kolunu kaldırdığında koltuk altındaki kıllar ortaya çıkmış ve bu durum dedikodu sütunlarına konu edilerek genelde çok iğrenç bir görüntü olarak kabul görmüştü.

Tüm bunlara rağmen yirminci yüzyılın sonları *Kıllar Kalmalı - Doğal ve Kıllı Kadınları Sevenlerin Tek Dergisi* adı altında bir derginin çıkışına tanık olmuştur. Dergide bunun kazanılması çok güç bir mücadele olduğu kabul edilerek şöyle denilmiştir: "1990'lı yılların kadınları koltuk altlarını tıraş etmemeyi seçtiklerinde çok tuhaf karşılanıyor ve ayıplanıyor. Lezbiyen, kökten feminist, hiçbir şeyden haberi olmayan göçmenler veya 1960'lı yıllardan kalan hippilerin bu yolu seçtiği düşünülüyor. Oysa bu çok yanlıştır. Zira psikososyal bakış açısıyla değerlendirildiğinde, vücuttaki kılların alınması cinselliğe aykırı bir davranıştır. Koltuk altı kılları, sevişmeye davet sinyalleri gönderen anten görevi yapmaktadır. Yetişkin bir kadın kılları alınmış bir koltuk altı sergilediğinde kendini bir çocuk gibi göstermekte ve dolayısıyla da cinselliğe aksi bir tutum sergilemektedir." Ancak bu son derece abartılı görüş şu noktayı gözden kaçırmaktadır. Bu sav doğru olsaydı o zaman sinekkaydı tıraş olmuş her erkeğin sübyancılık-

la suçlanması gerekirdi. Zira ancak küçük erkek çocuklarının sakalları yoktur.

Gerçek şudur ki yetişkin insanların vücutlarındaki kılları yok etmeleri ister erkek ister kadın olsunlar, onların daha temiz ve daha genç görünmelerini sağlamakta ve kokular saçarak birtakım mesajlar vermelerini engellemektedir. Modern çağımızın yetişkin insanları özellikle de şehir yaşantısı sürenler, sıklıkla diğer yetişkinlere yakın mesafede durdukları kapalı ortamlarda kalmaktadırlar. Cinsellikten tamamıyla uzak olan bu ortamlarda ilkel cinsel mesajlar vermenin hiçbir anlamı yoktur. Bu sebepten dolayı bu konuya karşı çıkan insanlar ne derlerse desinler, vücuttaki kılların çeşitli yöntemlerle yok edilmesi devam edecektir. Vücuttaki tüylerin alınmasına karşı çıkan bu insanların savlarının geçerli olabilmesi için yarı çıplak vaziyette dolaştığımız ilkel kabile yaşantısına dönmemiz gerekir.

Kolun aldığı pozisyonlara dönmek gerekirse, üzerinde durulmasında yarar olan dört pozisyon daha vardır. Kollar aşağı, kollar yukarı, kollar açık ve kollar ileri. Kolların aşağıya doğru olduğu konum en doğal olanıdır ve bu konum kolların en rahat ve hareketsiz olduğu konumdur. İki ayağımız üzerinde yürürken kollarımızı bir miktar sallasak da asker gibi yürümeye zorlanmadığımız takdirde böyle bir hareket yapmak için özel bir çaba sarf etmeyiz. Hatta açık havada uzun bir yürüyüş yaptıktan sonra ayaklarımız ağrımaya ve bacak kaslarımız yorulmaya başladıktan sonra bile kollarımız son derece rahat ve dinç durumdadır. Kollarımız ancak, onları vücudumuzdan çok uzaklara çekmeye çalıştığımızda yorulur.

Kolları yukarıda tutmak ne kadar süre için olursa olsun, kolun saydığımız pozisyonları içinde yerine getirilmesi en zor olanıdır. Bu hareket politikacılar ve starlar tarafından tercih edilen tipik bir zafer işaretidir. Bu kimseler, kollarını yukarı doğru kaldırıp gererek hayranlarını ve taraftarlarını selamlar ve yüksek mevkilerini yüksek bir pozisyon ile kutlarlar. Kollarını kaldırmak daha uzun boylu ve güçlü görünmelerini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda daha çabuk göze batmalarını sağlar. Ancak

bu konumda sadece birkaç saniye dururlar. Eğer birkaç saat, hatta dakika veya saniyelerce bu konumda kalmaya kalksalar, kısa süre içerisinde kolları ağrımaya başlardı.

Aynı hareket elinde silah olan ve "eller yukarı" diye bağıran bir haydut karşısında yapıldığında tamamıyla farklı bir anlam taşır. Kollar burada da yukarı kaldırılmıştır. Ama burada zafer değil, teslimiyeti temsil eder. Ancak bu iki durum arasında kolların açıları bakımından fark vardır. Zafer temsil eden bir durumda kollar genellikle dimdik, yukarıya doğrudur. Bükülse bile hafifçe öne doğru bükülür. Silahla tehdit edilen birisinin pozisyonunda ise kollar hafifçe dirsekten kırılır ve öne doğru açı yapmak yerine dikey duruma getirilir. Eller yukarı konumunun özelliği şudur. Kolların ve ellerin etkisiz durumda olduğunu belirtmek için kollar vücuttan mümkün olduğunca uzakta tutulmalıdır. Zira vücudun herhangi bir yerinde silah saklı olabilir.

Kolların açıldığı pozisyon ise kucaklamak için birisini beklediğimiz durumdur. Biraz ileride olan eski bir arkadaşını selamlamak isteyen bir kadın kollarını iki yana açarak ona doğru atılır ve kolları arkadaşının omuzlarını sarıncaya kadar da bu şekilde kalır. Aynı pozisyonu, bir sirk oyuncusu zor bir numarayı başarıyla tamamladıktan sonra da görmek mümkündür. Bu durumda da oyuncu kolları açık vaziyette ileri doğru atılır. Seyirci de buna alkışla karşılık verecektir. Oyuncu seyirciyi kucaklamak istercesine bir hareket yapmış, seyirci de oturduğu yerden yapabileceği tek şekilde, yani alkışlayarak karşılık vermiştir. Seyircinin ellerini birbirine vurarak alkışlaması, aslında "boşluğu kucaklama"nın değişik bir versiyonudur. Burada kucaklaşmanın vereceği his, sembolik bir kucaklaşma sesine dönüştürülmüştür.

Eller öne doğru pozisyonu biraz daha karmaşıktır. Eğer avuç içleri de ileri doğru itiliyorsa bir şeyi reddetmek anlamına gelebilir. Veya yumruklar sıkılmışsa öfke ifade eder. Avuç içleri yukarı dönük olduğunda ise dileniliyordur. Kolların açıldığı durumda olduğu gibi kucaklaşma daveti ifade edebileceği gibi, ellerin nasıl kullanıldığına bağlı olarak birçok anlama gelebilir.

El sallamak, birisini çağırmak, selam vermek de kolla yapılan özel bazı işaretler arasındadır ve her birinin kendine has

bir havası vardır. Önemli bir kadın balkondan halkı selamladığı zaman kol hareketleri çok uzun mesafeden görülebilir. Kolların şekli ve duruşu selamlayan bayanın ruh hali hakkında ipuçları verir. Örneğin kraliçe halkı selamlarken kollarını çok hafif hareket ettirir. Bunun tam aksine, bir isyan hareketinin lideri olan bir kadının yumruklarını sıkarak selam vermesi devrimci bir gücü simgelemektedir. Nazi selamı ise ellerin dümdüz konumda olduğu sıkı sadakati simgeleyen bir harekettir. Dirsek bükülerek ve eli şapkaya götürerek yapılan asker selamı ise kasketi çıkartmaya veya şapkanın siperini kaldırmaya teşebbüs edildiğini ima eder. Kollar, parmaklar veya yüz ifadesi ile aktarılanlardan daha kaba bir işaret vermek istediğimiz zamanlarda ve uzak mesafeler söz konusu olduğunda kullanılır. Bu anlamda kadınların kolları manevi değer taşımayan bayraklar gibidir.

İnsanlar arasında kol teması dostça ve cinsel boyut içermeyen durumlarda söz konusu olur. Eğer yolda yürümekte olan yaşlı bir insana yardım etmek istersek ona destek olmak için kolunu tutar, kapıdan geçmekte olan bir kimseye yol veriyorsak yavaşça dirseğinden tutarız. Bir yabancının dikkatini çekmek istediğimizde ise hafifçe koluna vururuz. Bu saydığımız durumlardan herhangi birinde söz konusu kimselerin beline, göğsüne veya başına dokunursak hareketlerimiz farklı anlaşılacaktır. Hiçbir mahrem ve özel anlam taşımayan kollar, diğerleriyle kıyaslandığında vücudun en nötr bölümüdür. Arkadaşlar, cinsiyete bakılmaksızın birlikte yürürlerken kol kola girebilirler. Ancak yürürken herhangi başka bir şekilde yandaki kişiyle temas etmek, anında çok özel bir mesaj verebilir.

Kollarda dövmeye sıklıkla rastlanır. Ancak kollarda en çok görülen süsleme şekli bileziktir. Bilezik neredeyse hemen hemen her zaman kadınlar tarafından kullanılır ve bu âdetin kadın bileğinin inceliğini ön plana çıkarmak amacıyla ortaya çıktığı söylenmektedir. İncecik bilezikler sardıkları bileklerin çaplarının küçüklüğüne dikkati çekmektedir. Diğer bir iddia ise kelepçeyi andıran bileziğin erkelere çekici geldiğidir. Zira bilezik erkeklere, kadınların erkeklerin kölesi olduğu mesajını vermektedir.

13

Eller

Kadınların ellerini erkeklerinkinden üstün kılan bir özellik vardır. O da daha esnek olmalarıdır. Belki erkeklerin etli ellerinden daha küçük olabilirler ve erkeklerin elleri gibi güçlü bir kavrama yeteneğine sahip de olmayabilirler, ama küçük nesneleri kullanmak açısından çok daha kıvrak ve maharetlidirler.

İncelik isteyen işler söz konusu olduğunda kadınların ellerinin üstüne yoktur. Bir örnek vermek gerekirse piyanonun tuşları erkeklerin ellerine göre tasarlanmıştır ve notalara basmak söz konusu olduğunda bu durum kadınlar için en baştan önemli bir dezavantaj oluşturur. Sonuç olarak da ünlü piyanistlerin büyük bir çoğunluğu erkektir. Ancak kadınların daha küçük olan el yapılarına uygun, klavyeleri daha küçük olan bir piyano olsaydı, o zaman zaten çok daha esnek bir el yapısına sahip olan kadınlar erkek rakiplerini çok kolaylıkla geçebilirlerdi. Aynı şekilde dağcılar, kayalık yüzeylere tırmanmak söz konusu olduğunda erkekler daha güçlü ellere sahip oldukları halde, kadınların ellerinin esnek olmasının onları erkeklerle eşit konuma soktuğunu söylemişlerdir.

Bu neden böyledir? Kadınların elleri nasıl bir evrim sürecinden geçmiştir. Atalarımız bundan milyonlarca yıl önce arka ayakları üzerinde durmaya başladıktan ve "ön ayakları" serbest kaldıktan sonra neler olmuştur?

İnsan elinin bu derece mahir olmasının altında yatan sebep başparmakların gösterdiği gelişmedir. Artık hem yerde hem de ağaçların üzerinde yürüme eyleminde lokomotif görevi yapmaktan kurtulan eller ilk kez olarak sadece birtakım nesneleri kavra-

mak veya yoklamak amacıyla kullanılabilecektir. İnsan türünün geçirdiği tüm evrim süreci içerisindeki en önemli aşamalardan bir tanesi budur. İnsan son derece yetenekli bir hale geldi ve tutup kavrama özellikleri olan elleri için hiç de güvenli olmayan dünyaya büyük bir hazine verdi.

Fiziksel anlamda erkek eli kadınınkine kıyasla daha iyi kavrama yeteneğine sahiptir. Ortalama bir erkeğin eli, herhangi bir nesneyi ortalama bir kadınınkinden iki kat daha büyük bir ustalıkla kavrayabilir. Bu, kadın ve erkekler arasındaki en önemli farklardan bir tanesidir ve erkeklerin avlanma görevini üstlendikleri ilkel çağlarda ellerin kuvvetli olmasının ne derece önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Tipik bir erkek aşağı yukarı kırk kiloluk bir nesneyi tutup kaldırabilir ve bu, özel bir eğitimle elli dört kiloya kadar çıkarılabilir. Ellerin mengeneye benzer bir işlev görmesi ise eski silahları ve aletleri kullanmak, nesneleri fırlatmak, çekiç kullanmak, nesneleri bükmek, yırtmak, herhangi bir şeyi sıkıca tutmak ve taşımak gibi eylemler için de gerekliydi. Günümüzde dahi büyük ve güçlü elleri gerektiren birçok iş vardır. Örneğin çok az sayıda kadın marangoz vardır.

Ancak ellerin güçlü bir şekilde kavrayabilme özelliği, ellerin yetenekleri ile ilgili söyleneceklerin sadece yarısıdır.

Ellere has diğer önemli özellik ise kavrama yeteneği kadar önemli olan isabetli bir biçimde kavrayabilme yeteneğidir. Kavrama yeteneğinin gücü, başparmağını tutup diğer parmaklarla aksi yönde döndürerek belli olur. İsabetli bir şekilde kavrama yetisi ise sadece parmakların ucunu aksi yöne iterek görülebilir. Bu hareketi kadınlar erkeklerden daha iyi bir şekilde yapabilirler. Kocaman elleri olan erkekler nesneleri başparmakları kısa olan diğer türlerden çok daha isabetli bir şekilde tutup kavrayabilseler de incelik isteyen işler söz konusu olduğunda ufak kemikli ve kıvrak kadın eliyle rekabet edemez. Bunun sonucu olarak da geçmişte kadınlar her zaman dikiş dikmek, örgü örmek ve incelik isteyen dekoratif uğraşlar gibi konularda erkeklerden önde olmuşlardır. Çömlek yapmak için kullanılan tekerlek icat edil-

meden önce de kadınlar, hassas ve maharetli parmaklar gerektiren seramik işçiliğinde oldukça öndeydi. Tarih öncesi çağlardaki en önemli sanat faaliyeti çanak çömlek yapımı olduğuna göre, insanlığın uzun geçmişi göz önünde bulundurulduğunda yaratıcı sanatlarda kadınlar erkeklere göre çok daha öndeydiler. Bu, arkeologların ve tarihçilerin gözden kaçırdığı bir gerçektir.

Bu tür sanatların yapısı değişikliğe uğramış olsa da bu durum günümüzde çok az değişime uğramıştır. Örneğin çok incelik isteyen küçük elektronik parçaların montaj hattına bir göz atın. Kıvrak ve esnek elleriyle çalışan çok sayıda kadın gözünüze çarpacaktır. Belki artık ortalıkta çok fazla iğne iplik görmüyoruz ama yine de kadın elinin kıvraklığı ve becerisi, her zaman için önem ve değerini koruyacaktır.

Kadın elinin daha hassas ve maharetli olmasının sebebi sadece kadınların daha ince ve narin parmakları olması değildir. Kadınların parmak eklemleri daha esnektir ve bunun da hormonal nedenlere dayandığı tahmin edilmektedir. Bunun, ilkel çağlarda kadınların avlanma yerine yiyecek toplama işinde uzmanlaşmalarından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Bitkilerin köklerinin toplanması, çekirdeklerinin çıkarılması ve meyvelerin toplanması sırasında, güçlü ve adaleli erkek elinden ziyade eklemleri esnek, seri ve ince kemikli olan kadın eline ihtiyaç duyulmaktaydı.

Kadınlar ve erkekler arasındaki iş bölümü, kadın ve erkeklerin belirli açılardan birbirlerinden farklı olmalarını gerektirmiştir. Tabii ki bu iş bölümüne göre uzmanlaşma hat safhada bir gelişim gösterip uç noktalara ulaşmamıştır. Kadınların elleri yeterli derecede güçlüyken, erkeklerin elleri de ince işleri belirli derecede yapabilecek yetidedir. Çok kuvvetli bir kadın bugün bile bir et parçasını ikiye ayırabilir veya kapağı sıkı bir şişenin ağzını güçsüz bir erkekten çok daha iyi açabilir. Ayrıca denize açılan gemiciler, her zaman için iğne iplik işinde maharet göstermişlerdir. Son derece esnek parmakları olan az sayıda erkek arp sanatçısı bile vardır. Ancak tüm bunlara rağmen taş devrinin başlarından beri erkeklerin elleri güçlülük açısından, kadınların elleri ise ince işlerde maharet açısından daha önde olmuştur.

Ellerinin yorulduğundan söz eden çok az insanla karşılaşsak da tüm insan vücudu göz önünde bulundurulduğunda, insanların elleri vücutlarının en aktif bölgesidir. İnsan eli karmaşık bir alet olarak mükemmeldir. Bir insan elini yaşamı boyunca yirmi beş milyon kez büker ve gerer. Yeni doğan bebeklerin dahi parmakları ve elleri oldukça güçlüdür. Beşiklerinde yatarlarken bir şeyi tutup yakalamanın vereceği hazzı beklercesine, küçücük parmaklarını oynatıp dururlar. Daha sonra büyüyüp yaşamda aktif olarak rol almaya başladıklarında o elleriyle neler yapacaklardır: Bilgisayar klavyesinde bir dakikada yüz kelime yazacak, son derece hızlı tempolu konçertoları seslendirebilecek, karmaşık makineleri kullanabilecek, beyin ameliyatları yapabilecek, muhteşem resimler yapacak, parmak uçlarıyla körler alfabesini okuyabilecek, hatta sağırların anlayabileceği şekilde parmak işaretleri ile şiir bile okuyabileceklerdir. İnsan elini Rolls Royce olarak kabul edersek, diğer türlerinki bir bisiklet bile değildir.

Bir insanın iki elinde en az elli dört kemik vardır. Her elde on dört adet parmak kemiği, beş adet de avuç kemiği vardır. Bilekte ise sekiz adet kemik vardır. Eller sıcağa ve acıya karşı son derece duyarlıdır ve dokunma duyusu da oldukça gelişmiştir. Ellerin yüzeyinin bir santimetre karesinde binlerce sinir ucu bulunmaktadır. Ellerin ve parmakların kas yapısının güçlü olması, sadece elin yapısından kaynaklanan bir durum olmayıp kolun aşağı bölümündeki kaslara da bağlıdır.

Elin yüzeyinde üç tip çizgi vardır: Esneklik çizgileri, gerginlik çizgileri ve kabarcık çizgileri. Bunlardan ilki yani gerginlik çizgileri, elin hareketlerini yansıtan kırışıklıklardır. Bu kırışıklıklar insandan insana çok az farklılık gösterir ki bu da yüzyıllardır var olan el falı bakan kişiler için çok iyi bir gelir kapısı olmuştur. Astroloji ve prenoloji[11] gibi tüm aldatmacalarda olduğu gibi el falı da yirminci yüzyılda önemini yitirmiştir ve şu anda hoşça vakit geçirmek için kullanılmaktan öteye gitmemektedir. El falı-

11 Prenoloji: İnsanın zihinsel faaliyetlerini kafatasını inceleyerek okumaya çalışan bilim dalı. (ç.n.)

nın işe yarar tek yanı, bu kırışıklık çizgilerini kolayca hatırlanacak bir şekilde adlandırmasından kaynaklanmaktadır. Bu dört ana çizginin adları şu şekildedir: Elin bir ucundan öbür ucuna uzayan akıl çizgisi ve kalp çizgisi, başparmağın kökünden başlayarak uzayan hayat çizgisi ve kader çizgisi. Maymunlarda akıl çizgisi ve kalp çizgisi birdir. Ama insanlar söz konusu olduğunda işaret parmağı daha hareketli olduğundan bu çizgi ikiye ayrılmıştır. Ancak bazı insanlar eski çağlardan kalma bu durumu hâlâ muhafaza etmekte ve avucun içinde bir uçtan bir uca sadece tek bir çizgi bulunmaktadır. Bu, yirmi beş insandan ancak birinde böyledir.

Gerginlik çizgileri yaşlanmayla birlikte artan ve cilt elastikiyetini kaybettikçe kalıcı hale gelen küçük kırışıklıklardır. Kabarcık çizgileri parmak izine temel teşkil eden çizgilerdir. Bu çizgilerin kabarıp yükseklik oluşturmasına sebep olan şey terdir ve eller bu çizgiler sayesinde nesneleri kolayca kavrayabilmektedir. Ellerin terleyiş mekanizması biraz değişiktir. İnsanlar yatak içinde ne kadar sıcak bir konumda olursa olsunlar, uyurken avuç içlerindeki ter bezlerinin faaliyeti durur. Yani ellerde bulunan ter bezleri sıcağa karşı vücudun diğer bölgelerinde bulunan ter bezleri gibi tepki vermezler. Ellerdeki ter bezleri sadece stresli durumlara karşı reaksiyon gösterirler. Eğer avuç içleriniz kuruysa gevşemiş durumdasınız demektir. Siz gerildikçe avuç içleriniz de terleyecek ve beklentisi içinde olduğunuz duruma karşı hazırlanmaya başlayacaktır. Ne yazık ki insan vücudu bu tarz bir reaksiyon gösterme özelliğini, onlar için yegâne gerginlik yaratan durumun doğayla ilgili olduğu zamanlarda kazanmıştır. Ancak bugünkü gerginliklerimiz daha ziyade psikolojik kökenli olduğundan, ellerin terleyerek kabarcık çizgilerini daha da kabartıp herhangi bir şeyi tutup kavramayı kolaylaştırmasının gereği yoktur. Avuç içlerinin terlemesi ilkel atalarımızın avlandığı dönemlerden kalma bir özellik olup, çağımızda şehir hayatı yaşayan insanlara hiçbir yararı yoktur.

1960'lı yıllarda ortaya çıkan ve bir nükleer savaş paniği yaratan Küba füzesi krizi sırasında Batı dünyasında tüm nefesler

tutulduğunda, avuç içlerinin terlemesine dayanan tüm laboratuvar deneylerine bir süre için ara verilmek zorunda kalınmıştır. Genel olarak stresin artması insanların avuç içlerinin o derece terlemesine neden olmuştur ki, deneklerin sürekli olarak ıslak olan avuç içleriyle doğru düzgün bir deney yapılamamıştır. İşte, insan eli bu derece hassas bir yapıya sahiptir.

Parmak izleri temel olarak üç şekildedir: Hemen hemen her insanda görülen halkalar, daha az rastlanan helezonlar ve çok nadir olan kemerler. Hiçbir insanın parmak izi diğeri ile aynı değildir. İkizler bile sanıldığı gibi aynı parmak izlerine sahip değildirler. İnsanları birbirinden ayırt etmek için parmak izlerinin kullanılması oldukça eski bir yöntemdir. Çinliler bundan 2200 yıl önce mühür olarak parmak izi kullanmaktaydı. İmzalar kolaylıkla taklit edilebildiğine göre, neden parmak izini kullanmadığımız gerçekten son derece şaşırtıcıdır. Günümüzde suçluların tespit edilmesi için parmak izi kullanılması oldukça gelişmiş olup, bu amaç için kullanılan çok farklı yöntemler bulunmaktadır. Parmak uçlarındaki kabarcıklar sayılarak bu kabarcıklara "göller", "adalar", "sarmal üst geçitler", "çatallar" gibi adlar verilmektedir. Dolayısıyla, suçluların parmak izlerini değiştirmek suretiyle kimliklerinin saptanmasını engellemelerine olanak yoktur. Acı çekmeyi göze alarak bu izleri yok etmeye çalışsalar da bu izler yeniden oluşacaktır ve yaşlanmayla değişmeleri de söz konusu değildir.

Parmak izleri ırklara göre farklılık gösterebilir. Örneğin Kafkasların parmak izlerinde Doğululara kıyasla daha az sayıda helezona rastlanırken, halkaların sayısı daha fazladır. Ancak ırklara göre bu tür farklılıklara oldukça nadir rastlanır.

İnsan elinde üç farklı renk özelliği gözlemek mümkündür. Açık tenli insanlar güneşte yandıklarında ellerinin üst kısmı bronzlaşmasına rağmen avuç içleri beyaz kalmaktadır. İnsan cinsinin, el hareketlerinin daha kolay göze çarpması için bu şekilde evrim gösterdiği tahmin edilmektedir. Koyu tenli insanların bile avuç içleri beyazdır.

Kartopu yapmaya çalışan her insan gayet iyi bilir ki, bir süre geçtikten sonra avuç içleri açık kırmızı bir renk alır. Bu tepki-

nin sebebi son derece hassas bir yapıya sahip olan avuç içlerini soğuktan korumaktır. Avuç içlerinin uzun süre soğuğa maruz kalması durumunda kan dolaşımı hızlanarak ellerin ısınmasına yardımcı olmaktadır. Bu aslında oldukça ilginç ve karmaşık bir tepkidir. Ellerin soğuk kartopuna ilk tepkisi, kan damarlarının daralarak cildin yüzeyine olan kan akışının azalmasıdır. Bu, vücudun bir bütün olarak gösterdiği tepkidir. Bu reaksiyonun sebebi vücut ısısının vücudu terk etmesini önlemektir. Vücudun soğuğa maruz kaldığı süre ne kadar uzun olursa olsun, bu tepki vücudun eller hariç geri kalan kısmında aynen bu şekildedir. Ama eller her nedense bağımsız hareket eder ve farklı bir şekilde tepki gösterir. Yaklaşık beş dakika sonra kan damarları daralmak yerine tam aksine genişlemeye başlar. Avuç içlerinde ve parmaklarda bulunan kan damarlarının genişlemeye başlamasıyla eller pembeleşir. Bir beş dakika daha geçtikten sonra bu süreç kendiliğinden tersine döner. Eğer ellerine eldiven giymemiş olan bu kartopu oyuncusu bir saat daha dışarıda kalmaya devam ederse, ellerinin önce hafifçe morardığını sonra pembeleştiğini sonra yeniden morardığını görecektir. Bu, biz insanların büyük bir olasılıkla buz çağında kazanmış olduğu acil bir savunma sistemi olsa gerek. Zira aksi takdirde ellerimiz soğuktan donup morarır, hatta kangren olabilirdi. Elleri beş dakikalık aralıklara ısıtmak, ellerin soğuktan donup morarmasını engelleyecektir. Bu şekilde eller beşer dakikalık aralıklarla mevcut vücut ısısını muhafaza edecektir.

İnsan eliyle ilgili olarak diğer bir ilginç durum ise stigmata olgusudur. Stigmata, avuç içlerinde birdenbire ortaya çıkan ve Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği sırada avuç içlerine çakılan çivilerin yol açtığı izlere benzer izlerdir. Bu izleri taşıyan 330 kişinin çoğu, içlerinde rahibelerin de bulunduğu Romalı Katoliklerdir. Bu yaraları taşıyan kadınların sayısı erkeklerinkinin yedi katıdır. Bu fenomen on üçüncü yüzyıldan beri bilinmektedir.

Kilise stigmata iddialarından her zaman için rahatsız olmuştur. Aslında sorgulanan bu yaralar değil, mucizevi bir şekilde ortaya çıkmalarıdır. Avuç içlerinde ortaya çıkan yaraların birden-

bire kanamaya başlaması ve ardından iyileşip yeniden kanaması, aslında bu bölgede ortaya çıkan yaralara özgü tipik bir durumdur. Stigmata olaylarından bir tanesi oldukça ilginçtir. Yara, her cuma öğleden sonra saat 13.00 ile 14.00 arası kanamış, bir ara durmuş, 16.00 ile 17.00 arası yeniden kanamaya başlamıştır.

İnsanların kendi kendilerine zarar vermedikleri varsayımından hareketle, Stigmata yaralarıyla ilgili en akla yakın açıklama, bunların lokal virüs enfeksiyonları olduğudur. Örneğin halka açık yüzme havuzlarında yüzen çocukların vücutlarında sıklıkla siğil adı verilen küçük virüs enfeksiyonları olmakta, bunlar daha sonra küçük cerrahi müdahalelerle alınmaktadır. Her ne kadar bu bölgede olmaları çok da alışılagelmiş bir durum değilse de aynı tür yaralara avuç içlerinde de rastlamak mümkündür. Bu siğiller ortaya çıktığı zaman genellikle kaşınarak koparılmakta ve kanama başlamaktadır. Bu siğili kaşıyıp kopartan kişi bunu farkında olmadan yapmakta ve yaptığını da hatırlayamamaktadır. Yara bir süre sonra geçmekle birlikte, iyileşmesi sıradan bir kesik sonucu ortaya çıkan yaradan daha uzun sürmektedir. Ancak bu bir virüs enfeksiyonu olduğundan tam anlamıyla bir iyileşme gerçekleşememekte, yara bir süre sonra yeniden kanamaya başlayarak daha da büyümektedir. Bu enfeksiyonların tamamıyla ortadan kaldırılması için cerrahi müdahale şarttır. Buradan da anlaşılacağı gibi küçük bir yara, inanç sahibi bir rahibenin hayal dünyasını harekete geçirerek, olayın altında bir mucize araması-na, bu durumla Hz. İsa'nın yaraları arasında bir benzerlik kurmaya çalışmasına neden olmaktadır.

Ancak ne yazık ki, burada çok kritik bir hata yapılmaktadır. Stigmata avuç içlerinde oluşmaktadır. Çarmıha gerilmelerde ise çiviler bileklere çakılmaktadır. Bu hatanın sorumlusu, dokuzuncu yüzyıldan bu yana yaptıkları resimlerde ve heykellerde çivileri İsa'nın avuç içlerine çakılmış olarak gösteren ressam ve heykeltıraşlardır. Sanatçıların yaptıkları bu hata, onlara göre sadece sanatsal bir boyut taşısa da, bu mucizelere inanan birçok kişi tarafından körü körüne taklit edilmiştir. İsa'nın çarmıha gerilmesi

sırasında çivilerin avuç içlerine değil de bileklere çakıldığı açığa çıktıktan sonra bileklerinde kanlı yaralar oluşmaya başlayan insanlar ortaya çıkmıştır.

Parmaklara gelince her birinin kendine has özellikleri vardır. İlk parmak olan başparmak şüphesiz içlerinde en önemli olanıdır. Zira herhangi bir şeyi elle kavramı işlemi sırasında ele destek olur. Başparmağın bu önemli görevi Ortaçağ'dan bu yana bilinmektedir. Günümüzde bir kişi başparmağını kaza neticesinde kaybedecek olursa estetik cerrahi işaret parmağını başparmağının yerine geçecek şekilde uyarlamaktadır ki, el herhangi bir nesneyi tutup kavrama fonksiyonunu yerine getirsin.

Latincede başparmağa, büyük bir olasılıkla penise olan benzerliğinden dolayı *pollex* denirdi ve Venüs'e adanmıştı. İslamiyet'te ise Hz. Muhammed'e adanmıştır. Başparmağın üç adet önemli hareketi vardır: Yön gösterir, penisi andırmasından dolayı onu çağrıştırır bir hareketin yapılmasında kullandırılır ve her şeyin yolunda gittiğini ima etmek için kullanılır.

İkinci parmak olan işaret parmağı geri kalan dört parmak içerisinde en bağımsız hareket edeni ve en önemli olanıdır. Başparmağın tam aksine dikkat ve isabet gerektiren hareketlerin yapılmasında kullanılır. Tetiği çeken, yolu gösteren, telefon numaralarını çeviren, birisini çağıran, insanları dikkate davet eden, düşmanı kaburgasından dürten ve bir düğmeye basan hep işaret parmağıdır.

Bu parmağa birçok ad verilmiştir. Yolu gösterdiği için işaret parmağı ya da bir silahı ateşlemekte kullanıldığı için tetik parmağı denmiştir. Bu parmak farklı devirlerde çok daha değişik adlar altında da anılmıştır. Napolyon parmağı, tutku parmağı, dünya parmağı dahi denildiği olmuştur. Ama bunların içinde en tuhaf olanı zehir parmağıdır. Eski zamanlarda bu parmağı tıbbi yardım yapmak için kullanmak yasaktı, çünkü zehirli olduğuna inanılırdı. Bu durum büyük bir olasılıkla, bu parmağın tehditkâr bir şekilde birisini işaret ederken veya hasmı işaret parmağıyla kaburgasına dokunarak iterken kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Zira bu durumda işaret parmağı, sembolik olarak bir

hançer veya kılıç görevini üstlenmekte, zehirli bir yılanın dişleri gibi tehlike arz etmektedir.

Katoliklerde işaret parmağı Kutsal Ruh'u Müslümanlarda ise Hz. Fatma'yı temsil eder.

Bu derece önemli görevler üstelenmesine rağmen, boyu yüzük parmağı ve orta parmağın gerisinde kalan işaret parmağı, dört parmak içerisinde üçüncü uzun parmaktır. Ancak kadınların yüzde kırk beşinde bu parmak yüzük parmağını geride bırakarak ikinci uzun parmak konumuna geçer.

Ama çok şaşırtıcı bir şekilde bu durum erkelerin sadece yüzde yirmi ikisinde böyledir. Bu konuda kadınlar ve erkekler arasında neden böyle bir fark olduğu hâlâ gizemini korumaktadır.

Üçüncü parmak olan orta parmak, parmaklar içinde en uzun olanıdır ve eski zamanlarda çok çeşitli adlar altında anılmıştır. Bunlar, *medius, famosus, impudicus, infamis ve obscenus* olarak sıralanabilir. Orta parmağın bu adlar altında anılmasının sebebi, bu parmağın Romalılar devrinde hoş olmayan birçok hareketin yapılmasında kullanılmasıdır. Bu hareketler sırasında orta parmak son derece göze batacak bir şekilde yukarı doğru kaldırılırken, diğer parmaklar bükülmektedir. Orta parmağın iki yanında kalan ve bükülü tutulan diğer iki parmak testisleri sembolize ederken, orta parmak aktif durumda olan penisi simgeler. Bu hareketler, iki bin yıldır hayatta kalmayı başarmış ve eski Roma sokaklarından günümüze kadar taşınmıştır ve günümüzün Amerikası'nda "parmak" olarak bilinmektedir. Bu hareketin kadınlar tarafından kullanımı, en azından Batı'da, cinsel eşitliğin beraberinde el hareketlerinin kullanımında da eşitliği gündeme getirmesiyle birlikte artmıştır. Eskiden müstehcen parmak hareketlerinin kullanılması sadece erkeklere mahsus bir durumdu. Ancak bugünün kendine güvenen kadınları, kendilerini bu şekilde ifade etmekten artık utanmamaktadırlar.

Parmakların farklı yorumlandığı çeşitli dinlerde orta parmakla ilgili çok farklı bağlantılar kurulmuştur. Katoliklerde orta parmak kurtuluş ve Hz. İsa'yı temsil ederken Müslümanlıkta ise Hz. Fatma'nın eşi Hz. Ali'ye adanmıştır.

Dördüncü parmak olan yüzük parmağı iki bin yıldan uzun süre şifa verme seremonilerinde kullanılmıştır. Ege'de yapılan eski ritüellerde yüzük parmağı, manyetik demirden yapılma bir parmak kılıfı içerisine sokulur ve büyü yoluyla şifa vermek amacıyla kullanılırdı. Daha sonraki yıllarda bu fikir Romalılar tarafından da uygulanılarak yüzük parmağına *digitus medicus*, yani "sihirli parmak" adı verilmiştir. Romalılar yüzük parmağından direkt kalbe bağlanan bir sinir olduğuna inanırlar ve sıvı karışımları karıştırmak için hep bu parmaklarını kullanırlardı. Zira karışımın içerisinde zehirli bir madde olması halinde bu parmak yoluyla hemen kalbe uyarı gönderileceğine inanırlardı. Bu parmaktan kalbe uzanan sinir bazen toplardamar, bazen atardamar adını alsa da bu hurafeye yüzyıllar boyunca inanılmıştır. Ortaçağ'a gelindiğinde eczacılar, ilaçları karıştırmak için hâlâ bu parmaklarını kullanıyor ve tüm merhemlerin bu parmağı kullanmak suretiyle sürülmesinde ısrar ediyorlardı. Bu işler için işaret parmağı hiçbir şekilde kullanılmıyordu. Zira yüzük parmağını yaraya sürmek onu iyileştirmek için yeterliydi. Sonuç olarak bu parmağın adı da "tabip parmak" veya "şifacı parmak" adını almıştı. Avrupa'nın bazı bölgelerinde kaşınmak için hâlâ bu parmak kullanılır.

Tüm bu hurafelerin tek bir iyi tarafı vardır. O da bu parmağın en az kullanılan parmak olmasından dolayı temiz kalmasıdır. Bu parmağın diğer parmaklara kıyasla daha pasif olmasının nedeni ise kas yapısından kaynaklanmaktadır. Bu parmak kas yapısı nedeniyle parmaklar arasında en bağımlı olanıdır. Eğer elinizi yumruk yapar ve daha sonra da her bir parmağınızı önce tek tek açıp sonra yeniden bükmeye çalışırsanız, tam olarak açılamayan tek parmak yüzük parmağı olacaktır. Açılsa bile çok zor açılacaktır. Eğer yüzük parmağının her iki yanındaki parmakları da açıp düz konuma getirmeye çalışırsanız bir problem olmayacaktır. Ama tek başına bu hareketi yapmakta çok zorlanacaktır. Bu da parmaklar arasında zararlı ve kötü bir şeye dokunma olasılığı en az olan parmağın bu parmak olduğu anlamına gelerek, bu parmağı tıbbi amaçlarla kullanmak için en güvenli parmak ha-

line getirir. Bu aynı zamanda, başparmak yardımıyla diğer parmakları tutmadan bu parmakla herhangi bir şeyi karıştırmanın pek de kolay olmayacağı anlamına da gelir.

Bu parmağın yüzük parmağı olarak bilinmesi de bağımsız olarak hareket edememesinden kaynaklanmaktadır. Eskiden beri süregelen bir âdet olan kadının evlilik yüzüğünü sol elinin üçüncü parmağına takması, kendini tıpkı yüzük parmağı gibi bağımlı bir hale getirmesi anlamına gelmektedir. Bu amaç için sol elin kullanılması ise tıpkı evlenen kadının kocasına bağımlı olması gibi, bu elin de güçsüz ve bağımlı olmasından kaynaklanmaktadır. Bugün bu gerçekler tamamen unutulmuş olmasına rağmen sol elin yüzük parmağının evlilik seremonisinde önemli bir yeri vardır. Aslında yüzük parmağının cinsel ayrımcılık açısından temsil ettiği gerçek mana herkes tarafından bilinseydi, bu parmağın evlilik seremonisinde kullanılması modern bir geline çok ters gelirdi.

Bu parmak yüzük parmağı olarak kullanılmasından dolayı Romalılar tarafından *digitus annularis* olarak bilinirdi. Bu parmak İslam'da Hasan'a verilmişti. Kutsama işlemi sırasında başparmak Baba'yı, işaret parmağı Oğul'u ve orta parmak da Kutsal Ruh'u temsil ettiğinden, Hıristiyanlar bu parmağı âmin için kullanırlardı.

Beşinci parmak olan küçük parmak Latincede *minimus* veya *auricularis* olarak adlandırılır. *Minimus*, küçük anlamındadır. *Auricularis* adını ise kulakla olan ilintisinden dolayı almaktadır. Bu parmağın kulak parmağı adını almasının, küçük boyutundan dolayı kulağı temizlemek için uygun olmasından kaynaklandığı iddia edilmiştir. Ancak bu büyük bir olasılıkla modern bir yakıştırmadır. Eski çağlarda kulağı küçük parmakla tıkayarak yapılan psişik birtakım deneyimlerle, peygambervari vizyonlara veya doğaüstü birtakım olaylara daha yatkın hale gelineceğine inanılırdı. Bu tarz bir seansa katılmış olan herkes, büyük bir olasılıkla bu görüşün çağımıza uyarlanmış haliyle muhatap olmuştur. Böyle bir seansta herkes bir daire oluşturacak şekilde el ele tutuştuğunda medyum herkesi, küçük parmakların temas halinde olma-

sı gerektiği konusunda uyarır. Zira eskiden beri gelen inançlara göre ruhsal bağlantı kurmanın yolu küçük parmakların temas etmesinden geçmektedir.

Amerika'da bu parmağa "pinkie" denir. Bu terim ilk olarak New York'taki çocuklar tarafından kullanılırdı. Daha sonraları yetişkinler tarafından da kullanılmaya başladı ve diğer şehirlere de sıçradı. New York'a ise İskoçya'dan göç edenler tarafından getirildiği tahmin edilmektedir. Ancak New York'un ilk adı New Amsterdam'dır ve bunun küçük parmağa Hollanda dilinde "pinkie" denilmesinden kaynaklanması da mümkündür. Çocuklar bu kelimeyi kullandıklarında özel bir kafiye içinde söylerler ve herhangi bir konuda birbirlerine söz verdiklerinde kullanırlardı. Bir taraftan da küçük parmaklarını birbirlerine kenetleyerek verdikleri bu sözün bağlayıcı olduğunu ifade etmeye çalışırlardı. Aslında bu da çok eskiden beri var olan ve küçük parmağa atfedilen ruhani rolün bir yansımasıydı. Bazı Avrupa ülkelerinde iki insan aynı anda aynı sözü söylediklerinde "snap" diyerek birbirlerinin küçük parmaklarını tutar ve birbirine kenetlerlerdi. Bunu yaparlarken de bir dilek tutar ve parmakları birbirlerine kenetli durduğu sürece hiçbir söz söylenmezse, bu dileklerinin gerçek olacağına inanırlardı. Burada bir kez daha, eski çağlardan gelen ve küçük parmakta var olduğuna inanılan bazı doğaüstü güçlere tanık olmaktayız. Bunu yaparken "snap" denilmesinin de parmaklarla ilgisi vardır. Zira bu sözle İngilizcede parmakları şakırdatmak anlamına gelen "snapping fingers" sözcüğüne atıfta bulunulmaktadır. İşaret parmağını başparmak üzerine bastırıp hızla oynatarak ses çıkarmanın kötü ruhları def edeceğine inanılır (bundan dolayı bir yere dikkat çekmek için parmakları şakırdatmak kabalık olarak kabul edilir) ve iki insan aynı anda aynı sözü söylediğinde bu sesi çıkarmanın gerekli olduğu düşünülürdü.

Sihirden tamamıyla uzak bir ortamda, bir bardaktan veya bir kupadan bir şey içerken küçük parmağı hafifçe bükmek uzun zamandır bir nezaket göstergesi olarak kabul edilir. Aslına bakılırsa hiçbir şey sebepsiz olarak ortaya çıkmaz ve mutlaka gerçek-

le bir bağlantısı vardır. Eski zamanlarda yapılan dini resimlere baktığımızda, bu resimlerdeki kadınların parmaklarının bir şey içmedikleri zamanlarda dahi kıvrık olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla bunun, dini figürlere ilham kaynağı olan gerçek yaşamdaki kahramanların, cinsel konularda olağanüstü boyutlarda özgürlük sahibi olduğunun bir göstergesi olduğu iddia edilmektedir. Küçük parmağın diğer parmaklardan ayrı ve bağımsız bir şekilde durmasının cinsel özgürlüğü sembolize ettiği düşüncesi, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında ortaya çıkan kadın hareketi akımına temel teşkil etmiştir. Bu fikrin temsilcisi olan kadınlar cinsel özgürlüğü desteklediklerini belirtmek için bir şey içerlerken küçük parmaklarını özellikle bükerlerdi. Daha sonraları bu hareket giderek moda olmuş ve yayılarak eski anlamından uzaklaşarak sadece umumi ortamlarda yapılması gereken bir hareket kimliğine bürünmüştür. Bundan sonraki zamanlarda ise taşıdığı ilk anlamın tam tersine, bir nezaket gösterisi haline gelecektir.

Elin beş parmağını bir arada kullanarak birçok hareket veya işaret yapmak mümkündür. Bunlardan bazıları sembolik anlam taşıyarak bir şey ifade etmek için kullanılırken bazıları ise bilinçsiz olarak yapılan hareketlerdir. Dünya genelinde kadınlar bugün dahi erkeklere kıyasla daha az sembolik anlam taşıyan el hareketleri yaparlar. Ancak konuşurlarken ağızlarından çıkan kelimeleri vurgulamak için erkeklerden çok daha fazla ellerini kullanırlar. Bu gibi durumlarda kadın eli, kadının o an içinde bulunduğu duyguya göre herhangi bir şeyi kavrayan bir pençe, bir şeyi yaran bir bıçak ağzı, bir şeye saplanan keskin bir uç, sıkılmış bir yumruk veya dönen bir vantilatör olabilir. Konuşma bittikten sonra hangi parmağın tam olarak neyi ifade etmek için kullanıldığını anlamak, hemen hemen olanaksızsa da hareket halindeki bu eller, karşıdaki insanın bilinçaltına istenilen mesajları ulaştırabilmektedir.

Kadınların elleri, altı bin yıldan fazla zamandan beri süslenmektedir. MÖ 2500 yıllarına gelindiğinde Ortadoğu'daki kuyumcular yüzük işçiliğinde oldukça ileri bir aşamadaydılar; yüzük o günden bu yana popülerliğinden hiçbir şey yitirmemiş-

tir. Aslında yüzük ilk başlarda dekoratif amaçlı kullanılmaktan çok uzaktaydı. Yüzüğün çok önemli koruyucu güçleri olduğuna, taşıyana şans getirdiğine, onu kötü ruhlardan koruduğuna, hatta bereket ve ölümsüzlük getirdiğine inanılıyordu (zira yüzüğün başlangıcı ve sonu yoktu).

Yüzüğün bugün aklımıza hiç gelmeyen diğer bir avantajı da başa veya boyuna takılan herhangi bir süsten farklı olarak ayna olmayan zamanlarda da takan tarafından görülebilmesiydi.

Daha sonraki yıllarda bazı kadınlar tarafından tercih edilmesine sebep olan diğer bir avantajı ise istenilmeyen erkekleri uzaklaştırmak olarak ortaya çıktı. Yüzüklerin üzerindeki süslerin altında bulunan özel bölmelere zehir doldurmak mümkündü.

Ellerin üzerine kına ile desenler yapılması istisnası dışında, kadınların ellerinin üzeri ise süslemeler açısından çok daha az ilgi görmüştür. Bu uygulamaya Kuzey Afrika, Ortadoğu ve bazı Asya ülkelerinde asırlardır rastlanmaktadır ve ellere kına yakılmasının evlenme törenlerinde de çok özel bir yeri vardır. Kına, bodur bir bitkinin yapraklarından elde edilen turuncumsu-kırmızı toz halinde bir maddedir. Gelin adayının eline kınayla yapılan karmaşık şekillerin gelini en mutlu anlarında onun bu mutluluğunu bozmak için ortaya çıkan kötü ruhlardan ve kem gözlerden koruduğuna inanılırdı. Kınada gelini tüm dünyevi kötülüklerden arındıracak ve onu şeytandan koruyacak arındırıcı bir özellik olduğuna inanılırdı.

Düğünün yapılacağı geceden bir gece önce gelin en yakın kız arkadaşlarını toplar ve kendini kına yapan kişiye teslim eder. Kına yapan kişi uğraşarak gelinin eline geleneksel bazı şekiller çizer, daha sonra da gelinin elini sararak içine içinde kına olan iki küçük torba yerleştirir. Bunun sebebi kınanın bulaşmasını önlemektir. Bu geceye kına gecesi denir. İngilizcede düğün partisi için kullanılan "hen party"[12] terimi buradan gelmektedir. Düğün gecesi, sarılmış olan eller açılır ve desenler ortaya çıkar. Bu kına desenleri normalde dört hafta süreyle elde kalır. Daha sonra ya

12 İngilizcede "henna" kelimesi kına anlamına gelmektedir. (ç.n.)

yenilenir ya da silinip yok olur. Bugün kına ile süslenmiş ellerin bir benzerine Avrupa'da ve Amerika'da rastlamak mümkündür. Ancak bu desenleri yapmak çok zor olduğundan, bu süsleme tarzı çok yaygın bir uygulama alanı bulamamıştır.

Süslenmemiş haliyle kadınların ellerinin üstü yaşı ilerlemiş kadınlar için sorun yaratmaktadır. Bir kadın cildi sıkıştırıcı kremler veya estetik ameliyatlarla yüzünün yirmi yaş genç görünmesini sağlayabilse bile ellerinin kırışmış ve buruşmuş dış yüzeyleri yaşını ele verebilir. Eski zamanlarda bir çift süslü eldiven giyerek bu sorun çözülebilirdi. Ancak ne yazık ki şimdi bu tarz bir uygulama moda değildir. Ellere genç görünümünü kazandırmak için daha ciddi önlemler alınmalıdır ve bu amaca hizmet edecek bir sürü hayret verici yöntem vardır. Cildin asitle soyulması, ultrason, vitamin enjeksiyonu, oksijen desteği, sıcak bal mumu, asit enjeksiyonu ve lazer tedavisi bunlardan bazılarıdır. Ancak en kökten çözüm sağlayan yöntem, yüz kaldırma yönteminin el için uygulananıdır. Bu yöntemle kalçalardan alınan yağlar ellerin dış yüzeyine enjekte edilmekte, bu sayede eller dolgunlaşarak daha genç görünmektedir. Ancak bu yöntemin birkaç kez tekrarlanması gerekmektedir ve buna rağmen sadece bir yıl kadar etkili olabilmektedir.

Son olarak da canlı bir noktadan her on günde bir milimetre kadar uzayan ölü dokulara, el parmaklarındaki tırnaklara gelelim. El parmaklarımızdaki tırnaklar, ayak parmaklarımızdakilere kıyasla dört kat daha hızlı uzar. Bu büyüme hızı da şunu göstermektedir ki, ellerdeki tırnaklar kesilmedikleri takdirde yüz günde bir santimetre uzayacaktır. Eski çağlarda tırnakların doğal yollarla kırılması çok daha kolay olduğundan bu kadar uzamaları mümkün olmuyordu. Ancak çağımızda tırnaklarımızı makul bir uzunlukta olmaları için düzenli olarak kesmemiz veya törpülememiz gerekmektedir.

Değişik çağlarda farklı kültürlere mensup birçok kadın, emeği yoğun işlerde çalışmadıklarını kanıtlamak için tırnaklarını uzatma yoluna gitmişlerdir. Uzatılan bu tırnaklar parlak renk-

lere boyanarak yüksek bir statüye mensup olma gösterisi daha da perçinlenmekte ve tırnaklar daha göze batar hale getirilerek, bu eller eziyetli hiçbir işe maruz kalmamıştır mesajı verilmekteydi. Eski Çin'de soylu kadınlar bu sebeple tırnaklarını uzatır ve altın rengine boyarlardı. El hareketlerinin hantallaşmasına neden olduğu gerekçesiyle daha sonraları sadece küçük parmağın tırnağını uzatmakla yetinilmiştir. Diğer bir çözüm ise günlük kullanımda tırnakları kısa bırakmak ve özel bazı durumlarda gösterişli takma tırnaklar takmaktı. Bugün Avrupa'da bu her iki uygulamaya da rastlamak mümkündür. Birçok kadın, sosyal toplantılarda takma tırnak takarak oje sürmekte, normal çalışma günlerinde ise bu tırnakları çıkartmaktadır.

Bazı enteresan insanlar tırnaklarını şaşırtıcı boylarda uzatmayı tercih etmiştir ki, bu da onların günlük bazı işleri yapmalarını zorlaştırmaktadır. Örneğin telefon numaraları parmağın boğumlu dış eklemiyle tuşlanır. Dallaslı bir tırnak delisinin bir elindeki tırnakların uzunluğu toplam üç yüz seksen santimetreye ulaşmıştır. Bu kadının bir parmağındaki tırnağın boyu yetmiş bir santimetreye ulaşmıştır ve bir tırnağını boyamak sekiz on saat sürebilmektedir. Kendisi bu tırnaklara yirmi dört yıl baktıktan sonra en sonunda onları kesmeye karar vermiştir. Söz konusu kadın tırnaklarını kestikten sonra tattığı en büyük zevklerden bir tanesi kaşınmak, diğeri de birisiyle kucaklaşmak olmuştur.

Kadınların tırnakları uzadığı zaman düz bir şekilde uzamamakta ve kıvrılmaktadır ki, bu da sorun yaratmaktadır. Augusta Georgia'da suç işleyen bir kadının parmak izinin alınması gerekmiştir. Ancak kadının on beş santimetre uzunluğunda tırnakları bunu imkânsız kılmış ve polis kadından tırnaklarını kesmesini istemiştir. Kadın tırnaklarını kesmeyi reddedince polisin parmak izini almak için başka bir yöntem bulmasını dört geceyi hapishanede geçirerek beklemiştir.

Kadınların uzun tırnakları silah olarak da kullanılabilmektedir. Aldatılan Connecticut'lı bir kadın, sevgilisini yatakta başka bir kadınla bulduğunda o kadar öfkelenmiştir ki, intikam almak için manikürlü tırnaklarını kullanmıştır. Erkeğin er bezle-

rinin üzerindeki tırnak yaralarını kapatmak için yirmi dört adet dikiş atılması gerekmiştir.

Son yıllarda tırnakların ojelerle boyanmasına bir de tırnakların üzerlerine desenler çizilmesi eklenmiştir. Şaşırtıcı gelecek ama tırnakların üzerine desen çizme sanatı ile ilgili 61.400 adet web sitesi vardır. Hatta bu konuya ciddi anlamda ilgili duyanlar için *Tırnak Sanatı Ansiklopedisi* bile bulunmaktadır. Tırnaklarla ilgili olarak konulu veya serbest desen çizimi sanatı veya tırnağın tamamen kaplanması sanatı vardır. Tırnakların üzerine yapay elmas taşlar veya akrilikten yapılan şekiller yapıştırılabilmekte, lazer ışını kullanılarak desenler yapılabilmektedir. Piercingli tırnaklar için ise sallanan özel mücevherler vardır. Liste böylece uzayıp gitmektedir.

Birçok kadın bu karmaşık tırnak sanatını fazla egzotik bulmuş ve daha yeni bir tarz olan French manikür tarzına yönelmiştir. Bu tarz manikürde tırnaklara doğal bir hava verilmekle beraber, tırnakların ucundaki beyaz kısımlar daha göze batar bir hale getirilmektedir. Diğer bir yöntem ise tırnakların kısa kesilerek neredeyse siyah denecek kadar koyu renklere boyanmasıdır.

Kadınların tırnaklarının farklı şekillerde süslenmesine veya kültürlere göre farklılık gösterebilen bu abartılı tarzlara sadece gülümsemekle yetinmek gerekmektedir. Ama öyle görünmektedir ki, altı bin yıldan fazla zamandır süren bu geleneğin, birdenbire ortadan kalkması pek olası değildir. Bu süslemeler kadınların ellerini kolayca kullanmalarına engel olmadığı sürece bir zararları da yoktur. Hatta tırnaklar bazen sahiplerinin toplumda o denli önemli bir sosyal izlenim bırakmalarını sağlamaktadır ki, ellerin hareketini kısıtlama dezavantajını bu şekilde telafi etmektedir. (Tabii ki, tırnağı araba park sayacına sıkışan ve kurtarılmak için polis ve itfaiyenin gelmesini beklemek zorunda kalan Massachusetts'li bir kadının akıbetine uğramadıkları sürece.)

14

Göğüsler

Kadınların göğüsleri vücutlarının geri kalan kısmına kıyasla erkeklerin daha fazla dikkatini çekerler. Kadının vücudunun diğer bölgelerine odaklanmak aşırıya kaçmak sayılmasa da cinsel organlarına çok fazla odaklanmak abartılı bir hareket olacaktır. Göğüsler bu ikisinin arasında kalan bir bölgedir. Tabu olan bir bölge olmakla beraber o derece sarsıcı sayılmazlar.

Sonuç olarak göğüs kelimesini ifade etmek için çok sayıda yumuşatılmış terim kullanılmıştır. Asırlar boyunca göğsü ima etmek için yetmiş dört farklı kelime kullanılmıştır. Bunlardan bazıları; Kocaman Kahverengi Gözler, El Matkapları, Kediler ve Yavrucukları, Tekerlekli Charlie, Aşk Tanrısı'nın Davulları, Altın Elmalar, Mae West, Cennetteki Ay gibi egzotik kelimelerdir. Daha az cafcaflı olanlar ise şu şekildedir: Sine (onuncu yüzyıl), memeler (on dördüncü yüzyıl), şirinler (on altıncı yüzyıl), küçücükler (on yedinci yüzyıl), büst (on sekizinci yüzyıl). İngilizce argoda göğüs anlamına gelen bunlar gibi daha birçok kelime bulunmaktadır.

Kadınların göğüslerinin iki adet biyolojik fonksiyonu vardır. Bunlardan biri annelikle ilgili diğeri ise cinseldir. Annelikle ilgili olarak ele alındığında ter yerine süt üreten dev ter bezleri gibi çalışırlar. Süt üreten süt bezleri hamilelik sırasında genişleyerek göğüslerin bir miktar büyümesine sebep olurlar. Bu bezlere destek veren kan damarları ise göğüslerin yüzeyinde daha belirgin hale gelirler. Süt, üretildikçe bu bezlerden çıkan ince kanallardan geçerek sinüsler adı verilen yerlerde birikir. Sinüsler göğsün tam ortasında ve göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi renkli

bölgenin altında bulunurlar. Sinüslerden çıkarak göğüs uçlarına bağlanan on beş yirmi adet tüp vardır.

Bebek annesini emerken göğüs uçlarıyla birlikte göğüs uçlarını çevreleyen kahverengi bölgeyi tamamıyla ağzına alır ve kahverengi bölgeyi diş etlerinin arasına sıkıştırır. Eğer bebek sadece göğüs uçlarını ağzına alırsa bir sorun var demektir. Zira sadece göğüs uçlarını sıkmak, gerekli süt üretimini sağlamaz. Süt gelmeyince hayal kırıklığına uğrayan bebek, annenin göğüs uçlarını çiğnemeye başlayabilir ki, bu da annenin pek hoşuna gitmez. Deneyimli bir anne, aç kalan bebeğin bu tepkisini engellemek için göğsünün ucunu eliyle sıkarak daha büyük bir bölümünü bebeğin ağzına sokar.

Göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölge insan cinsine has ilginç bir anatomik yapıya sahiptir. Bakire veya henüz anne olmamış olan bayanlarda bu bölge pembemsi renktedir. Ancak hamilelik sırasında rengi değişir. Döllenmeden iki ay kadar sonra hem genişlemeye başlar hem de rengi koyulaşır. Süt üretimi başladığı andan itibaren koyu kahverengi bir renk alır ve bebek sütten kesildikten sonra bile eski pembemsi rengine hiçbir zaman dönmez. Göğüs uçlarını çevreleyen bu kahverengimsi bölge aslında koruyucu bir görev üstlenmektedir ve altında yağ salgılayan bezler bulunmaktadır. Çıplak gözle bakıldığında, insan üşüdüğünde kıl diplerinin kabarmasına benzer bir görüntü oluşturmaktadır. Annenin süt verdiği dönemlerde ise bu bölge daha da genişleyecektir. Bezlerin salgıladığı yağ, göğüs uçlarını ve çevresini örten deri tabakasını korur. Bu sayede son derece nazik olan göğüs yüzeyinin gereksinim duyduğu cilt bakımı da doğal yollarla yapılmış olmaktadır.

Kadının göğüslerinden gelen sütün içerisinde protein, karbonhidrat, yağ, kolesterol, kalsiyum, fosfor, potasyum, sodyum, magnezyum, demir ve vitaminlerin yanında bebeği hastalıklara karşı koruyan antibiyotikler bulunmaktadır. İnek sütü anne sütüne yakın bir destek besin olmakla birlikte içindeki fosfor miktarı bir miktar daha yüksektir ve bebeğin kalsiyum ve magnezyum alımını engelleyebilir. Aynı zamanda bazı bebekler inek sütüne

karşı alerjik reaksiyonlar gösterebilir. Günümüzde giderek daha çok anne bebeğini kendi sütüyle beslemeyi tercih etmektedir. Bu, aynı zamanda anne ile bebek arasında daha güçlü bir bağ kurulmasına da yardımcı olmaktadır.

Anne sütü bebeğin gelişimi için ideal olmasına rağmen bebeğin emmesi açısından göğsün şekli biberona kıyasla daha az elverişlidir. Bebek biberonun ağzını annenin göğüs uçlarından daha kolay bir şekilde kavrayabilmektedir. Madem evrim sırasında böyle bir kusur ortaya çıkmıştır, o zaman kadın göğsünün iki fonksiyonu olduğunu hatırlamakta yarar vardır. Bilindiği gibi kadın göğsünün bir annelikle bir de cinsellikle ilgili fonksiyonu bulunmaktadır. Burada probleme yol açan şey göğsün cinsel fonksiyonudur. Bunun neden böyle olduğunu anlamak için yakın akrabalarımız olan maymunların göğüslerine göz atmakta yarar vardır.

Diğer tüm primatların göğüsleri süt vermedikleri zamanlarda dümdüzdür. Ancak primatlar meme verirlerken göğüs uçlarını çevreleyen bölge sütle dolmakta ve göğüsler bombeli bir şekil almaktadır. Buna rağmen kadın göğsünü andıran yarım daire şeklinde bir göğüse rastlamak hemen hemen imkânsızdır. Kadın göğsünü andıran bir şekil alanlar olsa bile süt verme dönemi sona erdikten sonra bu şişkinlikler ortadan kalkmaktadır. Buradan ortaya çıkan sonuç, diğer insansıların göğüslerinin sadece annelikle ilgili bir fonksiyonu olduğudur.

Oysa insanlarda bu durum farklıdır. Sütle dolu oldukları dönemde biraz daha büyüseler de tümsekli yapılarını yaşlanıncaya kadar sürdürmektedirler. Bir rahibenin göğüsleri hiçbir zaman süt vermediği halde tümsekli görünümünü muhafaza etmektedir.

Göğüslerin yapısı incelendiğinde büyük bir bölümünün yağ dokusundan, çok az bir bölümünün ise süt üretmeye yarayan süt bezlerinden oluştuğu ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla göğsün yağlı tabakasının sebep olduğu yuvarlak şeklinin, süt üretiminden farklı bir açıklaması olsa gerektir. Bir biyolog gözüyle bakıldığında bunun cinsel bir açıklaması olduğu gayet açıktır. Ancak kimi kadınlar kadın vücudunun bazı bölgelerinin erkekleri cinsel

açıdan çekecek şekilde evrim geçirdiği görüşünü son derece itici bulmaktadır. Oysa bu kadınlar kendilerinin dünyaya gelişlerinin temelinde de cinsel çekim olduğunu göz ardı etmekte ve kadın göğsüne tamamıyla annelikle ilgili bir fonksiyon yüklemek için yaratıcılıklarını zorlamaktadırlar. Bu görüşü desteklemek için yedi adet görüş öne sürülmüştür.

Göğsün yağlı tabakası süt bezlerini korumaktadır. Bu süt verme dönemi için doğru olabilir, ama kadın göğsünün süt verme dönemi dışında da yuvarlak şeklini korumasını açıklamamaktadır. Aynı zamanda diğer primatların göğsünde neden böyle destekleyici bir yapı olmadığına da açıklık getirmemektedir.

Yağlı tabaka sütün ılık kalmasını sağlamaktadır. Aynı şekilde bu da sadece süt verme dönemi için gerekli olan bir durumdur.

Göğsün yuvarlak şekli bebeği emzirmek için daha elverişlidir. Bunun gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. Biberonun şeklini hatırlamak, bunun neden böyle olmadığını anlamak için yeterli olacaktır.

Göğsün yuvarlak şekilli olması erkeklere büyük göğüslü kadınların daha iyi meme verebileceği mesajını vermektedir. Bu da kesinlikle doğru değildir. Zira küçük göğüslü kadınlar bebeklerini, büyük göğüslülere kıyasla daha rahat emzirmektedirler.

Göğsün yağlı tabakası yeterli yiyecek maddesi bulunamadığı dönemler için depo vazifesi görmektedir. Bu doğrudur. Ama büyük göğüsler hızlı koşmayı güçleştirdiğine göre bu yağ tabakasının göğüslerde yoğunlaşmasının ne anlamı vardır? Kadın vücudunun büyük bir bölümü yağ tabakası ile kaplıdır ve bu kadınının kıtlık dönemlerinde hayatta kalmasını kolaylaştıran bir durumdur. Üstelik göğüslerdeki yağ, kadının vücudundaki toplam yağ oranının sadece yüzde dördüne karşılık gelir ve iş kilo vermeye gelince de yağları eritmenin en zor olduğu yer göğüslerdir.

Göğüslerdeki yağ dokusu bebeğin annesini emdiği sırada ihtiyaç duyduğu kürk tabakasını telafi etmektedir. Bu doğru değildir. Zira her anne gayet iyi bilir ki, bebeğin annenin göğsüne yakın tutulması gereklidir. Oysa kalın bir yağ tabakası ile örtülü

çok büyük göğüsler, bebeğin annenin göğüs uçlarına ulaşmasını güçleştirir.

Bir yazara göre ise kadınların göğüslerinin yarım daire şeklinde tümsekli bir yapıda olmasının hiçbir fonksiyonu yoktur. Annelikle ilgili tüm diğer açıklamaların çürütüldüğü durumda bu görüş, kadın göğsünün hiçbir cinsel fonksiyonu olmadığını savunanların tek dayanak noktasıdır.

Tüm bunlardan şu kaçınılmaz sonuç ortaya çıkmaktadır. Kadın göğsünün yarım daire şeklinde olması, annelikle ilgili bir gelişimin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Tam aksine, bu şeklin sebebi cinsel mesaj vermesinden kaynaklanmaktadır. Bu da erkeklerin kadın göğüslerine olan ilgisinin bebeklik dönemlerinden kalma bir ilgi olduğu savını çürütmektedir. Bir erkeğin, bir bakirenin veya süt vermekte olmayan bir kadının göğüslerine verdiği tepki, ilkel cinsel güdülerinden kaynaklanmaktadır.

Kadınların bir çift yarım daire aracılığı ile cinsel mesajlar vermesi benzeri olmayan bir durum değildir. Diğer tüm primatlar dört ayaklarının üzerinde yürürken arka bacaklarının üst kısmında bulunan popoları aracılığı ile cinsel mesajlar verirler. Bu şişkin kısımlar erkekleri çekmek açısından hayati önem taşırlar. Kadınların ise bu mesajı vermek için kullandıkları eşsiz bir çift yarım dairesi vardır: kalçaları. Arkadan bakıldığında kalçalar son derece güçlü cinsel mesajlar verirler. Ancak insan, diğer memeliler gibi vücudunun ön kısmı saklı kalacak şekilde dört ayak üzerinde yürümez. Kadın iki ayağı üzerinde durur ve sosyal ortamların çoğunda karşısındaki insanla yüz yüze gelir. Bu durumdayken arkadan bakıldığında çok güçlü cinsel mesajlar veren kalçalarını kullanması mümkün değildir. Ancak evrim onu arkasını dönmeden de aynı ilkel cinsel mesajları vermesini sağlayacak yalancı kalçalarla bezemiştir.

Kadın göğsünün cinsel fonksiyonu o derece önemlidir ki, annelikle ilgili fonksiyonu üzerinde de rol oynamıştır. Göğüsler kalçaları çağrıştırmak çabasıyla o derece önemli boyutlarda yarım dairesel bir görünüm kazanmışlardır ki, bebeklerin göğüs uçlarına ulaşması güçleşmiştir. Diğer canlı türlerinde dişilerin göğüsleri in-

sanlarda olduğu gibi yayvan değil de daha uzun bir yapıya sahip olduğundan bebek maymunun annesinin memesini ağzına alıp sütü emmesi kolaylaşmaktadır. Ama göğüsleri oldukça yuvarlak bir şekle sahip olan bir annenin bebeğinin, annesinin yuvarlak göğüslerini aşarak ufacık meme uçlarına ulaşması için oldukça uğraşması gerekmektedir. Dr. Spock, annelere zaman zaman parmakları ile memelerine bastırarak bebeğe nefes alması için yer açmalarını tavsiye etmektedir. Bebek bakımı ile ilgili diğer bir kitapta ise şöyle denmektedir: "Bebeğin göğsünüzün ucundaki kahverengi bölgeyi tamamıyla ağzının içine alarak emdiğini gördüğünüzde çok şaşırabilirsiniz. Bunu sağlamak için yapmanız gereken tek şey, bebeğin rahatça nefes almasını sağlamanızdır. Zira iştahla annesinin memesini emmeye çalışan bebek, farkında olmadan annesinin göğsüyle veya kendi üstdudağıyla kendi burun deliklerini tıkayabilir." Bu tarz uyarılar göğüslerin ikili fonksiyonu olduğuna dair hiçbir şüpheye yer bırakmamaktadır.

Nispeten küçük göğüsleri olan kadınlar genellikle bebeklerini besleyemeyeceklerinden korkarlar. Oysa bu kadınlar bebeklerini yuvarlak ve büyük göğüslü arkadaşlarına kıyasla çok daha iyi bir şekilde emzirebilirler. Bunun sebebi onların göğüslerinde süt üretimiyle daha az ilgili olan ve cinsel mesaj vererek göğüse yarım dairesel görünüm kazandıran yağlı dokudan az bulunmasındandır. Bu kadınlar hamile kaldıklarında tüm hamile kadınlarda olduğu gibi süt bezleri genişleyecek, ama yuvarlak ve büyük göğüslü kadınlarda olduğu gibi şişkin göğüsleri olmayacak ve bu sayede bebekleri çok daha kolay süt emeceklerdir.

Kadınların göğüsleri cinsel fonksiyonları açısından ele alındığında birincil işlevleri cinsel uyarıcılıklarıdır. Dokunsal açıdan uyarıcılıkları ikinci planda kalır. Oldukça uzak bir mesafeden dahi yetişkin bir kadını yetişkin bir erkekten ayırt etmek mümkündür. Daha yakın bir mesafeye gelindiğinde bu kabaca ayırt edici faktör, daha ince farkları ayırt etmekte de yardımcı olur. Göğsün şekli ergenlik çağından daha ileriki yaşlara doğru gelindiğinde farklılık gösterir. Kadın göğsünün şeklinde meydana gelen bu değişiklik yedi dönemde incelenebilir.

Çocukluktaki meme başı dönemi: Ergenlikten önce göğüslerin sadece uçları belirgin durumdadır.

Buluğ çağında filizlenen göğüsler: Âdet görmeyle başlayan ergenlik döneminin ilk başlarında cinsel organlar kıllanmaya başlayarak göğüs uçlarının etrafındaki bölge yavaş yavaş kabarıp büyür.

Ergenlik dönemindeki sivri ve dik göğüsler: Buluğ çağı geçip ergenliğe ulaştıktan sonra göğüsler biraz daha büyür. Bu dönemde hem göğüs uçları hem de göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölge yukarı doğru kalkıktır ve göğüsler sivri, koniye benzer bir görünüme sahiptir.

Gençlikteki sıkı ve diri göğüsler: İnsan cinsi için en ideal yaş yirmi beştir. Bu, vücut kondisyonunun en zirvede olduğu dönemdir ve vücut gelişimini tamamlamıştır. Yirmili yaşlar kadının göğsünün, en yuvarlak ve yarı dairesel görünümüne kavuşmuş olduğu dönemdir. Göğüsler büyük olmalarına rağmen sarkacak kadar ağır değildirler.

Göğüslerin tam kapasitede olduğu annelik dönemi: Loğusalık döneminde göğüslerin sütle dolması ve göğüsteki süt bezlerinin şişmesi sonucunda göğüsler daha da büyür ve aşağı doğru sarkmaya başlar. O kadar ki, bedenin bir bölümü göğüslerin altında saklı kalır.

Orta yaşta sarkmaya başlayan göğüsler: Yetişkinliğin sonlarına doğru üretkenliğin sona ermesiyle, göğüsler daha da aşağı doğru sarkmaya başlar. Ancak süt verme dönemindeki dolgunluğunu yitirmiştir.

Yaşlılık dönemindeki sarkaç görünümlü göğüsler: Yaşlanmayla birlikte vücudun formdan düşmesiyle sarkmaya başlayan göğüsler düzleşir ve buruşmaya başlar.

Göğsün yaşlanmasıyla ilgili bu dönemler kadınlara göre farklılık gösterir. Zayıf olan kadınlarda bu süreç daha yavaşken kilolu olanlarda daha hızlı ilerler. Estetik cerrahi ile göğüsler suni olarak toparlanıp gençlikte olduğu gibi sıkılaştırılmaktadır. Korse ve destekleyici sutyenlerle de benzer görünümler vermek mümkündür. Kadınlar göğüsleriyle ilkel cinsel mesajlar verebile-

cekleri dönemi mümkün olduğunca uzatmak için farklı birçok yöntem uygulamış, göğüslerinin yuvarlak ve diri görünümlerini muhafaza etmeye çalışmışlardır.

Bazı dönemlerde toplumun nabzı, kadın göğsünün cinsellik yönünün bastırılması için atmıştır. Püritenler[13] bunu, genç kadınları göğüslerini bastıran sıkı korseli elbiseler giymeye zorlayarak sağlamışlardır. Böylece, bu elbiseleri giyen yetişkin kadınların göğüsleri düzleşerek vücutları çocuksu bir görünüm kazanmaktaydı. İspanya'daki kadınların ise göğüslerinin üzerine kurşundan yapılma ağır tabaklar bastırılarak göğüslerinin bombeli gelişimleri engellenmiş ve ciddi bir aşağılanmaya maruz bırakılmışlardır. Oysa bu gaddarca yöntemler sadece, yarım daire şekilli göğüslerin verdiği cinsel mesajların altını çizmeye hizmet etmiştir. Zira toplumun bir şeyi bastırmak için bu derece uç önlemler almaya çalışması, bastırılmaya çalışılan şeyin çok güçlü olduğu anlamına gelir.

Tanrı'ya şükür birçok toplum daha edepli bir görünüm arz etmeleri için göğüsleri bastırıp ezmek yerine örtmeyi tercih etmiştir. Bu gibi durumlarda göğsün üzerindeki örtünün açılması erotik mesajlar vererek cinsel uyarıda bulunması için yeterli olmuştur. Bu durum ressamlar ve fotoğraf sanatçıları tarafından fazlasıyla kullanılmıştır. Zira bir ressamın istediği mükemmellikte bir göğüs yaratması epey kolaydır. Ancak bunu yaparlarken göğsün doğal halinden fazla uzaklaşırlarsa, göğsün verdiği erotik mesaj zarar görecek, üstelik göğüs cinsel uyarıcılığını da yitirecektir. Ama göğüs normalde olduğundan daha yuvarlak bir şekilde çizilirse, belki de gerçek bir göğüsten daha etkili bir uyarıcı rol oynayacaktır.

Fotoğrafçının işi ise biraz daha zordur. Fotoğrafçı gerçek göğüsle sınırlı olduğundan yapabileceği tek şey ışık oyunlarıyla göğüse daha yuvarlak bir görünüm vermektir. Tabii ki modellerini göğüs gelişimlerinin en doruk noktasında olanlardan seçerek işi

13 On altıncı ve on yedinci yüzyılda İngiltere ve Amerika'da dini daha basit hale getirmeyi isteyen ve kilise ayinlerindeki resmiyete karşı çıkan dinsel bir topluluk. (ç.n.)

garantiye alabilirler. Süper görünümlü göğüsler için modellerin yeteri kadar erginleşmiş, ama sarkmaya başlamamış olan göğüslüler arasından seçilmesi gereklidir. Burada çelişkili bir durum vardır. Zira yarım daire görüntüsü verecek kadar olgunlaşmış ve büyümüş olan göğüslerin ağırlaşıp sarkma riski vardır. En erotik pozları yakalamak için fotoğraf sanatçısı, bir kadının yaşamında göğsünün maksimum derecede çıkıntı yaptığı halde sarkmadığı anı bulacak ve o anda deklanşörün düğmesine basacaktır.

Kuşe kâğıda basılmış dergiler için çalışan ve erotik resimler çeken işinin ehli fotoğrafçıların istedikleri mükemmellikte süper görünümlü göğüsleri verecek kız tanımına uyanlar, aslında sanıldığından biraz daha genç olanlar, yani ergenlik döneminin sonuna gelmiş ve göğüsleri yetişkin bir kadının göğsünün büyüklüğüne biraz daha küçük yaşta ulaşmış olanlardır. Bu kızların göğüsleri istenilen mükemmellikte yuvarlak ve yarım dairesel görüntüyü verebilmekte, ama çok genç bir kızın göğüslerinin diriliğinde ve sıkılığında olmaktadır. Bu iki özelliğe birden sahip olan göğüsler dergilerin orta sayfalarına yerleşip, erkek magazin dergilerindeki fotoğraflar için mükemmel bir malzeme oluşturmaktadır.

Kadınların göğüsleri gerekli görsel, fiziksel ve zihinsel mesajları verip erkeği cezp ettikten ve cinsel temas başladıktan sonra, göğsün dokunsal nitelikleri ön plana çıkmaya başlamaktadır. Cinsel ilişkide bulunmadan önce erkek kadının göğüslerine önemli ölçüde dokunur ve ağzına alır. Bu erkeği, kadını heyecanlandırdığından daha fazla heyecanlandırır. Bu heyecanın altında göğüslerin özel bir uyarıcı etkisinin daha yatıyor olması kuvvetle muhtemeldir. Göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölgenin altında süt üretimi sırasında yağlı bir madde salgılayan bezler bulunduğundan daha önce söz etmiştik. Bunun fazlasıyla hassas olan göğüs uçlarını yatıştıran ve yumuşatan yağlı bir madde olduğuna şüphe yoktur. Ama göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölgenin altındaki bezlerin ter bezleriyle aynı türden olması, akla göğüs uçlarının cinsel temas sırasında erkeğin burnuna koku yoluyla bazı mesajlar verdiğini de getirmektedir.

Bu ter bezleri, kol altı ve cinsel organlarının salgıladığı kokuları salgılayan bezlerdir ve erkekler bu bezlerin salgıladığı erotik kokuların farkında olmasalar da bu kokular erkekleri cinsel bakımdan uyarmak için gerekli olan etkiyi yaratmaktadır. Göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölgenin altındaki bezlerin de bu ilkel koku salma mekanizmasının bir parçası olması pekâlâ mümkündür. Bu da sevişme sırasında partnerlerinin vücudunu keşfetmeye çalışan erkeklerin burunlarını neden bu kadar fazla göğüs bölgesinde gezdirdiklerini açıklamaktadır.

Cinsel uyarılma tırmandıkça kadının göğsü çok belirgin bazı değişikliklere uğrar. Göğüs uçları dikleşir, boyları bir santime kadar uzayabilir. Göğüslere kan hücum ettiğinden yüzde yirmi beş oranında büyürler. Göğüslerin bu denli şişmesi onların yüzeyini erkeğin vücuduyla temasa karşı daha hassas bir hale getirir.

Orgazmın yaklaşmasıyla iki değişiklik daha baş gösterir. Göğüs uçlarını çevreleyen kahverengimsi bölge o derece şişer ki, göğüs uçları görünmez olur. Bu da fazlasıyla uyarılmış bir kadının, göğüs uçlarının ereksiyon yeteneğini kaybettiğini sanmasına neden olur. Aynı zamanda göğsün yüzeyinde ve ensede bir an için tuhaf, kızamık dökmüş gibi bir görünüm olur. Sevişme sırasında detaylı bir şekilde incelenen kadınların yüzde yetmiş beşinde bu kızarıklık meydana gelmektedir. Bu duruma erkeklerde daha az rastlanmasına rağmen, incelemeye tabi tutulan erkeklerin yüzde yirmi beşinde aynı kızarma olgusuna rastlanmıştır. Bu hem kadında hem de erkekte, daha çok orgazmdan hemen önceki anlarda gözlenen bir durumdur. Ancak kadınlarda orgazmın hemen öncesinde olabilirken, erkeklerde orgazmın son anına kadar ortaya çıkmamaktadır. Bu kızarıklığın yoğun bir cinsel istek uyanmadığı takdirde ortaya çıkması mümkün değilse de bu isteğin uyanması durumunda da kızarıklık ortaya çıkmayabilir. Yani hem erkek hem de kadın, orgazma ulaşmadan önce aşırı derecede uyarılmış olsalar bile kızarıklığın oluşmadığı durumlar vardır, insanlarda neden böyle farklı tepkiler oluştuğu bilinmemektedir. Bu kızarıklığı tetikleyen önemli faktörlerden bir tanesi sıcaktır. Sıcak ortamlarda bu kızarmayı yaşayan insanlar, soğuk

ortamlarda da aynı şekilde tepki vermemektedirler. Diğer taraftan ortam fazlasıyla sıcaksa, bu kızarıklık göğüs bölgesinden alına, hatta aşağıya, bacakların üst kısmına kadar yayılabilir.

Hepimiz genellikle kadınların iki adet göğsü olmasına alışmışızdır. Ama bu her zaman böyle olmayabilir. İki yüz kadından bir tanesinin ikiden fazla göğsü vardır. Bu duruma *polymastia* denmektedir. Bunda kötü karşılanacak bir şey yoktur ve bu fazla göğüsler genellikle işlevsizdir. Bu göğüsler bazen göğüs uçlarından biraz daha büyüktür, bazense yeni filizlenmeye başlamış bir göğüs gibidir ve uçları yoktur. Çok nadiren ikiden fazla işlevsel, yani süt üreten göğsü olan kadına rastlanabilmektedir. 1886 yılında ünlü bir profesör tarafından Fransız tıp akademisine sunulan Fransız bir kadın bu olağandışı duruma oldukça iyi bir örnek teşkil etmektedir. Bu kadının en az beş çift süt üretebilen göğsü bulunmaktaydı. Bundan birkaç ay sonra gelmiş geçmiş en tuhaf tıp festivallerinden birine, aynı şekilde on adet süt üretebilen göğsü olan Polonyalı bir kadın sunulmuştur.

Bu ekstra göğüsler bizim eski atalarımızdan gelen kalıntılardır. Birçok memelide olduğu gibi bizim atalarımız da, bir batında doğurduğu birçok yavruyu aynı anda emzirebilecek sayıda göğüse sahipti. Biz insanlar normalde bir batında bir adet doğurmaya başlayınca, buna paralel olarak göğüs ucu sayısı da düştü.

Birçok ünlü kadın ikiden fazla göğüse sahipti. Roma İmparatoru Alexander Severus'un annesi Julia'nın çok sayıda göğsü vardı ve bu nedenle kendisine çok memeli Julia anlamında Julia Mamaea denirdi. Daha şaşırtıcı bir şekilde, Louvre müzesinde bulunan ünlü Venüs de Milo heykeli yakından incelenirse üç göğüslü olduğu fark edilecektir. Bu genellikle gözden kaçmaktadır. Zira üçüncü göğsün başı yoktur ve yeni filizlenmekte olan bir göğüsten biraz daha büyüktür. Bu göğüs sağ göğsün hemen üstünde kol altına yakın bir bölgededir. Sekizinci Henry'nin talihsiz eşi Ann Boleyn'in de üç göğüslü olduğu söylenmektedir. Bu iddiaya tıbbi anormalliklerin ele alındığı bir kitapta yer verilmektedir. Ancak bu sefer iddia edilen üçüncü göğüs, büyücülükle ilintilendirilmiştir. Bir zamanlar büyücülerin cinlerini üçüncü

göğüsleri ile emzirdiklerine inanılırdı. Dolayısıyla büyücülük yapmakla suçlanan kadınlarda, yaptıkları bu kötü eylemlerin bir işareti olarak üçüncü bir göğüs olduğundan şüphelenilirdi. Dindar Hıristiyan kadınlar, üçüncü bir göğüs ucu olduğundan şüphelendikleri kadınların vücudundaki en küçük yarıkları bile titizlikle inceleyip gizli bir göğüs ucu ararlardı. Bazen bir siğilin veya normalden biraz daha büyük boyutta bir klitorisin, üçüncü bir göğüs olduğuna inanılır ve bu kadın lanetlenerek kazığa çakılır veya yakılırdı. Ann Boleyn'in üç göğsü olduğu söylentisi, onun büyücülük yaptığı ve dolayısıyla da ölümü hak ettiğini haklı çıkartmak için büyük bir ihtimalle ölümünden sonra yayılmıştır.

Tarihte bilinen en ünlü ikiden fazla göğüslü kadın Efesli Diana veya Artemis'tir. Kendisine ait heykelde sıra halinde dizili birçok göğüse rastlanmaktadır. Bu heykelin bazı versiyonlarında yirmiden fazla göğüs bulunmaktadır. Yoksa bu böyle değil midir? Heykele yakından bakıldığında bu göğüslerden hiçbirinin başı veya göğüs ucunu çevreleyen kahverengimsi bölgesi olmadığı görülmektedir. Bunların hepsi kör göğüslerdir. Son yıllarda, Anadolu'nun bu Ana Tanrıça figürü incelenmiş ve konu üzerine yeni bir yorum getirilmiştir. Aslında Diana'nın göğsünün, uzun zamandır sanıldığından daha tuhaf bir yer olduğunu kabul etmekte yarar vardır. Anlaşıldığına göre bu Tanrıça'nın başrahibi hadım edilmiş bir kişiymiş ve kendini hadım ederek testislerini onun göğüslerinin altına gömmüş. Bunu doğrulayacak o tarihe ait yazılar ele geçirilmiştir. Bir süre sonra hadım etme seremonilerinde rahipler yerine boğalar kullanılmaya başlamıştır. Boğaların kocaman testisleri çıkarılarak kokulu yağlar içinde saklanır ve daha sonra bir törenle kutsal heykelin göğsünün üzerine asılırdı. Heykelin orijinali ağaçtandı, ancak kopyaları mermerden yapılmış ve bir grup hadım edilmiş testis de bu heykel üzerinde gösterilmiştir. Uzun yıllar, Efesli Artemis'in birçok göğsü olduğuna dair yanlış bir kanı oluşmasının sebebi, mermerden yapılmış hatalı kopyalardır. Tanrıça'nın göğsünün testislerle bezenmesinin sebebi ise bu testislerin içindeki milyonlarca sperm aracılı-

ğı ile Tanrıça'nın hamile kalacağına inanılmasıydı. Tüm bunlar Tanrıça'nın bakire olmasına rağmen anne olabileceğine inanılmasından kaynaklanıyordu. Aynı temaya daha sonra Meryem'in İsa'ya hamile kalması olgusunda da rastlanmıştır.

Tamamıyla değişik türden diğer bir göğüs efsanesi ise Amazonlar olarak bilenen ve kadın savaşçılardan oluşan çok eski bir ulusa aittir. Tarihte Amazonların var olduğu şüphelidir, ama eski yazarlar, onların komşu ülkelere saldıran ve kadın okçulardan oluşan bir topluluk olduğundan söz etmektedir. Daha rahat ok atabilmek için bu kadınların göğüslerinden birini ergenlik çağında yaktıkları söylenir. Bazıları ise rahatsızlık veren göğsün kesilip atıldığını ileri sürerler. Ancak tüm bu hikâyelere rağmen bu vahşi kadınlar eski resimlerde hep iki göğüslü olarak gösterilmişlerdir. Eğer Amazonlar gerçekten yaşamışsa bile, savaş sırasında sağ göğüslerini bastırarak dümdüz eden tek taraflı ve deriden yapılma bir tunik giymeleri daha olasıdır. Amazon kelimesi göğüssüz demektir.

Çok ilginçtir ki Batılılar son zamanlarda erotik ve dekoratif amaçlarla göğüslerini sünnet etmektedirler. Bunlar çok nadir rastlanan durumlar olsa da sosyologları alarma geçirecek kadar yaygındır. Bir sosyolog göğüslere, göbeğe ve dudaklara yapılan erotik piercinglerin ya da takılan zincir veya mücevherlerin, Afrikalı kadınların sünnet edilmesinin yasadışı ilan edilmesinin önüne geçebileceğini belirtmiştir. Son yıllarda yaygın olan göğüs uçlarına piercing uygulaması aslında egzotik cinsel deneyimler dünyasının esiri olmanın bir göstergesidir. Kabile hayatı yaşayan toplumlarda göğsün sünnet edilmesine son derece nadir rastlanırdı, çünkü bu durumda annenin bebeği emzirmesi olanaksız hale geliyordu. Tabii ki bu da bebeği biberonla beslemek gibi bir seçeneğin olmaması halinde oldukça ciddi bir sorundu.

Eski çağlarda yapılan erotik göğüs süslemeleri daha az zarar verici boyutlardaydı. Bundan üç bin yıl önce eski Mısır'daki kadınlar göğüslerini altın suyuna bularlardı. İki bin yıl önce eski Roma'daki kadınlar ise erotizmin dozunu artırmak için göğüslerini kırmızı renkle süslerlerdi. İmparator Claudius nemfoman-

yak[14] karısı imparatoriçe Messalina, kırmızıya boyanmış göğüs uçları ile meşhurdu. Yergi ustası Juvenal kendisi ile ilgili olarak şu satırları yazmıştı:

O her gece kukuletasını geçirir ve
Utanmaz kılığına bürünürdü ...
Boyalı meme başlarını gösterip
soylu Britannicus'u dünyaya getiren bacaklarını açardı.

Göğüslerle cinsel mesajlar yollamak amacıyla yapılan hareketler arasında göğsü ellerle örtmek, göğsü öne doğru itip poz vermek, göğsü titretmek veya ön plana çıkartarak yapılan danslar vardır. Tüm bunlar kadınların seksi yarım dairelerine dikkati çeken hareketlerdir. Bu danslar arasında en ünlü olanı püsküller kullanılarak yapılan ve dansçıların her iki göğsünü de önce bir yöne daha sonra aksi yöne döndürerek yaptığı eski moda striptiz danslarıdır.

Tabii ki göğüslerin en seksi hali örtülmesinin beklendiği durumlarda tamamen açıkta bırakılmasıdır. Bu, dünya üzerinde şehir yaşantısının hüküm sürdüğü bütün toplumlar için böyledir. Üstsüz gezmek erkeklerin dikkatini her zaman için fazlasıyla çeken bir durumdur. 1960'lı yıllarda kadınlar güneş altında kusursuz bir biçimde bronzlaşmak için Güney Fransa sahillerinde üstsüz dolaşırken bazen üniformalı erkek polisler bile dikkatlerini göğüslerden alamamaktaydılar. Yetkililerin savaşı kaybedip kadınların üstsüz güneşlenmelerine göz yummak zorunda kalmalarına kadar geçen süre içerisinde mahcup polisler, yarı çıplak kadınlarla boğuşmak zorunda kalmışlardır. Zaten daha sonra da üstsüz denize girmek bütün dünyada oldukça yaygın bir uygulama alanı bulmuştur.

İlk üstsüz bayan mayosu 1964 yılında tartışmalara konu olan Avusturyalı modacı Rudi Gernreich tarafından tasarlanmıştır. Bu mayolardan bir tanesi, Amerikalı bir gece kulübü dansçısı tarafından gece kulübündeki performansı sırasında kullanılmış ve bu da ilk üstsüz dans performansı olmuştur. Bunu diğer gece

14 Nemfomanyak: Kadınlarda, cinselliğe hastalık derecesinde duyulan istek. (ç.n.)

kulüpleri izlemiş, ancak bu uygulama kısa zaman sonra dini grupların protestolarına sebep olmuş ve polis bu gece kulüplerini mühürleyerek üstsüz dansçıları yakalamıştır. Olay, sefih gösteriler başlığı altında kınanmıştır. Yakalanan dansçılar daha sonra suçsuz bulunarak serbest bırakılmıştır. 1966 yılında New York'taki bazı restoranlarda üstsüz garsonlar çalışmaya başlamış, ancak New York valisi birkaç gün sonra bu uygulamayı yasadışı ilan etmiştir. 1969 yılında Ronald Reagan aynı şekilde önlem almak zorunda kalmıştır. 1970'li yıllara gelinceye kadar üstsüz gösterilere olan direniş devam etmiş, bu tarihten sonra direnişler azalmaya başlasa da yine de nerelerde ve hangi şartlar altında üstsüz dolaşılabileceğine dair kurallar konulmuştur.

Bebeğin emzirilmesi son derece doğal ve cinsellik içermeyen bir durum olmasına rağmen, şehrin halka açık yerlerinde yapıldığında skandallara konu olmuştur. 1975 yılında Miami parkında bebeğini emzirmekte olan üç Amerikalı anne yakalanmış ve ahlaksızlıkla suçlanmışlardır. Ancak ilerleyen yıllarda, bebeklerini halka açık yerlerde emziren annelerin polis tarafından yakalanmalarına protestolar artmıştır. Bugün Kuzey Amerika'nın birçok bölgesinde, kadınların halka açık yerlerde bebeklerini emzirmeleri serbesttir.

1980'lere gelindiğinde, toplum içinde üstsüz gezen kadınlara karşı yeni bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Tamamen cinsel eşitlik isteyen kadınlar, göğüslerini özellikle açıkta bırakarak topluma açık yerlerde gezmeye başlamış ve gömleklerini çıkartarak gezdikleri halde hiçbir şekilde eleştirilmeyen erkekler gibi muamele görmek istediklerini dile getirmişlerdir. (Aynı şekilde erkekler de kadınlar gibi lüks restoranlara kravatsız ve yakaları açık bir şekilde girmek istediklerini dile getirmişlerdir.) Sosyal reformcuların cinsel eşitsizliği ortadan kaldırmaktan kastettikleri şey, asla bu tarz cinsel eşitlik istekleri değildir.

Yirminci yüzyıla doğru gelinmeye başlandığında çıplak göğüsler gazete ve mecmualarda, sinemalarda ve en son olarak da televizyonda boy göstermeye başlamıştır. Hatta gece kulüplerindeki erkek müşterilerin burunlarının ucunda sallanmaya baş-

lamıştı bile. Göğüslerin açıkta bırakılması görsel etkinliğinden hiçbir şey kaybetmemişti, ama ulaşılması güç bir nesne olarak gizeminden çok şey kaybetmişti.

Burada şunu belirtmekte yarar vardır ki, üstsüz gösterilere karşı izlenen bu doğal tutum, büyük ölçüde Batı dünyası ile sınırlıydı. Bu gerçeği göz ardı eden yabancı ülkelere giden Batılı tatilciler, içinde bulunduğumuz yirmi birinci yüzyılda bile oldukça büyük güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. 2003 yılında, Yunan adası Rodos'taki bir gece kulübünün düzenlediği bir yarışmaya üstsüz olarak katılan İngiliz bir genç kız, sekiz ay hapis veya karşılığında 2800 Euro para cezasına çarptırılmıştır. Genç kız bölgenin ahlaki değerlerini hiçe saymakla suçlanmıştı. Görüldüğü gibi tabu hâlâ devam etmektedir.

Kadınların göğüslerinin açıkta bırakılması konusunu bir tarafa bırakmadan önce üzerinde durulmasında yarar olan olağandışı bir durum daha vardır. Şimdiye kadar alınan kanuni tüm önlemlerin aksine, emsali görülmemiş olan bu uygulamada, çıplak göğüslerin halka açık yerlerde sergilenmesi gerektiğini vurgulayan bir kanun çıkarılmıştır. Bu yasa on beşinci yüzyılda Venedik'te çıkarılmıştır ve pencere önlerinde oturarak müşterilerini cezp etmeye çalışan fahişeleri kapsamaktadır. O çağlarda homoseksüellik o derece yaygındı ki, bazı kadınlar erkek partner arayışı içinde olan genç erkekleri cezp etmek için erkek kıyafetleri giymek zorunda kalmışlardı. Bu durumun yetkilileri kızdırması sonucunda ters ilişki kurmanın önüne geçmek için kadın fahişelerin iş başındayken cinsiyetlerini belli etmelerine ve bu amaçla da çıplak göğüslerini sergilemelerine izin veren bir yasa çıkarıldı. Fahişelerin evlerinden çıktıktan sonra belden yukarıları çıplak vaziyette üzerinde durabilecekleri özel bir köprü vardı. Köprü uygulaması o kadar ünlü oldu ki, ona Ponte delle Tette, yani Göğüsler Köprüsü adı verildi.

Elleri göğüslerin üzerine sıkıca bastırarak yapılmış eski resimlerle ilgili bir yanlış anlamayı açıklığa kavuşturmakta yarar vardır. Bunlara Ana Tanrıça resimleri denirdi ve burada ellerle göğsü örtmek suretiyle erotik bir mesaj verilmeye çalışıldığı sa-

nılırdı. Ama bunun böyle olmadığını biliyoruz. Genellikle eski türbelerde bulunan bu resimler aslında matem tutan kadınlara ait figürlerdir. Eski zamanlarda kadınlar ellerini göğüslerine bastırarak ve elleriyle göğüslerine vurarak ölünün arkasından matem tutarlardı. Ancak bu ritüelin bir sakıncası şuydu: Kadın aynı zamanda loğusa ise ve bebeğini emzirmekteyse göğüs uçlarından süt fışkırabiliyordu. Birçok ritüelde böyle bir durumla karşılaşılması kuvvetle muhtemeldi. Antropologlar uzak bölgelerde kabile yaşantısı süren birçok toplulukta, kadınların ani şok etkisi yaratan durumlarda panikle göğüslerini kavrayıp sıktıklarına ve metrelerce ileriye süs fışkırttıklarına şaşkınlık içinde tanık olmuşlardır.

Son olarak da kadınların daha genç ve seksi görünmek için nasıl daha güzel göğüslere sahip olabileceği sorusu vardır. Asırlar boyunca göğüsleri içeri doğru iten ama aynı zamanda yukarı doğru kaldıran sıkı korseler kullanılmıştır. Ancak bu tarz giysiler kadının göğüslerini güzel gösterse de hareketlerini kısıtlamaktaydı. Kadınlar toplumda fiziksel olarak daha aktif rol oynamaya karar verdikten sonra, bu duruma olanak verecek yeni giysilerin arayışı içerisine girildi.

Bu yolda atılan ilk adım, giysinin içine giyilen korseyi sutyen adı verilen bir üst bölüm ve bir de alt bölümden oluşacak şekilde ikiye bölmek oldu. Daha sonra yirminci yüzyılda alta giyilen korse bölümü de ortadan kalktı, ancak üst bölüm, yani sutyen hâlâ mevcuttur ve kadınların en önemli iç giyim malzemesidir.

Sutyeni kimin icat ettiği moda tarihçileri arasında tartışma konusu olmuştur. 1914 yılında sutyenin patentini alan New York sosyetesinden Mary Phelps Jacobs, (Caresse Crosby adıyla tanınan) sutyeni icat eden kişinin kendisi olduğunu iddia etmiştir. Bu fikir kendisinin aklına 1913 yılında resmi bir partiye gitmek üzere hazırlanırken gelmiştir. Mary Phelps, balina çubuğu ve çelik çubuklarla sıkıştırılmış olan korsesinin, göğüslerini cömertçe sergileyecek şekilde düşük kavisli yakası olan gece elbisesi ile uyumlu olmadığının farkına varmış ve büyük bir yaratıcılıkla iki adet mendil ve pembe kurdele kullanarak ilk sutyeni yaratmıştır.

Aslında Mary Phelps, bu buluşuyla sutyeni sadece yeniden yaratmaktaydı. Zira göğüs destekleyiciler Fransa'da on sekizinci yüzyılın sonlarında ortaya çıkmaya başlamış ve 1907 yılında "brassiere" adını almıştı bile. Fransız terzi Paul Poiret, sutyeni bulma şerefinin kendisine ait olduğunu iddia etmiş ve Özgürlük I adı ile korsenin yerine sutyenin gelişini ilan ederek "kadınların göğsünü rahatlattım," demiştir. Üstelik kendisi yalnız değildi. Moda dünyasına "chic", yani şık deyimini kazandıran İngiliz modacı Lucile (Lady Duff-Gordon), 1911 yılında korkunç korsenin yerine sutyeni kendisinin icat ettiğini iddia etmiştir.

Aslında gerçek şuydu ki, sutyen, kadın vücudunun giderek özgürleştiği yirminci yüzyılın trendi idi. Sutyen umulmadık bir kaynaktan da destek almıştı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Amerika savaş endüstrisi komitesi, korse yapımında fazla miktarda metal kullanıldığı konusunda uyarıldı ve bunu takiben kadınların korse giymeyi bırakmaları ve yerine sutyen kullanmaları için bir kampanya başlatıldı. Bu sayede 28.000 ton metal tasarrufu sağladılar ki bu da iki adet savaş gemisi inşa etmek için yeterliydi.

Yeni moda sutyenlerin iki adet işlevi vardı. Birincisi, vücudun hareketi sırasında göğsün çirkin bir şekilde sallanarak sarkmasını engelliyordu. İkincisi, göğüsleri daha düzgün, sıkı ve yuvarlak gösteriyordu ki, bu da daha seksi görünmelerini sağlıyordu. 1960'lı yıllarda birkaç kadın feminist sutyenlerini yakarlarken, sutyenin bu ikinci fonksiyonuna karşı çıkmaktaydılar.

Bazı feminist tarihçiler ise sutyen yakmanın, feminist karşıtlarının bu hareketi aşağılamak ve küçük görmek için yaptığı bir gösteriden başka bir şey olmadığını ileri sürdüler. Bu oldukça şaşırtıcıydı zira sutyen yakılması olayı pekâlâ basının abartısı da olabilirdi. Çünkü 1960'lı ve 1970'li yıllarda sutyen karşıtlığının yanında makyaj, parlak renkli rujlar, yüksek topuklu pabuçlar ve diğer tüm kadınsı imajlara karşı bir hareket vardı. Feministler, kadınların toplumda erkeklerle eşit haklara sahip olmasını ateşli bir biçimde savunurlarken, içinde bulundukları ruh hali şuydu. Erkekler kadınların vücutlarını hiçbir süs olmaksızın, olduğu

gibi kabul etmeliydiler. Göğüslerin sutyenle ön plana çıkarılması da süslemenin bir parçasıydı, dolayısıyla sutyen de gitmeliydi. Ancak bu dönem çok uzun sürmedi, zira sutyensiz kadın göğsü, kadınların çoğu tarafından kabul görmedi ve sutyen yakma da çabucak unutuldu.

Sutyen, oynadığı erotik rol açısından göğüslere yarım daire şeklinde bir görünüm vermek için tasarlanmıştı. Ancak 1950'ler, çok ilginç bir şekilde tasarımcıların sivri görünüşlü göğüsler yaratacak sutyenler tasarladığı bir döneme tanık oldu. Bu, tamamen doğaya ve yer çekimine aykırı bir şekilde, sivri uçlu bir görünüm yaratmak amacıyla göğüsleri sıkıştıran sutyenlerle sağlanmaya çalışıldı. Sonuçta bu sutyenler fazla rağbet görmedi ve kısa zaman sonra yerini, yine göğüsleri yumuşak hatlı ve yuvarlak gösteren 1960'lı yılların sutyenlerine bırakarak bir daha hiç ortaya çıkmadı. Bu tarz sutyenlere yeniden bir kez daha 1994 yılında roket gibi sipsivri göğüslerle sahneye çıkan Madonna'nın sahne gösterisinde rastladık.

Bir Hollywood efsanesine göre ustalıkla üretilen gelmiş geçmiş en karmaşık sutyen, trilyoner Howard Huges tarafından aktris Jane Russell için tasarlanmıştı. Howard Hughes, Jane Russel'ın rol aldığı bir filmde üstsüz olmaksızın süper erotik göğüslerle görünmesini istemişti. Bunun için de köprü tasarlamakta uzmanlaşmış bir mühendisten yardım istemişti. Bu mühendis, göğüsleri kaldıran ama aynı zamanda da birbirinden ayıran özel sutyenlere ait çizimler yapmıştır. Sonuç o kadar etkileyiciydi ki, filmi müstehcen ilan edenler bile olmuştu. (Ancak son zamanlarda yaşı epeyce ilerlemiş olan Jane Russell, bu ünlü sutyeni hiç giymediğini iddia etmiştir.)

Sıkı korseler ve modern sutyenler göğüslerin toparlanmasına yardımcı olsalar da giysiler çıkarıldığında oyun sona ermekte ve daha ciddi önlemlerin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Tabii bu durumda imdada plastik cerrahi yetişmektedir. Göğüs tamamen çıplakken yuvarlak ve sıkı görünmesini sağlayan implantasyonlar 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Göğüse silikon yerleştirilmesi ameliyatı, Teksaslı kozmetik cerrahlar tarafından 1963 yılında ilk defa yapılmıştır. Operasyon 1970'li ve 80'li yıllarda giderek

daha da yaygınlaşmış ve 1990'lı yıllara gelindiğinde bu yöntemde bir patlama yaşanmıştır. Yılda yaklaşık 100.000 kadın, göğsüne silikon taktırmak için bıçak altına yatar hale gelmiştir. 2002 yılına kadar bir milyondan fazla Amerikalı kadının bu ameliyatla göğüslerini büyüttüğü saptanmıştır. Bu, herhangi bir kozmetik ameliyat için son derece hayret verici bir rakamdır ve kadınların bu ilkel kadınca mesajı vermek için ne denli derin bir gereksinim duyduklarını açığa çıkartmaktadır.

Ama ne yazık ki bu silikonlu göğüsler hiçbir zaman gerçeği kadar ikna edici veya rahat olamamışlardır. Bu göğüsler bir şekilde fazlasıyla mükemmel görünmektedirler ve olması gerektiği kadar yumuşak ve rahat değildirler. Bunun sonucu olarak yirmi birinci yüzyıl, bu akımın aksine tanık olmuştur. Bu defa yılda en az 4000 Amerikalı kadın, yeniden ameliyat masasına yatarak taktırdıkları silikonları çıkartmışlardır. Bu durum, yarattıkları süper göğüsler sayesinde zengin olan bazı plastik cerrahları alarma geçirmiştir. Bu yola başvuranların sayısı çok fazla olmamasına rağmen, bu hareket natürel göğüslere geri dönüş sinyalleri vermiştir.

Post feminist dönemdeki umutlar, erkeklerin eşlerini göğüslerinin şekline göre değil de kişiliklerine bakarak seçmeleri yolunda olmasına karşın, ne yazık ki durum her zaman için böyle değildi. Bazı kadınlar gayet dürüst bir şekilde, taktırdıkları silikonları çıkarttırdıklarını, zira onların artık misyonlarını tamamladığını itiraf etmişlerdir. Bu silikonlar ilk başta bu kadınların toplumda iyi bir statüsü olan bir eş edinmelerine yardımcı olmuş, ancak evlilik yerine oturduktan sonra artık bu derece güçlü cinsel mesajlara gerek kalmamış ve silikonlar çıkarılmıştır.

Bazı kadınlar doğal olarak, varlıklı bir eşe sahip olmak için böyle bir ameliyat geçirmek zorunda kalmalarına çok öfkelenmişlerdir. Göğsüne taktırdığı silikonları boşandıktan sonra çıkartan avukat bir kadın, hislerini şu sözlerle dile getirmiştir: "Onun pis kokulu köpeğinden sonra kurtulduğum şeylerin başında bu pis göğüsler oldu. Sanki IQ seviyem 20 puan yükselmiş gibi hissediyorum."

15

Bel

Kadını farklı kılan en önemli özelliklerden bir tanesi de kum saati şeklindeki bedenidir. Bunu sağlayan şey, kadın vücuduna has bir özellik olan belin inceliğidir. Belin bu inceliğinin sebebi kısmen üst kısımdaki göğüsler, kısmen de çocuk taşımak için gerekli olan kalçaların genişliğidir. Ama göğüs ve kalçanın yarattığı bu tezatlar olmasa da kadın beli erkek beline kıyasla daha incedir.

Belin girintili kısmı en iyi şekilde belin kalça genişliğine oranı verilerek ifade edilir. Bu oran kadınlarda 7/10 iken erkeklerde 9/10'dur. Bu rakamlarda meydana gelecek oynamalar, kültürel farklılıklardan etkilenmez. Örneğin bir toplumda yaşayan insanlar daha yuvarlak hatları beğeniyorsa veya diğer bir toplum daha ince hatlardan hoşlanıyorsa, bel kalça oranı bundan etkilenmez. İster etine dolgun isterse cılız olsunlar, kadın ve erkeklerin bel-kalça oranları arasında kayda değer bir farklılık vardır. İnsan vücuduna has bu özellik oldukça önemlidir ve çok eski zamanlardan gelmektedir.

Günümüz kadınının ortalama bel ölçüsü 71 santimetre civarındadır. Modeller, güzellik yarışmaları ve magazin sayfalarını dolduran kadınların belleri ise ortalama 61 santimetre civarındadır. Erkek gibi güçlü olmalarından dolayı tercih edilen günümüz kadın sporcularının beli ise ortalama 74 santimetre civarındadır.

Tabii ki sözü edilen bu bel ölçülerini daha iyi değerlendirebilmek için beli, üstünde ve altında bulunan göğüs ve kalça ölçüleriyle de kıyaslamak gerekir. Tipik bir kadının görüntüsünü bu üç ölçümün birbirlerine olan orantısı belirler.

Özenle seçilmiş bir güzellik yarışması finalistinin göğüs ve kalça ölçüleri birbirine eşit olması gerektiğinden, vücut hatları da orantılı olacaktır. Tipik bir güzellik kraliçesinin göğüs bel ve kalça ölçüleri sırasıyla 91-61-91 olacaktır. Modern ülkelerde tercih gören cılız bir mankenin vücut ölçüleri ise 76-61-84 civarında olacaktır. Böyle bir manken çok hoş yüz hatlarına sahip olabilir ve kıyafetleri çok iyi taşıyabilir, ancak bu ölçülerle seksi ve kadınsı bir havası olmayacağından, ilkel cinsel güdülere sahip bir erkekte cinsel arzular uyandırmayacaktır.

Vücut ölçüleri 94-71-99 civarında olan tipik bir İngiliz kadının ise biraz daha farklı bir sorunu vardır. Kalçaları göğsünden beş santimetre daha geniştir. Bazı Avrupa ülkelerindeki kadınların kalçası ise bir miktar daha geniştir. Örneğin Almanya ve İsveç'te bu fark altı santimetre, Fransa'da ise sekiz santimetreye kadar çıkmaktadır.

Bu geniş kalçalı olma durumu incecik mankende tersine işler. Tipik incecik bir modelin ölçüleri 94-61-89 şeklindedir. Kalça ve göğüs arasında beş santimetrelik bir düşüş yerine beş santimetrelik artış vardır. Bu mankenin göğüs ölçüsü tipik bir Avrupalı kadınınki ile aynıdır, ancak olduğundan daha büyük gibi görünmektedir. Çünkü beli ve kalçası daha dardır. Bu bayanın iri göğüslü olarak tanımlanması kaçınılmazdır, ama bu bir illüzyondan ibarettir. Buna sebep olan şey de belinin ve kalçasının darlığıdır.

Kadınlarla ilgili bu istatistiklerin modası geçmiş ve hatalı olduğu ileri sürülebilir. Güzellik yarışmalarını organize edenlerin çoğu, post-feminist bir toplum için artık bu ölçülerden söz etmemektedir. Ancak bu ölçülerin hâlâ ayakta ve canlı olan insan ilişkilerinde çok önemli bir rol oynamaya devam edeceği kesindir. Yakın zamanda yapılan bir deneyde, bir alışveriş merkezinde farklı vücut ölçülerine sahip olan bir dizi kadın silueti, başı kesilmiş olarak yetişkin yaştaki erkeklere gösterilmiş ve en çok hangi vücudu beğendikleri sorulmuştur. Erkeklerin büyük bir çoğunluğu bel girintisi olan yuvarlak hatlı kadını seçmiştir. Bu deneydeki erkeklerin seçiminden de anlaşılacağı gibi, kadında bel girintisi

faktörü çok önemlidir. Bu faktör erkeklerin ruhunda o kadar derinlerde bir yerde yatmaktadır ki, modern yaklaşımlarla silinmesi çok güçtür.

Vücudun diğer bölümlerinde olduğu gibi kadınların bel bölgesinin erkeklere kıyasla daha ince olması, yapay birtakım abartmalara konu olmuştur. Eğer ince bel daha kadınsı bir görünüm veriyorsa, çok ince bel süper kadınsı bir görünüm verecektir. Geçmişte birçok kadın bu noktadan hareket ederek süper ince bellere sahip olmak için birçok zorluğa katlanmıştır. Olağanüstü incelikte bir bel, iki mesajı birden vermektedir. Bel hem göğüs ve kalçalara kıyasla daha incedir hem de zaten ince bir yapıya sahiptir.

Belin mutlak olarak ince olmasının bu derece çekici bir görünüm yaratmasının sebebi basit bir biyolojik gerçeğe dayanmaktadır. Genç bir kadın ilk doğumunu yaptıktan sonra bel bölgesinde bir miktar kalınlaşma meydana gelmektedir. Sıkı bir diyet yaparak vücudunun geri kalan kısmını hamile kalmadan önceki kadar ince tutmayı becerebilse dahi, beli hiçbir zaman eskisi kadar ince olamayacaktır. Bunun sebebi anne olduğunda karın bölgesinde meydana gelen ve geri dönüşü olmayan değişikliklerdir. Çok sıkı giysiler giymek suretiyle belini daraltmadığı sürece bir kadının beli birden fazla çocuk dünyaya getirdikten sonra 15-20 santimetre civarında genişlemektedir. Bunun sonucu olarak ince belli kadın, seks yapmaya hazır durumda olan ama henüz hiçbir cinsel deneyim yaşamamış bakire bir kadının sembolü haline gelmiştir. Bu durum erkekler üzerinde o denli çekici bir etki yaratarak ilkel cinsel güdülerini harekete geçirmektedir ki, bakire ve ince belli dönemlerini geride bırakmış birçok kadın, sembolik olarak bile olsa yeniden böyle bir görünüm kazanmak için can atmıştır.

Bunu sağlamak için beller yüzyıllar boyunca sıkı kemerlerle, korselerle sıkılmış ve beli sıkmak için kullanılan bu tarz giysilerin kullanımı ateşli tartışmalara konu olmuştur. Üstelik bu tartışmalar hiç de basit nitelikli değildir ve tıpkı kadın modası üzerine olan tüm tartışmalarda olduğu gibi bağnazca tutum mu, yoksa zevke düşkün tutum mu sorusuna cevap aramakla sınırlı

kalmamaktadır. Zira her iki cepheden insan da iki farklı yönde görüşe sahiptir.

Korseyle sıkılarak bele ince bir görünüm verilmesine hem dindar hem de serbest fikirli kesimden karşı çıkan insanlar vardır. Aslında on yedinci yüzyılda bu tartışmayı başlatanlar dindar kesimden olanlardı. Bu görüşü savunanlar doğanın yarattığı bir şeyi değiştirmeye çalışmanın Tanrı'nın iradesine karşı çıkmak olduğunu söylüyorlardı. John Bulwer 1654 yılında yazdığı bir yazıda bele yönelik bu modanın son derece tehlikeli olduğunu söyleyerek öfkeli bir üslup kullanmıştı. Bulwer, sıkı korseyi tasavvur edilemeyecek kadar tehlikeli bir moda olarak tasvir etmiş ve ellerini bellerine koyduklarında iki eli birbirine kavuşacak derecede incecik bellere sahip olmak için sımsıkı korseler giyen genç kadınları şiddetle uyararak, onları kendilerini hiç düşünmemekle suçlamıştı. Ona göre kadınlar kendisinin bu uyarılarını dikkate almazlarsa nefesleri kokmaya başlayacak ve şaşırtıcı rezillikte davranışlara davetiye çıkarmış olacaklardı.

Bu görüş izleyen yıllarda da tekrar etti. Amerikalı Orson Fowler'ın 1846 yılında basılan ve Sıkı Korseler Giymenin Tehlikesi altbaşlığını taşıyan kitap, bu kadınları kötü zihinsel ve bedensel tutumlar sergilemek ve vücudun gerekli hayati fonksiyonlarını engellemekle suçlamıştır. Fowler, bu kadınları Bulwer gibi rezilce davranmakla değil, aklını kaçırmak ve kötü yola sapmış olmakla yermiştir.

Sıkı korselerle ilgili daha yumuşak bir eleştiri, bunların yaratacağı tıbbi komplikasyonlarla ilgilidir. Baş ağrısı, bayılma, fıtık, karaciğerde hasar, düşük, solunum ve kan dolaşımının güçleşmesi sayılan sakıncalar arasındadır. Hatta bazıları omurgada deformasyona, kansere, böbrek hastalıklarına, sakat doğumlara, epilepsiye yol açabileceğini ve temizlikle ilgili sorunlar yaratabileceğini söyleyecek kadar ileri bile gitmiştir. Victoria devrinde yaşayan bir yazar, korse kullanmakla ilgili en az doksan yedi adet sakınca saymıştır.

Aslında sağlıkla ilgili yapılan tüm bu uyarıların çoğu gereksizdi. Zira kadınların çoğu bu konuda çok fazla aşırıya kaçma-

yacak kadar duyarlıydı ve sürekli olarak da korse giymiyorlardı. Devamlı olarak çok sıkı korse giymenin solunum ve dolaşımı aksatacağı, baş ağrılarına sebep olabileceği, nefesi zorlayabileceği ve bayılmalara neden olabileceği açıktır. Uzun süre sıkı korse giyilmesi aynı zamanda sırt kaslarını zayıflatabileceğinden, korse çıkarıldığında sırt ağrısı da ortadan kalkacaktır. Ama korseyi kısıtlı bir zaman diliminde kullanmak ve bağlarını da çok fazla sıkmamak, beli bir miktar inceltecek ve özel bazı durumlar için hoş bir görünüm yaratacaktır. Üstelik böyle bir durumda hiçbir sağlık sorunu da ortaya çıkmayacaktır. Zaten korse giyen genç kadınların yaptığı da bundan başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu derece korkunç bir tablo çizmeye de gerek yoktur.

Modern çağımızın serbest fikirli insanlarındansa tamamıyla farklı bir itiraz gelmiştir. Fiziksel olarak kısıtlanmak sadece insanın hareketlerini kısıtlamakla kalmamakta, aynı zamanda kadınların sembolik olarak erkeklerin esiri olduğu anlamına da gelmektedir. Sıkı korseler erkeklere bağımlılığı ve erkek baskısını yansıtan bir araç vazifesi görmektedir.

Eğer modern çağın bedensel zevklere fazlasıyla önem veren kadını kendisini seyredenleri tahrik etmek isteseydi, o zaman vücudunun dans pistinde özgürce dalgalanmasını sağlar ve sıkı kostümler giymek istemezdi. Ve eğer cinsel özgürlük peşinde olsaydı, o zaman erkek partneriyle öpüşüp koklaşırken vücudunun en az onunki kadar rahat ve esnek olmasını ister, sıkı giysiler giymezdi. Bu kadın eğer ince bir bele sahip olmak istiyorsa bunun yolu korse giymek gibi pasif ve geçici bir çözümden değil, jimnastik salonlarında koşmaktan ve buna benzer ciddi önlemler almaktan geçerdi. Ayrıca erkeği kendine hayran bırakmak için giyim gibi pasif bir yol yerine daha aktif ve sportif yöntemler seçerdi.

Akıllı ve feminist kadın özgür bir bedene sahip olmak da istiyordu, ama tamamıyla başka bir sebepten dolayı. Onun amacı, erkeğin dikkatini seksi vücudundan uzaklaştırıp beynine yönlendirmekti. Eğer bir erkeği etkileyecekse bu entelektüel birikimi ve

doğurganlık potansiyelinden dolayı olmalıydı. Dolayısıyla onun için vücut hatlarını daha kadınsı göstermek yolunda yapılacak her çaba yanlıştı.

Bunlar kadının yuvarlak vücut hatlarını daha da güzelleştirmek için sarf edilen çabalara karşı yükselen korse karşıtı seslerdi. Bu görüşlere karşı çıkanlar ise farklı sebeplerden dolayı sıkı korseler giyme taraftarı olanlardı.

İlk başta sıkı korselerin içsel disiplini açığa vurduğu ve sembolik olarak kişinin kendini tutabilmesini ifade ettiğini söyleyenler vardı. Nitekim İngilizcedeki titiz, edepli ve tutucu anlamına gelen "straitlaced[15]" kelimesi bu kökten gelmektedir.

İkinci olarak da sıkıca bağlanmış korsenin kişiyi ulaşılması güç yapacağından dolayı yüksek ahlaki değerleri ve saygınlığı temsil ettiği görüşü vardır. Beli korseyle sıkıca tutturulmuş kadın, erkeklere karşı iyice zırhlanmış durumdadır. Bu kadının ince beli erkeklerin dikkatini kadının üzerine çekebilir, ama sıkı bağlarla tutturulan vücudu, çıplak vücudunu erkeklerce ulaşılması güç bir meta haline getirmektedir.

Eski çağlarda korse aynı zamanda aristokratik davranış biçimini de temsil ederdi. Vücudu korseyle sıkıca sarılan kadın mecburen daha dik ve düzgün dururdu ki, bu da ona mağrur ve mesafeli bir hava verirdi. Bir kadının kambur durması veya sere serpe yürümesi söz konusu olamazdı. Korsenin ön kısmında kadının bedeninin dik durmasını sağlayacak uzun ve dik konumda duran bir kemik parçası bulunurdu. (Bunun aynı zamanda kendini kaybedip kadının korsesinin bağlarını çözmeye çalışan erkeklere karşı da iyi bir silah olduğu söylenirdi.) Bunun tam aksine insanın içinde cinsel arzular uyandırabilecek şekilde rahat hareket eden korse giymemiş bir kadın "serbest"[16] kadın izlenimi vermekteydi.

Bedeni sıkıca korsenin içine hapsedilmiş bir kadın, aynı zamanda tıpkı tuzağa sıkışmış bir hayvan gibi bir miktar zayıf ve

15 İngilizcede *lace* kelimesi bağ, korse anlamına gelmektedir. (ç.n.)

16 İngilizcede serbest veya gevşek anlamına gelen *loose* kelimesi, aynı zamanda korsenin bağlarının gevşek olması için de kullanılır (ç.n.)

savunmasız izlenimi de verir. Kafese hapsedilmiş vücudu, onun seri bir şekilde kaçmasını engeller. Kadının bu çaresizliği erkeğe, eğer farkında olmadan onu takip ederse ne kadar kolay bir şekilde yakalayabileceğini düşündürür.

Kadının kafese sıkışmış izlenimini yaratan bu gibi hali, bazı erkeklerin sıkı korselere karşı fetişist bir yaklaşım içinde olmalarına neden olur. Bu durumda korse sadece kadınının kıvrımlı vücut hatlarını daha da belirginleştirdiği için değil, aynı zamanda kadının, erkeği uğruna fiziksel bir işkenceye katlandığına dair bir izlenim yarattığı için de cinsel bir çekime sebep olur. Buradan da sıkı korselerin, nasıl olup da sadomazoşist birtakım sahnelere yol açtığı açıkça görülmektedir.

Kadınların ince belleri hakkında modern çağımızın ürünü olan iki tane ünlü rivayet vardır. Bir tanesi şu şekildedir: Eski çağlarda o kadar sıkı korseler giyilirmiş ki, inanılmayacak derecede ince belli kadınlara sık sık rastlamak mümkünmüş. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında bir genç kızın çekici sayılabilmesi için belinin inç olarak ölçümü son doğum günündeki yaşı ile aynı olmalıymış. Bir İspanyol atasözü ise genç bir kadının bir tazı kadar ince beli olması gerektiğini söyler. Bir de güneşin gölgesinin ideal bir kadın belinin üzerine gölge düşüremeyeceğini söyleyen çok eski bir deyiş vardır.

38-41 santimetrelik bel ölçülerinin var olduğuna ve bunun da çok erken yaşlardan itibaren çok sıkı korseler giymeye başlayıp, ergenlikten yetişkin yaşlara kadar bu uygulamayı kesintisiz olarak sürdürerek sağlandığına dair yaygın bir inanış vardı. On sekizinci yüzyılda yapılan eskizlerde, kadınların bellerinin korselerle neredeyse yok olacak derecede acımasızca sıkıldığını görmek mümkündür. İlk şok, eski devir giysileri üzerinde 1949'da yapılan bir incelemeyle geldi. Bu çalışmanın sonucuna göre çok geniş bir giysi koleksiyonu içerisinde bulunan en küçük bel ölçüsü 61 santimetreydi. 2001 yılında bunu teyit eden yeni bir çalışma yapıldı. On sekizinci yüzyıla ait giysiler içinde bulunan en küçük bel ölçüsü 61 santimetreydi. On dokuzuncu yüzyılın çoğu konuda aşırılıklara kaçılan bir yüzyıl olduğu doğrudur. Zira icat

edilen metal kopça ilikleri sayesinde korseler daha sıkı bir şekilde bağlanabiliyor, bu da bel ölçülerini ince gösteriyordu. Ama yine de en ince bel 46 santimetreydi. Korsenin en moda olduğu Victoria dönemindeki bellerin kalınlığı 46-76 santimetre arasında değişiyordu.

Bu, anormal derecede ince beller olmadığı anlamına gelmiyordu. Ancak bu beller mevcutsa bile bunları yaygın olarak rastlanan durumlar olarak değil de nadir rastlanan acayip bir durum olarak değerlendirmek daha doğru olur. Modern çağımızda dahi çok uç örneklere rastlanabilmektedir. Örneğin Guinness rekorlar kitabı, yirmi dört yaşındayken 56 santimetre olan belini, 1939 yılına kadar 33 santimetreye kadar inceltmeyi başaran İngiliz bir kadından söz etmektedir. Bu kadın bu olaydan sonra 43 yıl daha yaşadığına göre, bu derece acımasızca korse kullanarak iç organlarını sıkıştırmış olması, kendisine hiçbir zarar vermemiş gibi görünmektedir. Ancak bu kadından yaygın bir sosyal eğilimin örneği olarak söz etmek yerine, çok uç bir örnek olarak söz etmek daha doğru olacaktır. Kadınlar, verdiği ilkel mesajdan dolayı ince bir bel isteyebilirler, ama bunu bir takıntı haline getirmek hayati dengeleri bozabilir. Eski zamanlardaki bazı sıkı korse meraklıları, günümüzün sağlıklı beslenme diyetleri yapan fanatikleri kadar ileri gitmişlerdir. Ancak kadın nüfusunun büyük bir çoğunluğu, bu aşırı uçlara kaçmamışlardır.

İkinci bir rivayet ise Victoria devrinde yaşayan bazı kadınların ince bellere sahip olmak adına kaburga eksiltme ameliyatları yaptırdıklarıdır. Moda tarihi üzerine yazılmış ciddi kitaplar, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında yaşayan bazı genç kadınların kum saati görüntüsünde vücut hatlarına sahip olmak için en alttaki kaburgalarını ameliyatla çıkarttırdıklarından söz etmektedir. Bu konuda çok detaylı bir bilgi verilmemesine rağmen, şaşırtıcı derecede ince belli kadınların fotoğraflarına yer verilmiştir. Ben de dahil olmak üzere (*Naked Ape* [Çıplak Maymun], Germaine Greer, *İğdiş Edilmiş Kadın* The Female Eunuch) birçok yazar bu hususu kabul etmiş ve bunu, kadınların doğanın kendilerine

bahşettiğini güzelleştirmek için ne derece ileri gidebileceklerine örnek olarak göstermişizdir.

Ancak şimdi anlaşılıyor ki yanılmışız. New York moda enstitüsünden Valerie Steele, hiçbir tarihi belgede bu tarz kaburga eksiltme ameliyatlarının yapıldığından söz edilmediğini, üstelik de böyle bir ameliyatın o devir için son derece tehlikeli bir ameliyat olduğu sonucuna vardığını açıklamıştır. O devirdeki tıbbi yöntemler böylesine riskli bir ameliyatı yapacak kadar gelişmiş değildi. Kaburgasını aldırdığı söylenen kadınların fotoğrafına dönecek olursak, bellerin olduğundan da ince görünmesi için bu resimlere rötuş yapılmış olması mümkündür.

Tüm bunlara rağmen kaburga eksiltme ameliyatlarına inanmak yolunda o derece güçlü bir eğilim vardır ki, bu konuda bir sürü söylenti çıkmıştır. Hollywood yıldızlarının bu tarz ameliyatlar geçirdiğine dair dedikodular yayılmıştır. Artık bu ameliyatları yapacak teknolojinin var olduğu, dolayısıyla böyle bir şeyin yapılabileceği ve nitekim de yapıldığı vurgulanmaktadır. Yedi ünlü yıldızın daha güzel görünmek uğruna en alttaki kaburgalarını kurban ettiği iddia edilmiştir.

Sonuç şudur ki, bu güç yönteme başvurulduğuna dair hiçbir ipucu yoktur ve yıldızların birçoğu da bu iddiaları çok saçma bulduklarını söylemişlerdir. Fakat bu konuda ünlü aktris ve şarkıcı Cher etrafında dönen dedikodular o kadar dal budak salmıştır ki, kendisi aksini ispatlamak için tıbbi incelemeden geçmiş ve bu dedikoduyu yayan Fransız magazin dergisini dava etmiştir.

Artık ne Victoria devrinde yaşayan genç bayanların ne de günümüz meşhurlarının böyle bir kaburga eksiltme ameliyatı geçirmedikleri gayet açık olsa da yine de akılda soru işaretleri mevcuttur. Bu pek mümkün gibi görünmese de böyle bir ameliyatın çok nadir birkaç durumda yapılmış olabilme olasılığı vardır. Bu ameliyatın, daha kadınsı hatlara sahip olmak isteyen transseksüel erkeklere önerilen yöntemler arasında adı geçmektedir. Ama bunun pek de tavsiye edilmediği hemen arkasından eklenmektedir. Dört bin beş yüz dolar karşılığında bu ameliyatı yapmaya hazır olan birçok Amerikalı estetik cerrahın adı açıklanmıştır.

Hamburglu bir kadın, bel ölçüsünü bazı sıkı kemerler, korseler ve kaburga eksiltme ameliyatı ile 51 santimetreden 36 santimetreye indirdiğini iddia etmektedir. Bu kadın ameliyattan sonra üç gün hastanede kaldığını ve ameliyatın başarılı geçtiğini söylemiş, bu olağanüstü vücut hatlarını göstermek için Almanya, Avustralya ve Amerika televizyonlarında boy göstermiştir. Bu kadının iddiaları doğru olabilir, ama doğru olsa bile çok uç bir örnektir. Kaburga eksiltme ameliyatlarının 1950'li yıllarda yaygın olduğuna dair bu ve buna benzer iddiaların sonu gelmemektedir. Bugün öyle görünmektedir ki, kaburga ameliyatlarının yaygın olduğu iddiası, dedikodudan başka bir şey değildir. Bu iddiaların inatla ortalıkta dolaşması ise tıbbi bir gerçeğin varlığından çok, erkeklerin hayal gücünün bu konudaki direncini yansıtmaktadır. İnce belli kadın imajı, erkeklerin beynine silinmesi olanaksız bir şekilde kazınmıştır.

16

Basen Bölgesi

Kadın hamileyken çocuğu taşımaya katkısı olan geniş kalça kemiği, ona aynı zamanda feminen bir görünüm kazandırmaktadır. Kadının beli ister ince ister kalın olsun, kalça kemiklerinin geniş olması onun doğurgan olduğuna dair ilkel bir mesaj vermektedir. Ancak toplum, gençlik ve hareketliliği üretkenliğe tercih eder bir duruma geldiğinde geniş basenler çekiciliğini yitirecek ve daha erkeksi, ince bir görünüm tercih edilecektir.

Kadının leğen kemiği erkeğinkinden daha geniş olduğu için geniş kalça kemikleri kadın vücuduna has en önemli özelliklerden biridir. Daha açık ifade etmek gerekirse, ortalama bir kadının basenlerinden bir tanesinin genişliği 39 santimetreyken erkeğinki sadece 36 santimetredir. Kadın ve erkek vücudu arasındaki bu önemli biyolojik fark birçok abartıya konu olmuştur.

Bugün pek çok kadın doğal görünümlü ve abartılı olmayan kalçaları tercih etmektedir. Ancak kadınlar geçmişte kendilerini süper kalçaların ve süper kalça teknolojisinin kölesi haline getirmiştir. Bazı fanatikler bu konuda inanılmaz aşırılıklara kaçmışlardır.

On altıncı yüzyılda Avrupa'da kadın elbiseleri satan mağazalar, araba lastiği büyüklüğünde hantal kalça yastıkları satmaktaydılar. Bu yastıklar geniş eteklerin altına bağlanarak kalça kemiğinin olduğundan iki kat daha geniş görünmesi sağlanırdı. Bu tarz ağır ve yorucu giysiler, kadının rahatça hareket etmesini olanaksız hale getirir, dolayısıyla da devrin kadınları enerji sarf edilmesini gerektiren günlük hareketleri yapamazlardı.

On sekizinci yüzyıl kadınları ise giysilerinin altına kalça kemiklerini olduğundan daha geniş gösteren çan şeklinde ve çelik-

ten yapılmış bir şey giyerlerdi. Kadının karnında bebek taşıyabilme kapasitesi olduğu mesajını vermek için tasarlanan bu basen genişleticiler, elbisenin eteğini yanlara doğru öylesine genişletirdi ki, bu giysiyi giyen kadın kapıdan geçmekte zorlanırdı.

Söz konusu bölgenin şeklinden hareketine gelince, kadının kalça bölgesinin hareketlerinin çoğunun feminen mesajlar vermesi hiç de şaşırtıcı değildir. Kadının basenlerinin oldukça belirgin bir şekilde bir sağa bir sola sallanmasına olanak veren yürüyüş tarzı birçok kereler karikatür konusu olmuş, her ünlü seks tanrıçasının şu veya bu şekilde basenini bir sağa bir sola sallayarak yürüdüğü zamanlar olmuştur. Erkeklere gelince, sadece kadın taklidi yapanlar veya homoseksüeller basenlerini bu şekilde sallayarak yürürler.

Basenin bir yana atılarak durulması da aynı derecede feminen veya efemine bir harekettir ve bu da kalçayı bir sağa bir sola sallayarak yürümeyle aynı mesajı verir. Ancak biraz daha yapmacık ve rahat bir havası vardır. Verdiği mesaj ise "bak, ne kadar güzel basenlerim var"dır. Ancak buna karşılık vücudun dengesiz ve asimetrik duruşu, kadının ruh halini çok açık bir şekilde yansıtmaktan uzaktır.

Basen hareketleri birçok dans figürüne eşlik eder. Bunların arasında baseni bir yana silkmek, titretmek ve döndürmek vardır. Tabii ki bunlar da erkekten ziyade kadının uygulayabileceği hareketlerdir. Ünlü Hawaii hula dansında genç kızlar, leğen kemiklerinin üzerine düşen otlardan yapılma etekleriyle basenlerini sallayarak, titreterek ve döndürerek çok değişik figürler sergilemektedirler. Bunların çırasında Ami ve Around The Island (Adanın Etrafında) adlı iki özel dans figürü vardır. Ami, dönülerek yapılan bir dans figürüdür. Ellerden bir tanesi yukarı kaldırılırken diğeri basenin üzerine konulmaktadır. Daha sonra saatin aksi yönünde dönülür. Adanın Etrafında adı verilen figür de bunun aynısıdır. Ancak bu kez basenin her hareketinde vücut çeyrek daire oluşturulacak şekilde döndürülür. Böylece adanın etrafındaki tur dört seferde tamamlanır.

Basen hareketleri içerisinde belki de en önemli olanı akimbo hareketi adını taşıyandır. Bu hareketin otorite, meydan okuma ve empati duygularını temsil ettiği söylenir, ama durum biraz daha karışıktır. Aslında bu anti-sosyal bir harekettir. Kucaklaşmayı beklerken kolların iki yana açılmasının tam aksidir. Akimbo duruşunda ısrarlı olan bir kimseyi kucaklamak gerçekten de oldukça güçtür. Eller dışarıya doğru çıkıntı yapacak şekilde basenin üzerine konulduğunda dirsekler sanki ok gibi dışarıya fırlar. Böyle duran bir kimse, "Benden uzak dur", "Geriye doğru git, yoksa seni iterim" der gibidir. Bu hareket, hareketi destekleyen ruh hali mevcut olduğunda düşünmeksizin, otomatik olarak ortaya çıkar ve tüm dünyada da bu böyledir.

Akimbo hareketi, hareketi yapan kişi karşısındakini reddetmek istediğinde yapılır. Meydan okuma mesajı vermesinin sebebi budur. Kolları akimbo pozisyonunda evinin kapısında duran bir kadın, sessiz bir şekilde şöyle demektedir: "Uzak durun. Hiç kimse bu kapıdan içeri girmeye cesaret edemez." Bu hareketin otoriter bir ruh halinin ifadesi olmasının sebebi de budur. Otoriter olan ve bunu göstermek isteyen bir insan, diğer insanlardan uzakta durmalı ve onlarla aynı mekânı paylaşmamalıdır. Bir grup insan içerisinde baskın durumda olan birinin yaptığı akimbo hareketi, diğer insanlara yerlerinde kalmaları mesajını vermektedir.

Akimbo hareketi aynı zamanda henüz bir yenilgiden çıkmış insanlar tarafından da kullanılır. Bu insan o anda güçlü ve diğer kişiler üzerinde baskın bir ruh halini temsil etmeyebilir, ama kesinlikle arkadaşça bir ilişki arayışı içinde de değildir. Yarışta yenik düşmüş bir bayan sporcu, ellerini basenlerinin üzerine koyacak, ancak kötü bir ruh hali içinde olduğunu yansıtacak şekilde başını da öne eğecektir. Buradaki akimbo mesajı şu şekildedir: "Benden uzak durun. O kadar öfkeliyim ki, etrafımda kimseyi istemiyorum."

Eğer bir kadın, diyelim ki sol tarafında kalan insanları kendinden uzaklaştırmak isterse, sadece sol kolunu akimbo duruşunu yapacak şekilde kaldıracaktır. Sağ tarafında yakınlık duydu-

ğu insanlar varsa, o kolu aşağıya inik konumda olacaktır. Daha ziyade partiler ve toplantılar sırasında görülen bu yan akimbo duruşları, bazı insanların kimlere yakınlık duyup kimlere duymadıklarını da açığa çıkaracaktır.

Bu akimbo duruşunun tuhaf bir özelliği vardır. O da tüm dünyada yaygın olarak yapılan bir hareket olmasına rağmen, diğer dillerde bir adının olmamasıdır. "Yumruklar basende" veya "iki kulplu çaydanlık" gibi bu hareketi tanımlayıcı tabirler vardır, ama tek kelimeyle ifade edilen bir adı yoktur. Bu da bu hareketin ne kadar alışılagelmiş olduğunu ortaya koyar. Akimbo, her gün yaptığımız ve yaparken nasıl bir mesaj verdiğimizi fark etmediğimiz bir harekettir. Eğer el sallamak veya selam vermek gibi bilinçli olarak yapılan bir hareket olsaydı, mutlaka her dilde bir adı olurdu.

Son olarak da iki kişinin kollarını birbirlerinin basenine doladığı durum vardır. Genç âşıklar, bedenlerinin yan kısımları birbirleriyle temas edecek şekilde kollarını birbirlerinin bedenine dolayarak ve birbirlerine iyice sokularak yan yana saatlerce yürürler. Birbirlerini saran ellerini ise birbirlerinin basen bölgesine dolarlar. Sanki yan yana yürürken aynı zamanda kucaklaşır gibi bir halleri vardır. Aslında böyle yürümek çok da kolay değildir, zira hareketleri kısıtlar. Ama bu şekilde yürümek özel durumlarını belirttiği için önemlidir. Çiftler bunu hem kendileri için hem de etraflarındaki insanlar için yapar. Bu, aynı zamanda yanlarında bulunan veya onları seyretmekte olan insanları dışlayıcı nitelikte bir harekettir.

Bu tür bir sarılma, iki insan arasındaki bağı sergilemek açısından yine çok kullanılan bir sarılma tarzı olan omuz omuza sarılmaya kıyasla daha güçlü bir mesaj iletir. İki erkek de yan yana dururken veya birlikte yürürken omuz omuza birbirlerine sarılabilir. Bu dostça bir durumdur ve iki kişi arasında cinsel bir bağ olduğunu gösterecek mahrem bir görüntü sergilemez. Oysa bir insanın elini başka bir insanın basenine dolaması, elini o kişinin cinsel bölgesine daha da yaklaştırmasını gerektirir ki, bu da cinsel bir boyut taşır. Bu yüzden erkekler, sadece kadınlara

bu şekilde sarılırlar. Tabii ki homoseksüel oldukları mesajını vermek istemiyorlarsa.

Kollarını birbirlerinin basen bölgesine dolayan bir grup çift üzerinde yapılan bir incelemede, çiftlerin çoğunda aslında aktif olarak kolunu partnerinin basenine dolayan tarafın erkek olduğu ortaya çıkmıştır. Karşı taraf onun kolunu kendisinin söz konusu bölgesine dolamasına izin vermekte, ama karşılık vermemektedir. Bu çiftlerin yüzde 77'sinde erkek kolunu kadının basenine dolamaktadır. Yüzde 14'ünde kolunu dolayan kadınken, yüzde 9'unda ise bir kadın yine bir kadının basen bölgesine kolunu dolamaktadır. (Küçük çocuklarına sarılan anne ve babalar bu örneklemeye katılmamıştır.) Önceden tahmin edildiği gibi, bu hareket iki erkek arasında geçmemektedir. Ancak öyle görünmektedir ki, kadınlar arasında erkekler arasında olduğundan daha tabulaştırılmış bir durumdur.

Erkeğin kadına ve kadının erkeğe sarıldığı durumların yüzdeleri arasındaki büyük fark, yetişkin insanların basen bölgesine olan tutumlarını kısaca özetlemektedir. Açıkça görülmektedir ki, erkekler kollarını kadınların basenlerine dolamaktan daha çok hoşlanmaktadırlar. Sosyal açıdan bakıldığında, basenin kadınlara has bir özellik olduğu ortaya çıkmaktadır. Çocuk taşımaya yarayan geniş leğen kemikleri sayesinde kadınların basen bölgesi en az göğüsleri kadar feminendir.

17

Karın (Göbek)

Kadının karın bölgesi her zaman için tabu olmuştur, ama bu sadece son derece erotik bir bölge olmasından kaynaklanmamaktadır. Zira bu bölge, aynı zamanda hemen altında yer alan cinsel organa da çok yakındır ve karın bölgesini açıkta bırakan giysiler dikkatleri, genital organın bulunduğu bölgeye yöneltmektedir. Dolayısıyla Batı dünyasında günlük giysiler, bu bölgeyi örtecek şekilde tasarlanmaktaydı. Ancak 1998 yılından bu yana moda olan düşük belli kot pantolonlar ve üzerine giyilen kısa bluzlar bu bölgeyi açıkta bırakmaktadır. Bu moda ile kadın, karın bölgesini gizlemeyi bırakıp erkeklerin gözleri önüne sermiştir. Japonya'da bu moda akımının özel bir adı bile vardır: Hesodashi.

Bu erojen bölgenin gözler önüne serilmeye başlaması oldukça ilginç bir sebepten kaynaklanmaktadır ve kadının günlük giyim tarzında meydana gelen çok önemli bir değişiklikle ilintilidir. Bilindiği gibi Batılı kadınlar arasında etek giymekten pantolon giymeye doğru çok önemli boyutlarda bir sıçrama olmuştur. Bugün kadınların yüzde 80'i kot pantolon veya başka türden bir pantolon giymektedir. Bunun sonucu olarak da kadınların bacakları teşhir edilen bölge olmaktan çıkmış, onun yerini başka bir bölgenin alması gerekmiştir. Omuzları ve göğüs dekoltesini açıkta bırakan bluzlar geçmişte oldukça yaygın uygulama alanı bulmuş olmasına rağmen, sıradan bir hal almıştır. Yeni bir arayış içine girilmiş ve birisi bir şekilde göbeği açıkta bırakacak bluzları bulmuştur. Bacaklar tamamıyla kapalı olabilirdi, ama onun yerine artık kadınların göbekleri erkeklerin gözleri önüne serilmişti. (Yeni bir moda akımına kadar en azından bu şimdilik böyledir.)

Bu tarz bir moda değişikliğinin fikir babalığını 1920'lerde Alman kostüm analistleri yapmıştır. Analistler, modern kadın modası yasalarının erojen bölgelerin teşhir edilmesi yönünde işlediği konusuna açıklık getirmişlerdir. Bu mantığa göre genç kadınlar her zaman için vücutlarının belirli bir bölgesini açıkta bırakmayı tercih edeceklerdir. Ancak bu bölge sürekli olarak yer değiştirecektir. Bir yer kapanırken diğer yer açıkta bırakılacaktır. Bunun iki sebebi vardır: İlki yeniliktir. Teşhir edilen her yeni bölge heyecan yaratacaktır, çünkü daha önce görülmemiştir ve göz aşinalığı oluşmamıştır. İkincisi ılımlılıktır. Eğer aynı anda vücudun birden fazla bölgesi teşhir edilirse bu çok bayağı kaçacaktır. Dolayısıyla teşhiri canlı tutmak ama abartmamak için açıkta bırakılan erojen bölge, değişen moda akımıyla birlikte bir yerden başka bir yere kayabilmektedir. Şu anda, yirmi birinci yüzyılın başlarında öyle görünmektedir ki, bu bölge göbektir.

Bunun bir avantajı da göbek piercingini açıkta bırakmasıdır. Baş bölgesinden daha aşağılara yaptırılan piercingleri, sadece o kişi ile mahrem bir ilişki içinde olanlar görebilmekteydi. Ama şimdi, en azından dekoratif amaçlarla göbeğe yapılan piercingler herkesin gözleri önüne serilebilmektedir. Sonuç olarak göbeğe piercing yapılması son derece popüler olmuş ve çok ufak bir azınlığın tekelinde olan tuhaf bir uygulama olmaktan çıkmıştır.

Göbeğe yapılan piercingin çekici bir havası olduğu kesindir, ama cinsel çekiciliği olan genç kadınların bu kadar hassas bir bölgeye böyle bir uygulama yaptırması çok şaşırtıcıdır. Zira bu durumda göbeğe takılan piercing iki vücudun alt alta üst üste hareket halinde olduğu ateşli bir sevişme pozisyonunda problem yaratacak, göbek yırtılmalarına yol açabilecektir. Bazı yazarlar bunu göbek kordonu vandallığı olarak nitelemektedir. Ancak tüm bunlara rağmen yirmi birinci yüzyılın başlarından itibaren göbeğe yapılan piercing uygulaması, kulağa yapılan piercingden sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Peki, kadın vücudunun bu bölgesine karşı daha önceki senelerde nasıl bir tutum izlenmekteydi. Victoria döneminde göbek kelimesini kullanmak bile nezaketsizlik olarak kabul edildiğin-

den, vücudun bu bölgesini belirtmek için başka bir kelime kullanılırdı. Karın bölgesi mideyi de içine aldığından ve mide ağıza alınması sakıncalı olan genital bölgeden daha yukarılarda bir yerde olduğundan bu dönemde yaşayan insanlar karın ağrısına mide ağrısı demişlerdir. Anatomik olarak hiç de doğru olmayan bu adlandırma o kadar yerleşmiştir ki, o çağın namus taslayıcı tutumu çok gerilerde kalmasına rağmen, bu uygulama günümüze kadar gelmiştir.

Bazı insanlar daha nazik bir üslupla göbeği yukarıya, mide bölgesine doğru çekerken, bazıları ise genital bölgeye doğru indirme eğilimindedir. Aslında böyle yaparken onlar da sanki göbek kadının cinsel organını örten kıllı bölgenin üstünde değil de altında yer alan bölgeye karşılık geliyormuş gibi davranmaktadırlar. Eski çağlarda metres kelimesine İngilizcede "belly-piece[17]", erkek cinsel organına ise "belly ruffian" (haydut, zorba) denilirdi. Bu bölgenin kaşınması cinsel arzu göstergesiydi. Bu bölgede yapılan bir çalışmayı ifade etmek için kullanılan "belly-work" tabiri ise cinsel ilişkide bulunmak anlamına gelirdi.

İngilizcede göbek anlamına gelen "belly" kelimesinin yanlış olarak kullanıldığı üçüncü bir durum ise bu kelimeyi rahim anlamına gelen "womb" kelimesi ile eşanlamlı olarak kullanmaktır. Belirli bazı suçları işleyen kadınların mahkûm edildiği devirlerde "belly-plea" (özür) adı verilen ve hamile kadınların iki kez cezalandırıldığı durumlar vardı. Hapishanelerin çoğunda, yegâne görevleri bu kadın mahkûmların göbeklerini savunmak olan erkek görevliler bulunurdu.

Anglosakson dilinde "belly" kelimesi ile ifade edilmek istenilen yer, göğsün altında ve üreme organlarının üzerinde kalan ve mideyle bağırsakları da içine alan, kadın söz konusu olduğunda ise rahmi de içine alan bölgedir. Tıp dilindeki karşılığı ise "abdomen"[18]dır.

---

17 *Piece*, kelimesi İngilizcede cinsel bir nesne olarak bakılan kadını ifade etmek için kullanılırdı. (ç.n.)

18 "Abdomen" kelimesinin Türkçedeki karşılığı karın olup yine aynı bölgeyi ifade etmek için kullanılır. (ç.n.)

Vücudun bu bölgesinin kendine has bazı nirengi noktaları vardır. Bu bölgede göbek deliğinden başka bir de *linea alba* adı verilen ve karnın tam ortasında yer alıp göbek bağının kesilmesiyle oluşan bir çukur vardır. Yetişkin bir insanda bu çukurluk göbekten yukarıya göğüs bölgesine doğru uzanır, ince ve atletik yapılı bir insan incelendiğinde bu çukur oldukça belirgindir ve vücudun sağında ve solunda kalan kasları birbirinden ayırır. Genç ve atletik yapılı insanlarda ise bu çizgi göbeğin altında kalan bölgede de fark edilir. Ancak hangi yaşta olursa olsun, kilolu insanlarda incecik bir çizgi halindeki bu çukuru ne göbek deliğinin üst kısmında ne de altında görmek kolaydır.

Kadının göbek deliği ile cinsel organı arasında kalan kısım erkeğinkine kıyasla daha yuvarlak ve aynı zamanda daha uzundur. Aynı yaştaki bir erkek ve kadının göbekleri incelendiğinde, kadının göbeğinin içeri doğru daha fazla çökük olduğu gözlemlenecektir. Tüm bu farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda, kadın göbeğinin daha geniş ve yuvarlak hatlı olduğunu söyleyebiliriz ki, bu da ressamlara fazlasıyla malzeme olmuş bir durumdur.

Kadınlar yaşlandıkça vücutları ağırlaşır ve göbekleri de büyür. Eğer yemek yemeyi abartırlarsa göbek salmaya başlayacaklar ve göbekli olacaklardır. Kıtlık yaşanan eski çağlarda büyük göbeklerle övünülür ve caka yapılır, kabilelerde evlenme çağına gelen genç kızlar şişmanlatılırdı. Genç ve sağlıklı vücutların tercih edildiği günümüzde ise dümdüz karınlar, artık tüm yaşlarda aranan bir özellik haline gelmiştir.

Göbek modasındaki bu değişimin tek bir sakıncası vardır, o da kadının göbeğinin şeklini değiştirmesidir. Toplu ve yuvarlak hatlı kadınların göbekleri yuvarlak, ince olanlarınki ise uzun ve dardır. Vücut hatları orantılı olan kadınlara ait eski resimler üzerinde yapılan bir inceleme, bu kadınların yüzde 92'sinin yuvarlak göbekleri olduğunu ortaya koymuştur. Oysa modern çağda çekilen kadın modellerin fotoğraflarına bakıldığında, bu oranın yüzde 54'e düştüğü görülmektedir. Buradan da şu sonuca varılmaktadır: Günümüzün ince kadınları daha dişi görünümlü atalarına kıyasla daha uzun ve dar göbeklere sahiptir.

Ancak göbeklerin bu yönde değişime uğraması kilo kaybından daha fazlasına bağlıdır. İnce bir kadının göbek kısmı da ince ve dar olacaktır ama bunu bu şekilde teşhir edebilmek modelin elindedir. Zira vücudu öne eğik ve kambur şekilde duran incecik bir model bile yuvarlak göbekli görünecektir. Dolayısıyla çağımızda rağbet gören vücut duruşu ile belki bilinçli belki de bilinçsiz olarak ince ve dar göbekler tercih edilmektedir. Bunun sebebini bulmak hiç de zor değildir. Bilindiği gibi kadının göbeği her zaman için cinsel organının bulunduğu bölgeyi çağrıştırmıştır. Göbeğin içe göçük ve deliği anımsatan hali hemen altındaki gerçek deliği akla getirmektedir. Kadının cinsel organı yarık gibi daha ince ve uzunken makat deliği daha yuvarlak bir şekle sahiptir. Sonuç olarak daha ince ve uzun bir göbekten yana bir tutum, göbeğe daha güçlü bir cinsel sembolizm görevi yüklemektedir. Model ve fotoğrafçı, kadının esas cinsel organının gözler önüne sergilenmediği can alıcı fotoğraflarda kadın göbeğini bu şekilde sergileyerek gerçeğini çağrıştıran yapay bir görüntü yaratmaktadırlar.

Bu size fazla hayalperestlik gibi geliyorsa yirminci yüzyılın daha bağnazca tutumlarının sergilendiği dönemlerine bakmanız yeterli olacaktır. Eski zamanlarda yapılan resimlerde kadın göbeği son derece gülünç bir şekilde, bakıldığında dümdüzmüş gibi bir izlenim bırakacak tarzda özenle çizilirdi. Buna sebep olarak da kadın göbeğinin son derece davetkâr olması gösterilirdi. Ancak neyi anımsattığı için davetkâr olduğu hiçbir zaman dile getirilmedi.

Eski zaman filmlerinde dansçı kızların göbeklerinin teşhir edilmesi nefret ve tiksinti ile karşılanırdı. Sansür kurulu, *Arap Geceleri* adlı filmin yapımcısına, dansçı kızların göbeklerinin gösterildiği dans sahnelerinin kesilmesi halinde bu filmin yetişkinler tarafından seyredilebileceğini yazılı olarak tebliğ etmişti. 1930'lu ve 40'lı yıllarda göbeğin bastırılmasına yönelik ikinci bir sansür dalgası başladı. Yaptığı sansürlerle nam salmış Hollywood kuralları bu kez de göbeklerin çıplak olarak teşhir edilmesini yasadışı ilan etmişti. Eğer göbeklerin giysi ile örtülmesi

mümkün değilse o zaman mücevher veya başka şeylerle süslenerek örtülmesi gerekiyordu. Tutucu kimseleri öfkelendiren bu filmlerdeki şey, dansçı kızların göbeklerini oynatırken yarı çıplak bedenlerini dalgalandırmalarıydı. Böylece göbek kadının cinsel bölgesini çağrıştırmakta ve toplumda aşırı cinsel istek uyandırmaktaydı, dolayısıyla da yasaklanmalıydı.

Batı dünyası sinemada göbeğin çıplak olarak görünmesine sansür uygulamaktan yeni vazgeçmişti ki, bu sefer de bu sansür göbek dansının anavatanı olan Ortadoğu'da baş gösterdi. Arap dünyasını kasıp kavuran yeni kültürel ve dini akımların etkisiyle, gece kulüplerinde dans eden dansözlerin yeni adıyla "geleneksel halk dansı" yaparken göbeklerini kapatmaları isteniyordu.

Bugün bize insan vücudunun zararsız bir detayı gibi gelen kadın göbeği, tüm kısıtlamalardan da anlaşılacağı gibi cinsel mesajlar verebilmektedir. Seks kitapları da göbeğin bu cazibesinin farkına varmış ve birbirlerinin vücudunu keşfetmeye çalışan genç âşıkların hayal dünyasını göbekle ilgili fantezilerle doldurmaya çalışmıştır. Bu kitaplardaki yorumlar göbeğin genellikle cinsel rolünü çağrıştırmaya yöneliktir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: "...göbeğin işlenmeye değer bir cinsel cazibesi vardır; 'parmaklanmaya müsaittir, ayağın başparmağı ile uyarılabilir', dokunulduğu veya öpüldüğü takdirde karşı cinsi uyarır." (*Cinsel Zevk Alma Sanatı* adlı kitapçıktan.) Resimli seks dergilerinde yaygın olarak kullanılan pozlardan bir tanesi de dilini partnerinin göbeğinde gezdiren erkek resimleridir; bu resimlerle erkeğin cinsel organının kadınınkine girişi çağrıştırılmaya çalışılmaktadır.

Bazılarına göre kadın göbeği ile erotik fanteziler fetişistlik boyutlarındadır. Amerikan Göbek Gözlem Organizasyonu adlı bir örgüt, kadın anatomisinin bu detayı ile ilgili bir sınıflandırma yapmıştır. Bu organizasyona göre kadın göbeği basit bir şekilde yuvarlak veya dar ve uzun olarak ikiye ayrılmamaktadır. Bu organizasyon tarafından yayınlanan "Göbeğin Yapısı" isimli bir raporda göbek dokuz şekil altında incelenmiştir. Bu sınıflandırma şu şekildedir:

Dar ve uzun yapılı göbekler: Nadir rastlanır, zarif, feminen ve erotiktir.

Ortaya doğru genişleyen (navet) göbekler: İnce ve uzun bir yapıya sahip olmalarına rağmen ortaya doğru gelindiğinde genişlerler. Bu göbeklere, ortaya doğru genişleyen navet kesimli mücevherlerden esinlenerek bu ad verilmiştir.

Üçgen göbekler: Çok rastlanan ve güzel olarak kabul gören bir göbek biçimidir. Kenarları dışbükey olan ters bir üçgen gibidir. Genellikle, en üst noktadan iç kısımlara doğru gelindiğinde göbeğin ortasındaki oluğun derinleştiği göbeklerdir.

Badem şekilli göbekler: Japonlar tarafından en güzel göbek olarak kabul edilen göbek şeklidir.

Daire: Günümüzde nadir rastlanan yuvarlak göbeklerdir.

Oval: En çok rastlanan göbeklerden biridir.

Kedi gözü şekilli göbekler: Kedi gözüne benzeyen, dikeyden ziyade yatay şekilli göbeklerdir.

Kahve çekirdeği şekilli göbekler: İki adet çıkıntısı olan sığ ve oval şekilli göbeklerdir. Dışarıya çıkık ve içeriye gömük göbeklerin karışımı olan bir şekildir.

Piercingli göbekler: Modern (sünnet edilmiş) göbekler.

Bu rapor pek ciddi bir nitelik taşımasa da bunu ciddi bir değerlendirme olarak almak, mütevazı göbeğin ne derece ciddi boyutlarda bir cinsel ilgi yaratabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Aslında bu, göbekle ilgili olarak yapılan tek sınıflandırma da değildir. Bir Alman psikolog, göbeği kendine has bir sınıflandırmaya tabi tutmuş ve nasıl bir insan olduğunuzu göbeğinize bakarak anlayabilirsiniz şeklinde tuhaf bir iddiada bulunmuştur. Bu Alman, göbeği şu şekilde sınıflandırmıştır: Yatay göbek, dikey göbek, çıkıntılı göbek, içbükey göbek, merkezden uzakta ve yuvarlak göbek.

Cinsel konular bir yana göbek, dini çevrelerde de birtakım problemlere yol açmıştır. Eski dini metinlerde yazılanlara inananlar, ilk insanların göbek deliği olup olmadığını merak etmişlerdir. Eğer insan ilahi bir güç aracılığı ile yaratılmış ve bir kadından dünyaya gelmemişse, o zaman bu insanların göbek

deliği ve göbek bağları da olmaması gerekir. Çok eski çağlarda yaşamış olan ressamlar Âdem ve Havva'yı cennetteki resimlerinde göbek deliği ile resmedip resmetmemek konusunda ikilem içerisinde kalmışlardır. Bu ressamlardan birçoğu ilk insanı göbek delikli olarak çizmeyi tercih etmiş ve bunun için de kendilerine has açıklamalar getirmişlerdir. Ama onların bu kararları daha da büyük sorunlar doğurmuştur. Tanrı insanı kendi suretinde yarattığına göre, o zaman Tanrı'nın da göbeği olmalıydı. Bu da doğal olarak akıllara şu ilginç soruyu getirmekteydi. O zaman Tanrı'ya hayat veren kimdir?

Türkler ilk göbek deliği sorununa kendilerine has bir çözüm getirmişlerdir. Türklerin inandığı çok eski bir efsaneye göre Allah ilk insanı yarattıktan sonra şeytan çok öfkelenir ve yaratılan bu ilk insanın üzerine tükürür. Şeytanın tükürüğü insanın göbeğinin tam ortasına isabet eder. Allah bu kirliliğin yayılmaması için şeytanın tükürüğü ile kirlenen bu bölümü koparıp alır. Allah'ın bu hareketi ile insanın vücudunun bu bölgesinde bir delik açılır, işte bu delik ilk göbek deliğidir.

Bundan tamamıyla farklı bir sembolizm örneğinde ise göbek deliği evrenin merkezi olarak görülmektedir, işte bu yüce fonksiyonundan dolayı Budist münzeviler vücudun bu noktasına yoğunlaşarak meditasyon yapmaktadırlar. Kişinin göbeğe yoğunlaşarak meditasyon yapması genellikle benmerkezci ve içedönük bir yaklaşım olarak yanlış bir şekilde değerlendirilmiştir. Oysa tam aksi söz konusudur. Aslında burada yapılmak istenen şey, evrenin merkezine konsantre olmak suretiyle insanın tüm evrenle bütünleşmesini sağlamaktır.

Göbek deliğinden genel anlamda göbeğe dönersek, ünlü göbek dansının ilk olarak nasıl ortaya çıktığı sorusu karşımıza çıkar. Bu dansa şimdilerde "geleneksel halk dansı" denildiğinden daha önce söz etmiştik. Ama geleneksel hale gelen hangi şeyin başlangıcı geleceğin sis perdesi içinde kaybolup gitmemiştir ki?

Göbek dansına temel olan üç hareket vardır. Bunlar silkme, çevirme ve çalkalamadır. Silkme denilen şey leğen kemiğinin ileriye doğru hareket ettirilmesidir. Çevirme leğen kemiğinin

döndürülmesi, çalkalama ise göbek bölgesindeki kasların dalgalandırılmasıdır ve bu, bu bölgedeki kasların son derece iyi bir şekilde kontrol edilebilmesini gerektiren bir uzmanlık işidir. Yani çalkalama hareketi, bu işte uzmanlaşmış dansözlerin yapabileceği bir harekettir. Ama bunlardan üçü de cinsellik içeren hareketlerdir. Bu hareketlerin hepsinin doğduğu yer haremdir. Haremin efendisi genellikle çok şişman ve hiç de atletik olmayan bir vücuda sahiptir ve aynı seks oyunlarından sıkılmıştır. Efendilerini cinsel olarak harekete geçirebilmek için genç kadınlar onun hantal vücudunun üzerine oturup erkeklik organını kendi cinsel organları içine sokmalı ve daha sonra da doyuma ulaştırmak için vücutlarını onu heyecanlandıracak şekilde kıvırıp bükmeliydiler. Haremin efendisinin erkeklik organına masaj yapmak için kadının leğen kemiği bölgesinin özel olarak hareket ettirilmesi ve karın bölgesindeki adalelerin gerilip serbest bırakılmasıyla oluşan bu kıvrılıp bükülme hareketleri, zamanla uzmanlık isteyen bir grup hareket haline gelmiştir. Bu şekilde cinsel birleşmeye "döllü mastürbasyon" adı verilir.

Zamanla, kadının leğen kemiği bölgesinin bu özel hareketleri, haremin efendisi cinsel ilişkide bulunmadan önce onu heyecanlandırmak için kullanılan görsel bir şölen haline gelmiştir. Bu defa kadınlar bu hareketleri haremin efendisinin hantal vücuduyla temas etmek zorunda kalmadan yaptıklarından hareketler daha abartılı ve ritmik bir hal almıştır. Buna müzik de eklendiğinde bu dans, göbek dansı olarak bildiğimiz dans halini almıştır.

Bazı kaynaklar tüm bunlara bir unsur daha eklemiş ve bazı hareketlerin cinsel ilişkiyi değil doğumu temsil ettiğini iddia etmişlerdir. Bu iddialara göre farklı kültürlere mensup birçok hamile kadın, doğum yapmak üzere bir doktorun önüne yatıp sürekli olarak yerçekimine karşı mücadele ederek bebeği itmeye çalışmak yerine, doğum sırasında yerçekiminden yararlanmak için çömelir ve karnıyla dairesel hareketler yaparak doğuma yardım ederdi. İşte asırlar önce doğum sırasında yapılan bu hareketlerin göbek dansının temeli olduğu söylenmektedir. Aslında

göbek dansı sadece tembel ve uyuşuk vaziyette yatan bir erkeğin üzerine ata biner vaziyette oturmuş bir kadının hareketlerinden oluşmamakta, aynı anda hem doğum hem de cinsel birleşmeyi sembolize etmektedir. Yani tek bir dans performansı ile üreme süreci bir bütün olarak sembolize edilmektedir.

Göbek dansının bu farklı yorumunun gerçekten doğru mu olduğunu yoksa cinsel birleşme sırasında yapılan vücut hareketlerini makul bir hale getirip onu diğer folklorik aktivitelerle aynı kategoriye sokmak için mi uydurulduğunu kestirmek çok zordur. Ama her durumda da son yıllarda bu dansa masum bir kılıf uydurulmaya çalışıldığı açıktır. 1980'li yıllarda basılan göbek dansı ile ilgili bir kitapta şöyle denilmektedir: "Sağlıklı kalmak için yapılan fiziksel bir egzersiz olarak göbek dansı, insanı dinç tutma özelliği ile ön plandadır. Haremde dans eden genç kadın, artık jimnastikçi bir kadın haline dönüşmüştür."

Göbek dansı gerginlik ve depresyonu gidermek için mükemmel bir terapi olarak ön plana çıkarılmasına rağmen, bu dansa temel teşkil eden hareketlere verilen adlar dansın erotik kökenlerini çağrıştırmaktadır. Bu hareketler arasında kalçanın bir eksen etrafında döndürülmesi, leğen kemiğinin dalgalandırılması, kalçanın titretilmesi ve silkelenmesi vardır. Görüldüğü gibi hareketler geldikleri kökenleri inkâr etmemektedir.

Göbek cinsellik dışında birçok şeyi daha sembolize etmektedir. Bunlar içinde en önemli olanı da insan yaşamının dünyevi ve hayvansı yönü ile ilgilidir. Bu bölge yiyeceklere karşı olan iştahımızla ilintili olduğundan hayvansal iştahımızla sıkı sıkıya bağlıdır. Bir Yunan atasözü şöyle demektedir: "En aşağılık hayvan karındır." Eski Yunandan gelen diğer bir atasözü ise şöyle demektedir: "Tanrım karnımıza ve karnımızı dolduran yiyeceklere nefretle bak. İffeti bozan şey bunlardır."

Batı sembolizminin göbeği aşağılayıcı bu tutumu, göbeği yaşamın başlangıcı olarak gören Doğu sembolizmi ile taban tabana zıttır. Japonya'da göbek vücudun merkezi olarak kabul edilir.

Göbek bölgesinin günlük ve sıradan hareketleri hem sayıca çok az hem de bu iki uç yaklaşımdan çok uzaktadır. Üstelik cin-

sel organlara yakın bir bölge olmasından dolayı da insanlar arası ilişkilerde çok fazla görülmezler. Bir insan başka bir insanın göbeğine dokunursa, bu iki insan ya aynı aileye mensuptur ya çok eski dosttur ya da sevgilidir. Çocuklar yemeklerini çok iyi yediklerinde anne ve babalar çocuklarının göbeklerine dokunabilirler. Hamile eşinin bu durumundan gurur duyan bir koca, eşinin dışarıya doğru çıkıntı yapmış karnına hafifçe vurarak duyduğu hazzı dile getirebilir; âşıklar başlarını birbirlerinin karınlarına yaslayarak uzanabilirler.

Bu hareketlerden ve bir de düşmanın karna vurduğu darbeden başka söz edilmeye değer karın karına tek bir temas şekli vardır. O da cinsel birleşme sırasında iki göbeğin mahrem temasıdır. Bu pozisyon insanlık tarihinin en eski şakalarından birine konu olmuştur. MÖ 3000 yılına ait çok eski Sümer yazıtlarından birinde yazar, hüzünlü bir üslupla şu nükteli ifadeyi kullanmaktadır: "Bu ev nasıl taş taş üstüne konularak yapıldıysa, göbek göbek üstüne konularak da paramparça edilmiştir."

18

Sırt

Kadının sırtı genellikle hem kadının bizzat kendisi hem de ona bakan kişiler tarafından göz ardı edilir. Vücudun diğer bölümleri özellikle de baş, göğüsler ve bacaklar daha fazla ilgi toplar. Oysa kadın sırtının da hiç inkâr edilemeyecek bir güzelliği vardır. Kadın yatar durumdayken bile sırtı erkeğinkine nazaran daha kavislidir. Kadının omurgasının yaptığı bu kavis, poposunu dışarıya çıkarmak suretiyle artırılırsa kadına anında olağanüstü seksi bir görünüm kazandırır.

Arkadan bakıldığında kadın ve erkeğin vücut hatları çok farklı iki görünüm sergiler. Kadının sırtının alt kısmı daha genişken erkeğin sırtının yukarıda kalan kısmı geniştir. Dolayısıyla hem arkadan hem de önden bakıldığında kadın ve erkek arasında önemli farklar göze çarpar.

Kadının sırtının zaman zaman erotik hayalleri süslediği olmuştur. Daha önce Japonların kadının ensesine bakmaktan çok hoşlandıklarını ve bu bölgeyi cinsel açıdan son derece çekici bulduklarını belirtmiştik. Kimonoyu giyen kişinin toplumdaki statüsüne göre kimononun ense kısmı, enseyi ve sırtın belirli bir bölümünü açıkta bırakacak şekilde kesilirdi. Eğer kadın evli bir kadınsa omurgasını açıkta bırakması pek hoş karşılanmazdı ama bir geyşa söz konusu ise, kimono omurgayı açıkta bırakacak şekilde arkadan kesilirdi. Kadın erkeğin önünde diz çöküp eğildiği zaman erkek kadının sırtını tamamıyla görebilir, bu da erkeği heyecanlandırırdı.

Batı dünyasındaki tasarımcıların da kadının sırt bölümünü ön plana çıkaracak giysileri zaman zaman tasarladıkları görül-

müştür. Eğer önü kapalı giysiler giyiliyorsa o zaman giysinin sırt bölümü açılarak dikkatler önden arkaya çekiliyordu. Tallulah Bankhead adlı aktris, 1932 yılında arkası tamamen açık bir giysi ile göründükten sonra Hollywood'da arkası açık giysiler giyme modası başlamıştır.

Tasarımcılar sosyal bir toplantıya katılan insanları hayrette bırakıp tüm dikkatleri üzerine çekmek isteyen cüretkâr bir müşteri bulduklarında, bu tür giysilerin çok daha abartılı olanlarına rastlamak mümkündü. Buna örnek olarak, 1967 yılında Ungaro'nun tasarladığı ve boyundan başlayarak popo çizgisine kadar tüm sırtı açıkta bırakan kolsuz elbise gösterilebilir. Bu çizginin görülmesi kadının göğüs dekoltesinden görünen çatalı çağrıştırmakla kalmamış, aynı zamanda bu elbiseyi giyen kişiye, kutsal gamze adı da verilen omurganın son kemiğinin oluşturduğu gamzeleri, Michaelis'in Baklavasını teşhir etme olanağı vermiştir.

Kadının bu bölgesinde bulunan gamzeler geçmişte erkeklerde takıntı haline gelecek kadar önemli boyutlarda şehvet uyandırmıştır. Kadın vücudunun bu bölümüne eğilen bir yazar bu bölgeyi şu şekilde tanımlamıştır: "İpek gibi, etli ve ağzı sulandıran."

Bu gamzeler günümüzde rağbet gören ince kadınlarda bu denli belirgin değildir. Ancak daha etine dolgun kadınların revaçta olduğu dönemlerde kültürlü ve çapkın erkeklerin konuştukları konuların başında gelmekteydi. Omurganın her iki tarafında da bulunan bu gamzeler, poponun hemen üzerindedir ve hem kadında hem de erkekte bulunmaktadır. Ancak kadın vücudunun bu bölgesi erkeklere kıyasla daha etli olduğundan, bu gamzeler kadınlarda daha belirgindir. Erkeklerde ise belli belirsiz olup sadece yüzde 20 kadarında görmek mümkündür.

Kadınların omurgasındaki son kemiğin hemen altında bulunan bu gamzeler, klasik dönemde hayalleri fazlasıyla süslemiş ve o dönemin şairlerine ilham kaynağı olmuştur. Söz konusu gamzeler Yunanlı heykeltıraşların da dikkatinden kaçmamıştır. Yanaklardaki gamzenin sahip olduğu cinsel çekimin bir bölümünü

de poponun yanakları diye tabir edebileceğimiz bölgeye çok yakın bir yerde bulunan bu gamzelere borçlu olması muhtemeldir.

Eşkenar dörtgen veya baklava şekilli olarak nitelendirdiğimiz bu gamzeler, eski çağlarda erotik ilginin odak noktası olmuştur. Bu bölge adını, bu konu üzerine uzun süren çalışmalar yapan Alman jinekolog Gustav Michaelis'den almaktadır. Kadın vücudunun bu bölümünde bazen iki yerine dört adet gamzeye rastlamak da mümkündür. Normal olarak herkeste rastlanan iki taneye ek olarak baklava şeklindeki bu bölgenin hemen altında ve üstünde birer adet gamze daha bulunmaktadır.

Ancak kadınların sırtının tümüyle açıkta kalacak şekilde teşhir edilmesi her zaman çok başarılı sonuçlar vermemiştir. Eleştirilerden bir tanesi balerinlerin sırtı açık kostümleriyle ilgilidir. Bu tür kostüm giyen balerinlerin sırtlarının, tıpkı kabuklarını düşürmüş sümüklü böcekler gibi son derece uyuşuk ve korkunç bir görüntü arz ettiği ileri sürülmüştür. Aslında sıska ve adaleli balerin sırtlarının çok da hoş bir görünüm arz etmediği doğrudur. Altında yağ tabakası olmadığı için kavisli bir görünümü olmayan balerinlerin sırtları cılız ve kaslıdır. Ancak daha yuvarlak hatlı kadınların sırtları seksi bir görünüm arz ettiğinden sırtı açıkta bırakacak giysileri bu kadınların giymesi çok daha iyi olacak gibi görünmektedir.

Kadınların sırtlarının cinsel cazibesinden biyolojik yapısına dönmek gerekirse, burası vücutta en çok çalışan ama hakkında en az şey bilinen yerdir. Atalarımız iki ayakları üzerinde durmaya başladığından beri sırt kaslarımız hep fazla mesai yapmak zorunda kalmıştır ve hayatının herhangi bir döneminde sırt ağrısından şikâyet etmeyen bir kadına rastlamamak hemen hemen olanaksızdır. Birçok kadın, ancak sırtı ağrımaya başladığında durup vücutlarının bu bölgesi üzerinde kafa yormaya başlarlar. Diğer zamanlarda burası gözden uzak olduğundan zihinlerden de uzaktır ve kendini her zaman omurgası dimdik duran bir kadın olarak tanımlayabilecek çok az kadın vardır.

Eğer herhangi bir kadın uzun zamandır ağrımakta olan sırtını yakından inceleme zahmetine katlansaydı hem omurgayı hem

de vücudu destekleme görevini üstlenmiş, son derece mükemmel bir şekilde birbirine bağlı adale ve kemiklerin varlığını fark ederdi. Yaklaşık kırk altı santimetre uzunluğunda ve bir santimetre çapında olan omuriliğin gerçekten de korunmaya ihtiyacı vardır. Eğer omuriliğin başına ciddi bir şey gelirse, tekerlekli iskemle satın almanın zamanı geldi demektir. Sırt, omuriliği üç katlı bir kılıfla sararak emici bir sıvı ve darbeye dayanaklı bel kemiği aracılığıyla korur. Aslında bel kemiği diye bir şey yoktur. Omur adı verilen otuz üç adet kemik vardır ve bunların hepsine bir arada omurga denir. Üç tip omur vardır. Boyun kısmındaki omurlar hayrete düşürecek boyutlarda hareket kabiliyetine sahiptir. Bu sayede insan başını rahatça döndürerek etrafını kolaçan edebilir ve yüzünü korur. Bu bölümdeki omurlar toplam yedi adettir. Gırtlak ve göğüs bölgesine denk gelen on iki adet omur vardır ve bunlar daha az hareketlidir zira göğüs kafesi için çapa vazifesi görür. Belin alt kısmına denk gelen lumbar isimli omurlar ise beş adettir ve bu omurların içerisinde en ağır ve güçlü olanlarıdır, çünkü vücudun tüm ağırlığını onlar taşımaktadır. Korkulu sırt ağrılarının başladığı bölge de genellikle burasıdır.

Sakral veya "sacred", yani "kutsal" omurlar, lumbar bölgesinin hemen altında yer alır ve kavisli sakrumu oluşturacak şekilde iç içe geçmiş durumdadır. Aslında burada beş adet omur vardır ama bunlar sanki tek bir adetmiş gibi çalışırlar. Omurganın en altında yer alan üçgen şeklindeki bu kemiğe neden "kutsal" denildiği akıllarda soru işareti oluşturabilir. Ancak bu kemik sihirle uğraşan çevrelerce vücuttaki en önemli kemik olarak kabul edilirdi ve "kutsal kemikleri" kullanarak kehanette bulunma ritüellerinde çok önemli bir rol oynardı. Bu kemiğin aynı zamanda bedendeki ölümsüz ruhu da içinde barındırdığı kabul edilirdi, ancak "ruhu" belin altında bir noktaya yerleştirmek birçok insana ters gelmektedir. Büyücüler Sebt gününde[19] törenle bu kemiği öpmektedirler. Kim bilir, belki de bu kemiğin kutsal kabul edilmesinin sebebi budur.

19 Sebt veya Şabat Günü: Bazı Hıristiyan ve Yahudilerce ibadet günü olarak kabul edilen ve haftanın yedinci günü olan cumartesi günü. (ç.n.)

Kuyruksokumu kemiği sırtın en alt kısmında bulunur ve sırt kemikleri içerisinde en küçük olanıdır. Bu kemikler de kuyruksokumunu oluşturacak şekilde birbiri içine geçmiş durumdadır. *Coccyx* adındaki bu küçük sivri kemiğin adının nereden geldiği, sakrum kemiğinde olduğundan daha tuhaftır. Zira *coccyx*, *cuckoo* (kuku olarak okunur), yani guguk kuşu demektir. Bizim kuyruk kalıntımız ile guguk kuşu arasında ne gibi bir bağlantı olabilir diye düşünebilirsiniz. Bu sorunun cevabı sözünü ettiğimiz kemiğin şeklinde yatmaktadır. Eski anatomi uzmanları bu kemiği guguk kuşunun gagasına benzetmişlerdir. Vücudumuzun bazı bölümleri adlarını gerçekten de çok ilginç şekillerde almışlardır.

Sırtın adale yapısı oldukça karmaşık olmakla beraber üç ana bölümden oluşmaktadır. Üst kısımda bulunan trapez adaleleri, orta bölümdeki sırt adaleleri ve bele yakın bölgedeki adaleler. Sırt ağrılarının büyük bölümü bu adaleleri germekten kaynaklanır. Tıbbi sorunları bir tarafa bırakırsak kadınların sırt ağrısının temel nedeni şehir yaşantısı süren kadınların spor yapmamasıdır. Sırt kasları kullanılmadıklarından dolayı zayıflarsa, yanlış kullanılmaya müsait bir hale gelirler. Sırt kasları şu şekillerde yanlış kullanılır: Hatalı duruş, ani, sert ve alışılagelmemiş hareketler yapılması ve gerginlik.

Hatalı vücut duruşu, vücudun uzun saatler boyunca aynı şekilde durmasına yol açan belirli bazı çalışma şekillerinden kaynaklanır. Ayrıca evlerde kullanılan yumuşak mobilyaların üzerinde uzun saatler geçirmek de hatalı vücut duruşlarına yol açabilir. Yumuşacık koltuklara gömülüp televizyon seyrederek, konuşarak veya bir şeyler okuyarak uzun saatler geçiren idmansız şehirliler, annelerinin güvenli vücutlarına sokulan çocuklar gibidir. Bu vücudu sarıveren yumuşacık mobilyalar, sıcacık ve güven dolu bir his uyandırmakla birlikte omurgayı dik tutmaya çabalayan sırt kaslarına fiziksel anlamda fazlasıyla yük bindirmektedir. Bu yumuşacık yüzeylere kıvrılan veya çöken vücutlar ağır olduklarında bu durum daha da ciddi bir hal alır. Bir bebeğin ağırlığını taşımakta olan hamile kadınlar için sırt ağrısı

kaçınılmaz bir hal almıştır. Ancak fazla kiloları olan insanlarda da bu bölgeye aşırı yük bindiğinden kilolu kadınlar da hamile kadınlarla aynı şikâyetlere sahiptirler.

İleriye doğru uzanmak suretiyle ağır nesneleri sırtı bir vinç gibi kullanarak kaldırmaya çalışmak da insanın sırtının tahammül sınırlarını zorlayan klasik bir hatadır. Jimnastik yaparak formda kalan atletik yapılı kadınların hareketi yapmasında çok fazla bir tehlike bulunmasa da daha az fiziksel aktivite yapanlar risk altındadır.

Zihinsel gerginlik de insanların sırtının tahammül sınırlarını zorlayan başka bir faktördür. Zihinsel gerginlik ve kaygı sonucunda gerilen vücut, sırt adalelerinin de kasılmasına sebep olur. Sonuçta sırtta ağrılar başlar ki bu da kaygıyı tetikler. Bu döngü böyle sürüp gider ve en sonunda bir doktora görünmek zorunlu hale gelir. Bu süreç başta fark edilmez. Zihin, duygusal problemlerle o derece doludur ki, bu duygusal yoğunluğun yan etkileri gözden kaçar. Fark edildiğinde ise artık çok geçtir. Sırt ağrısının nedenlerinden birisi de cinsel konularda düş kırıklığına uğramaktır. Bu durumda bazen cinsel aktivitenin artırılması tavsiye edilir.

Sembolik açıdan ele alındığında sırtın omurganın bulunduğu yer olmak dışında başka bir rolü yoktur. Omurga, cennetten beyine doğru yükselen kozmik bir ağaca benzetilmektedir. Makedonyalılar bir cesedin toprağa gömüldükten sonra yılana dönüştüğüne inanırlardı. İnsan omurgasının benzetildiği diğer nesneler ise yol, merdiven ve çubuktur. Ortaçağ'da omurgasında hasar olan insanların şanslı olduğu inancı hâkimdi. Bu nedenle bu çağda yaşayan insanlar kambur bir insanın sırtındaki yumruya dokunmanın şans getireceğine inanırdı. Bu inanç Akdeniz'in bazı bölgelerinde hâlâ hüküm sürmekte ve uğur getirmesi için gülümseyen kambur bir insan şeklindeki plastik heykelcikler satılmaktadır. İngilizcedeki, "İçime iyi bir şeyler olacakmış gibi doğuyor," anlamına gelen, "I have a hunch[20] about something" deyimi de buradan gelmektedir.

---

20 *To hunch* kamburlaştırmak anlamına gelmektedir. (ç.n.)

Sırt, kadın vücudunun çok da anlamlı bölgelerinden biri olmamakla beraber, bir kadın içinde bulunduğu ruh haline göre sırtını kasabilir, sırtıyla kemer yapabilir, kamburlaştırabilir veya kıvırabilir. Hatta vücut geliştirme şampiyonu kadınların sırtlarını dalgalandırabilmeleri dahi mümkündür.

Yaşı ilerlemiş bazı kadınlarda olduğu gibi sürekli öne doğru eğilip kambur durmak, aslında vücudun eğilerek selam verirken, diz çökerken, secde ederken ve yere kapanırken aldığı bir şekildir. Bu hareketlerin hepsinde ortak olan en can alıcı nokta, vücudun bu bölümünü, hareketi yapan kişinin alçalmış olan vücuduyla uyum sağlayacak şekilde alçaltmaktır. Eski çağlarda bu hareket, eğilmiş olan kişinin sırtı önünde eğildiği kişi tarafından tamamıyla görülebilecek şekilde abartılırdı. O çağlarda sırtın, herhangi bir tatsızlığa neden olmadan saygı gösterisinde bulunulan kişiye gösterilebileceği yegâne durum buydu. Ayakta duran iki kişiden birinin karşısındakine sırtını dönmesi son derece büyük bir kabalıktı. Zira bu, karşı taraftakini refüze etmek anlamına gelirdi. Bu nedenle daha aşağı statüde olan kişiler, huzuruna çıktıkları kişinin yanından ayrılırken odayı geri geri yürümek suretiyle terk ederlerdi. Bu tutumun kalıntıları günümüze kadar gelmiştir. Kalabalık bir toplantı sırasında eğer bir kişiye sırtımızı döndüğümüzü fark edersek özür dileriz. Ayrıca henüz tanıştırıldığımız birine arkamızı dönmemiz, günümüzde de çok büyük bir saygısızlık olarak kabul edilir.

Eğer sırt dönmek karşıdaki kişinin dikkate alınmadığı anlamına geldiği için kabalık sayılıyorsa, o zaman sırtı germek de saldırgan bir tavır içine gireceğimizin sinyallerini verecektir. Bu sebepten dolayı askerler sırtları gergin vaziyette, dimdik duracak şekilde özel eğitim almışlardır ve bu kişiler, rahat ve gevşek oldukları durumlarda dahi sıradan bir insana kıyasla daha saldırgan bir izlenim bırakırlar. Sırtı germek aynı zamanda insanı daha uzun gösterecek ve toplum içinde kendine olan güvenini artırarak ona dominant olduğu hissini verecektir. Depresif ruh halinin bir göstergesi olan kambur duruş, vücudun hafifçe öne eğildiği bir durumdur ve o kişinin hâkimiyetini yitirdiğinin sinyallerini

vermektedir. Tıpkı bir insanın hâkimiyeti altında olduğu kişinin önünde eğilerek boyun eğmesinde olduğu gibi.

Bir kadının kendi sırtıyla temas halinde olduğu birtakım karakteristik hareketler vardır. Bunlardan en basiti kolları arkaya atarak yürümek veya ayakta durmaktır. Bu hareket parmakların dış eklemlerini diğer elin avuç içine kenetleyerek yapılır ve yüksek mevkide olan insanların yaptığı bir harekettir. Bu hareket, özellikle kraliyet ailesinden gelen kimselerin veya siyasi liderlerin, kendilerine sunulan bir şeyi teftiş ederlerken yaptığı bir harekettir. Bu vücut duruşu olağanüstü bir baskınlık sergiler. Kolların bir güvenlik bariyeri oluşturacak şekilde çapraz olarak vücuda kenetlendiği gergin vücut duruşunun tam aksidir. Ellerini sırtında kenetlemiş kişi kendine son derece güvendiği mesajını vermektedir. Bu kişi kendine o derece güvenmektedir ki, kendisini cepheden savunmak için en ufak bir hamleye dahi gerek duymamaktadır.

Kişinin kendi sırtına dokunduğu diğer durumlar ise karşısındaki kimselerden saklamaya çalıştığı bazı el kol hareketleri yaptığı zamanlarda ortaya çıkar. Tıpkı küçük bir kızın yalan söylediği zaman ellini arkasına götürerek parmaklarını birbiri üzerine bindirdiği durumda olduğu gibi.

Diğer insanların da sırtımıza dokunduğu birçok durum vardır. Bunlardan en çok görüleni sırtımıza vurulmasıdır. Bu hareket dostluk, tebrik, takdir veya nükte ifade eder. Bu denli yaygın olması ise her zaman aynı anlama gelmesinden kaynaklanmaktadır ve iki insan arasında meydana gelen en temel temas şekli olan kucaklaşmanın küçük bir versiyonudur. Küçük bir kız, annesinin kendisini kucaklayan kolları arasında sonsuz güven ve sevgiyi tadar ve bir annenin sırtı sıvazlayan elleri, dostluk ve şefkatin en temel göstergeleri haline gelmiştir. Bu kız çocuğu büyüyüp yetişkin bir insan haline geldiğinde yine coşkuyla kucaklaştığı durumlar olacaktır, ama o denli tutkulu olmadığı durumlarda kucaklaşmanın yerine küçük bir versiyonu olan sırta hafifçe dokunmayı tercih edecektir. Bu dokunma hareketi son derece basit ve anlık olmasına rağmen, kendini gergin hisseden bir insanın

sırtına yavaşça dokunmak, çocukluktan kalan bir anı olan annenin şefkatli ellerini çağrıştırdığı için son derece rahatlatıcı bir özelliğe sahiptir.

Sırta dokunma söz konusu olduğunda en çok rastlanan durumlardan bir diğeri ise kişiyi sırtına hafifçe dokunarak yönlendirmektir. Bu, kol veya dirsek teması ile yapılan yönlendirmeye kıyasla daha samimi bir yaklaşımdır. Zira bu durumda yan yana ilerlemekte olan iki vücut birbirine daha fazla yaklaşır. Hafifçe sırta dokunarak yönlendirmenin bir benzeri de ellerin hafifçe birbirine temas ettiği durumdur. Bu, iki insanın yüzü aynı yere dönük vaziyette yan yana durduğu durumlarda, yandaki kişiye "Ben buradayım" mesajı vermektir.

Sırt, çok geniş bir yüzeye sahip olduğundan dolayı, vücudun dövme yapmak için en çok tercih edilen bölgesidir. Kadınların acılara katlanarak sırtlarına yaptırdıkları çarpıcı dövmelere dünyanın her yerinde rastlamak mümkündür. Bunlardan bir tanesi sırt üzerinde atlar ve tazılar tarafından kovalanan tilki dövmesidir. Bu dövmede tilkinin kuyruğu kalçaların çizgisi arasında kaybolmaktadır.

19

Cinsel Organ Üzerindeki Kıllar

Kız çocuklar çocuklukları süresince kılsız bir vücuda sahip olmanın rahatlığının tadını çıkarırlar. Vücutlarındaki tek kıllı bölge saçlarıdır. Ancak ergenliğin başlamasıyla birlikte işler karmaşık bir hal alır. Yumurtalıkların büyümeye ve hormonların çalışmaya başlaması, gözle görülür birtakım değişiklikleri de beraberinde getirir. Bu değişikliklerden bir tanesi, cinsel organ üzerinde çıkmaya başlayan kıllardır. Bu, genellikle on bir on iki yaşlarında ortaya çıkan bir durum olmakla birlikte çok nadiren sekiz gibi çok erken bir yaşta başlayabilir ya da on dört yaşına kadar hiçbir kıllanma olmayabilir.

Bazı durumlarda on iki on üç yaşları arasında cinsel organ üzerindeki kıllar kalınlaşmaya ve renkleri koyulaşmaya başlar. Daha sonra on üç on dört yaşları arasında kıllar artarak cinsel organın üzerini üçgen şeklinde kaplar. On beş yaşına gelindiğinde ise kıllanma artık hemen hemen tamamlanmıştır ve yetişkin bir kadınınkini andırır.

Bazı genç kızlar bu gelişmeleri son derece tatsız bulurlar. Bu bölgede kılların olması onlara erkeksi veya hayvansı bir özellik gibi gelir. Çocukken pürüzsüz ve temiz bir vücuda sahipken şimdi kıllı ve kirli bir vücutları olmuştur. Tutucu anne ve babalar veya film sansürcüleri tarafından titizlikle saklandığından, bu pek de alışık oldukları bir görüntü değildir. Aynı zamanda erkeklerin vücutlarındaki kıllar dikkatlerini çekmiştir ve bu da onları fazlasıyla rahatsız eder.

Son derece serbest bir atmosfer içinde büyüyen genç kızlar için bu ifadeler biraz abartılı gelebilir, ama bunlar büyümekte olan genç kızların çoğu için doğrudur. Büyüme çağındaki çocuklara hangi hayvanları sevdikleri ve hangilerinden nefret ettikleri sorusunun yöneltildiği bilimsel bir çalışmanın sonuçları, bunun doğru olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlik çağındaki İngiliz kızlar arasında örümcekten nefret edenlerin sayısında büyük bir artış vardır. Oysa durum erkekler için böyle değildir. Üstelik bu artışın en çok gözlendiği yaş cinsel organ üzerinde kıllanmanın yoğunlaştığı yaş olan on dört yaştır.

İlk başta bunun cinsel organ üzerindeki kıllanmayla hiçbir ilgisi olmadığı düşünülebilir. Ancak kızlara neden örümceklerden bu kadar çok nefret ettikleri sorulduğunda, örümceklerin çok iğrenç kıllı şeyler olduğu cevabını vermişlerdir. Oysa babalarınınki gibi kıllı bir vücuda sahip olmaya başlayan erkekler bundan pek de rahatsızlık duymamaktadırlar. Onlara neden örümceklerden nefret ettikleri sorulduğunda ise bazı örümceklerin zehirli olduğu cevabı alınmıştır.

Aslında örümceğin kıllı olması sembolik bir durumdur. Bir örümcek yerde yürürken on dört yaşındaki bir genç kızın gördüğü şey aslında örümceğin yuvarlak ve yumuşak vücudunun bir uzantısı olan uzun bacaklarının hareketidir. Genç kızın kıl zannettiği şeyler örümceğin bacaklarıdır. Bu durum genç kızın örümceği hareket halinde olan bir tutam kıl gibi algılamasına neden olmuştur. Genç kızların tam da kendi bacaklarının arasında bir tutam kıl öbeklenmeye başlarken bu nesneye olan korkularının iki katına çıkmasının nedeni gayet açıktır. Dolayısıyla vücudunun kıllanmaya başlamasından gurur duyan kızlar olduğu gibi, bundan rahatsız olanlar da vardır.

Kadınların cinsel organlarının üzerini kaplayan kıllar, dünyanın değişik bölgelerinde yaşayan kadınlarda kısa veya uzun, seyrek veya yoğun ve düz veya kıvırcık olmak üzere farklı özellikler göstermektedir. Koyu renk saçlara sahip olan birçok kadının bu bölgesindeki kılların rengi daha açık olabilmekte hatta bazen hafif kızıla çalabilmektedir. Saçları düz olan birçok kadı-

nın ise bu bölgedeki kılları kıvırcık veya dalgalı olabilmektedir. Saçları siyah ve düz olan Uzakdoğulu kadınların cinsel organını örten kıllar da siyah ve kısa olmakta, ancak bu kez daha seyrek olduklarından daha dar ve tepesi yukarıda olan bir üçgen görünümü arz etmektedirler.

Ergenlik çağına gelmiş genç kızların soracağı ilk sorulardan bir tanesi de "Bu kıllar neden var, bunlar ne işe yarar?" sorusudur. Bu soruya verilecek üç cevap vardır: Hepsinden en önemlisi, cinsel bölgeyi örten kıllar görsel bir mesaj vermektedir. İlkel çağlarda insanlar çıplak dolaşırlarken bu bölgenin kıllanması bir genç kızın cinselliği denemeye ve yetişkin olmaya başladığı mesajını vermekteydi. On beş yaşına gelip de bu bölge tamamıyla kılla kaplandığında ise bu, artık bu genç kız biyolojik olarak doğurabilir anlamına gelmekteydi. Genç kızların cinsel organlarının üzerinde kıl olmaması, tarih öncesi çağlarda yaşamakta olan bir erkeğe bu kızların henüz çiftleşmeye hazır olmadığı mesajını vermekteydi. Dolayısıyla genç kızın cinsel organının kılla kaplı olması, erkeğin cinsel dürtüsünü tetiklerken bu bölgenin çıplak olması erkeğin bu dürtüsünü engelliyordu. (Bu engelleyici dürtü, çok enteresan ve hiç de doğal olmayan bir şekilde pedofili hastalarında yoktur.)

Cinsel organı örten kılların ikinci bir fonksiyonu koku yaymasıdır. Cinsel organın bulunduğu bölgede erkekleri çeken kokular salgılayan bezler bulunmaktadır ve bu sık kıvırcık kıllar salgılanan kokuları hapsetmektedir. Ancak bu ilkel koku ile mesaj verme yönteminin bir dezavantajı vardır. Tarih öncesi çağlarda çıplak ten hava ile temas ettiğinden, bu koku tazeliğini korumaktaydı. Oysa bugün sıkı giysiler altında kalan bu bölge temiz olmadığı takdirde bakterilerin üremesi için müsait bir ortam oluşturacaktır. Sonuç ise istenilmeyen vücut kokularıdır. Giysiler içindeki günümüz insanının çıplak gezen ilkel insanlardan daha sık banyo yapmasının sebebi budur.

Cinsel organ üzerindeki kılların üçüncü bir fonksiyonu ise büyük bir olasılıkla yoğun cinsel temas sırasında kadının cinsel bölgesinin tahriş olmasını engellemek ve tampon görevi yap-

maktır. Bu bölgedeki kılların bu koruyucu görevinden sıklıkla söz edilmektedir ve bunda bir gerçeklik payı da olabilir. Ancak günümüz kadını bu bölgedeki kıllarını genelde almaktadır ve bu sebepten dolayı da erkeğin cinsel organın kadının bu bölgesine zarar verdiği görülmemiştir.

Bu üç olası iddiaya ek olarak geçmişte ileri sürülen ve pek de olası görünmeyen birçok iddia daha vardır. Bunlardan bir tanesi bu bölgedeki kılların cinsel organı gizlediğidir. Aslında tam aksine, bu kıllar karşı cinsin hayal gücünü ateşleyen erotik bir peçe gibidir. Bir diğer iddia ise vücudun ön kısmından akan ter damlalarını emerek cinsel organı soğuğa ve kazalara karşı koruduğudur. Üçüncüsü ise cinsel birleşme sırasında iki farklı kutup arasındaki çekimi artırdığıdır. Bunların ne anlama geldiği ise tartışılır.

Cinsel bölgeyi örten kıllarla ilgili en tuhaf gözlem, Güney Pasifik bölgesindeki Bismarck Archipelago'da ilkel kabile yaşantısı süren insanlar üzerinde bir inceleme yapan eski bir Alman antropologa aittir. Söz konusu Alman antropolog biz nasıl havlu kullanıyorsak, bu bölgede ilkel kabile yaşantısı süren kadınların da terleyen veya toprağa bulanan ellerini cinsel organları üzerindeki kıllara sürerek temizlediklerini gözlemlemiştir.

Vücudun diğer bölümleri nasıl kendi hallerine bırakılmadıysa, genital bölge üzerindeki kıllar da aynı akıbete uğramıştır. Söz konusu kıllar boyanmak, şekillendirilmek, süslenmek veya yok edilmek suretiyle hem eski hem de modern çağlarda birçok değişikliğe uğramıştır. Ve her zaman olduğu gibi bu değişikliklerin yapılması veya yapılmaması konusunda iki farklı görüş ileri sürülmüş, bu konu şiddetli tartışmalara yol açmıştır.

Cinsel organ üzerindeki kıllara dokunulmamasından yana olanlar arasında hem katı kuralcı ve tutucu çevrelerden olanlar hem de bu kılların mevcudiyetinden hoşlananlar bulunmaktaydı. Katı kuralcı ve tutucu kişiler, vücudun bu bölgesinde birtakım değişiklikler yapılmasının cinsel anatomi açısından sağlıksız ve takıntılı bir ruh haline yol açacağını savunmaktaydılar. Üstelik onlara göre cinsel organ üzerindeki kılların yok edilmesi

cinsel organın üzerini örtmekte olan peçeyi kaldıracak ve onu açıkta bırakacaktır. Üzerini örten kılların olmaması halinde bu uzunlamasına yarık tamamıyla teşhir edilecekti.

İlk feministler ise kadının cinsel organı üzerindeki kılların şu veya bu şekilde süslenmesinin erkeklerin arzularını kamçılamak doğrultusunda bir hareket olduğunu ileri sürerek, makyaj ve estetik konusundaki tüm yeniliklerde olduğu gibi buna da karşı çıkmışlardır.

Bu görüşlerin tam aksine Hedonistler kadının cinsel organı üzerindeki kılları son derece çekici ve erotik bulmaktaydı. Zira bu kıllar kadının erkekle çiftleşmeye hazır durumda olduğu mesajını veriyordu. Ayrıca söz konusu kıllar kadının vücudundan yayılan erotik kokuları tutuyordu.

Cinsel organı örten kılların yok edilmesi birbirine tamamıyla zıt iki görüşün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu kılların yok edilmesinden yana olanlar, söz konusu kılların kir tuttuğunu ve etrafa pis kokular yaydığını, dolayısıyla bunların yok edilmesinin temizlik ve hijyen açısından doğru olduğunu savunmaktaydılar. Ancak bu bölgenin pürüzsüz ve tertemiz olmasının ve tıpkı bir çocuğun oyuncak bebeği gibi bacaklar arasında hiçbir şey bulunmamasının cinsel bir çekiciliği yoktu. Bu görüş yüzünden geçmişte yapılan birçok kadın heykelinin vücudunun söz konusu bölgesinde ne kıllara ne de cinsel organa yer verilmişti. Bu nedenle ressamlara modellik yapan kadınlar, cinsel organlarını kaplayan kılları görünüşte o bölgenin hatlarını belirginleştirmek için tıraş ediyorlardı. Oysa esas sebep cinsel organlarının bulunduğu bu bölgeye eski heykellerde olduğu gibi kutsal bir görünüm kazandırmaktı.

Kadın heykellerindeki cinsel organın bu suni ve pürüzsüz görüntüsü Victoria döneminde yaşamış olan fazlasıyla saf ve romantik bir âlimi mağdur durumda bırakmıştır. İngiltere'nin ilk sanat profesörlerinden John Ruskin, gelecekte evleneceği eşiyle flört etmeye başladığında yirmi sekiz yaşındaydı ve cinsel konularda çok az şey biliyordu. Bir yıl sonra evlendiler ve eşi profesörün kendisiyle sevişemediğini fark edince çok şaşırdı. Profesör

uzun yıllar sonra, eşinin cinsel organı üzerindeki kılları son derece iğrenç bulduğunu itiraf etti. Ateşli bir klasik heykel sanatı öğrencisi olan Ruskin, çıplak kadın vücuduna aşina idi ve estetik açıdan bir yakınlık duymaktaydı. Ancak hiçbir zaman bir kadının cinsel organını örten kıllara çıplak gözle bakmamıştı ve böyle bir şeyin varlığından dahi haberdar değildi. (Klasik heykellerde erkeklerin cinsel organları kıvırcık ve gür kıllarla kaplı olarak gösterilmekle beraber, kadın heykellerinde böyle bir detaya yer verilmemişti.) Sevgili eşinin bacaklarının arasında bir tomar kıl olması onu o derece korkutmuş ve iğrendirmişti ki, kocalık görevini hiçbir zaman yerine getiremedi; eşi ise bakire olduğunu tıbbi belgelerle kanıtlamayı göze alarak bu evliliğin iptali yoluna başvurdu.

Eğer bazı katı kuralcı erkekler tercihlerini kadınlarda kılsız ve pürüzsüz bir kasıktan yana kullandılarsa, bu belki de birçok şehvet düşkünü erkeğin de tercihinin bu yönde olmasından kaynaklanıyordu. Kıllarla kaplı bir kasığın hem saf hem de saf olmayan bir çekiciliği varsa, aynı şey belki de çıplak ve pürüzsüz kasıklar için de söz konusuydu.

Kıllarla örtülü olmayan bir cinsel organın cazibesi üç nedene dayanmaktaydı. Birincisi, bu bölgedeki kıllar alındığında cinsel organın dikey ve yarık görüntüsü tamamen açıkta kalmaktadır. Klasik heykellerde bu detay özellikle göz ardı edilmekteydi. Geleneksel sanatçıların modelleri ya bu bölgeyi görüntü dışı bırakacak şekilde poz veriyor ya da heykeltıraş son rötuşları yaparken bu detayı gizliyordu. Ancak gerçek yaşamda bu çok mahrem ama mahrem olduğu kadar da önemli detay tamamıyla teşhir edilmekte ve çıplak gözle bakan erkeğe bir tomar kılın verebileceğinden çok daha güçlü cinsel mesajlar vermektedir.

İkincisi, cinsel organın üzerinin kılla kaplı olmaması bir bakirenin masumiyetini çağrıştırmaktadır. Böyle bir vücudun bir erkekle cinsel ilişkide bulunamayacak kadar genç ve masum bir kıza ait olması gerektiğine göre, o zaman bu daha önce hiç cinsel ilişkide bulunmamış bir kızın vücudu olmalıydı. Erkekler cinsel organının üzerini örten kılları almış bir kadını gördükle-

rinde yaptıkları yorumlardan bazıları şöyledir: "Bir bebek kadar pürüzsüz", "bir okul çocuğu fantezisi", "Lolita havasında". Bu tip yorumlara karşı geliştirilen eleştiriler ise bunların "çocuk pornosuna" doğru atılan bir geri adım olduğu doğrultusunda idi. Ancak bu eleştirileri yapan kimseler, kılsız bir cinsel organın görüntüsü ile uyarılan erkeklerin aslında beraber oldukları kadınların vücutlarının geri kalan kısmının yetişkin bir kadına ait olduğunun farkında olduklarını göz ardı etmekteydiler. Bu erkeklerin bir bakireyi andıran bir görüntüden hoşlanmaları, onların henüz ergenliğe erişmemiş bir çocuktan gerçek anlamda hoşlanacağı anlamına gelmiyordu. Kılsız kasığını savunan bir kadın şöyle demiştir: "Nasıl hiç kimse, küçük bir erkek çocuk gibi sinekkaydı tıraş olmuş yüzlere sahip erkeklerle beraber olmayı tercih eden kadınları sübyancı olmakla suçlayamazsa, bir kadının kasık bölgesini tıraş etmesine de bu gözle bakılamaz."

Kadının cinsel organını örten kıllarını almasının masum bir görünüm vermesinden başka birtakım avantajları daha olduğu ileri sürülmüştür. Bu bölgedeki kılların tıraş edilmesi halinde söz konusu bölge dokunmaya karşı daha hassas bir hale gelmektedir. Her iki taraf özellikle de oral seksten daha fazla zevk alabilmektedir. Bazı kadınlar cinsel organı örten kılları aldıktan sonra yürümek gibi çok basit bir hareketin yerine getirilmesinin bile erotik bir haz verdiğini söylemektedirler. Bu kadınlar bu konudaki hislerini aynen şu kelimelerle ifade etmişlerdir: "Sokakta yürümek bile daha zevkli bir hale geliyor, sanki kayıp gidiyorsunuz." "Adımlarınıza ayrı bir hava veriyor." Diğerleri ise bu durumun yarattığı cinsel çekiciliğin sadece iki çift arasında kalması gereken özel bir şey olduğunu ifade etmişlerdir.

Özetlemek gerekirse, kadınların cinsel organını örten kıllarla ilgili karşıt görüşler, tutucu ve kuralcı bakış açısına sahip olanlar tarafından fazlasıyla doğal ve edepli, şehvet düşkünleri tarafından ise erotik ve seksi bulunmaktadır. Ayrıca kuralcı ve tutucu bakış açısından ele alındığında bu bölgenin tıraş edilmesi temizlik ve hijyen sağlamaktayken, şehvet düşkünleri ise bu sayede genital bölgenin tüm çıplaklığıyla teşhir edilebildiğini ve

daha hassas bir hale geldiğini ileri sürmektedirler. Kadın vücudunun diğer bölgelerinde olduğu gibi bu bölgeyle ilgili olarak da bir sürü karşıt görüş sıralamak mümkündür.

Kadınların kasık bölgesindeki kılları yok etmesinin tarihçesine dönmek gerekirse, bunun geçici bir moda akımı olmadığı gayet açıktır. Belgeler bunun köklerinin eski Mısır'a kadar dayandığını göstermektedir. Mısırlı kadınlar kıllar konusunda son derece titizdiler, vücutlarında en ufak bir kılın bile bulunmasına izin vermezler, hepsini yok ederlerdi. Bunu da bal ve yağı karıştırarak elde ettikleri yapışkan bir krem aracılığıyla tüm vücutlarına ağda yaparak sağlarlardı.

Ayrıca Kral Solomon'un kadınların cinsel organı üzerinde kıl görmekten nefret ettiği söylenirdi. MÖ onuncu yüzyılda Şiba Kraliçesi kendisini görmeye geldiğinde, kraliçeyle sevişmeden önce ondan vücudundaki tüm kılları almasını, böylece tabiatın peçesini kaldırarak kendisini tüm açıklığıyla sergilemesini istemiştir.

Bundan kısa bir süre sonra eski Yunan'daki erkeklerin, kadınlardan mahrem bölgelerindeki kılları almalarını istedikleri söylenmektedir. Bunun sebebi olarak da Güneyli kadınların kıllarının çok gür olduğu ve eğer alınmazlarsa mahrem yerlerinin erkekler tarafından görülemeyeceği ileri sürülmektedir. Sonuç olarak, eski Yunan'da kadınların ağda yapması kuraldı ve bu da şu şekillerde sağlanırdı: Birincisi, kılların cımbızla tek tek alınmasıydı. İkinci yöntem ise kılların lamba ışığında tütsülenmesiydi. Üçüncü olarak da kıllar küller yardımıyla tütsülenirdi.

Eski Romalı kadınlar da cinsel organları üzerindeki kılları alırlardı, ama onların kullandığı yöntemler biraz farklıydı. Romalı kadınlar, Yunanlılar gibi *volsela* adı verilen özel bir cımbızla kıllarını tek tek alırlardı, ancak eski Yunanlıların kullandığı ve biraz riskli bir yöntem olan tütsüleme yerine tüy dökücü kremler kullanmayı tercih ederlerdi. Çam sakızı veya zift kullanarak bir çeşit ağda yapmak da uyguladıkları yöntemler arasındaydı. Bakımlı Romalı genç kızlar cinsel organları üzerinde kıllar çıkmaya başlar başlamaz bu yöntemlerden birini uygulayarak kılları yok ederlerdi.

Haçlılar kutsal topraklara yaptıkları seferler sırasında Arap kadınlarının da vücutlarının bu bölgesindeki kılları aldıklarına tanık olmuşlardır. Gördüklerinden çok etkilenen Haçlılar, bu modayı beraberlerinde Avrupa'ya da taşımışlardır. Ortaçağ'da yaşayan bazı aristokratlar bu yöntemi bir süre için uygulamışlar, ama yine de çok uzun ömürlü olmamıştır.

On altıncı yüzyılda Türk kadınlarının cinsel organlarını örten kılları yok etmek konusunda son derece maharetli olduğu bilinirdi. Hatta hamamlarda bu işin yapılması için özel odalar bile ayrılmıştı. Türk kadınları bu bölgedeki kılları doğal haline bırakmanın günah olduğuna inanıyorlardı.

Avrupa'da Victoria dönemine kadar –geceleri çalışan bazı kadınlar istisna olmak üzere– kadınların cinsel organları üzerindeki kılların alındığı hiç duyulmamıştı ve bu işlem, cinsel özgürlük sözlerinin edilmeye başladığı 1960'lı yıllara kadar da kadın modasındaki yerini almadı. Sonra birdenbire her şeyin mubah olduğu bir dönem çıkageldi ve bazı kişiler tutucu ve geleneksel olan şeylere başkaldırdılar. Bunlardan bir tanesi ünlü modacı Mary Quant idi. Bayan Quant, cinsel organını örten kılları kocasının yardımıyla kalp şeklinde tıraş ettiğini açıkladı. Ve tabii ki diğerleri Bayan Quant'ın izinden gitti.

Feminizmin tırmandığı 1970'li yıllara gelindiğinde ise doğal görüntü yeniden itibar görmeye başladı ve böylece kasık bölgesindeki kılların "budanması" bir kez daha gözden düştü, ancak yirminci yüzyılın sonlarına gelindiğinde muhteşem bir dönüş yaptı. Moda, mayoların külot çizgisinin yüksekte olmasından yanaydı. Bu da artık çok dar kesimli olan bu kumaş parçasının her iki yanından kılların çıkmasına neden oluyordu. Bu kıllar çok çirkin görünüyordu ve tabii ki hemen yok edildiler. Bu durum cinsel organı örten kılların yok edilmesi eylemine ivme kazandırdı. Mayo modelleri giderek daha da abartıldı. O kadar ki, artık moda tek bir adet bile kıl bırakılmasına olanak vermiyordu. Yirmi birinci yüzyılın başlarındaki kadın modası cinsel organ üzerindeki kılların tamamıyla yok edilmesinden yanaydı. Oldukça çelişkili bir durum ama bu akım sayesinde kadınların

cinsel organını örten kıllar yeniden eski medeniyetlerin tarzına dönmüştü.

Bu kılların yok edilmesi çılgınlığıyla ilgili tamamen yeni bir terminoloji türemişti. O kadar ki her güzellik salonu cinsel organın çıplaklık derecesi ile ilgili olarak kendilerine has isimler türetmişti. Bu isimlerin hepsi tüm salonlarda devamlı olarak kullanılmamakla birlikte genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

Bikini Çizgisi: Bu en son ve en abartılı uygulamadır. Bikinin altında kalan tüm kıllar doğal haline bırakılmakta, sadece bikinin her iki yanından dışarı çıkanlar alınmaktadır. Böylece yüksek kesimli bikiniler giyildiğinde dışarıda hiç kıl bırakılmamış olmaktadır.

Ful Bikini: Sadece "Venüs tepesi" adı verilen bölgede çok az miktarda kıl bırakılmakta, geri kalanlar alınmaktadır.

Avrupalı: Tepecik üzerinde çok az bir kıl bırakıldıktan sonra geri kalanların hepsi alınmaktadır.

Üçgen: Kıllar, kadının cinsel organın başladığı noktada ucu cinsel organın başladığı noktayı gösteren ters bir üçgen oluşturacak şekilde tıraş edilir. Bu şekil, zevke giden yolu tarif eden ok olarak tanımlanmaktadır.

Bıyık: Cinsel organın başladığı noktanın tam üzerinde dikdörtgen şeklinde bir bölge bırakacak biçimde tüm kıllar tıraş edilir. Bu bazen "Hitler'in bıyığı", bazen de "Şarlo bıyığı" olarak adlandırılır.

Kalp: Kıllı bölgeye kalp şekli verilir ve bazen de bu kalp şekli verilmiş kıllar pembeye boyanır. Bu tarz, Sevgililer Günü için hazırlanmış bir sürpriz olarak ünlenmiştir.

Uçak İniş Meydanı: Tüm kıllar, tam ortada dikine dar bir şerit bırakacak şekilde tıraş edilir. Bu tarz, kasık bölgesini açıkta bırakan aşırı dar kesimli giysiler giyen modeller tarafından rağbet görmüştür.

Playboy Şeridi: Tüm kıllar, dört santimetre kalınlığında dar bir dikdörtgen oluşturacak şekilde tıraş edilir. Özellikle dört santimetre olarak belirtilmesi biraz tuhaf gelebilir. Ancak bunun bir hikâyesi vardır. Amerika'da Georgia eyaletinde egzotik

dans yapan kızlardan, tamamen çıplak bir şekilde dans etmeleri halinde cinsel organları üzerinde iki parmak kalınlığında (dört santimetre) kıl bırakmaları istenirdi. Atlantalı kanun koyucular bunu cinsel organın üzerini örtmek için yeterli bir kalınlık olarak görüyorlardı. Bu bölgedeki kanun görevlileri gece kulüplerini teftiş eder ve cinsel organı üzerindeki kıllı bölge çok dar bir şerit oluşturan kızları evlerine gönderirdi. Daha sonra bu kural gevşemiştir, ancak bazı güzellik salonları "playboy" terimini her şeyin tüm çıplaklığıyla sergilendiği durum için kullanırlar.

Brezilyalı: Yeni stiller içinde en çok ünleneni budur. Ancak bu stilin tam doğru şekliyle ilgili bazı karışıklıklar söz konusudur. Bazılarına göre bu tarz "uçak iniş meydanı" stilinin aynısı, bazılarına göre ise çok ince ve uzun bir şerit bırakacak şekilde daha abartılı bir tarzdır. Kimilerine göre ise tüm kılların alındığı tarzı temsil etmektedir. Bu tarz, tangalardan bile daha ince bikinilerin giyildiği Rio'nun Copacabana sahilinde ortaya çıkmıştır. Daha sonra yedi kız kardeşten (J. Kardeşler adıyla tanınan) oluşan Brezilyalı bir aile New York'a taşınmış ve Manhattan'da bir güzellik salonu açarak müşterilerine cinsel organın üzerindeki kılların yok edilmesi hizmetini vermeye başlamışlardır. Film yıldızları ve modeller bu salona akın etmeye başlamışlar ve güzellik salonu kısa bir süre içinde cinsel organları üzerindeki kıllara ağda yaptırmak isteyenlerin uğrak yeri haline gelmiştir. Bu tarzın adının Brezilyalı olmasının sebebi J. Kardeşlerdir. Diğer güzellik salonları J. Kardeşlerin tarzını taklit ederlerken bu bölgede tam olarak ne kadarlık bir alanın ağdayla alınması gerektiği kuralına uymamışlar ve bu da karışıklığa neden olmuştur. Ama J. Kardeşler işlerinin tanımını gayet iyi yapmaktadırlar: "İncecik bir şerit bırakacak şekilde tüm kıllar alınmalıdır."

Sfenks: Bu, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde bölgedeki tüm kılların alındığı stildir. Adını ise tamamıyla tüysüz bir kedi cinsi olan Kanada kedisinden almaktadır. Pürüzsüz bir tene sahip olan bu kedi 1966 yılında Toronto'da keşfedilmiş ve genetik bir tuhaflık olarak görülmüştür. Bazı salonlar Sfenks tarzına Hollywood da demektedir.

Bunlar yirmi birinci yüzyılın başında var olan en ünlü tarzlardır. Bunlara ek olarak bazı özel stiller de geliştirilmiştir.

Bu konu üzerinde uzmanlaşmış bazı tasarımcılar şirket logosu, öküz gözü, yıldız ve şeritler (Amerikan bayrağı gibi) gibi değişik şekiller uygulamışlardır. Bir tasarımcı ise uyguladığı modellere balayı sürprizi, dağ fırtınası, gençler takımı, kupa kızı, çaça ve çiçek açmak gibi isimler vermiştir. Diğer isimlerden bazıları ise ünlem işareti, üç başlı yaprak, taç, yıldız, mor ışıklar saçan yıldırım veya partnerin adının baş harfleri olarak sayılabilir.

Bu şekilleri yapmak içinse cımbızla alma, tıraş etme, boyama, tüy dökücü kremler, elektroliz, ağda gibi yöntemler kullanılmıştır. Günümüzde en yaygın uygulama alanı bulan yöntem, yapıldıktan sonra yeniden kıl çıkması için üzerinden üç dört hafta geçmesi gereken ağda uygulamasıdır.

Kadınların cinsel organlarının üzerindeki kılların alınmasına taban tabana zıt olan bir uygulama ise bu bölgeye insan saçından, naylondan veya yakın göbek bölgesindeki kıllardan yapılma peruklar takılmasıdır. Bu peruk belli belirsiz bir g-string'in altına takılmakta veya gerçek kılların üzerine yapıştırılmaktadır.

Bu bölgeye takılan perukların yüzyıllar öncesine dayanan bir tarihi vardır ve bugün dahi uygulama alanı bulmaktadır. Bu perukların esas amacı, frengi veya cinsel organlara zarar veren çeşitli hastalıkların yaptığı tahribatları gizlemekti. Daha sonraları ise cinsel organları fazlasıyla kıllı kadınlardan hoşlanan erkekleri cezp etmek için fahişeler tarafından kullanıldı. Son zamanlarda ise filmlerin seks sahnelerinde çırılçıplak görünmek isteyen aktrisler tarafından kullanılmaktadır. Bu peruklar aynı zamanda bu bölgedeki kıllara şekil vermenin bir parçası olarak da kullanılmıştır. Bu peruğa özel bir durum için değişik bir şekil verilmekte ve daha sonra peruk çıkartılabilmektedir. Peruğun, vücutlarının bu bölgesindeki kıllara şekil vermek için birçok zahmete katlanmayı göze alan kadınlar için büyük bir kolaylık sağladığını söylemek mümkündür.

Bu bölgeye takılan perukların bazıları mücevherlerle, çiçeklerle veya renkli kurdelelerle süslenmekteydi ve bu üç süsleme

tarzı da hem peruklar hem de cinsel organı kaplayan gerçek kıllar için uygulanmıştır. Bu uygulamanın köklerinin on altıncı yüzyıla dayandığına dair deliller bulunmaktadır. Bu uygulamanın ortaya çıkışı ise çok tuhaf bir şekilde olmuştur. Bir Fransız markizinin cesedi, cinsel organın olduğu bölge tamamen açıkta kalacak şekilde günlerce sokakta bırakılmıştır. Herkesin gördüğü şey ise bu kadının cinsel organını örten kılların kurdelelerle süslü olduğudur. Öyle görünmektedir ki, Fransız kralı kraliyet ailesine mensup kadınların kıyafetlerinde fazla süse kaçmamalarını emrettiğinde kadınlar bu kurala uymuş, ama bu durumu görünmeyen yerlerini süsleyerek telafi etmişlerdir. Dışarıdan bakıldığında kraliyete mensup kadınlar kralın emrine boyun eğmişler, ancak bu kez de cinsel bölgelerindeki kılları kurdelelerle, çiçeklerle veya mücevherlerle bezeyerek bu arzularını tatmin etmişlerdir. Mücevherlerle bezemek bazen bu bölgeyi kadın vücudunun en değerli bölgesi yapmakta ve bu da toplumda kadınların bu bölgesinden, üstü kapalı olarak "bir kadının hazinesi" veya "hazine" olarak söz edilmesine yol açmaktaydı.

20

Cinsel Organlar

Kadın vücudunun bu bölgesi tabu olarak en fazla kabul edilen bölümdür. Aslında cinsel hazza kaynak teşkil etmesi açısından bu bölge en fazla sözü edilen yer olması gerekirken, toplumda en az sözü edilen yerdir. *Vajina Monologları* adlı ünlü oyun, tabii ki bu duruma bir istisnadır. Peki, bunun sebebi nedir? İnsanlar kadın vücudun bu önemli bölgesi hakkında konuşmakta neden bu kadar tereddüt etmektedirler? Bunu anlamak için ilkel çağlara geri dönmekte yarar vardır.

İlkel atalarımız arka ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra hemcinslerine yaklaşırken kaçınılmaz olarak vücutlarının ön cephesi tamamıyla gözler önüne seriliyordu. Ama daha önceleri dört ayakları üzerinde yürürken cinsel organlarını gizleyebiliyorlardı ve bu organları teşhir etmek için özel bir vücut duruşu gerekiyordu. Oysa şimdi biri diğerine doğru yöneldiğinde cinsel organlar tamamıyla gözler önüne seriliyor, bu da yetişkin bir insanın cinsel bir mesaj vermeden başka bir insana yaklaşmasını olanaksız hale getiriyordu. Bunu önlemek hem kadınlar hem de erkeklerin bu bölgesini örtmek için özel bir giysi geliştirildi. Peştamal.

Peştamal kullanmanın üç avantajı vardı. Peştamal hem giyen kişinin cinsellik içermeyen bir ortamda bulunması halinde güçlü cinsel mesajlar vermesini engelliyor, hem de özel durumlarda çıkarılması halinde cinselliğe katkıda bulunuyordu. Üçüncü olarak da son derece hassas bir bölge olan bu bölgeyi doğal ortamda fazlasıyla mevcut olan zarar verici yüzeylere karşı koruyordu.

Bugün insanlar sıcaktan bunalıp giysilerini çıkartmaya başladıklarında en son çıkarılan giysi peştamalın eşdeğeri olandır. Çıplak gezme meraklısı olmadığımız takdirde cinsel organlarımızı sadece partnerlerimize saklarız. Sadece cinsellik öncesi çağda bulunan çok küçük çocuklarla beraberken bu kuralı bozarız.

Birçok ülkede yetişkin insanların cinsel organlarını örtmeleri sadece gelenek ve görenekler gereği değil, aynı zamanda kanun gereğidir yani bir kimsenin cinsel organlarını topluma açık yerlerde teşhir etmesi kanuna aykırıdır. Kuşaklar boyu kiliselere akın eden insanlar, vaiz kürsüsünden yapılan, "Çıplaklık şeytan kadar kötüdür... İnsanın Tanrı'ya başkaldırısının en doruk noktasıdır..." şeklindeki çağrılara kayıtsız kalmamışlardır.

Gizlemek için bunca sıkıntılara katlandığımız şey nedir? Yetişkin bir kadın söz konusu olduğunda aslında görülecek çok az şey vardır: Genital bölgeyi kaplayan kılların hemen altında dış dudaklar tarafından yaratılan dikey bir yarık ve daha hassas bir bölge olan iç dudakları ve vajinayı koruyan etli bir kanat; bu yarığın tam tepesinde ise klitorisi örten ve son derece hassas bir düğme gibi olan etten bir başlık, hepsi bu. Bu görüntü, erkeğin cinsel organı ile kıyaslandığında çok masum kalır. Bununla birlikte topladığı ilgi ve insanların bu bölgeyi örtmek için katlandıkları zahmet her zaman çok fazla olmuştur.

Kadın vücudunun bu bölgesinin sebep olduğu heyecan görsel niteliklerinden değil dokunsal niteliklerinden kaynaklanmaktadır. Kadın vücudunun başka hiçbir bölgesi ne parmakların ne dudakların ne de penisin dokunuşlarına karşı bu denli duyarlıdır. Tabii ki bu anlamda erkeğin penisinin kendine has dizaynının yeri başkadır. Diğer primatların penisleri ile kıyaslandığında insanınki çok daha üstündür. İnsan penisinde maymunların çok seri bir şekilde ereksiyona geçmelerini sağlayan küçük kemik yoktur. Bunun yerine insan penisinin ereksiyona geçmesi, kanın hücum etmesi sayesinde olur. Bu sistem, cinsel uyarılma sağlandığında kanın penise hücum hızının, terk etme esnasındaki hızından daha fazla olmasını sağlayan bir sistemdir. Bu sadece penisin sertleşmesini değil, aynı zamanda büyümesini, özellikle

de genişlemesini sağlar. Bunun sonucu olarak da penis kadının vajinasına girdiğinde vajinanın duvarlarına ve dudaklara baskı yapar. Bu basınç kadını uyararak erkeğin giderek tırmanmakta olan haz duygusuna katılmasını sağlar.

Bu, çiftleşme sırasında zaten olması gereken kaçınılmaz bir durum gibi görülebilir. Ancak primatlarda olan durumdan çok farklıdır. Çiftleşme sırasında erkek maymunun incecik ve kemikli erkeklik organı dişininkine hızlı hızlı birkaç hamle yaptıktan sonra çiftleşme sona erer. Örneğin şebeklerde tipik bir çiftleşme sekiz saniye kadar sürer ve hayvanın erkeklik organı, dişinin cinsel organına ortalama altı kez hamle yaptıktan sonra boşalma gerçekleşir. Anormal boyutlarda uzun bir çiftleşme bile ancak 15-20 saniye sürer. Bunun sonucu olarak da dişi maymunlar kadınlarda olduğu gibi yavaş yavaş yükselen ve sonunda orgazma kadar giden bir cinsel doyum yaşamazlar. Erkeklerin kalın penisi, genellikle oldukça uzun denebilecek bir süre ile kadının cinsel organı içinde hareket ederken güçlü uyarılmalara sebep olur. Penis, kadının vajinasının oldukça duyarlı bir deri parçası ile kaplı olan ağzına sıkıca yerleşir ve buraya defalarca ritmik bir şekilde masaj uygular. Kadın giderek daha fazla uyarıldıkça hem iç hem de dış dudaklara kan hücum eder ve dudaklar normal hacimlerinin iki katı oranında şişerler. Bu da son derece hassas bir hale gelmelerine sebep olur. Bu uyarılmalar sonucunda kadın en sonunda orgazma ulaşır. Kadının orgazmı fizyolojik olarak hemen hemen erkeğinkinin aynısıdır. Bu da hem erkeğin hem de kadının, çabalarının karşılığını aldığı anlamına gelir ve maymunlarınkinden farklı olarak kadın ve erkek arasında duygusal bir bağ kurulmasına olanak verir. Kadının dişi maymunlar gibi erkeğe yumurtladığına dair bir işaret vermemesi de erkek ve kadın arasında gerçekleşen cinsel birleşmelerin çoğunun üremeye değil, aralarındaki duygusal bağı güçlendirmeye yönelik olduğunu gösterir, insanlar seviştikleri zaman gerçek anlamda sevişirler.

Kadın cinsel organın dışarıda kalan bölümüne vulva denir. Bu bölgeyi yakından incelemekte yarar vardır.

Venüs Tepesi: Bu bölge Latince adı olan *mons veneris* veya

mons pubis ile de anılır. Dudakların hemen üzerinde yer alan kıllarla kaplı bir bölgedir ve yağlı dokusu sayesinde altında bulunan kemiği, cinsel birleşme sırasında erkeğin güçlü vücuduna karşı bir tampon gibi korur; aynı zamanda birçok sinir ucu buradan geçtiğinden cinsel uyarılmaya da yardımcı olur. Bu bölgeye yanlışlıkla veya bilinçli olarak yapılan masajın erotik bir etkisi vardır. Bu nedenle bazı kadınlar sırf bu bölgeye masaj yapılması sonucunda orgazma ulaştıklarını söylerler. Eğer bu bölgedeki kıllar alınırsa yapılan masaj daha da etkili olacaktır. Kadının cinsel organının üzerini kaplayan kılların yok edilmesinin bu derece yaygın olmasında bunun da katkısı olmuş olabilir.

Venüs tepesi, ergenlik sırasında kandaki östrojen hormonunun seviyesinin yükselmesi ile ortaya çıkar. Ancak günümüzdeki sıska kadın modasına uyan kadınlarda bu yağlı doku pek fazla gelişemeyeceğinden, onların vulvaları normalden çok daha önde olacaktır.

Dış dudaklar: Büyük dudaklar anlamına gelen *labia majora* adıyla da anılır. Etli bir dokuya sahip olan dış dudaklar, bacaklar iyice açılmadığı takdirde iç dudakları örter. Bu iki dudağın birbirine yakın olduğu durumda aralarında dikey bir yarık oluşur. Bu dudakların yüzeyi kıllarla kaplıdır ve kılların köklerinde ise koku salgılayan bezler bulunmaktadır. Cilt dokusu kadının vücudunun geri kalan kısmı ile aynı olmakla beraber rengi biraz daha koyudur.

Yoğun cinsel uyarılma sırasında dış dudakların rengi koyulaşabilir. Erkeklerde buna karşılık gelen bölge skrotum ya da erbezidir. Dış dudakların boyutu kadından kadına değişir. Bazı kadınlarda olduğu gibi bu bölgenin daha yağlı bir dokuya sahip olması halinde dış dudaklar daha yuvarlak ve büyük olur.

İç dudaklar: Diğer bir adı da "küçük dudaklar" anlamına gelen *labia minora* veya *nymphae*'dir. Etli bir yapısı olan dış dudakların içinde yer alan bu daha küçük ve ince (yağsız) dudaklar tamamıyla kılsız ve son derece hassas, zarımsı bir tabakayla kaplı kulakçıklar gibidir. Söz konusu zarımsı tabaka, hemen altındaki kan damarlarından sızan sıvı sayesinde nemli kalır. İç

dudaklar, erkeğin penisinin hamleleri sırasında sürtünme yoluyla o derece uyarılır ki, damarlara hücum eden kanla iyice şişer ve kıpkırmızı olurlar. (Eğer bu dudaklar kızarmazsa kadın orgazm taklidi yapıyor demektir.)

İç dudaklar oldukça değişik şekillerde olabilir. Bazıları küçük ve pürüzsüzken, bazıları kıvrımlı, pürüzlü, yumrulu veya kanatlı olabilir. Güney Afrikalı San'lar da kadınların iç dudakları bacaklarının arasından sarkacak kadar uzun olabilmektedir. Bazı kaynaklara göre bu dudakların uzunluğu 11 santimetreyi bulabilmekte ve vajinanın içine girebilmektedir. Bu konuda otorite sayılabilecek kişilerden bir tanesi bu dudakların uzunluğunun 20 santimetreyi dahi bulabileceği konusunda ısrarlıdır.

Kaynaklarda, 1860'larda yaşamış bir anne hakkında şu inanılmaz bilgiye bile rastlanmıştır. Bu annenin cinsel organının iç dudakları o kadar uzundur ki, bunları kalçalarının üzerinden aşıracak şekilde katlayabilmektedir. Bu kadının iç dudaklarının bu kadar uzun olmasının o ırka özgü bir özellik mi olduğu, kültürel farklılığa mı dayandığı, yoksa kadının iç dudaklarını esneterek mi bu kadar uzattığı tartışmalara konu olmuştur.

Kadınların cinsel organlarının dudaklarını esnetmek son yıllarda Batı'da moda olmuştur. Hatta cinsel hazzı artırmasından dolayı bunun nasıl yapılacağını öğreten kulüpler dahi bulunmaktadır. Bu konu üzerinde genel bir kanı mevcut olmamakla birlikte bazıları geniş dudakların sıkı giysilere sürtünüp takılarak tahrişlere sebep olacağını ileri sürmektedirler. Aynı zamanda geniş ve uzun iç dudaklar bazı yazarlarca çok çirkin olarak kabul edilmektedir. Bu yazarlar gelişimlerini mükemmel bir şekilde tamamlamış kadınların hiçbir zaman dış dudaklardan dışarı sarkmayan simetrik yapıda iç dudaklara sahip olacaklarını ileri sürmektedirler. Ayrıca bu kadınların iç dudakları kıvrımlı ve buruşuk değil pürüzsüz olmalıdır.

Estetik cerrahlar da bu son görüşe katılmaktadırlar. Zira onlara başvuran hastaların çoğu dudakları ya küçültmek istemekte ya da birinin diğerinden büyük olduğu simetrik yapıda olmayan dudakların simetrik hale getirilmesini istemektedirler.

Mahrem yerlere uygulanan bu estetik ameliyatlara *labioplasty* adı verilmektedir.

Vajina: Vajina cinsel bakımdan uyarılmadığı durumlarda 8-10 santimetre uzunluğunda etten bir tüptür. İstirahat halindeyken vajinanın duvarları birbiri ile temas halindedir. Cinsel olarak uyarıldığında ise 10-15 santimetre kadar genişler. Ergenlik ile menopoz arasında kalan yetişkin yaşlardaki bir kadının vajinasının iç yüzeyi hafif büklümlü bir yapıya sahiptir. Bu dönemin öncesinde ve sonrasında ise iç yüzey pürüzsüzdür.

Bakirelerde vajinanın sonunda girişi kapayan ince bir zar bulunmaktadır. Kızlık zarının varlığı tarih boyunca çok büyük önem taşımış, damatlar dokunulmamış gelinleri tercih etmişlerdir.

Geleneksel olarak bu zar gerdek gecesi erkeğin penisinin girişi ile yırtılır ve kanama olur. Bazı kültürlerde, gelinin bakireliğini ispat etmek için kanla lekelenen çarşaflar gösterilirdi. Bakire olduğu izlenimini vermeye çalışan tecrübeli kadınlar, vajinalarına güvercin kanına bulanmış küçük bir sünger yerleştirirler veya yastıklarının altına hayvan kanı ile doldurulmuş küçük ilaç şişeleri koyup müsait bir anda bunu çarşaf üzerine dökerlerdi.

Genç kadınların zorlu sporlar yaptığı, âdet dönemlerinde tampon kullandığı veya değişik yollarla mastürbasyon yaptığı modern çağımızda birçok genç kızın kızlık zarı daha cinsel ilişkide bulunmadan yırtılmaktadır. Bunun sonucu olarak da çağımızın modern genç kızlarının ancak yüzde ellisinin kızlık zarı vajinal yoldan cinsel ilişkide bulunmak suretiyle yırtılmaktadır. Dolayısıyla bugünün toplumlarında fiziksel bakirelikten ziyade ruhsal bakirelik önemlidir.

Evrim süreci açısından bakıldığında kızlık zarının hâlâ mevcut olması düşündürücüdür. Bu zarın varlığının sebebi ilk cinsel ilişkinin zor ve acı verici olmasını sağlamaktır. Bunun hâlâ var olmasının ne gibi bir değeri olabilir? Tek açıklama, erken yaşlarda cinsel ilişkide bulunmayı engelleyen evrimin bir aşaması olmasıdır. Bir kızın bakireliğini bozmak bir erkeğin geçeceği önemli aşamadır. Birbirini seven bir çiftin ilk cinsel ilişkisi önemli bir

andır. Türünü çoğaltmaya çalışan bir çift için bunun gerçekten bir anlamı vardır.

Vajinanın içinde son derece hassas olan iki bölge vardır ve bu bölgeler üzerinde ileride durulacaktır. Vajinanın en aşağıda kalan ve üçte birine karşılık gelen bölümü, yani ağzına en yakın olan bölgesi adaleli bir yapıya sahiptir. Bu doku vajina ağzının genişliğini belirler ve genç kadınlarda oldukça sıkıdır. Doğum yapmış ve yaşı ilerlemiş olan kadınlarda bu adaleler gevşer ve vajina sıkılığını kaybeder. Vajina ağzının sıkı olması erkeklerce makbul olduğundan vajinanın ağzını yeniden sıkılaştırmak için estetik ameliyat yapılmaktadır. Bu ameliyat yüz gerdirme ameliyatlarının vajina versiyonudur. Vajinanın yukarıda kalan diğer üçte ikilik iç kısmı daha az adaleli bir yapıya sahiptir ve erkeğin penisiyle uyum sağlayacak şekilde kolayca genişleyebilir. Vajinanın içeride kalan kısmının en ucunda rahim boynu vardır.

Cinsel birleşme sırasında çok fazla uyarılma olması halinde vajinanın boyutları genişler, ama en geniş olduğu durumda dahi boyu, penisin vajinanın en ucuna kadar ulaşarak boşalmasını sağlayacak kadar kısadır. Rahmin ağzına ulaşan spermler rahmi aşarak fallop tüplerine kadar gelirler ve eğer zamanlama doğruysa, bu spermlerden bir tanesi henüz atılmakta olan küçücük bir yumurta ile birleşerek yepyeni bir yaşamı başlatır.

Kadının yumurtalıklarında binlerce yumurta olmasına rağmen doğurgan olduğu süre boyunca dört yüz taneden fazla yumurtlamaz. Bu yumurtalar bir ayda olgunlaşırlar ve sadece tüplerden geçtikleri süre içerisinde döllenebilirler. Yumurtanın tüplerdeki bu seyahati 10 santimetrelik bir yol üzerinde geçer ve yumurtanın bu yolu alması günler alır.

Vajina ve vajinayı çevreleyen dudaklara ek olarak, kadının genital organlarının erotik açıdan son derece hassas olan bazı özel noktaları vardır. Cinsel ilişki sırasında bu noktaların uyarılması kadının orgazm olmasını kolaylaştırır. Bu noktalar klitoris, U-noktası, G-noktası ve A-noktasıdır. Bu bölgelerden ilk ikisi vajinanın dışında, diğer ikisi ise vajinanın içindedir.

Klitoris: Kadının erotik açıdan hassas noktaları içerisinde en

yaygın olarak bilineni budur. Klitoris, vulvanın tam tepesinde, iç dudakların üst birleşim noktasında bulunmaktadır. Klitoris'in gözle görülebilecek kısmı meme başı büyüklüğündedir ve erkeğin penisinin kadın cinsel organlarındaki karşılığıdır. Ayrıca klitorisi örten koruyucu bir başlık da bulunmaktadır. Klitorisin sadece cinsel fonksiyonu vardır ve cinsel birleşme sırasında büyüyerek (boyu uzar, şişer ve dikleşir) daha da hassas bir hale gelir. Cinsel birleşme öncesinde genellikle dokunularak uyarılır ve sadece vajinal yoldan kolay bir şekilde orgazma ulaşamayan kadınlar, klitorisi parmakla, oral yollardan veya mekanik olarak uyarmak suretiyle çok daha kolay bir şekilde orgazm olabilmektedirler.

Avustralyalı bir cerrah, yakın zamanlarda, klitorisin sanıldığından daha büyük olduğunu ve büyük bir bölümünün içeride kaldığını iddia etmiştir. Klitorisin görünen kısmı sadece başıdır. Geri kalan kısmı, yani sapı yüzeyin altındadır ve aşağıya, vajinanın ağzına kadar uzamaktadır. Bu da içeri giren penisin hareketleriyle klitorisin içeride saklı olan kısmına yoğun bir şekilde masaj yapacağı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla başına direkt olarak dokunulmasa bile, klitoris her zaman bir miktar uyarılacaktır. Ancak klitorisin içeride kalan sapı dışarıda kalan baş kısmından daha az duyarlı olduğundan, klitorisin başının direkt olarak uyarılması her zaman için daha etkili olacaktır. Bazı kadınlar, erkek penisiyle kadının cinsel organını dürterken, erkeğin penisiyle ritmik bir şekilde aşağı yönde daireler çizmenin klitorisin yüzeyindeki sürtünmeyi artırarak orgazma ulaşmayı kolaylaştırdığını ileri sürmektedirler. Ancak bu, kadının sevişme sırasında daha baskın bir rol oynamasını gerektirir ki, bu da erkeklerin tercih ettiği bir durum değildir.

U- Noktası: Burası, idrar yolu ağzının hemen yukarısında ve her iki yanında bulunan, tıpkı penis gibi sertleşebilen ve dikilebilen küçük ve hassas bir bölgedir, idrar yolu ağzının hemen altında, yani vajina ile idrar yolu ağzı arasında kalan bölgede ise hassas bir nokta yoktur. Klitoristen daha az bilinen bu noktanın erotik potansiyeli Amerikalı doktorlar tarafından yakın zamanda keşfedilmiştir. Amerikalı araştırmacılar bu bölgenin

parmakla, dille veya erkeğin penisi ile çok yumuşak bir şekilde okşanması halinde son derece güçlü bir erotik tepki alındığını ortaya çıkarmışlardır.

Söz kadınının idrar yolu ağzından açılmışken, kadının "boşalmasından" söz etmekte fayda vardır. Erkeğin durumunda, erkeğin idrarının geldiği yerden aynı zamanda içinde spermlerin bulunduğu semen de gelir. Kadında ise idrar kanalından sadece idrar geldiği zannedilir. Oysa durum böyle değildir. Bazı kadınlar çok güçlü bir orgazm yaşadıklarında idrar yolunun ağzından bir sıvı gelir. Bu idrar değildir. Kadının idrar kanalı erkeğin prostatına benzeyen birtakım keselerle çevrilidir ve bu bölge çok fazla uyarıldığı zaman bu keseler erkeğin semenine benzer alkalinli bir sıvı üretirler. Bu tarz bir boşalma yaşayan kadınlar (gelen sıvının miktarı birkaç damla ile birkaç tatlı kaşığı arasındadır), orgazma ulaştıkları sırada meydana gelen yoğun adale kasılmalarının idrar kaçırmalarına neden olduğunu sanırlar. Ancak bunun sebebi kendi fizyolojilerini iyi bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde, orgazm sırasında "boşalma" yaşayan kadınların idrarlarını tutamadıklarını ileri sürerek bu durumu düzeltmek için ameliyat olmalarını öneren tıp otoriteleri de bu konuda yanılmaktadırlar. (Bir erkek, karısının kendisinin üzerine idrar yaptığını ileri sürerek boşanmak için mahkemeye başvurmuştur.) İşte kadınların cinsel faaliyetleri hakkında bu denli büyük bir cehalet söz konusudur.

Kadının yaşadığı bu boşalmanın ne değeri olduğu tartışılır. Zira bu boşalmanın meydana geldiği an, vajinada kayganlık sağlamak için geçtir. Vajinanın kayganlaşması, cinsel uyarılma başladığı andan itibaren vajinanın duvarlarından salgılanan sıvı bir maddenin yardımıyla sağlanmaktadır.

G-Noktası veya Grafenberg Noktası: Burası vajinanın içinde, ön bölümde veya vajinanın üst duvarında yer alan 5-8 santimetrelik, küçük ama oldukça hassas bir bölgedir. Adını, kendisini bulan Alman jinekolog Ernst Grafenberg'den alan G noktasına bazen de Tanrıça Noktası denir. 1940 yılında kadınların orgazm mekanizması üzerine yapılan araştırmalar sonucunda vajinanın

tam üstünde yer alan idrar yolunun, erkeğin penisinde olduğu gibi sertleşebilen ve dikilebilen türde dokularla donandığı ortaya çıkmıştır. Kadın cinsel olarak uyarıldığında bu dokular da şişmektedir. Dokulardaki bu genişleme ve şişme, G-noktasındaki vajina duvarının küçük bir bölümünün vajina kanalına doğru çıkıntı yapmasına yol açmaktadır. Grafenberg'e göre, vajina duvarının bu dışarıya doğru çıkıntı yapan bölümü "birincil derecede önemli bir erotik bölgedir". Hatta klitoristen daha önemlidir. Grafenberg Noktası, sevişirken erkeğin yukarıda olmasının, cinsel davranışlar açısından baskın bir özellik göstermesi sonucunda önemini yitirmiştir. Oysa bu pozisyon dışındaki pozisyonlar G-noktasını daha kolay uyarabilmekte ve vajinal orgazm sağlayabilmektedir.

Şurası çok iyi bilinmelidir ki, G-noktası terimi Grafenberg'in kendisi tarafından kullanılmamıştır. Grafenberg bu noktayı "erotik bölge" olarak tanımlamıştır. Ama ne yazık ki, G-noktası teriminin günümüzdeki kullanımı bir yanlış anlamaya neden olmuştur. Bazı kadınlar çok iyimser bir bakış açısıyla, bu noktanın düğmesine basıldığında erotik bir patlamanın olabileceği kanısına kapılmışlardır. Böyle olmadığını görüp hayal kırıklığına uğradıklarında ise G-noktası kavramının tamamıyla hatalı olduğu ve böyle bir şey olmadığı sonucuna varmışlardır. Daha önce anlatıldığı gibi aslında G-noktası, vajina duvarının idrar yolunu çevreleyen bezleri şiştiğinde hafifçe dışarı doğru çıkıntı yapan, cinsel açıdan duyarlı bir noktasıdır. Bu kavram jinekoloji kongrelerinde ilk kez tartışıldığında birçok ünlü jinekolog karşı çıkmış ve böyle bir nokta olmadığını ileri sürmüştür. Ancak daha sonra bu nokta kendilerine örnekler üzerinde özel olarak gösterildiğinde ikna olmuşlardır. Bu tartışmalara erkek karşıtları da karşı çıkmış ve vajinal orgazm olabileceği savını peşinen reddetmişlerdir. Zira klitoral orgazm onların işine gelmektedir ve onun yerini tutacak başka bir şey de yoktur.

Çok şaşırtıcı bir şekilde son zamanlarda bazı kadınların G-noktasını şişirtmeye çalıştıklarına dair haberler vardır. Burada yapılan işlem, G-noktasına kolajen enjekte edilmesidir ve bazı

kaynaklara göre son zamanlarda en çok rağbet gören yöntemlerden bir tanesidir. Bu sayede G-noktasının duyarlılığı artırılmakta ve kadınlar çok daha güçlü orgazmlar yaşayabilmektedir. Bu, tıbbi bir gerçeklikten ziyade bir şehir efsanesini andırmaktadır. Ama söz konusu olan kadın cinselliği ise hiçbir şey olanaksız değildir.

A-Noktası (Anterior Fomix Erogenous Zone-AFE noktası): Burası vajinanın sonuna doğru rahim boynu ve idrar kesesi arasında kalan hassas bir bölgedir. Tıpkı klitorisin erkeğin penisine karşılık gelmesi gibi, A-noktası da erkekteki prostatın kadın cinsel organlarındaki karşılığıdır. Bu noktanın direkt olarak uyarılması çok şiddetli orgazm kasılmalarına neden olabilir. Klitoristen farklı olarak bu duyarlılık orgazm sonrasında sürmez.

Bu noktanın varlığı henüz 1990'lı yıllarda Kuala Lumpur'da yaşayan Malezyalı bir doktor tarafından keşfedilmiştir ve yeri bazı yazarlar tarafından yanlış anlatılmıştır. A-noktası tam olarak rahim boynunun tam üzerinde, vajinanın diplerine doğrudur. Rahim boynu vajinaya doğru çıkıntı yaptığı için etrafında daire şeklinde bir girinti oluşur. Bu girintinin ön yüzüne "anterior fornix" denir ve üzerine uygulanacak basınç, normalde çok çabuk cinsel tepki vermeyen kadınlarda dahi vajinanın hemen kayganlaşmasına neden olur. Günümüzde ince, uzun ve yukarı doğru kıvrılan özel bir AFE vibratörü alarak bu bölgeyi uyarmak mümkündür.

Kadın fizyolojisi üzerine öğrenim gören öğrenciler, bu erotik bölgelerin ardı sıra uyarılması halinde, bir kadının bir gecede birçok orgazm yaşayabileceğini ileri sürmüşlerdir. Ancak bunun için son derece tecrübeli ve duyarlı bir erkek gerekeceğine de dikkat çekilmiştir.

Üç kadından ikisinin sıradan vajinal bir seks neticesinde orgazm olamadığı ileri sürülmüştür. Yukarıda belirtildiği gibi kadınların birçoğu klitorisin oral yoldan veya parmak ile uyarılması sonucunda orgazm olabilmektedirler. Bu da vajinanın içinde yer alan diğer iki hassas noktanın onlara pek bir şey ifade etmediği anlamına gelmektedir. Bunun sebebi sevişme pozisyonları-

nın monotonluğundan kaynaklanıyor gibi görünmektedir. Yirmi yedi çiftten, cinsel ilişki kurma pozisyonlarını, iki hassas vajinal noktayı daha iyi uyaracak şekilde değiştirmeleri istenmiştir. Sonuçta bu teste tabi tutulan kadınlardan üçte ikisi düzenli olarak vajinal orgazma ulaşmışlardır.

Sonuç olarak cinsel uyarılma neticesinde kadınların cinsel organlarında ortaya çıkan değişiklikler şu şekilde özetlenebilir:

Birinci aşama: Cinsel uyarının başlaması

Vajina, daha ilk andan itibaren vajinal salgılar yardımıyla kayganlaşmaya başlar.

Vajinanın içeride kalan bölümünün üçte ikisi genişler.

Dış dudaklar açılmaya başlar.

İç dudaklar şişmeye başlar.

Klitorisin başı büyümeye başlar.

İkinci aşama: Tam uyarılma

Vajina salgısı azalır.

Vajinanın içeride kalan üçte ikilik bölüm tamamıyla genişler.

Vajinanın dış duvarları kan hücum etmesi sonucunda şişer.

Vajinanın ağzı, vajina duvarlarının şişmesi sonucunda yüzde otuz oranında daralır.

Dış dudaklar o derece birbirinden ayrılır ki, vajina daha belirgin bir hale gelir.

İç dudakların kalınlığı iki katına çıkar.

İç dudakların rengi pembeden kırmızıya dönüşür.

Klitoris ereksiyona geçer.

Üçüncü aşama: Orgazm

Vajinanın dışarıda kalan üçte birlik bölümündeki adaleler ritmik olarak kasılmaya başlar.

İlk güçlü kasılmalar saniyenin 10'da 8'inde bir gerçekleşmeye başlar.

Her bir orgazm sırasında meydana gelen kasılma sayısı 3 ile 15 arasındadır.

Bu kasılmalar tüm pelvisi sarar (başka yerlerde de kasılmalar olur).

Kadının idrar yolu ağzından bir miktar sıvı gelebilir (idrar değil).

Bir kadın beş dakika kadar kısa bir sürede orgazm olabilmekle beraber, yirmi bin kadın üzerinde yapılan bir çalışmaya göre, bu süre ortalama yirmi dakika olarak hesaplanmıştır. Orgazmın hemen ardından klitoris, dudaklar, vajina ve rahim gevşeyerek eski haline döner. Bazı kadınlar üst üste birkaç kez orgazm olabilirler. Ancak bazıları o derece güçlü bir orgazm yaşarlar ki, bu durumu tekrarlamaya ihtiyaç duymazlar.

İngiltere'de 2003 yılında yapılan bir araştırmaya göre, dört kadından birinin seviştikten sonra orgazma ulaştığı saptanmıştır. İki kadından biri genellikle, sekiz kadından biri nadiren orgazm olabilmekte, yirmi kadından biri ise hiç orgazm olamamaktadır. Geçmişte bu tip rakamlar, kadınların erkeklerden çok daha zor orgazma ulaştığını göstermek için kullanılırdı. Aslında kadınlarla erkeklerin orgazma ulaşmaları arasında bir fark olmadığı ama kültürel baskılar nedeniyle erkeklerin kadınları uyarmak konusunda daha acemi ve duyarsızca davrandıkları çok daha olasıdır. Aynı araştırmaya konu olan kadınların yüzde altmışının mastürbasyon yoluyla orgazma ulaştıklarını söylemeleri, bu durumun cinsel dürtülerden değil de çiftlerin uyguladıkları sevişme tekniklerinin yetersizliğinden kaynaklandığını ortaya çıkarmaktadır.

Kadınların cinsel organlarının bu denli karmaşık ve hassas olması göz önünde bulundurulduğunda, zeki bir yaratık olan biz insanların bu organlara çok iyi bakması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ancak ne yazık ki, bu her zaman için böyle değildir. Kadınların cinsel organları binlerce yıldır birçok kültürde sünnet edilmiş ve birçok bakımdan kısıtlamalara tabi tutulmuştur. İnsanda bu derece büyük hazlar uyandırabilecek bu organlara tarifsiz acılar çektirilmiştir.

Kadının cinsel organına yapılan en yaygın eziyet türü sünnettir. Her ne kadar Teksaslı bir doktor 1937 yılında frijitliği gidermek için klitorisin kesilerek atılmasını savunmuş olsa da

kadının cinsel organının sünnet edilmesi Batı'da pek rastlanan bir durum olmadığı gibi çok ender görülen bir tuhaflıktır. Ancak Afrika'nın, Ortadoğu'nun ve Asya'nın birçok yerinde kadının sünnet edilmesi son derece yaygın olan bir uygulamadır. Üstelik bunun geçmişte kalan bir uygulama olmayıp günümüzde de yirmiden fazla ülkede birçok kadının hâlâ sünnet ediliyor olması, gerçekten de son derece sarsıcı bir gerçektir.

Böyle bir operasyonu mazur göstermek için yapılan açıklamalar şunlardır: Eğer bir erkeğin penisi kadının klitorisine dokunursa erkek hastalanabilir, iktidarsız kalabilir veya ölebilir. Eğer bir bebek dünyaya gelirken annesinin klitorisi ile temas ederse ölebilir. Bir kadının klitorisi olması onun sütünü zehirli hale getirebilir. Bir kadının cinsel organının dışarıda olması kadının kötü kokmasına sebep olabilir. Bir erkeğin karısının karşı konulamaz cinsel dürtülerine cevap vermeye çalışması, onu kanundışı birtakım uyuşturucuları kullanmaya itebilir. Kadının dışarıda kalan cinsel organını ortadan kaldırmak sarı benizlilik, sinirlilik, çirkinlik, nevrasteni ve vajinal kanser gibi birçok sorununu yok edebilir. Tabii ki esas sebep, kadının cinsel haz duyma olasılığını ortadan kaldırarak onu zorba erkeklere bağlı kılmaktır.

Peki bu operasyon nasıl yapılmaktadır? En kötü halde, genç kızın vajinal dudakları ve klitorisi kesilip atılmakta ve vajinanın ağzına ipek veya hayvan bağırsağı yapıştırılarak sadece âdet kanaması ve idrarın geçebileceği kadar küçük bir delik bırakılmaktadır. Bu operasyonun ardından yaranın iyileşmesi ve durumun kalıcı hale gelmesi için genç kızın bacakları birbirine bağlanmaktadır. Daha sonra bu genç kızlar evlendiklerinde, suni olarak küçültülmüş olan delikleri kocaları tarafından açılırken canları acımaktadır. (Bu yetmiyormuş gibi eğer koca uzun bir seyahate çıkacaksa delik yeniden dikilmektedir.)

Bu, kadının sünnet edilmesine en uç örnek oluşturacak bir uygulamadır. Bundan daha az vahşi olan diğer bir sünnet şeklinde ise sadece klitoris ve dudaklar kesilir. Bir de Hz. Muhammed tarafından önerildiği iddia edilen ve sadece klitorisin başının kesilmesinden ibaret olan bir sünnet şekli vardır. Bu operasyonla-

rın cinselliğe karşı doğası, sünnet işlemini bizzat yerine getiren "uzmanlardan biri" tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: "İlk olarak sünnet olma çağına gelen kadınları gayet dikkatli bir şekilde incelerim. Eğer klitorisleri dışarı doğru sarkmışsa ve giysilerine sürtünmek suretiyle cinsel açıdan uyarılmalarına neden oluyorsa, o zaman sünnet edilmelerinin zamanı gelmiştir."

Her yıl en az iki milyon genç kız hiçbir şekilde uyuşturulmadan bu vahşi operasyona maruz kalmaktadır. Sünnet için kullanılan aletler ise ustura, bıçak veya makas gibi gayet ilkel niteliklidir. Bu operasyonlar pek de sağlıklı koşullar altında yapılmadığı için zaman zaman ölümle bile sonuçlanabilmekte, fakat hemen örtbas edilmektedir. Kadınların sünnet edilmesinden yana olanlar bu işlemi şu sözlerle savunmaktadır: "Kadınların sünnet edilmesi kutsaldır ve sünnetsiz bir yaşam düşünülemez."

Kadınlara karşı bu öfkenin boyutları ise oldukça büyüktür. Günümüzde yüz milyondan fazla kadının bu şekilde sünnet edildiği saptanmıştır. Ülkelere göre bazı rakamlar şu şekildedir: Nijerya 33 milyon, Etiyopya 24 milyon, Mısır 24 milyon, Sudan 10 milyon, Kenya 7 milyon, Somali 4,5 milyon. Bunlara ek olarak Djibouti, Eritya ve Sierra Leone'de yaşayan genç kızların yüzde 90'ı; Benin, Burkina Faso, Orta Afrika, Çad, Fildişi Sahilleri, Gambiya, Gine-Bissau, Liberya, Mali ve Togo'da yaşayan genç kızların ise yüzde 50'si sünnet edilmektedir. Bu liste bu şekilde uzayıp gitmektedir. Bu operasyonun esas kaynağı Afrika gibi görünse de Ortadoğu'ya sıçrayalı çok uzun zaman olmuştur. Bahreyn, Umman, Yemen ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde de genç kızların sünnet edilmesi oldukça yaygındır. Bu işlem aynı zamanda Malezya ve Endonezya'da yaşayan Müslüman halk arasında da yaygın uygulama alanı bulmaktadır.

Söz konusu uygulama resmen yasaklandığı ülkelerde bile gücünden hiçbir şey kaybetmemiştir. Örneğin Mısır'da resmen yasaklanmış olan bu uygulama, 1997 yılında kökten dinci Müslümanlar tarafından yeniden gündeme getirilmiş, hükümet aleyhine açılan davayı kazanan kökten dinci Müslümanlar uygulamaya yeniden meşruiyet kazandırmıştır.

Böyle bir direnişle karşılaşan erkek politikacılar, Birleşmiş Milletler görevlileri ve diğer zayıf organizasyonlar, "yöresel gelenek ve göreneklere saygı gösterilmesi gerekir" gibi basmakalıp söylevler arkasına gizlenmişlerdir. Oysa bu kişilerin kendilerinin saygıdan haberi yoktur.

Bu ritüel, son zamanlarda toplum tarafından fazlasıyla sorgulanmaya başladığından, bu operasyon sayesinde para kazanan sünnetçiler bir araya gelerek kendilerini korumak için bir örgüt oluşturmuşlar ve kendilerini şu şekilde savunmuşlardır: "Onlara göre genç kızların sünnet edilmesi, ileride kadınların kocalarından başka kimselerle de cinsel ilişki kurma isteğini azaltacak ve bu sayede evde karı koca arasında sürtüşme olmayacaktır." Sünnetçiler bununla da kalmayarak, bu konuyu medyanın gündemine taşıma cüretini gösteren kişilere hükümetin yarım milyon dolar ceza kesmesini istemiştir.

Günde üç bin genç kızın sünnet edildiği Mısır'da, ülkenin önde gelen Müslüman din adamlarından bir tanesi sünnet işlemine karşı çıkanlar aleyhine bir fetva yayınlayarak, sünneti kadınları gururlandıran ve övgüye layık bir hareket olarak niteleyip karşı çıkanların ölümle cezalandırılmayı hak ettiğini ileri sürmüştür. Dünya nüfusunun sadece yüzde 15'i Müslüman olduğuna göre ve Müslüman nüfusun dışındaki hemen hemen herkes bu fetvaya karşı çıkacağına göre (Müslümanlardan birçoğunun da karşı çıkacağını söylemeye bile gerek yoktur) Al Azhar şeyhi, dünya nüfusunun geride kalan kısmının ölüm cezasına çarptırılmasını istemiştir. Aslında kimsenin böyle bir şey söylemeye yetkisi yoktur, zira Kuran'da kadınların sünnet edilmesinden söz edilmemektedir ve İslam âlimleri, Hz. Muhammed'e ait olduğu söylenen, "genç kızlar sünnet edilebilir, ama edilse bile bunu abartmamak gerekir" sözünün gerçekle bir ilgisi olmadığını belirtmişledir.

Şeyhin tarafını tutanlar da onun bu vahşi tutumunu yansıtmaktadırlar. Mısırlı bir kadın gazeteci bu konuda sorular sormaya başlayınca kendisine çenesini kapatması, aksi takdirde hem kendisinin hem de onu dünyaya getirenlerin dilinin kesile-

ceği söylenmiştir. Aynı taraftarlar, bununla da yetinmeyip daha sonraki bir öfke patlaması sonucunda ise şu tuhaf görüşü ileri sürmüşlerdir: Eğer bu kadın gazeteci klitorisini sünnet ettirirse daha güzel bir cilde sahip olacaktır. (Kadınların sünnet edilmesi hakkında ileri sürülen asılsız iddialardan birisi.)

Son olarak da kadınların cinsel organına son zamanlarda moda olan piercing yapılmasından söz etmekte yarar var. Bu uygulama iki önemli açıdan kadınların sünnet edilmesinden farklılık göstermektedir. Birincisi, bu keyfi bir uygulamadır ve sadece bu duruma rıza gösteren yetişkin insanlara uygulanmaktadır. İkincisi de bu uygulamanın amacının, kadınların cinsel organlarını süslemek, uyarmak ve kadınlardaki cinsel arzuyu güçlendirmek olduğu söylenmektedir; yoksa onlara zarar vermek ya da cinsel arzularını öldürmek değil.

Bir insanının vulvasının belirli bölgelerine neden metal çiviler veya halkalar taktırmak istediğini anlamak gerçekten de birçok insan için çok güçtür. Ancak bunun çok küçük bir azınlık için heyecan verici bir moda haline geldiği bir gerçektir.

Kadın cinsel organlarına yapılan piercing uygulamalarının en yaygın olanları şu şekildedir:

Klitorisin başına dikey yapılan piercing uygulaması: Kadın cinsel organlarına yapılan piercing uygulamaları içinde en yaygın olanı budur. Bu uygulamada klitorisin hemen yukarısında kalan bölgedeki derinin üzerine, her iki ucu yarım daire şeklinde bir çiviyle tutturulacak şekilde ince ve kavisli metal bir çubuk dikey olarak yerleştirilmektedir. Bu metal çivilerden altta kalanı klitorise temas ettiği için vücudun bazı hareketleri sırasında klitoris uyarılmaktadır. Veya klitorisin başına dikey olarak metal bir halka takılmaktadır.

Klitorisin başına yatay yönde yapılan piercing uygulaması: Bu durumda da yine klitorisin başında bir uçtan diğer uca bir delik açılmakta ve bu deliklere ince metal çubuklar veya metal halkalar takılmaktadır. Dekoratif amaçlı bir uygulama olup klitorisi çok fazla uyarmadığı söylenmektedir.

Klitoral piercing: Tahmin edilebileceği gibi son derece nadir

bir uygulamadır, çünkü klitoris son derece hassastır ve piercing uygulaması için de fazla küçük bir bölgedir.

Üçgen şeklinde piercing: Klitorisin tabanına yatay olarak yapılan bir piercing uygulamasıdır. Klitorisin başına dikey olarak yapılan piercing klitorisin ön kısmını uyarırken, üçgen piercing klitorisin arka kısmını uyarmaktadır.

Dudaklara piercing yapılması: Klitorisin her iki yanından birine ya da vajinanın ağzına denk gelecek şekilde iç dudaklara veya dış dudaklara bir çift çivi takılmaktadır.

Kadınların cinsel organlarına piercing yapılması geçici bir moda akımından başka bir şey olmasa da, milyonlarca genç kızın zorla sünnet edilmesinin engellenmeye çalışıldığı bir dönemde bu son derece tatsız bir gelişmedir. Bazı kadınların sırf geçici bir moda akımına uymak için cinsel organlarına çiviler ve halkalar taktırdığı bir dönemde, sünnet etmek adına kadınların cinsel organlarının paramparça edilmesini şikâyet etmemiz güçleşmektedir. Şurası unutulmamalıdır ki, her iki durumda da vulvaya müdahale edilmesine rağmen, birinde bu vahşice saldırı cinsel hazzı güçlendirmek için, diğerinde ise ortadan kaldırmak için yapılmaktadır.

21

Kalçalar

Kalçalar ne yazık ki kadın vücudunun dalga geçilen bir bölümü haline gelmiştir. Kadınların kalçaları insanları güldürmekte, açık saçık fıkralara konu olmaktadır. On birinci yüzyıldan yirminci yüzyıla kadar değişik adlarla anılan kalçalara her ne isim verilmiş olursa olsun, her zaman tuhaf ve müstehcen yerler olarak görülmüştür. Cinsel organlara yakın olmasından dolayı erotik bir bölge olarak düşünüldüğü durumlarda, okşanacağına çimdiklenmiş veya tokatlanmıştır.

Kadın vücudunun bu bölgesi için yazılmış övgü dolu sözlere rastlayabilmek için edebiyat tarihini didik didik etmek gerekir. D. H. Lawrence, *Lady Chatterly'nin Âşığı* adlı eserinde kalçaların yuvarlaklığının, insanı gevşeten ve uykusunu getiren bir şey olduğunu lirik bir anlatımla dile getirmektedir. Rimbaud kalçalardan hemen göze çarpan bir çift belirgin kavis olarak hayranlıkla söz ederken, Byron ise arkadan bakıldığında kadının tuhaf bir güzelliğinin olduğunu itiraf etmektedir.

Daha yakın dönemlerde yaşamış yazarlar ise biraz üstü kapalı bir şekilde bile olsa, kalçaların seksin ruhunun yüzü ve değişik hazların tadıldığı bir açık büfe olduğunu söylemişlerdir. İtalyan film yönetmeni Federico Fellini de aynı şekilde üstü kapalı bir üslup kullanarak kalçaları kadının en destansı özelliği olarak tanımlamıştır. İspanyol ressam Salvador Dali ise daha da ileri giderek, hayatın en büyük gizemlerinin kadının kalçaları arasında olduğunu söylemiştir.

Bunlar çok uç örneklerdir. Oysa kalçalar için komik veya bayağı bir üslup kullanılması daha alışılagelmiş bir durumdur

ve sadece insana has bir özellik olmasına rağmen kalçalara karşı bu olumsuz tutum hâlâ devam etmektedir. Kalça nosyonu atalarımız arka ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra ortaya çıkmıştır. Bu bölgede bulunan güçlü kaslar giderek hacim kazanmış ve böylece vücutlarımızı taşıyabilecek hale gelmiştir. Hak etmediği kadar fazlasıyla mizah konusu olan, belin bittiği yerde başlayan ve bir çift yarım daire görünümü arz eden kalçalara bu görünümü veren de sözünü ettiğimiz bu kaslardır.

Bu durumun nasıl ortaya çıktığını anlamak çok da zor değildir, zira kalçalar yalnız değildirler. Kalçaların arasında her gün katı atıklarımızı boşaltmaya ve gaz çıkarmamıza yarayan anüs bulunmaktadır. Daha da önemlisi öne ve aşağı doğru eğildiğimizde yine bir çift yarım küre ile çevrelenen cinsel organlarımız görünür. Dolayısıyla kalçaların atık maddeler ve cinsellikle ilgili bağlantılardan kaçmasına olanak yoktur.

Tüm bunlardan da anlaşılacağı gibi kalçalar ya dışkı boşaltmakla ya da cinsellikle ilgili konularda alay konusu olmaktadır. Modern toplumlarda kalçaların halka açık yerlerde çıplak olarak teşhir edilmesi utangaçlık, öfke veya alay konusu olmak bir yana, ciddi dava konusu olmaya kadar çok farklı reaksiyonlar doğurmaktadır. Yakın zamanda İsviçre'de federal mahkeme böyle bir durumu iğrenç mi yoksa ahlaksızca bir tutum olarak mı değerlendireceği konusunda kararsız kalmıştır. Bu konunun bu derece hassas ve ince bir değerlendirme gerektirmesinin ardında, hareketin ne amaçla yapıldığının çok iyi anlaşılması gerekliliği yatmaktadır. İsviçreli bir kadın, komşusuyla yaptığı bir münakaşa sırasında kalçalarını çıplak olarak teşhir etmiştir. Olay sırasında etrafta çocuklar da olduğu için kadın toplum içinde edebe aykırı hareketler yapmak suçundan tutuklanmış ve mahkemece suçlu bulunmuştur. Ancak mahkeme konuyu daha sonra bir kez daha değerlendirerek kararını bozmuş ve hatta kadının uğradığı zararları da ödemiştir. Mahkemenin sonunda böyle bir karara varmasının nedeni şudur: Kadın bu hareketi komşusunu aşağılamak için yapmıştır ve ancak bu bağlamda bir cezayı hak etmiştir. Konunun ahlaka aykırı olarak değerlendirilmesini gerektirecek

bir husus yoktur, çünkü cinsel organları görünmemiştir. Eğer kadın biraz daha öne eğilseydi, tabii ki mahkemenin kararı çok farklı olacaktı.

Günümüzün Batı toplumlarında kalçaların teşhir edilmesine bu denli aşırı reaksiyonlar gösterilmemektedir. Amerika'da yatılı okulların penceresinden çıplak kalçaların gösterilmesine veya spor müsabakalarında çıplak koşarak gösteri yapılmasına sadece gülünmektedir. Bir protesto tarzı olarak çıplaklık, eskiden olduğu gibi algılanmamaktadır.

Kalçaların çıplak teşhir edilmesi bazen "kıçımı öp" sözcüğünün eklenmesiyle biraz daha kaba bir kimliğe bürünmektedir. Bunun karşıdaki kişiyi, sözü sarf eden kişinin astı durumuna düşürdüğü göz önünde bulundurulursa aşağılayıcı bir tutum içerdiği açıktır. Hakareti yapan veya hakarete maruz kalan kişi farkında olmasa da aslında bunun kökü çok eskilere dayanmakta ve büyücülükle ilgili bir uygulamadan güç almaktadır. Bunu anlamak için Eski Yunan devrine dönmekte yarar vardır.

Kalçaların alay konusu edilmesi eski Yunan'da söz konusu değildi. Yunanlılara göre kalça, hem göze hoş görünen kıvrımlı ve yuvarlak hatları hem de maymunlarınki ile tezat teşkil eden görüntüsü açısından insan vücudunun olağanüstü güzellikte olan bir bölümüydü. İnsana has yarım daire şekilli kalçalar maymunların sıska popolarından o kadar farklıydı, ki, Yunanlılar insan vücudunun bu bölümünü tamamen insana özgü görmekteydiler. Aşk Tanrıçası Afrodit'in kalçaları insan vücudunun estetik açıdan en güzel bölümünü sergilemekteydi. Hatta bunun için bir tapınak dahi inşa edilmişti. Bu da kalçaları insan vücudunun en saygıdeğer bölgesi yapmaktaydı.

Kalçaları insan vücudunun tamamen insana özgü bir bölgesi yapan bu görüş başka bir bakış açısına da temel teşkil etmiştir. Eğer yuvarlak kalçalar insanı hayvanlardan ayırt eden bir özellik ise o zaman karanlıkta ortaya çıkan canavarlar böyle bir güzellikten mahrum olmalıydılar. Dolayısıyla şeytanın insanınkine benzer kalçaları yoktu. Avrupalılar, insan şekline bürünmeye çalışsa da şeytanın bu dönüşümü tam anlamıyla asla gerçekleş-

tiremeyeceğine inanırlardı. Zira şeytan ne kadar çabalarsa çabalasın, hiçbir zaman insana has yuvarlak kalçalarla rekabet edemezdi. Kalçalar insan vücudundaki en özgün bölgeydi ve şeytan sahip olduğu tüm olağanüstü kötü güçlerine rağmen böyle bir özelliği elde edemezdi.

Şeytanın zayıf olduğu bu nokta ona çok fazla ıstırap vermekteydi ve bu da insanların şeytana eziyet etmesi için çok iyi bir fırsattı. Şeytanı kıskandırmak ve içinde cehennem ateşi yakmak için insanın yapması gereken tek şey çıplak kalçalarını şeytana göstermekti. Bu şeytana acizliğini hatırlatacak ve şeytan kötü bakışlarını insanın üzerinden kaçıracaktı. Böylece çıplak kalçalar insanı, şeytanın "kötü gözünden" koruyacaktı. Bu durum çıplak kalçaların teşhirini insanı kötü güçlerden koruyan son derece değerli bir araç haline getirmiştir.

Kalçaların bu amaçla teşhir edilmesi asla kaba veya edebe aykırı bir davranış olarak görülmemiştir. Eski eserlerin ve kiliselerin duvarlarında arkalarını binanın girişine dönerek çıplak kalçalarını teşhir eden insan figürlerine rastlamak mümkündür. O dönemlerde Almanya'da yaşayan kadınlar fırtınalı gecelerde kötü güçlerden korunmak ve fırtınada ölmemek için kapıya çıkar ve çıplak kalçalarını dışarı çıkarırlardı.

Çıplak kalçaların teşhir edilmesinin bu şekilde başlamış olması son derece olasıdır. Bugün spor karşılaşmalarında çıplak gösteri yapanlar veya okul yatakhanelerinin penceresinden kalçalarını gösterenler belki de farkında olmadan bu Hıristiyan geleneğini sürdürmektedirler. Şeytanı düşman olarak görmek artık demode olduğundan, bu teşhir sadece saygısızca ve edebe aykırı bir tutum olarak algılanmaktadır. Öyle görünmektedir ki, çıplak kalçaların teşhir edilmesi dini bir karşı koyma ve meydan okumadan, insan vücudunun tabu olarak kabul edilen bir bölgesinin teşhir edilmesine kolaylıkla geçiş yapmıştır.

Ancak bu, "kıçımı öp" sözcüğünü nasıl açıklamaktadır? Bunu anlamak için şeytanı resmeden eski duvar resimlerini incelemekte fayda vardır. Eğer şeytanın arkasında insanınkine benzeyen yuvarlak kalçaları yoksa ne vardır? Bu sorunun cevabı

şudur: Şeytanın kalçasının olması gereken yerde başka bir yüzü daha vardır. Bu yüz, Sebt ayinlerinde büyücüler tarafından öpülen yüz olsa gerekir. Şeytanın kalçasını öpmekle suçlanan büyücüler kendilerini şeytanın kalçasını değil, onun ikinci yüzünün dudaklarını öptüklerini ileri sürerek savunmaktadırlar.

Tabii ki tüm bunlar Ortaçağ'da yaşayan insanların hayal ürünleridir. Ancak konu bu değildir. Şurası açıktır ki, kuşaklar boyu süregelen bu batıl inançlar gereğince "kıçın öpülmesi" şeytanın izinden giden kötü insanlara has iğrenç bir davranıştır. Çoğu zaman olduğu gibi bu batıl inançlar yok oldukça, onlarla ilgili bağlantılar da kaybolmaktadır. Ancak oldukça yaygın kullanım alanı bulan bu deyim günümüze kadar gelmeyi başarmıştır.

Buraya kadar kalçaların teşhir edilmesini, ister eski bir savunma aracı isterse günümüzde kullanılan aşağılayıcı haliyle olsun, sadece düşmanca bir davranış olarak ele aldık. Ancak kalçaların başka bir işlevi daha vardır: Çok farklı bir bağlamda ele alındığında son derece güçlü cinsel sinyaller verir.

Dişi maymunlar son derece parlak renkli kalçalara sahiptirler. Kalçaları yumurtlama dönemlerinde şişerek son derece belirgin bir hale gelir ve daha sonra yine eski haline döner. Bu da erkek maymunun, dişinin cinsel olarak aktif dönemde olup olmadığını bir bakışta anlamasını sağlar. Maymunlar genellikle dişi maymunların kalçalarının şişerek kızardığı bu dönemlerde çiftleşirler.

Ancak insanlarda durum böyle değildir. Kadınların kalçaları âdet dönemlerinde şişip daha sonra inmez. Onların kalçaları her zaman için dışarı doğru çıkık vaziyette durur. Tabii ki buna paralel olarak da cinsel çekiciliklerini devamlı olarak korurlar. Kadın erkeğe bağlılığının bir parçası olarak her zaman erkeğe karşılık verir. Hamile kalmasının mümkün olmadığı zamanlarda da erkeğiyle çiftleşir. Zira insanlar sadece üremek amacıyla çiftleşmezler. Dolayısıyla kadının kalçalarının bu davetkâr hali, aile bağlarını güçlendirmekte ve canlı tutmakta olumlu bir rol oynar. Daha önce de söylendiği gibi insanlar için çiftleşmek demek, sevişmek demektir. Dolayısıyla da kadın vücudunun her zaman için erotik mesajlar vermesi gerekmektedir.

Eğer kadınların kalçalarının güçlü kaslarla beslenmiş olması onların daha dik durmalarına yardımcı oluyorsa, kadınlar ne yaparlarsa yapsınlar kalçaları dışarı doğru çıkık duracaktır. Ancak kadınların kalçalarının özel durumu, mekanik ilminin boyutlarının çok ötesindedir. Kadın kalçasının vücudun diğer bölümlerine göre erkeğinkinden daha büyük olmasının sebebi, sadece adaleli yapısından kaynaklanmamaktadır. Kadınların vücutlarının bu bölümünde fazlasıyla yağlı doku bulunmaktadır. Bu yağlı doku fazlalığının, tıpkı devenin hörgücü gibi acil durumlarda kullanılmak üzere bir depo vazifesi gördüğü söylenmektedir. Bu iddia doğru olsa da olmasa da şurası çok açıktır ki kadınlara has olan bu özellik kadına has cinsel mesajlar vermektedir.

Üstelik bu cinsel mesaj yine kadınlara has diğer iki özellikle daha da güçlenmektedir: pelvisin arkaya doğru çıkıntılı yapısı ve yürüme sırasında kalçaların sallanması. Daha önce de belirtildiği gibi tipik bir kadının sırtı, erkeğinkine kıyasla daha kemerli bir yapıya sahiptir (yaptığı özel hareketlerle vücudu fazlasıyla kaslı bir hale gelen sporcu bir kadından söz etmiyoruz). Bir kadın normal pozisyonda dururken vücut ölçüleri ne olursa olsun, arkası, bir erkeğinkine kıyasla dışarı doğru daha fazla çıkıntı yapmaktadır. Kadın iskeletinin kendine has bacak ve kalça yapısı ise yürürken kadının kalçalarının dalgalanmasına sebep olmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse, kadın yürürken kalçaları bir sağa bir sola sallanmaktadır.

Bu üç özellik, daha yağlı doku, dışarı doğru çıkıntılı duruş ve sallanma bir araya geldiğinde, sonuç erkeklere verilen güçlü cinsel mesajdır. Dolayısıyla kadın, özel olarak arkasını dışarı doğru çıkartmakta veya kendisine imrenerek bakan erkeklere, bilinçli olarak kalçasını sallamamaktadır. Onun vücut yapısı budur. Tabii ki alay konusu olmayı göze alarak bu doğal yapıyı abartabilir (meraklı bir izleyici pop şarkıcısı Kylie Minogue'un bir gösterisi sırasında kalçasını tam iki yüz elli bir kere salladığını ileri sürmüştür). Ancak bir kadın hiçbir şey yapmasa dahi, anatomisi gereği vücudu cinsel mesajlar vermeye devam edecektir.

Bugün bizler kadınların kalçalarının verdiği bu cinsel me-

sajlara çok daha az muhatap olmaktayız. Öyle görünüyor ki, eski çağlarda yaşamış olan atalarımızın çok daha büyük kalçaları vardı. Pek tabii bunu eski çağlarda yaşamış olan insanlara ait iskeletlere bakarak anlamak mümkün değildir. Bunu anlamının tek yolu taş devrinde yapılmış olan resim ve heykelciklere bakmaktır. Bunlar incelendiğinde kocaman kalçalar her yerde karşımıza çıkacaktır. Bu duruma, taş devrinden sonraki tarih öncesi çağlarda yaratılan eserlerde de rastlamak mümkündür. Daha sonraki çağlara ait eserlerde kadınların kalçaları giderek küçülmüştür, erkeğinkine kıyasla hâlâ daha büyük olmalarına rağmen aşırı boyutlarda değildir. Eski çağlardaki bu süper kalçalar çok fazla spekülasyon konusu olmuştur.

Olası senaryolardan bir tanesi şudur: İlkel atalarımız diğer primatlar gibi arkadan çiftleşmekteydiler. Dolayısıyla da diğer hayvanlarda olduğu gibi bizim atalarımız da cinsel mesajlarını arkadan vermekteydiler. Daha sonra evrim geçirip arka ayaklarımız üzerinde durmaya başladığımızda but kaslarımız kalçaya dönüştü. Dolgun yuvarlak şekilleri ise insanlara has cinsel mesajlar vermeye başladı. Butları daha dolgun olan dişiler daha güçlü cinsel mesajlar veriyorlardı. Kalçalar büyüdükçe bu mesaj da güçlenmeye başladı. En seksi dişiler ise olağanüstü dolgun kalçalara sahiptiler. Ancak kalçalar giderek o kadar büyüdü ki, cinsel ilişki kurmak güçleşmeye başladı. Erkekler de bu sorunu önden çiftleşerek çözdüler. Bu yaklaşımın bir parçası olarak da yarım daire şeklindeki kalçaları çağrıştıran göğüsler dolgunlaşmaya başladı. Artık göğüsler de son derece güçlü cinsel mesajlar verdiklerinden kalçaların yükünü azaltmaktaydı, dolayısıyla kalçalar artık boyut olarak küçülebilirdi. Kadının daha dengeli biçimde dağılan ve çevik olan bu vücut yapısı eski yağlı yapıya göre çok daha avantajlıydı.

Eğer bu spekülasyon doğru ise bunu doğrulayacak bazı kanıtların da olması gerekir. Bu kanıtlara ise Afrika'nın kuzeybatısındaki çöllerde rastlamak mümkündür. Bu bölgelerde yaşayan Buşman kadınlarının, tıpkı taş devrindekilere benzeyen kocaman kalçaları vardır. Bu kadınların hemen göze çarpan vücut hatları

bugün bile bize binlerce yıl önceki atalarımızın kadınlarının geçmişte neye benzedikleri hakkında fikir vermektedir.

Taş devrinde yaşayan Avrupalıları, Güney Afrika'da yaşayan günümüz Buşman kadınları ile karşılaştırmanın pek de anlamlı olmadığı ileri sürülebilir. Ancak böyle bir itirazda bulunurken Buşmanların gerçek hayat hikâyesini göz ardı etmemek gerekir. Günümüzde kabile yaşantısı süren insanların bu ıssız çöllerde yaşamalarının sebebi, buraları tercih etmeleri değildir. Bu insanlar oralarda yaşamaktadır, çünkü o bölgeler, insan ırkının artık yok olmaktaki örnekleri olan bu insanların yeryüzünde tutunabilecekleri tek bölgedir. Bu insanların ataları Afrika'nın büyük bir bölümüne sahiplerdi ve geride bunu ispat eden birçok duvar resmi bırakmışlardır. Ancak onlar avlanmak ve yiyecek toplamaktan ibaret olan eski taş devri yaşantısının temsilcisiydiler. Tüm bu topraklarda yaşayan eski avcı ve çiftçilerin ancak 50.000 kadarı günümüze kadar hayatta kalmayı başarmışlardır. Bu miktar da küçük bir şehir nüfusundan bile daha azdır. Ancak bu insanlar geçmiş çağlarda sayıca çok fazla ve türümüzü temsil edecek derecede baskın olduklarından, geniş kalçalı vücut yapısının sadece ıssız çöllerde rastlanan bir özellik olduğunu düşünmemiz için hiçbir sebep yoktur. Dolayısıyla, insanlık tarihinin ilkel ve avcılığa dayanan döneminde yaşamış olan kadınların geniş kalçalara sahip olduğunu ve taş devrinde yaşamış olan ressamların resimlerinin de bir fanteziden çok gerçeği yansıttığını düşünmek daha akla yatkın gelmektedir.

Daha ince ve çevik yapılı kadınların sayısının artması, geniş kalçalı kadın imajının zihinlerden tam anlamıyla silinmesine neden olmamıştır. Bu durum hiç beklenmedik şekillerde zaman zaman yeniden ortaya çıkmaktadır. Birçok kostüm ve dans hareketi kadınların kalçasını ön plana çıkaracak şekilde tasarlanmıştır. Kalça desteklerinin ortaya çıkmasıyla birlikte tutucu bir dönem olan Victoria döneminde bile erkeklerin gözleri önüne kalçaları suni olarak genişletilmiş kadınlar sunulmuştur. Kalça bölgesini dışarı doğru çıkarmak için çemberler, vatkalar ve çelik teller kullanılmıştır. Bu kostümlerin görüntüleri dönemin nazik

bayanlarını şüphesiz korkutmuştur. Yirminci yüzyılda ise kalçaları geniş göstermek için kullanılan en önemli araç uzun topuklu pabuçlardır. Bu tarz ayakkabılar kadının yürüyüşünü o kadar değiştirmektedir ki, kalçalar yukarı doğru fırlamakta ve yürürken de ister istemez bir sağa bir sola sallanmaktadır.

Kalçalar bu tarz abartmalarla ön plana çıkarılmasa bile kadın vücudunun en erotik bölgelerinden bir tanesidir. Eteklerin boyları kadınların kalça hatlarını belirginleştirecek ve hareketlerini de daha net bir şekilde gözler önüne serecek şekilde kısaltılmıştır. 1960'larda ortaya çıkan mini etekler ve teni örtmelerine rağmen vücut hatlarını tamamıyla ortaya çıkaran dar pantolonlar, bu bir çift yarım daireyi tüm açıklığıyla gözler önüne sermiştir.

1980'lerin başlarına gelindiğinde büyük bir özenle tasarlanmış, vücudu sımsıkı saran ve özgür kadının özellikle vücudunun bu bölgesinin erotik mesajlar vermesini sağlayan pahalı kot pantolonlar ön plana çıkmıştır. O dönemlerde basılan *Arkadan Bakış* (Rear View) adlı kitap, tamamıyla kadınların kalçalarının erotik etkisinden söz etmekteydi. Kitabın yazarı bu yeni moda akımını heyecanlı bir ifadeyle şu şekilde tasvir etmekteydi: "Popo saldırısı, kadının sallanan ve titreşen tasarım harikası kalçasının, hayretler içinde bakan televizyon seyircisinin gözleri önüne serilmesiyle birlikte 1979'da yeniden gündeme gelmişti. Bu, tasarımcı elinden çıkmış kot pantolon adı verilen yeni bir fenomenin başlangıcıdır."

Tasarımcı elinden çıkmış kot pantolonlar birkaç yıl içinde astronot giysisini andıran bol pantolonlarla rekabet edecek hale gelmiştir. Her iki tarz pantolon da günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Şu veya bu tarz kadın pantolonları, kadın modasında ön plana çıktıktan ve etek genç kadınlar arasında gözden düşmeye başladıktan sonra eski kaba iş pantolonları tarihe karışmış ve kadının kalça bölgesini ön plana çıkaracak tarzda bacağı saran pantolonlara önem verilmeye başlamıştır.

Bu modanın abartılı bir şekli, 1992 yılında genç bir İngiliz tasarımcı tarafından yaratılan popo çizgisini açıkta bırakacak

kadar düşük belli pantolonlarla ortaya çıkmıştır. Bu moda kalçayı yeniden ön plana çıkarmış, "Şık Yanaklar" ve "Arka Dekolte" gibi terimlerin türemesine neden olmuştur. Aslında bu, moda dünyasındaki herkesin hoşuna giden bir durum değildi. Hatta bu durumu, moda popo seviyesine kadar indi diyerek eleştirenler bile olmuştu.

Tüm bu spekülasyonlara rağmen kadınların kalçaları, eskiden olduğu gibi mizah konusu olmak yerine yeni bir erotik sürece girmek üzereydi ve yirminci yüzyılın sonlarına gelindiğinde, giderek daha fazla sayıda insan, vücudun bu bölgesine önem vermeye başlamıştı. Hatta dönemin gözde yorumcularından biri, kalçaların göğüslerin yerini aldığı yorumunu bile yapacak kadar ileri gitmişti.

Son zamanlarda Amerika'da "Booty[21] Rap müzik" adı verilen yeni bir müzik tarzı doğmuştur. Güneyli zencilerin rap müziğinin bir başka kolu olan bu canlı ve hareketli müzik tarzı, "kafanı özgür bırak ki, kıçın da özgür olsun" gibi açık saçık şarkı sözleri içermekteydi. Güneyli zencilerin müziğinden esinlenerek ortaya çıkmış olmasına rağmen daha sonra Amerikalı zencilerin argo konuşma dilini yansıtmakla sınırlı kalmıştır.

Ganimet sözcüğü ise kalçaları üstü kapalı olarak ifade etmenin bir başka yoluydu. Bu kelime, kökü yirminci yüzyıla dayanmasına rağmen daha sonraları sadece Amerikalı zenciler tarafından kullanılan argo bir kelime olmakla sınırlı kaldı. Kelime, yirmi birinci yüzyılın başlarına kadar çok yaygın olarak kullanılmıyordu. Daha sonra 2002 yılında, "özellikle yuvarlak kalçaları ile cinsel cazibesi olan kişi" tanımı altında "bootylicious" sıfatı ile sözlüklerde yer almaya başladı.

Şarkıcı ve film yıldızı Jennifer Lopez'in vücudunun bu bölgesi ise odak noktası haline gelmişti. 1999 yılında gazeteler büyük hayranlık uyandıran kalçalarını bir milyar dolara sigorta ettirdiğini yazıyordu. Jennifer Lopez bu iddiayı yalanlamış olsa

21 Ganimet anlamına gelen *booty* kelimesi İngilizcede kalça bölgesini üstü kapalı bir biçimde ifade etmek için de kullanılır. (ç.n.)

da böyle bir hikâyenin gündeme gelmiş olması bile, yirminci yüzyıl bitip yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde kadın vücudunun bu bölgesi üzerine odaklanan ilgiyi gözler önüne seriyordu. Hatta Brezilya'da büyük popolu kadınları tarif etmek için yeni bir kelime dahi icat edilmişti: popozuda. Bunu Brezilya'da Popozuda Rock and Roll müziği kültürünün yayılması izledi. Artık koca popolu kadınlarınkinin üçte biri büyüklüğünde popolara sahip olan sıska kadınlar ve modeller gözden düşmüştü.

İngiltere'de ise "Yılın Poposu" seçilecek olan kadına ödül vaat eden bir yarışma son derece popüler olmuştu. Aslında bu eğilim 1980'lerde başlamış, ancak yirmi birinci yüzyıla girildiğinde bu konunun reklamı çok daha fazla yapılır olmuştu. Atlantik'in her iki yakasında da kalçalarına estetik ameliyat yaptırmak isteyenlerin sayısı giderek artıyordu. Giysiler kalçaları kaldıran ve dolgun gösteren desteklerle beslenmekteydi. Ne var ki son zamanlarda kalça estetik ameliyatlarında büyük bir patlama yaşanmaktadır. Estetik cerrahlar kalçalarına silikon veya yağ enjekte ettirerek dolgun kalçalara sahip olmak isteyen kadınların sayısında büyük bir artış olduğunu dile getirmektedirler. Aslında böyle bir ameliyatın maliyeti hiç de az değildir, ama öyle görünüyor ki bu yüksek maliyetler pek de caydırıcı olmamaktadır.

Kalça dolgunlaştırma operasyonlarına ek olarak, kalça sıkılaştırma ve toparlama ameliyatlarının sayısında da giderek artış gözlenmektedir. Bu tarz ameliyatların yapıldığı merkezlerden bir tanesi de Brezilya'da bulunmaktadır. Bu merkezde hizmet veren estetik cerrahların sayısı ise 1600'e ulaşmaktadır. Bu tarz ameliyatlar bu bölgede o derece yaygındır ki, Rio'daki bir otel odasına giriş yaptığınızda başucunuza konulan İncil'in yanında, estetik ameliyatları yapmak için birbirleriyle yarışmakta olan estetik cerrahların reklamını yapan el ilanları ile karşılaşmanız son derece doğaldır.

Yuvarlak ve dolgun kalça modasının daha ne zamana kadar süreceğini kestirmek son derece zordur. Ancak öyle görünmektedir ki, dünya modası ve popüler kültürü, kalçaların en temel

erotik bölge olarak kabul edildiği ilkel dönemlere geri dönüş yapmaktadır. Biz insanlar dört ayaklarımız üzerinde yürümekten vazgeçmiş olabiliriz. Ama kadınların seksi kalçaları, erkeklerin belleklerinden hâlâ silinmemiş, hatta aşkın evrensel sembolü olan kalp şeklinin kalçalardan esinlenerek çizildiği bile söylenmiştir. Doğrusunu söylemek gerekirse kadınların kalçaları pek de kalp biçimine benzememektedir. Ancak kalbin tam üzerindeki yarığın kadının kalçalarının arkadan görünüşünü andırdığını söylemek mümkündür. İşte ilkel insan imajı burada yine karşımıza çıkmaktadır.

Buraya kadar kalçaları, aşağılama konusu ve cinsel obje olarak ele aldık. Ancak vücudun bu bölümünün teşhir edilmesinin bir de itaatkâr mesaj verme özelliği vardır. Alçakgönüllü bir şekilde eğilerek kalçanın dışa çıkarılması karşı tarafa isteklere boyun eğildiği mesajını vermektedir. Bu durumda karşı tarafın isteklerine boyun eğen bir maymun ile insan arasında pek de fazla bir fark yoktur. Her iki durumda da bu hareketi yapan kişi karşı tarafa, "kendimi pasif durumdaki bir dişi gibi sana sunuyorum. Benim üzerimdeki hâkimiyetini bana saldırmak yerine benim üzerime binerek göster" mesajını vermektedir. İster dişi ister erkek olsunlar karşı tarafın isteklerine boyun eğen maymunlar bu hareketi yaparlar. Baskın durumda olan insanlar bu tarz bir boyun eğmeye nadiren saldırıyla karşılık verirler. Verdikleri karşılıksa ya göz ardı etmek ya da birkaç defa dürtmekten ibarettir. Karşı tarafa boyun eğildiği mesajını vermek açısından bu son derece önemli bir harekettir. Zira kişinin kendinden güçlü ve baskın durumda olan bir kişiye saldırı riski taşımaksızın yaklaşmasına olanak verir.

İlkel kabile yaşantısı süren bazı toplumlarda selam vermek amacıyla yapılan eğilmenin, selam verilen kişiyle yüz yüze konumda yapılmadığı gözlenmiştir. Bu, kalçaların teşhir edilmesi hareketini o derece andırmaktadır ki, ilkel boyun eğme hareketiyle ilintilendirmemek olanaksız görünmektedir. Eğilerek kalçanın dışa çıkarılması hareketinin daha yaygın olarak rastlandığı bir durum ise cezalandırmak amacıyla bir çocuğun poposuna

şaplak vurulmasıdır. Bu durumda kurban ilk olarak ilkel boyun eğme pozisyonuna geçmelidir. Ancak böyle bir hareket, karşı tarafa boyun eğildiği mesajı vererek bir maymunu saldırıdan korurken bir çocuğun poposuna el, sopa veya kamçıyla vurulmasıyla sonuçlanmaktadır. Öyle görünüyor ki, baskın durumda olan bazı insanlar için alçakgönüllü ve itaatkâr bir tavırla verilen bu mesaj yeterli olmamaktadır.

Cinsel anlam taşımasından dolayı insanların kalçalarının birbirine temas etmesi kaçınılan bir durumdur. Birbirine âşık çiftler dışında popoya atılan küçük bir şaplak, ancak aralarında hiçbir cinsel çekimin söz konusu olmadığı yakın arkadaşlar arasında hoş karşılanabilir. Sosyal bir topluluk içerisinde iki yakın arkadaş arasında meydana gelen böyle bir şakalaşma kolaylıkla yanlış anlaşılabileceğinden, sırta hafifçe dokunulması tercih edilir. Dolayısıyla popoya şaplak atılması küçük çocuk ve ebeveynler arasında veya ateşli spor müsabakaları sırasında sporcular arasında söz konusu olabilir. Her iki durumda da cinsel unsur o derece uzaktır ki, akıllarda hiçbir yanlış anlaşmaya yer bırakmaz. Bunun tam aksine yetişkin kızlarının popolarına hafifçe dokunan ailenin yaşça büyük kimseleri veya aile dostlarının bu davranışı, ebeveynce bir tutum arkasına gizlenmiş zararsız cinsel temas izlenimi yaratacağından hoş karşılanmayabilir.

Âşıklar arasında popoya elle hafifçe vurulması hem flört hem de sevişme sırasında yaygın olarak rastlanan bir durumdur. Öpüşme ve sarılmanın ilerleyen aşamalarında elin vücudun alt kısmına kaydırılarak kalçaların avuçlanması, cinsel uyarının artışıyla paralel olarak gelişen bir durumdur. Eskiden, birbirini tanımayan çiftlerin karşılıklı dans ettiği balolar sırasında erkek partner elini bayanın kalçalarına götürerek bu durumu pekâlâ istismar edebiliyordu. Filmler sırasında sıklıkla kullanılan bu sahnede erkek, kendini birdenbire elini eski yerine iade edilirken bulmaktaydı.

Cinsel birleşmenin ilerleyen safhalarında popoya hafifçe vurulması yerini, erkeğin cinsel organının hamleleriyle uyum sağlayacak şekilde poponun şiddetle avuçlanmasına bırakır. İşte

vücutların birbiriyle temasının bu aşamasında kalçaların yarım daire şeklindeki yuvarlak hatları, âşıkların yoğun duygularıyla harmanlanmak suretiyle birbirlerinin zihinlerinde yer eder.

İtalya'da toplum içinde kadınların popolarına çimdik atılarak eğlenilmesinin hoş karşılanmamasının nedeni de bu cinsel bağlantıdır. İtalya sokaklarında yürümekte olan genç bir kadının poposuna her an yabancılar tarafından çimdik atılabilirdi. Kadın ise sosyal statüsüne göre bu davranış karşısında gururlanabilir, gülebilir, son derece rahatsız olabilir veya öfkelenebilirdi. *Nasıl İtalyan Olunur* başlıklı nükteli bir kitabın yazarı üç temel çimdik tarzından söz etmektedir.

Pizzicato, başparmak ve orta parmakla, kadının kalçasını çimdikler gibi yapıp hızla geri çekilme hareketi. Yeni başlayanlar için tavsiye edilir.

Vivace, birkaç kez üst üste, birden fazla parmak kullanılarak yapılan ve daha etkili olan bir çimdik.

Sostenuto, etin belirgin ve kuvvetli bir biçimde bükülerek uzun süre çimdiklenmesi. Daha çok korseli kalçalara uygulanan bir hareket.

Modern feministler bu konuyu hiç de gülünç bulmamışlar, hatta sokaklara dökülerek erkeklere karşı çimdik saldırısı başlatmışlardır.

Vücut süslemesi açısından ise kalçalar pek de elverişli bir bölge sayılmazlar. El işleri ile bezemek için çok özel bir bölgedir ve üzerlerine oturulduğu düşünülürse birtakım süslerin takılması için uygun sayılmazlar. Hakiki fanatikler dışında kalça bölgesinde dövmeye de pek rastlanmaz. Kalça bölgesinin süslenmesine dair tek örneğe, on yedinci yüzyıl yazarlarından John Bulwer'in *Dönüşüm Geçirmiş İnsan* (Man Transformed) adlı eserinde rastlanmaktadır. Bulwer kitabında, kalçasından mücevherler sallanan çaresiz bakışlı bir yerlinin resmine yer vermektedir. Bulwer bu konudaki fikirlerini şu sözlerle dile getirmiştir: "Bazı ülkelerin kendilerine has müstehcen süsleme tarzları vardı. Bunlardan bir tanesi de bazı insanların tuhaf bir cesaretle kalçalarına delikler açarak üzerlerine değerli taşlar asmasıydı. Son derece kullanışsız

ve rahatsızlık veren bir moda olması bir yana, yerleşik yaşam biçimi süren insanlar için son derece de zararlı bir durum."

Son olarak da kadının anüsünün cinsel ilişki kurmaya yarayan bir delik olarak kullanılması konusu vardır. Batılı kadınların yüzde 50'sinin yaşamlarının herhangi bir döneminde anal cinsel ilişkiyi denedikleri saptanmıştır. Ancak bu kadınlardan sadece onda biri bunu düzenli bir cinsel aktivite olarak benimsemeye değer bulmuşlardır. Dünyanın bazı bölgelerinde ise bu oran çok daha yüksektir. Brezilya'da 5000 kişi üzerinde yapılan bir araştırma, kırsal bölgede yaşayan çiftlerin yüzde 40'ının, şehir hayatı yaşayan çiftlerin ise yüzde 50'sinin anal cinsel ilişkiyi cinselliğin normal bir parçası olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır.

Anatomik açıdan ele alındığında anüs bölgesi sinir uçları açısından zengin bir bölge olduğundan haz duymak için uygun bir bölge olabilir. Ancak işlevsel olarak ele alındığında anüs giriş değil, çıkış noktasıdır ve içine girilmek için tasarlanmamıştır. Biyolojik olarak ifade etmek gerekirse anal seks doğal bir aktivite değildir ve dolayısıyla da vajinada olduğu gibi özel salgı bezlerinin yardımıyla kayganlaşarak girişin kolaylaşması söz konusu değildir. Tüm bunlara rağmen anüs, tarih boyunca sembolik vajina görevi yapmaya zorlanmıştır. Görünüşe göre bunun dört adet nedeni vardır:

Prezervatifin olmadığı dönemlerde anal seks ilkel ama son derece etkili bir doğum kontrol yöntemi olarak kullanılmaktaydı. Bu, Colomb'un keşfinden önceki dönemlerin Peru'sundan kalan çanak çömleklerin üzerindeki figürlerde resmedilmektedir. Sevişmekte olan bir çift söz konusu olduğunda, eğer bu çiftin yanında bir bebek uyumakta ise çift anal seks yaparken resmedilmektedir. Eğer bebek yoksa vajinal seks söz konusudur.

Bu şekilde korunma dünyanın birçok yöresinde, özellikle Güney Amerika, Afrika'nın bazı bölümleri ve Doğu'da bugüne kadar hayatta kalmayı başarmıştır. Prezervatif olmadığı durumlarda, sebep ister yoksulluk ister cehalet isterse dini dogmalar olsun, anal seks bir doğum kontrol yöntemi olarak kullanılmaktaydı.

İkincisi ise anal seks, genç çiftler söz konusu olduğunda, genç kızın bakireliğini yitirmeden evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasını sağlıyordu. Bu, özellikle de gerdek gecesinin sabahında gelinin bakire olduğunun kanıtlanması için kanlı çarşaf gösterilmesinin âdet olduğu bazı Akdeniz ülkelerinde geçerliydi.

Üçüncü sebep ise, erkeklerin âdet kanamasından hoşlanmamalarıydı. Kadın âdet gördüğü zamanlarda da cinsel olarak aktif olduğundan erkekler bu dönemlerde seks yapmaktan hoşlanırlar. Ancak kadınların kanaması onları bunu yapmaktan alıkoymaktadır ve anal seks burada da bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Son olarak hamileliğin engellenmesi, evlenmeden önce bakireliğin korunması ve âdet kanamasından kaçınmaya ek olarak, cinsellikte yenilik arayan çiftler arasında da anal seks rağbet görmektedir. Tüm bu sebepler bir araya geldiğinde, genellikle tabu olan bir konu yaygın uygulama alanı bulabilmektedir.

22

Bacaklar

Bacakların erotik açıdan önemi keşfedileli çok olmuştur. On beş yaşındaki masum Avusturya Prensesi Mariana, İspanya Prensi IV. Philip'le evleneceği zaman İspanya kraliçesine sunulan hediyeler arasında bir çift naylon kadın çorabı da bulunmaktaydı. Bu hediye İspanya büyükelçisi tarafından, "Kraliçenin bacakları yoktur!" sözleriyle sert bir şekilde reddedilmiştir. Küçük prenses bunu duyduğunda, evlendiğinde bacaklarının kesileceğinden korkarak hıçkırıklara boğulmuştur. Aslında gerçekte büyükelçinin söylemek istediği şey, kraliçenin bacaklarının hiçbir zaman görülemeyeceğiydi. Bu durumda onun bacaklarını süslü püslü naylon çoraplarla süslemenin bir anlamı da yoktu. O günlerde bacak göstermek bir denizciye çok çekici gelebilirdi ama yüksek mevkideki bir kadın için bu sekse davetle aynı anlama gelmekteydi.

Kadınların bacaklarının seksi olarak kabul edilmesine neden olan şey nedir? Bacakların temel görevi insanın ayakta durmasını ve yürümesini sağlamaktır. Evrim onlara vücudu taşıma görevini yüklemesine rağmen erkekler her zaman için kadınların bacağını erotik bir obje olarak görmüşlerdir. Erkekler bir araya geldiklerinde birbirlerine sordukları geleneksel soru şudur: Sen bacakların mı erkeğisin yoksa göğüslerin mi? Bacak erkeği terimi erkeklerin zihinlerine öylesine kazınmıştır ki, bacakları saplantı haline getirmiş olan erkeklere hitap eden reklam sloganları bile vardır. "Eğer bacak erkeğiyseniz. *Bacak Dünyası* sizin derginizdir," bunlardan birisidir.

Bazı erkeklerde bacak o derece büyük bir saplantı haline gelmiştir ki, iş ayak fetişistliğine dönüşmüştür. Bunun teknik

adı "kısımcılık"tır. Bu, kadının vücudunun sadece bir bölümünün erkekte cinsel tatmin sağladığı anlamına gelmektedir. Aşırı derecede bacak tutkunu olan bir erkek kadın vücudunun diğer bölümleriyle ilgilenmediği gibi bir çift naylon kadın çorabını okşamak da onu tatmin edebilir.

Bu tarz bir tutuma oldukça nadir rastlanmakla birlikte kadın vücudunun tüm bölümlerine ilgi duyan heteroseksüel erkeklerde dahi bacaklara karşı belirgin bir meyil vardır. Dolayısıyla kadınların bacaklarını yürümeye yarayan bir araç olarak incelemeden önce onların cinsel çekiciliğinin nedenlerini araştırmakta fayda vardır.

Birincisi ve en önemli cinsel bağlantı, bacakların birbirleriyle bağlanış şekliyle ilgilidir. Bir kadın, bacaklarının her hareketinde (bacak bacak üstüne atma, açma, kapama vs.) dikkatleri bacakların birleştiği noktaya çekmektedir ve bu bölge, erkeklerin tüm ilgisinin toplandığı yerdir. Bir çift kadın bacağı erkeklerin zihninde sanki kadının kasıklarının altındaki bölgeye giden yolu gösteren bir ok görevi yapmaktadır.

Bu bağlamda kadının bacaklarının açılmasına her zaman cinsel bir anlam yüklenmiştir. Kadının tek amacının rahat bir oturuş konumuna geçmek olduğu durumlarda dahi bu böyledir. Bunun sebebi, erkekle kadının yüz yüze konumda çiftleştiği pozisyonun, kadının bacaklarının açık olmasını gerektirmesidir. Dolayısıyla da erkekler kadının cinsel açıdan davetkârlığını bu konumla özdeşleştirmektedirler (örneğin cinsel açıdan aktif durumda olan bir kadın, bacakları açık bir biçimde, Y-şekilli bir tabutun içine konulmalıdır).

Tüm bunların sonucunda görgü kurallarıyla ilgili kitapların genç kadınları bacakları açık vaziyette oturmamaları için uyarmaları kaçınılmaz bir hal almıştır. 1972 yılında, yani yakın bir zamanda Amy Wanderbilt, Amerikalı genç kadınları bir ayaklarının başparmağı diğer ayaklarına temas edecek şekilde ve dizkapakları birbirlerine yapışık vaziyette oturmaları konusunda uyarmıştır. Bacakların birbirine yapışık konumda olduğu tüm duruşlar ister ayakta ister oturarak olsun nezaket, resmiyet,

olgunluk ve ağırbaşlılık mesajı verir. Sosyal bir topluluk içinde sol bacağının dizkapağı sağ bacağınınki ile temas edecek şekilde edepli ve hiçbir cinsel mesaj vermeyen bir vaziyette sandalyesinde oturan genç bir kadının çekingen ve ölçülü bir havası vardır.

Bacaklar birbirinden ayrı veya birbirine bitişik vaziyette duruş şekline tek alternatif, bacak bacak üstüne atmaktır. Bu üçüncü duruş şeklinin resmiyetten uzak bir havası vardır. On dokuzuncu yüzyılda görgülü ve nazik cemiyetlere mensup kadınların toplum içinde bacak bacak üstüne atmaları yasaktı. Bugün dahi sıkı görgü kurallarını savunan kitaplar, kadınların toplum içinde bu şekilde oturmalarını onaylamazlar. Modern Amerikan davranış bilimleri ve görgü kuralları uzmanı Amy Vanderbilt şöyle diyor: "Bacak bacak üstüne atmak kadınlarda artık erkeksi bir duruş şekli olarak kabul edilmemesine rağmen mümkün olduğunca bundan kaçınmak için geçerli nedenler vardır. Birincisi, bacak bacak üstüne atıldığında bacakların alt ve üst bölümlerindeki etlerde yığılmalar olmaktadır. İkincisi, eğer kadın kısa etek giymişse, bacak bacak üstüne atılması müstehcen ya da en azından cüretkâr bir görünüm arz etmektedir. Üçüncü olarak da kan dolaşımını engellediğinden bacakta varis oluşumuna neden olmaktadır." Vanderbilt ayrıca, yeni bir iş başvurusunda bulunulduğunda bacak bacak üstüne atmanın yaratacağı olumsuzluklardan da söz etmiştir. Vanderbilt'e göre bu oturuş şekli kadının gayri resmi, cüretkâr ya da en azından çok sıradan bir izlenim yaratmasına sebep olmaktadır.

Bacaklar bitişik vaziyette ve derli toplu oturuş şekli ile rahat ve bacak bacak üstüne atılmış oturuş şekli arasındaki fark, rahat oturuş şeklinin ayağa kalkmaya hazır bir durum yaratmamasından kaynaklanmaktadır. Bacaklar birbirine bitişik oturuş şekli kolayca ayağa kalkmaya olanak vermektedir. Oysa bacak bacak üstüne atıldığında bu, kişinin rahat ve yerleşik bir durumda olduğunu ve birdenbire ayağa kalkmaya niyeti olmadığı mesajını vermektedir.

Bir bacağın diğerinin üzerin atıldığı durumu yakından incelersek bunun dokuz farklı şekilde yapıldığını görürüz. Bunlar şu şekildedir:

Bilek bilek üstüne: Bacak bacak üstünde oturuş şeklinin en resmi ve mütevazı olanıdır. Zira burada bacak bacak üstüne binme durumu oldukça azdır ve bacakların birbirine bitişik olduğu oturuş şekli hafifçe gevşetilmiştir.

Baldır baldır üstüne: Çok fazla uygulanan bir şekil değildir ve bilek bilek üstüne oturuş şekline benzer bir ruh halini yansıtır. Resmi ve dertli toplu bir havası vardır. Bu ilk iki bacak bacak üstüne oturuş şekli toplumun yüksek kademelerine mensup kişilerin topluluk içinde kullandıkları yegâne bacak bacak üstüne oturuş tarzıdır. Örneğin İngiltere kraliçesi hiçbir zaman bacaklarının baldırdan yukarı bölümü üst üste binmiş vaziyette fotoğraf vermemiştir.

Dizkapakları üst üste: Bu gerçek anlamda gayri resmi oturuş şekillerinden ilki aynı zamanda da toplum içinde en çok görülenidir. Etek giyen bayanların istenmeyen görüntüler vermesine neden olan bir oturuş şekli olduğundan hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak yapılabilecek teşhirlere neden olabilir.

But but üstünde: Bacakların sıkıca birbiri üstüne bindiği oturuş şekillerinin daha aşırıya kaçanıdır. Kadının kasık bölgesi erkeğe kıyasla daha geniş olduğundan bu oturuş şekli kadınlar tarafından daha kolay uygulanabilir. Erkeklerse nadiren bu şekilde otururlar.

Baldır-dizkapağı; Bilek-dizkapağı; Bilek-but üstünde: Bu üç oturuş şeklinde de bacaklardan biri diğerinin üzerine doğru fazlasıyla kaldırılmış durumdadır. Bu oturuş şekilleri eğer etek giyen bir kadın tarafından uygulanırsa kadının sadece bacaklarının üst kısmı değil, aynı zamanda kasıklarının alt kısmı, yani iç çamaşırının ağı dahi görünecektir. Dolayısıyla bu oturuş şekilleri ya beyler ya da pantolon giyen bayanlar tarafından uygulanmalıdır. Bu, erkeksi havasından dolayı maço bayanlar ya da erkek gibi olduklarını göstermek isteyen kadınlar tarafından tercih edilmektedir.

Bacak bacağa dolanmış oturuş şekli: Bu oturuş şeklinde bacaklardan biri diğeri üzerine dolanır ve dolanan bacağın ayağı yardımıyla orada tutulur. Bu oturuş şekli oldukça kadınsı bir

mesaj verir. Zira çoğu erkek bu şekilde oturamaz. Yine kadının kasık ve leğen kemiği bölgesinin erkeğe nazaran geniş olması önemli bir rol oynamaktadır.

Ayağın bacağa temas ettiği durum: Bu çok özel oturuş şeklinde bacağın üstüne atılan ayak, diğer ayağın baldırının üzerine boylu boyunca uzanır. Bu da kadının kasık bölgesinin konumuna uygun bir şekil olduğu için tamamıyla kadınsı bir oturuştur.

Sözü edilen bütün bu bacak bacak üstüne oturuş şekillerine hemen hemen her sosyal ortamda rastlamak mümkündür ve insanların bilinçaltında yatan ruhsal durumları hakkında farklı mesajlar verirler. Ayrıca biraz önce sözünü ettiğimiz cinsiyete has mesajların yanında, iki kadın arkadaşın birbirleriyle olan ilişkileri ve yakınlık durumları hakkında da mesajlar verirler. Eğer iki kadın herhangi bir konu hakkında benzer fikirlere sahiplerse, karşılıklı otururken benzer oturuş şekillerini uygulamaları kuvvetle olasıdır. Ancak kadınlardan biri daha baskın durumda ise ve bunu karşısındakine belli etmek istiyorsa, büyük bir olasılıkla ast durumda olandan daha farklı bir bacak bacak üstüne oturuş şeklini tercih edecektir. Bacaklarının duruş şekli sözlerle dile getirmediklerini yansıtacaktır: "Ben senden farklıyım."

İki kadın yana yana otururken bacaklarını hangi yönde üst üste attıkları dahi bir anlam ifade eder. Eğer birbirlerine karşı arkadaşça hisler besliyorlarsa bacaklarının üst kısmı birbirlerine bakar. Ama eğer birbirlerinden hoşlanmıyorlarsa bacakları aksi yönü göstererek vücudun aksi yöne dönmesine yardımcı olur.

Bacak bacak üstüne atmakla ilgili önemli bir nokta daha vardır. O da bacaklar üst üste atıldığında birbirlerine ne derece sıkı bir şekilde kenetlendiğiyle ilgilidir. Genel olarak bacaklar ne kadar sıkı bir şekilde birbirine kenetlendiyse, söz konusu olan kadının o derece kendini savunma konumunda olduğu söylenebilir. Daha önce bacakları birbirinden ayrık vaziyette olan bir kadının kendine güvendiğinden söz etmiştik. Aslında bacak bacak üstüne atılmış duruş şeklinin bacaklar ayrık duruş şeklinin zıttı olduğu düşünülürse, bacakları üst üste binmiş vaziyette oturan tüm insanların bir anlamda kendini savunma pozisyonunda

olduğu söylenebilir. Aslında burada olayı basite indirgediğimizi de söyleyebiliriz. Zira birçok insan bacak bacak üstüne attığında kendini daha rahat hisseder ve bu nedenle de yalnızken bile böyle oturmayı tercih eder. Ama şurası da bir gerçektir ki, bir insan kendini başka bir insanın yanında rahat hissetmediğinde, kendini rahat hissettiği durumdan daha istekli bir şekilde bacak bacak üstüne atar ve hareketin sahibi bunu her ne kadar bilinçsizce yapıyor olsa da bu etrafta bulunanların gözünden kaçmaz. İç çamaşır ağının görünmesi söz konusu olmadığı için böyle bir durumda tercih edilen bacak bacak üstüne oturuş şekilleri, bacakların birbirine dolandığı ve butların üst üste bindiği durumlardır.

Eğer bir kadın iç çamaşırlarının görünmesini engelleme pozisyonlarını abartır ve neredeyse bacaklarını birbirine kilitlerse, bu artık önlem alma niyetini aşar ve bir nevi seksi mesaj vermeye başlar. Aslında kadınlar bacaklarının duruş şekli ile o derece güçlü cinsel mesajlar verirler ki, bacaklar iyice birbirine dolanmış ve bacaklar tamamen açık oturuş şekillerinin arasında kalan ılımlı bir pozisyon, dikkatleri üzerine çekmeyecektir.

Bacaklarla ilgili önemli başka bir konu ise giysi ile ne şekilde kapatılmış olduğudur. Tarih boyunca tüm önemli dinler bacakların tamamıyla kapatılmış olmasından yana olmuştur ki, bu da bacakların erotik potansiyelini bir kez daha ortaya koymaktadır. Kadınlar ise bununla mücadele etmenin dışavurumu olarak etek boylarını giderek daha da kısaltmışlardır. Bacakların ne boyutta olursa olsun açılması, katı kuralcı dini otoriteler tarafından ahlaksızlık olarak şiddetle protesto edilmesine rağmen, durum giderek kabullenilmiştir. Üstelik sanki üstüne gidercesine teşhir daha da ileri boyutlara götürülmüş ve çamaşır sadece küçük bir kumaş parçası ile kapatılmakla yetinilmiştir.

Batı kültürünün değişik dönemlerinde kadınların bacaklarının ne kadarlık bölümünün erkeklerin gözleri önüne serileceği değişmiştir. Bir önceki yüzyılda kadınların bacakları o kadar uzun süre gözlerden saklanmıştır ki, kadının ayak bileğinin bile görünmesi şok yaratmıştır. Erotik bulunan bacaklar o derece baskı altında tutulmuştur ki, nazik çevrelerde bacak kelimesi

dahi ağıza alınmaktan kaçınılmış ve onun yerine başka kelimeler icat edilmiştir. Hatta yemek sofrasında tavuk bacağı yerine siyah et denilme yoluna gidilmiştir.

Bugün bu derece aşırı tutucu tutumların nasıl olup da geliştiğini anlamak çok zordur, ancak şurası bir gerçektir ki, bacaklar çok uzun bir süre için tabu konusu olmuştur. Bacakların gözler önüne serilmesi Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki döneme rastlar. Ancak bu defa da o kadar gözler önüne serilmiştir ki, şaşkınlıktan kaşlar bile havaya kalkmıştır. 1920'li yılların asi genç kadınları dizkapaklarını hatta baldırlarını o kadar cesur bir şekilde sergiliyorlardı ki, bu kadarı bazı erkekler için fazlaydı. Bu erkekler yeni modanın ahlaki yozlaşmaya sebep olduğunu ve "modern kızların" bir fahişe gibi davrandıklarını ileri sürüyorlardı. Çalışan kadınların bu tarz kısa etekler giymesinin yasaklandığı birçok durum söz konusuydu. Ünlü bir avukat bu durumla ilgili şikâyetlerini şu sözlerle dile getirmişti: "Pürüzsüz ve yarı çıplak bacakların yarattığı provokasyon, yıkıcı ve mahvedici boyutlardadır."

Bu yorumlar, bacakların cinsel mesajlar yayma potansiyelinin gücünü bir kez daha gözler önüne sermektedir. Bunun nedeni ise çok açıktır. Bir çift bacak ne kadar fazla gözler önüne serilirse, bu iki bacağın birleştiği nokta da o kadar kolay hayal edilebiliyordu. Ancak buradan, yirminci yüzyılda etek boylarında meydana gelen dalgalanmanın, sadece ve sadece toplumun cinsel iştahını yansıttığı sonucuna varmak yanlış olacaktır. Eğer yirminci yüzyılda etek boylarında meydana gelen dalgalanmayı onar yıllık dönemler olarak ele alırsak, kısa eteklerin ekonominin çıkışta olduğu, uzun eteklerin de ekonominin inişte olduğu dönemlere denk geldiğini görürüz. Şaşaalı 1920'lerde etekler kısayken ekonomik depresyon dönemi olan 1930'larda etekler uzamıştır. 1940'lı yılların zorlu savaş sonrası döneminin uzun etek boyları ise ekonominin güçlendiği dönem olan 1960'larda yerini mini eteklere bırakmıştır. Daha sonra bu da yerini ekonomik gerileme dönemi olan 70'li yıllarda uzun eteklere bırakacaktır. Sanki toplumun içinde bulunduğu ruh halinden etkilenen

genç kadınlar, iyimserliklerini ve kendilerine olan güvenlerini, eteklerinin boyu ile ifade ediyorlardı. İyimser tutumun canlılık ve seksilikle el ele gittiğini düşünürsek, kısa eteklerin yüksek cinsel enerji seviyesini yansıttığı söylenebilir. Ama bu toplumun sadece belirli bir kesimi için böyledir. Örneğin 1970'lerdeki uzun etek boyları, erdem taslayıcılığın bir sonucu değildir.

Aslında gerçek şudur: Hem kısa hem de uzun eteğin seksiliği, bacakların ne derece teşhir edildiğiyle ilgilidir. Kısa eteğin avantajı bacakların alt kısmını sürekli olarak erkeklerin gözlerinin önüne sermesindedir, ama buna fazlasıyla alışan erkekler bundan sıkılabilirler. Her striptizci şunu çok iyi bilir ki, şova tamamıyla giyimli olarak başlanır. Bacakların erkekte cinsel uyarıcı bir etki yapması için eteğin yavaş yavaş çıkarılması gereklidir. Bu durumda uzun eteğin avantajı yukarı toplandığında veya çıkarıldığında güçlü bir cinsel uyarıcı etki yapmasıdır. Dezavantajı ise bacakları genellikle örttüğü için bacakların göndereceği cinsel mesajlara engel olmaktadır.

Kısa etekler cinsellikten çok özgürlük duygusunu sembolize eder. Kısa etekli kadınlar daha özgür adımlar atar, kolayca hoplayıp zıplayabilirler. Oysa kat kat veya boru gibi dar ve uzun etekler giyen kadınların hareketleri kısıtlanmaktadır. 1960'lı yılarda patlama gösteren mini etekler, doğum kontrol haplarının verdiği özgürlük hissi ve ekonomideki büyümenin bir sonucudur. Uzun bacaklarını özgürce açıkta bırakan kadınların vermek istediği mesaj şuydu: "Biz genç kadınlar geliyoruz."

1980'lere gelindiğinde ise kadınlardaki bu hareketin onları hangi noktaya getirdiği iyice açıklık kazanmıştı: Feminist hareket ve cinsel özgürlük için verilen mücadele. Atılan bu en son adım beraberinde bir sıçramayı daha getirmişti: Ekonomideki karmaşa, etek boylarının zaman zaman kısalmasına zaman zaman uzamasına ve bazen de ortada bir yerde kalmasına sebep olurken, kadın nüfusunun *avant garde* diye adlandırılabilecek bir kesimi bu konuyu erkeklerle eşitlik gibi tamamıyla farklı bir platforma taşıyor ve tercihlerini kot pantolon, bol ve rahat pantolonlar veya genel anlamda pantolondan yana kullanıyorlardı.

İlk ortaya çıktıklarında tıpkı kısa eteklerde olduğu gibi keskin bir çıkış seyri izleyen bu tür kıyafetler, bu giysileri tercih eden genç bayanların bazı sosyal ortamlardan dışlanmasına sebep olmalarına rağmen kısa zaman içerisinde tüm sosyal ortamlarda kabul görmeye başladı. 1984 yılının sonuna gelindiğinde Londra sokaklarında yürüyen kadınların yüzde 84'ü etek yerine pantolon giymeyi tercih ediyordu.

Kısa ve uzun eteklerde olduğu gibi vücudu sımsıkı saran kadın pantolonlarının da hem avantajları hem de dezavantajları vardı. Bu pantolonlar sol bacağın sağ bacakla birleştiği noktayı ilk kez bu kadar açık bir şekilde gözler önüne seriyordu. Tabii ki bu da bu giysilere son derece güçlü bir erotik potansiyel vermekteydi. Bacağı tüm hatlarıyla ortaya çıkardığı için katlanma ve büzüşmeleri de gözler önüne seren bu pantolonlar, hiç de estetik olmayan görüntülere sebep oluyor ve ayrıca bununla da kalmayıp bacakları sanki bir zırh gibi sararak erkekler tarafından ulaşılmasını olanaksız kılıyordu. Bir erkek, kadının eteğini sıyırmayı zihninde çok kolay canlandırabiliyor, oysa kot pantolonu kadının vücudundan çıkartmak uğraşı gerektiriyordu.

Batı dünyası oldukça liberal bir bakış açısına sahip olduğu için kadınlar özgürce kısa veya uzun etek giyebilir ya da tercihlerini vücudu sımsıkı saran pantolonlardan veya bol pantolonlardan yana kullanabilirdi. Ancak dünyanın her yerinde durum böyle değildi. Örneğin zorba erkek yöneticilerin hüküm sürdüğü bazı Müslüman ülkelerde, kadınların toplum içinde bacaklarını teşhir etmesine hiçbir şekilde izin verilmiyordu. Komünist Çin'de de durum çok farklı değildi. Yirminci yüzyıl boyunca sıkı bir yönetimin hüküm sürdüğü bu ülkede serbest piyasaya açılmayla birlikte bu durum değişmeye başlamış, yirminci yüzyılın sonuna doğru kadınların bacakları Çin televizyonlarında serbestçe boy göstermeye başlamıştır.

Bununla birlikte, yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde Çin'deki modernleşme rüzgârı bile bu akıma zaman zaman karşı durulmasını engelleyememiştir. Örneğin 1998 yılı gibi yakın bir zamanda bir grup öğrenci, güzellik malzemeleri veya diğer bazı ürünlerin

satışını artırmak için kadın vücudunun televizyon ekranlarında boy göstermesini protesto etmiştir. Yetkililer bu duruma duyarlı davranıp önce kadınların bacaklarının uygunsuz vaziyette televizyon ekranlarında görünmesini yasaklamışsa da, bir iki hafta içinde durum eskisine dönmüş ve bacaklar yine güzellik ürünleri satmaya başlamışlardır. Çin'deki bu liberalleşme hareketinin önüne geçilmesi zor gibi görünmektedir.

Kadın bacaklarının seksiliği ile ilgili diğer bir durum ise pürüzsüzlüğüdür. On yedinci yüzyıl şairlerinden biri, sevdiği kadının bacakları üzerine şu satırları yazmıştır. "Sevgili Julia'mın bir yumurtanın beyazı kadar pürüzsüz ve leziz olan bacaklarını büyük bir iştahla öpüyorum (bazen banyoda yapılan küçük rötuşlarla mükemmel hale getirilen). O bacaklar ki bir erkeğin kıllı bacaklarıyla kıyaslandığında cinsiyet farkına ilişkin son derece güçlü mesajlar vermektedir."

Saf ipekten ve naylondan yapılan külotlu çoraplar ise kadın bacağının bu pürüzsüz görünümünü yansıttığı için çok kısa zamanda oldukça yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Bu alandaki diğer bir yenilik ise sıkılan bir sprey yardımıyla bacağa çorap giymiş görünümü verilmesidir. Spreyin püskürttüğü ipeksi bir pudranın bacağa yapışması ile mümkün kılınan bu görüntünün avantajı, su geçirmezliğinden ve kaçma riskinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu teknik özellikle Japonya'da büyük başarıya ulaşmıştır. Japonya'da sayıları on iki milyonu bulan ve çeşitli şirketlerde çalışmakta olan kadınların iş saatleri dahilinde çorapsız dolaşmaları yasak olduğundan, bu yenilik Japon kadınları için ideal bir çözüm oluşturmuştur. Bu sayede bacaklar çorapsız da olsa çıplak kalmamakta hem de pürüzsüz ve mükemmel bir görünüm kazanabilmektedir.

Kadın bacağına has diğer bir özellik ise erkeğin adaleli ve yamru yumru bacağına kıyasla kadınınkinin hoş, kıvrımlı ve yuvarlak hatlı görüntüsüdür. Kadının bu yumuşak ve kıvrımlı bacağı erkeğin gözüne sadece kendisininkinden farklı olduğu için değil, aynı zamanda güçlü ve sağlıklı bir bedenin göstergesi olduğu için de hoş görünmektedir. Ne bir zamanlar moda dünya-

sında popüler olan bir deri bir kemik sıska bacaklar ne de kalın, kütük gibi bacaklar erkeklerin gözüne çekici gelir, zira her ikisi de fiziksel bakımdan kapasitesinin zirvesinde olan genç bir bayanı çağrıştırmaz. Erkeklerin zihninde ta ilkel çağlardan beri yer eden, çiftleşmeye hazır durumdaki dişiye ait bacak tipi, yumuşak kıvrımlı, muntazam bacaklardır. Ayrıca tüm kültürlerde ortak olan şey şudur ki, kadını çekici kılan en önemli faktörlerden bir tanesi kadının çiftleşmeye hazır kondisyonda olmasıdır.

Kadınlar söz konusu olduğunda çok uzun bacaklara sahip olmanın çok özel bir avantajı daha vardır. Çekici bir kadını tarif etmek için kullanılan ilginç tasvirlerden bir tanesi de "bacakları koltuk altlarına ulaşıyor"dur. Bacaklarını en çok beğendikleri aktrisin kim olduğu sorulan bin erkek, en üst sıraya uzun bacakları ile tanınan Nicole Kidman'ı yazmıştır. Uzun bacaklı kadının erkeklere daha seksi ve çekici gelmesinin nedenini anlamak aslında çok da zor değildir. Yetişkinlerin bacakları çocuklarınkine kıyasla hem mutlak hem de göreli olarak uzundur. Ergenlik çağında gençlerin bacaklarında kayda değer bir uzama olur ve bu da cinsel olgunluğa ulaşıldığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla alışılagelmiş boyutlardan daha uzun bacaklara sahip olan bir kadın, süper kadınsı mesajlar vermektedir. 1940'ların çizgi film ve karikatürlerinde bu durum fazlasıyla abartılmış ve kadınların bacakları normalde bir modelin sahip olduğun dan bir buçuk kat daha uzun çizilmiştir. Bu çizimlerin biraz daha abartılması halinde kadınların örümcek gibi acayip bir görüntüye sahip olacakları açıktır. Ancak bunun çizgi film kahramanı kadınlara son derece seksi bir görüntü verdiğini de inkâr etmemek gerekir.

O günden bugüne, yirminci yüzyılın ikinci yarısı boyunca ve yirmi birinci yüzyılda, gerçekte de kadınlar giderek daha uzun bacaklı olmaya başladı. Tabii ki aslında olan şey uzun bacaklı kadınların moda dünyası, fotoğrafçılar ve film yapımcıları tarafından tercih edilmesiydi. Bu süreç günümüze dek böyle sürüp gittiği için kısa bacaklı bir mankenin bir moda evinde veya göz alıcı bir yerde iş bulması olanaksız bir hale gelmiştir.

Özetlemek gerekirse, kadınların bacakları şu sebeplerden

dolayı son derece seksidir. 1) Kadının iki bacağının birleştiği nokta erotik açıdan erkeklerin dikkatlerinin en çok odaklandığı noktadır. 2) Kadınların bacaklarının değişik pozisyonları ister açık ister kapalı olsun erotik mesajlar vermektedir. 3) Giysi ile örtülen kadın bacağı, giysinin altında saklı kalan bölümün teşhir edilmesine olanak vermektedir. 4) Kadın bacağının yumuşak kıvrımları yine kadın vücuduna has kıvrımları çağrıştırmaktadır. 5) Ergenlik çağındaki kadınların bacaklarının uzaması hızlandığından, uzun bacak kadının cinsel açıdan hazır olduğu mesajını vermektedir.

Kadının bacaklarının cinsel çekiciliğini bir tarafa bırakıp biyolojik ve anatomik yapısına bakalım. Bacak, vücut uzunluğunun yarısına karşılık gelmektedir. Ressamlar insan vücudunu orantılı bir şekilde parçalara ayırarak taslak çizerlerken kabaca şu şekilde dört parçaya ayırırlar: Tabandan dizkapağının altına, dizkapağından kasık bölgesine, kasık bölgesinden göğüs uçlarına ve göğüs uçlarından başın tepesine. Diğer bir deyişle ifade etmek gerekirse, bacak, vücut uzunluğunun yarısını oluşturur. Yetişkin bir insanın vücut oranları bu şekildedir.

Dünyadaki en uzun bacaklara sahip olan genç kızın boyu 190 santimetre iken bacak boyu 124 santimetredir. Bu genç kızın bacak boyu ortalamanın 30,5 santimetre üzerindedir. Bu da yetişkin bir kadının bacak boyu uzunluğunun vücudunun diğer bölümlerine kıyasla kişiden kişiye nasıl değişebileceğine güzel bir örnek teşkil eder.

Bacağın iskelet yapısı dört temel kemikten oluşur. En uzun ve en büyük çaplı olanı bacağın üst kısmında yer alan uyluk kemiğidir. Dizkapağı kemiği, uyluk kemiğinin en alt köşesini korur. İncik kemiği, dizkapağının kolay hareket etmesini sağlayacak şekilde uyluk kemiği ile iç içe geçmiştir. İncik kemiğinin hemen altında ise kamış kemiği uzanmaktadır.

Kadınlar güçlü ve biçimli bacaklardan aldıkları güçle iki metre yükseğe ve yedi buçuk metre ileriye atlamayı başarmıştır. Maratonlar heyecan içindeki yarışmacıların katılımıyla yılın 214 günü boyunca sürmektedir. Güç ve dayanıklılığın sergilendiği bu

tür müsabakaların sayesinde kadınların bacakları bir milyon yıllık geçmişe dayanan evrim süresince büyük değişime uğramıştır.

Kadının yürüyüş tarzıyla ilgili çok fazla şey yazılıp çizilmiştir. Farklı kültürlere mensup değişik insanların yürüyüş tarzları yıllardır bu konu üzerinde inceleme yapan kişilerin zihnini meşgul etmiştir. Aslında tipik bir kadının adımı erkeğinkinden daha kısadır. Ancak bu kişiden kişiye değişen bir durumdur ve birçok ünlü kadının kolaylıkla taklit edilebilecek kendine has yürüyüş tarzları vardır. Bunu anlamak için Mae West ya da diğer adıyla Marilyn Monroe'yu gözünüzün önünde canlandırmanız yeterli olacaktır. Kültürel olarak ele alındığında ise, örneğin Amerikalı kadınlarla Japon kadınları arasında önemli bir fark vardır. Japonlar daha resmi olan yürüyüş tarzlarında becerikliyken Amerikalılar günlük ve gayri resmi yürüyüş tarzlarında daha başarılıdırlar.

İnsanlar için otuz altı değişik adım tarzı belirlenmiştir. Bunlar ağır ağır yürümekten, saniyede bir, iki, dört ve beş adıma kadar varır. Ancak içlerinden sadece dokuz tanesi kadın ve erkeklerin yürüyüş tarzları arasındaki farkı ön plana çıkartacak şekilde olduğundan burada sözünü etmeye değer niteliktedir.

İki bacağı birbirine bağlıymış gibi yürümek: Bacağını tam olarak açamayan kişilere has bir yürüyüş şekli olduğundan, çok dar etekler veya dar pabuçlar giyen kadınların yürüyüş şeklini yansıtır.

Kırıta kırıta yürümek: Hızlı ama kısa kısa adımların atıldığı yürüyüş şekli olup kadınların yürüyüş tarzının abartılmış şeklidir. Bu yürüyüş tarzı, "yapmacık bir mükemmellik" olarak da tanımlanır.

Kayar gibi yürümek: Kırıta kırıta yürümenin daha hoş ve nazik bir versiyonudur. Kısa ve nazik adımlarla vücut sanki tekerlekler üzerinde kayıyor gibidir. Bir zamanlar Avrupa yüksek sosyetesinde oldukça yaygın görülen bu yürüyüş tarzına şu sıralar sadece Japonya'da rastlanmaktadır. Bu yürüyüş tarzının tam olarak etkili olması ve gerekli izlenimin yaratılabilmesi için ayakları örten uzun etekler giyilmelidir.

Yaylana yaylana yürümek: Genç kızlara has tipik bir yürüyüş şekli olup her adımda vücut sanki bir yay üzerindeymiş gibi yaylanmaktadır. Bu tarz aynı zamanda iyimser, rahat ve sağlıklı insanları şaka yollu tarif etmek için de kullanılır.

Uzun adımlar atarak yürümek: Çok uzun adımlar atılarak yapılan soğukkanlı yürüyüş şeklidir ve daha güçlü adımlar atan erkekleri taklit etmeye çalışan kadınlar tarafından benimsenir.

Sallana sallana yürümek: En etkili biçimde kadınsı ve erotik mesajlar vermek isteyen kadınlara has bir yürüyüş şeklidir. Vücudun tüm ağırlığı önce bir kalçaya daha sonra ötekine kaydırılarak uygulanır. Eğer fazla abartılırsa alay konusu olabilir. Örneğin Marilyn Monroe bu yürüyüş tarzını abartılı bir hale getirmek için bir topuğu diğerinden biraz daha kısa ayakkabılar giyerdi.

Ok gibi fırlayarak yürümek: Telaşlı, kararsız ve anlık hareketlerden oluşur. Yön değiştirmek için durduğu yerde kanat çırpan kuşları andırır.

Zıplaya zıplaya yürümek: Her adımda gereksiz yaylanma ve sıçramaların yapıldığı, hareketli ve hızlı bir yürüyüş tarzıdır. Yaylanarak yürümenin daha hızlı bir versiyonu olup bacakların hareketleri daha güçlüdür.

Koşar gibi yürümek: Bu diğerlerinden daha farklıdır, zira kadının bu yürüyüşü gerçekleştirmesine olanak veren şey, erkekten farklı ve kendine has olan vücut yapısıdır, bu da kadının bacaklarının leğen kemiğine bağlanış şeklinden kaynaklanmaktadır. Kadınların vücut şekli tıpkı bacak bacak üzerine atılmasında olduğu gibi bu hareketi erkeklerden daha farklı bir şekilde yapmasını sağlamaktadır. Kadının koşar gibi yürüyüşünde erkeklerde olmayan bir dönme hareketi vardır. Bu fark gözden kaçmaktadır, çünkü bizim koşarken seyrettiğimiz kadınlar, milyonlarca kadın arasından seçilmiş olan kadın atletlerdir ve bu kadın atletlerin diğer kadınlardan farkı, attıkları erkeksi adımlardan kaynaklanmaktadır. Kadın atletlerin vücudu kadınlara has yuvarlak hatlardan ve büyük göğüslerden yoksundur. Vücutları daha az bir yağ tabakası ile kaplıdır ve tipik bir kadın gibi

dairesel hareketlerle değil de öne doğru koşarlar. Bunlar bizim televizyon ekranlarında izlediğimiz kadın atletlerin özellikleridir. Ama örneğin bir otobüsü yakalamak için koşan daha az erkeksi bir kadına dikkatle bakarsanız, kadına has olan dairesel hareketleri hemen gözünüze çarpacaktır. Biraz hantal denilebilecek bu adım atış şekli, kadınların çocuk taşımaya uygun vücut yapısından kaynaklanmaktadır. Erkeklerdeki atletik yapı, ilkel çağlarda avlanma görevini üstlenmelerinin bir sonucu olarak gelişmiştir.

Kadınların bazı yürüyüş şekilleri duygusal durumlarından kaynaklanırken, bazıları ise sosyal kurallarla ilgilidir. Bu kurallar bir çağdan diğerine farklılık göstermiş ve resmiyete daha fazla önem verilen çağlarda bir kadının toplum içinde nasıl yürümesi gerektiği sıkı kurallara bağlanmıştır. Bundan bir asır önce kadının bir sporcu gibi atletik adımlarla, şen ve mutlu adımlarla, hızlı hızlı adımlarla veya ayaklarını sürüye sürüye yürümesi hoş karşılanmazdı. Eski çağlarda yazılmış olan bir görgü kitabında şu sözlere yer verilmiştir. "Kadının vücudu son derece dengeli olmalıdır. Dimdik durmalı ama sert bir hava içermemelidir. Orta uzunlukta adımlar atmalı ve bacağını dizkapağından değil kalçasından hareket ettirmelidir. Hiçbir şekilde kollarını sallamamalı ya da yürürken el kol hareketleri yapmamalıdır."

Bugün evinin kapısından çıkıp sokakta bir ayağını diğerinin önüne ne şekilde koyduğunu aklına bile getirmeden yürüyen kadınlar için, uygun davranış şekillerini belirleyen bu kurallar kulağa çok tuhaf gelmektedir. Günümüzün rahat ve formalitelerden arınmış yürüyüş şekli, kadınların yürüyüş şekillerinde çeşitliliğin artmasına sebep olmuştur.

Modern toplumlarda giderek yok olmakla birlikte üzerinde durulmaya değer son bir bacak hareketi daha vardır. O da bir ayağı diğerinin arkasına yerleştirdikten sonra her iki bacağın dizkapağını da hafifçe kırarak yapılan selam, yani reveranstır. Aslında bu harekete yarı diz çökme de denilebilir. Günümüzde bu hareket sadece kraliyet ailesine mensup kişileri selamlayan kadınlar tarafından yapılmasına karşın, eskiden aynı anda başın da hafifçe eğildiği nazik bir selamla tarzı idi. Bu selamlama tarzı

başta hem erkekler hem de kadınlar tarafından yapılmasına rağmen on yedinci yüzyılda hareket bacakların kırılması ve başın eğilmesi olarak ikiye ayrıldı. Diz kırma kısmı kadınlar, baş eğme kısmı ise erkekler tarafından benimsendi. Bu ayrımın bozulduğu tek yer, kadın oyuncuların da erkek oyuncular gibi seyircileri başlarını eğerek selamladıkları tiyatro sahnesidir. Buna istisna teşkil eden tek durum, oynanan oyunun temsil ettiği döneme ait doğru selamlamanın hem baş eğilerek hem de diz bükerek yapıldığı döneme denk gelmesidir. Bu durumda aktris, dönemin özelliğini yansıtması açısından selamını hem hafifçe başını eğerek hem de diz çökerek yapar.

23

Ayaklar

Vücudun cinsiyete göre farklılık gösteren diğer bir bölümü de ayaklardır. Kadınların küçük, erkeklerinse büyük ayakları vardır. Kadınların ayakları erkeklerinkine kıyasla küçük olduğu gibi daha da dardır. Ortalama bir kadının ayak uzunluğu 24,4 santimetre iken ortalama bir erkeğinki 26,8 santimetredir. Daha spesifik olmak gerekirse kadının topuğu, ayağının geri kalan kısmına oranla erkeğinkinden daha dardır. Kadın vücudunun diğer bölümlerinde olduğu gibi bu bölümünde olan farklılık da abartılmış ve fazlasıyla kullanılmıştır. Eğer küçük ayak kadınsı bir özellikse, çok küçük ayak ultrafeminendir mantığının bir sonucu olarak birçok kadın tarih boyunca tarifsiz acılara katlanmak zorunda kalmıştır. Kadınların ayakları sırf daha küçük görünsünler diye sıkıştırılmış, bükülmüş, katlanmıştır. Ancak bu acı verici usulleri daha yakından incelemeden önce ayağın kendisini incelemekte yarar vardır.

Biz insanlar iki ayağımız üzerinde durmayı son derece doğal bir şey olarak görmemize rağmen aslında bu memeliler arasında nadiren rastlanan bir durumdur. Bunu mümkün kılan Leonardo da Vinci'nin ifadesiyle bir mühendislik harikası olan insan ayağının yapısıdır. Yapısal olarak incelendiğinde insan ayağında yirmi altı kemik, yüz on dört bağ ve lif, yirmi adet kas bulunmaktadır. Tüm bunlar bir araya geldiğinde dengemizi kurarak yürümemizi, koşmamızı, sıçramamızı, dans etmemizi ve tekme atmamızı sağlar. Bu aslında başarılması oldukça güç bir durum olmasına rağmen biz insanlar bir an bile durup bunun üzerine düşünmeyiz. Ayaklarımız gözlerimizden aldığı destekle yönümü-

zü bulmamıza ve hareket etmemize yardımcı olur. Ayaklarımızın bize ne kadar mükemmel bir şekilde yardımcı olduğunu ancak karanlıkta kaldığımız ve gözlerimizden yararlanamadığımız zamanlarda merdivenlerden aşağıya inerken veya yukarı çıkarken anlarız. Daha önce orada olmayan bir yüzeyle veya ummadığımız bir nesneyle karşılaştığımızda ani bir şok yaşayıp dengemizi kaybederiz, işte bu anlarda ayaklarımızın bize ne kadar yardımcı olduğunu idrak ederiz.

Bir yerden bir yere giderken ayağımız üç farklı şekilde hareket eder. İlki, ayağımız yerle temas ettiğinde meydana gelen şokun algılanmasıdır. İkincisi ayağın vücudun ağırlığını üstlenerek vücuda destek olması. Üçüncüsü ise ileri doğru hareket etmemizi sağlayan itme gücüdür. Her adımımızda ayağımız bu üç görevi yerine getirir. Bu görevin etkin bir şekilde yerine getirilebilmesi için insanoğlu çok önemli bir evrim geçirmiştir. Biz insanların artık diğer primatlar gibi bize ayak bağı olan büyük baş parmakları yoktur. Ayak başparmağımız artık elimizin başparmağı gibi nesneleri tutup kavramak için kullanılmadığından, ayağımızdaki diğer parmaklara paralel olarak uzamıştır. Bu belki ağaçlara tırmanmamızı biraz güçleştirir, ama koşmak ve yürümek gibi kazançlarımız göz önünde bulundurulduğunda hiçbir şeydir.

İş bölümünde erkeğin avlanma görevini üstlenmiş olması daha büyük ayakları onun için avantajlı yapmaktadır. Zira avın peşinden koşmak için büyük ayaklara gerek vardı. Kadınların ayaklarının böyle bir evrim geçirmesine gerek olmadığından onların ayakları ise küçük kalmıştır. Kadınlara has olan bu özelliği abartanlar asırlar boyunca ayaklarını rahatsız ayakkabılar içinde sıkıştırmışlardır.

Müşterilerinin ayaklarının olduğundan daha küçük görünmesi için ayakkabı imalatçıları üç yola başvurmuşlardır. İlki ayakkabıları daha sıkı, ikincisi daha sivri burunlu, üçüncüsü de yüksek topuklu yapmaktır. İlki ayağı sıkıştırmakta, ikincisi uzun göstermekte, üçüncüsü ise daha kısa görünmesini sağlamaktadır. Ayağın doğal yapısının olduğundan farklı görünmesini sağlayan bu değişiklikler bir araya geldiğinde kadının ayağı daha seksi

görünebilmekte, ancak bu da ayaklar üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Dolayısıyla ayaklara yapılan estetik ameliyatlarının yüzde sekseninin kadınlara uygulanması hiç de şaşırtıcı değildir.

Kadın vücudunun tüm dengesi "moda ayakkabılar" yaratmak uğruna bozulmakta, bu da bacak, sırt hatta baş ağrılarına neden olmaktadır. Ancak büyük ayaklı ve çirkin görünmek zihinlere o derece işlemiştir ki, hiçbir şey kadınları durduramamaktadır. Koca ayaklı veya kaz ayaklı gibi deyimlerse bunun üzerine körükle gitmektedir.

Bir çift büyük ve erkeksi ayağa sahip olacak kadar talihsiz olan bir kadına o kadar tuhaf gözlerle bakılmaktadır ki, Amerikalı caz piyanisti Fats Waller bunun için bir şarkı bile yapmıştır. Şarkıda, büyük ayakların kadını tuhaf ve itici gösterdiği vurgulanır ve sözleri şu şekildedir: "Harlem'de iki kişilik bir masada dördümüz oturuyorduk. Ben, koca ayakların ve sen. Ayak bileklerinden yukarısını düşündüğümde çok tatlı olduğunu söyleyebilirim. Ama bileklerinin aşağısında sadece koca ayakların var. Evet, ayakların çok büyük. Bu büyük ayakların yüzünden seninle beraber olabilmem mümkün değil. Evet, ayakların çok büyük. Bana sanki bir fosil gibi görünüyorsun..."

Birçok kadının ayaklarını küçültmek için çok büyük fedakârlıklara katlandıklarını tasavvur etmek hiç de güç olmayacaktır. Eski çağlarda küçük ayaklara sahip olmak o denli büyük bir tutku haline gelmişti ki, modaya ayak uydurmaya çalışan birçok kişi başparmakları dışında kalan diğer bazı parmaklarını kestiriyorlardı. Bu sayede ayakları sivri burunlu ayakkabılara daha kolay girmekteydi.

Kesip atmadan söz edince akla ister istemez Sindrella masalı gelmektedir. Günümüzde Disneyland'da sergilendiği haliyle pek rahatsız edici bir görüntü olmasa da orijinal haliyle oldukça kanlı ve vahşi bir durum söz konusuydu. Bir prens kendine eş aramaktaydı, ancak kendisine eş olarak seçeceği kadının küçük ayakları olmalıydı. Eş adayları arasından bir seçim yapabilmek için kürkten, küçük bir terlik yapılır, iki kız kardeş seçilmek

için yanıp tutuşmaktadırlar. Kız kardeşlerden büyük olanı ayağını terliğe sokmaya çalışır, ancak ayağı terliğe girmez. Bunun üzerine annesi genç kıza başparmağını kesmesini söyler. Bir kez prensle evlendikten sonra nasıl olsa yürümesi gerekmeyecektir. Dolayısıyla parmağını kesmekle genç kızın kaybedeceği hiçbir şey yoktur. Genç kız başparmağını keser ve kanlar içindeki ayağını terliğin içine sokar. Ancak prensle birlikte yol alırlarken prens, genç kızın ayağından akan ve terliğine sızan kanın farkına varır. Dönerek genç kızı annesine iade eder. Bu kez prense küçük kız kardeş sunulur. Küçük kardeş ise ayağının terliğe girmesi için topuğunu kesmek zorunda kalmıştır. Yine ortalık kana bulanır ve genç kız iade edilir. En sonunda prens, ayağı terliğe giren Sindrella'ya kavuşur ve Sindrella bu ayak fetişisti prensin mutlu eşi olmayı başarır.

Bu işlem sırasında ağlayan kız çocukları dövülüyordu. Çektikleri bunca acı yetmezmiş gibi sarıp sarmalanmış bu ayaklar üzerinde yürümeye zorlanıyorlar ve kendilerine her hafta bir öncekinden 0.25 santimetre kısa ayakkabılar giydiriliyordu. Amaç inanılmazdı: Ayağı normal boyutunun üçte birine, yani yaklaşık yedi buçuk santimetrelik değerli Altın Lotus'un boyutlarına indirmekti.

Bu genç kızlar büyüdüklerinde topallıyor, ayakları üzerinde yürüyemez bir hale geliyor ve fiziksel aktiviteleri kısıtlanıyordu. Bu deformasyonun sosyal mükâfatı da şuydu: Genç kadınlar küçük ayaklara sahip olmakla birlikte kocalarından uzaklaşmaları da olanaksız hale geliyordu. Üstelik sosyal açıdan toplumun yüksek mevkilerinde olduklarını da göstermiş oluyorlardı. Zira bu kadınların emeği yoğun işlerde çalışması olanaksızdı. Ancak yirminci yüzyılda, modernleşmeye başlayarak manda yönetiminden kurtulan Çin'de bu acayip uygulama da ortadan kalkmıştır.

Çinlilerin bandajlanmış ayağı çekici bulmalarının nedenlerinden bir tanesi cinselliğe dayanmaktaydı. Küçük ayak olarak adlandırılan Altın Lotus, birçok açıdan tuhaf erotik manalar taşımaktaydı. Genç kızların âşıkları sevişme sırasında sadece sevgililerinin ayaklarını öpmekle kalmıyor, aynı zamanda ayağı

tümüyle ağızlarının içine alıp emmekten büyük zevk alıyorlardı. Daha sadist olanlar ise sevişme sırasında kadının büzüşmüş ayağını sıkarak ona çığlıklar attırıyorlardı. Bunun da ötesinde iki ayağın tabanları üst üste bindirildiğinde ortada oluşan delik, sembolik bir vajina görevi görüyordu. Gerçek vajinanın da bandajlanan ayağın yarattığı yürüme güçlüğünden dolayı katlandığı söyleniyor, "Kadın ayağı ne kadar küçükse, vajinanın kıvrımları da o kadar muhteşem olur," deniyordu.

Altın Lotus'la ilgili bu ve buna benzer tuhaf fikirlere ek olarak, ayakları bandajlanmış kadının çaresizliğinin yarattığı bir cinsel çekicilik vardı. Bu kadınlar bandajlı ayakları ile fazla uzaklara gidemiyor ve erkeklerin ellerine mahkûm oluyorlardı.

Çin'i bir tarafa bırakırsak, bandaj faktörü olmadan da ayak birçok yerde cinsel bir nesne olarak görülüyordu. Ayağı çok büyük olan bir erkeğin penisinin büyük olduğuna, ayağı çok küçük olan bir kadının ise vajinasının küçük olduğuna dair yaygın bir inanç vardır. Ancak bu, kadınların ve erkeklerin ayakları arasındaki biyolojik farkın ayak boyutuna taşınmasından başka bir şey değildir.

Ayak sıklıkla kadının cinsel organlarının bir sembolü olarak görülmüştür. "Bir Ayakkabı içinde Yaşayan Yaşlı Kadın"ın (diğer bir deyişle, yaşamı cinsel organlarının etrafında dönen kadının) o kadar çok çocuğu vardır ki, ne yapacağını bilememektedir. Bu, aynı zamanda balayına çıkan çiftlerin arabalarının arkasına neden ayakkabı bağlandığını veya erkeklerin neden sevdikleri kadınların ayakkabılarının içinden şampanya içtiklerini de açıklamaktadır. Eski bir Fransız geleneğine göre gelin, eğer sonsuza dek eşiyle mutlu bir şekilde yaşamak istiyorsa düğünde giydiği ayakkabıları saklamalı ve hiç kimseye vermemelidir. Evlenmek isteyen Sicilyalı kızlar ise ayakkabılarını yastıklarının altına koyarak uyurlardı. Bu ve buna benzer birçok âdet, ayakkabı ve cinsellik arasındaki sembolik bağı doğrular niteliktedir.

Hem ayakkabı hem de ayak, cinsel konularda fetişleri olanların dünyasında yer etmektedir. Kadın ayaklarını cinsel bir saplantı haline getiren erkekler genellikle yüksek topuklu ayakkabı-

lardan hoşlanırlar. Ayakkabı, tuhaf cinsel fantezileri olan insanların dünyasında zalim bir silah halini alabilmektedir. Burada baskın rol üstlenen kadın partner sivri topuklu ayakkabılarıyla erkeğin vücuduna vurmaktadır.

Çıplak ayak ise daha farklı bir fetişe alet olmaktadır. Çıplak ayak öpülür, okşanır, yalanır ve emilir. Bu durumda saplantı sahibi erkek, baskın rol üstelenebilir de üstlenmeyebilir de. Bu erkek baskın rol üstlenen kadının ayakları önünde diz çöküp sırf ayaklarını sevebilmek için onun emirlerine uyabilir. Veya bunun tam aksine, çaresiz durumda olan bir kadının ayaklarını ağzına alarak ona işkence boyutlarına varacak hisler tattırabilir ya da hiçbir sadomazoşist unsur olmaksızın, kadının ayağı cinsel isteği artıracak şekilde okşanır.

Kadının zavallı ayağına bu boyutlarda cinsel ilgi gösterilmesi birçok insana tuhaf gelebilir. Çünkü her şeyden önce kadının ayağı kolayca bakteri ve mantar üremesine yol açacak bir şekilde tüm gün boyunca ayakkabı içerisinde kapalı kalmaktadır. Ayak kokusu ise o denli güçlüdür ki, bunu gidermek için özel ürünler bile satılmaktadır. Ancak tüm bunlar ayağın erotik bir rol üstlenmesini engelleyememektedir. Peki, neden bazı insanlar vücudun bu bölümünü tahrik edici bulmaktadır?

Bunun iki cevabı vardır: Bir tanesi ayakta bulunan ve koku salmaya yarayan bezlerle, diğeri ise cinsel sembolizmle ilgilidir. Ayakta, sahibine has kokular yayan özel koku bezleri bulunmaktadır. Eğer çıplak ayakla yürüyor olsaydık, basıp geçtiğimiz her yerde kokumuzdan izler bırakırdık. Bugün hâlâ kabile yaşantısı süren bazı insanlar yolu koklayarak üzerinden kimin, ne zaman geçtiğini söyleyebilir. Bu size olanaksız gibi görünüyorsa özel bir cins tazının, yirmi dört saat önce oradan geçen bir kimsenin kokusunun izini, o yoldan geçmiş olan başka güçlü kokuları on sekiz dakika gibi kısa bir sürede eleyerek üç mil boyunca sürebileceğini hatırlamanız yeterli olacaktır.

Giysilerle dolaşmadığımız eski çağlarda insan ayağının yaydığı bu kokularla verilen mesajların şüphesiz faydası vardı. Ancak günümüzün şehir yaşantısında her şey değişmiştir. Hava

almayan kapalı ayakkabılar içerisinde kolaylıkla bakteri üreyebilmekte ve ayağımızın kendine has kokusu da değişmektedir. Eğer ayakkabılarımızı değiştirmez ve ayaklarımızı her gün yıkamazsak ayağımızın doğal kokusu yok olacak ve ayağımız pis kokular yaymaya başlayacaktır. Modern yaşantının verdiği stresle bazen avuç içlerimizin terlediğini fark ederiz. Ayakkabı içerisinde kapalı bir vaziyette duran ayaklarımız da aynı şekilde terlemektedir. Ayakta meydana gelen bu nemlenme, ayak kapalı bir durumda olduğunda buharlaşarak doğada kaybolamaz ve ayağımız da bu durumun sonuçlarına katlanmak zorunda kalır.

Dolayısıyla ayak öpmenin ve ayak emmenin birçok insana erotikten ziyade iğrenç gelmesine çok da şaşırmamak gerekir. Bu insanların akıllarına ayağın günümüzdeki modern hali gelmektedir. Yoksa olması gerektiği gibi eski ve doğal hali değil. Ayak, içinde bulunduğu ayakkabı denilen hapisten çıkıp, yıkanıp temizlendikten ve okşayıp sevmesi için bir sevgilinin ellerine terk edildikten sonra tamamıyla cinsel bir kimlik kazanır. Ayak bu durumda doğanın kendisine verdiği koku nesnesi olma özelliğine bürünür ve hem sahibine hem de âşığa heyecanlı dakikalar yaşatabilir.

Bu ilkel çekiciliğinin yanında ayağın bir de sembolik çekiciliği vardır. Âşığının ayağını emmekte olan tutkulu bir erkek, dudaklarının büyük bir göğüs ucu, kocaman bir klitoris, hatta kadının dili ile kavuştuğu hissine kapılır. Tabii şunu belirtmekte yarar var ki bu sembolik yaklaşımlar biraz uç örneklerdir. Ancak yapılan birçok psikiyatrik çalışmanın sonuçlarına göre vücudun bazı bölümleri anatomik olarak diğerlerini çağrıştırabilmektedir. Cinsel olarak uyarılmış bir beyinde, dudaklar cinsel organdaki dudakları, ağız boşluğu vajinayı, parmaklar penisi veya göğüsler kalçaları çağrıştırabilmektedir.

Tüm bunların ötesinde sevişme sırasında kadınların ayakları son derece duyarlı durumdadır. Ayakların öpülmesi, yalanması veya emilmesi ayaklarda önemli tepkiler oluşturur. Ayakkabılardan kurtulan ayaklar, dokunmaya karşı son derece erotik tepkiler verebilir. Orgazm sırasında ayak parmaklarının arası

açılabilir veya parmaklar kıvrılabilir. Ayak sanki zevkten inleyen vücudun reaksiyonuna uymaya çalışıyor gibidir.

Özetlemek gerekirse, kadının ayakları eski zamanlarda son derece kötü muamele görmüş olmasına rağmen hem kadın hem de erkek için önemli bir erojen bölgedir.

Kadının ayaklarının erotik yönünü bir tarafa bırakırsak, cinsellik içermeyen bir bağlamda kadınların ayaklan yüksek mevkide olduğu mesajını vermek isteyen insanlar tarafından da fazlasıyla kullanılmıştır. Bu, anormal derecede pahalı ayakkabılar, altın bileklikler, ayak parmaklarına takılan ve üzerlerinde pahalı mücevherler bulunan yüzükler ve ayak tırnaklarına yapılan zahmetli süslemeler gibi birçok farklı şekilde ortaya çıkmıştır.

Toplumun yüksek mevkilerinde bulunan bazı kadınlar, güç ve zenginliklerini ayakkabı koleksiyonları ile sergileme yoluna gitmişlerdir. Buna en iyi örnek olarak yeni ayakkabılar almak için dünyanın dört bir tarafını dolaşan, Filipinler'in eski liderinin eşi Imelda Marcos verilebilir. Marcos'un 3000 çift ayakkabıya sahip olduğu ve bu ayakkabıları Manila'daki başkanlık sarayında bulunan beş farklı odada sakladığı söylenmektedir. O ve eşi devrildikten sonra kendisi, ayağının tatminine halkının temel ihtiyaçlarından fazla önem vermekle suçlanmıştır. İmelda Marcos ise bu ayakkabıları halkına olan sevgi ve şükran borcunun bir sembolü olarak topladığını ve 3000 değil, sadece 1060 çift ayakkabısı olduğunu iddia etmiştir.

İşin garibi, bu 1060 çift ayakkabının 1220 tanesi, bugün Filipinler'deki ayakkabı müzesinde sergilenmektedir ve Bayan Marcos'un yeni ayakkabı koleksiyonuna 2000 çift ayakkabı daha kattığı tahmin edilmektedir.

Bundan daha uç bir örnek ise III. Napolyon'un eşi Prenses Eugenie'ye aittir. Kendisinin bir giydiği ayakkabıyı bir daha giymediği söylenmektedir. Allahtan kendisinin çok küçük ayakları vardı da bir kez giyip attığı ayakkabılar çıplak ayaklı öksüzlere dağıtılabiliyordu.

Belki de en olağandışı ayakkabı gösterisi 2003 yılının ilkbaharında Londra'daki Harrods mağazasında yapılmıştır. Ünlü

tasarımcı Stuart Weitzman tarafından tasarlanan ve *Wizard of Oz*'da (Oz Büyücüsü) Dorothy'nin giydiği sihirli kırmızı ayakkabılardan esinlenerek yapılan, 642 adet yakutla süslenmiş bir çift ince topuklu kadın ayakkabısı, yaklaşık bir buçuk milyon dolar fiyatla satışa sunulmuştur.

Son olarak şunu kabul etmek gerekir ki, eski çağlardan beri süregelen anormal derecede küçük ayaklar tutkusu, bugün hâlâ geçerliliğini koruyan rahatsız edici bir durumdur. Modern ayakkabı tasarımcıları modaya ayak uydurma çabası içinde olan müşterileri zorlamaktadır. Ayakkabılar giderek ince ve uzun bir hal almıştır ve 2003 yılında, bundan sonraki yıllardaki ayakkabı modellerinin, şimdiye kadarkilerden yüzde 20 daha dar olacağı öngörülmüştür. Bu öngörü, Amerikalı bazı kadınların ayaklarının küçük parmaklarını çektirme yoluna gitmelerine neden olmuştur ve bu da yeni ortaya çıkan bir estetik ameliyatı beraberinde getirmiştir. Ayak ameliyatlarında uzmanlaşmış olan hekimler, bugüne kadar bu talepleri reddetmelerine rağmen bazıları, küçük bir kemik parçasını çıkararak ayağın ikinci veya üçüncü parmağını kısaltmak gibi oldukça ciddi bir yola başvurmuşlardır. Bu da söz konusu kadınların yeni biçimlendirilmiş ayaklarını, tasarımcı elinden çıkmış minicik ayakkabıların içine sıkıştırmalarına olanak vermektedir. Sindrella hâlâ yaşamaktadır.

KAYNAKLAR

EVRİM

Morris, Desmond. 1997. The Human Sexes (İnsan Cinsiyetleri). Network Books, Londra.

SAÇLAR

Aurand, A. Monroe. 1938. Little-Knoıvn Facts about the Witches in Our Hair. Curious Lore about the Uses and Abuses of Hair Throughout the World in ali Ages. (Saçımızdaki Büyücüler Hakkında Çok Az Bilmen Gerçekler. Saçın Kullanılışına Dair Dünyada Yayın Olan Olağandışı İnançlar). Aurand Press, Harrisburg.

Berg, Charles. 1951. The Unconscious Significance of Hair. (Saç Hakkında Bilinmeyen Gerçekler). Ailen and Unwin, Londra.

Cooper, Wendy. 1971. Hair: Sex, Society, Symbolism. (Saç: Cinsiyet, Toplum, Sembolizm). Aldus Books, Londra.

Corson, Richard. 1965. Fashions in Hair. (Saç Modası) Peter Owen, Londra.

Macfadden, Bernarr. 1939. Hair Culture. (Saç Kültürü) Macfadden, New York.

McCracken, Grant. 1997. Big Hair: A Journey into the Transformation of Self. (Saçın Önemi: Kişisel Dönüşüme Gide Yolu). Indigo, Londra.

Powers, Rosemary. 1994. The Human Form in Palaeolithic Art. Modern Geolog.

(İlkel Çağlarda Sanat Anlayışına Göre İnsan). 19, s. 109-346

Sevem, Bill. 1971. The Long and Short of It. Five Thousand Years of Fun and Fury Över Hair. (Saçın Kısa ve Uzun Hali. Saçın Beş Bin Yıllık Macerası Sırasındaki Gülünç ve Çılgınca Şeyler). David McKay, 'New York.

Sieber, Roy. 2000. Hair in African Art and Culture: Status,

Symbol and Style. (Afrika Sanat ve Kültüründe Saç. Yeri, Biçimi). Prestel Publishing, New York.

Trasko, Mary. 1994. Daring Do's. A History of Extraordinary Hair. (Saçın Cüretkâr Bir Biçimde Şekillendirilmesi. Olağanüstü Saç Şekillerinin Tarihçesi). Flammarion, Paris.

Woodforde, John. 1971. The Strange Story of False Hair. (Takma Safin Tuhaf Hikayesi). Routledge, Londra.

Yates, Paula. 1984. Blondes. A History From Their Earliest Roots. (Sarışınlar. Sarışınların Çok Eskilere Dayanan Köklerinin Tarihçesi). Putnam, New York.

Zemler, Charles De. 1939. Once oner Lightly, the Story of Man and his Hair. (Erkek ve Erkek Safinin Tarihinin Kisaca Irdelenmesi). Author, New York.

ALIN

Cosio, Robyn ve Robin, Cynthia. 2000. The Eyebrow. (Kaglar). Regan Books, New York.

Herrera, Hayden. 1983. Frida: a Biography of Frida Kahlo. (Frida: Frida Kahlo'nun Biyografisi). Harper Collins, New York.

Lavater, J. C. 1789. Essays on Physiognomy. (Fizyonomi Üzerine Denemeler) John Murray, Londra.

Parker, Nancy ve Kalish, Nancy. 2000. Beautiful Brows: the Ultimate Guide to Styling Shaping, and Maintaining Your Eyebrows. (Güzel Alın: Kaşların Şekillendirilmesi ve Bakımı Hakkında Temel Rehber). Three Rivers Press, New York.

KULAKLAR

Mascetti, Daniela ve Triossi, Amanda. 1999. Earrings from Antiquity to the Present. (Eski Çağlardan Günümüze Küpeler). Thames and Hudson, Londra.

GÖZLER

Argyl, Michael ve Cook, Mark. 1976. Gaze and Mutual Gaze. (Bakmak ve Bakışmak). Cambridge University Press, Cambridge.

Coss, Richard. 1965. Mood-Provoking Visual Stimuli. (Görsel Uyarıcı Olarak Gözler). UCLA.

Eden, John. 1978. The Eye Book. (Göz Hakkında Bir Kitap). Viking Press, New York.

Elworthy, Frederick Thomas. 1895. The Evil Eye. (Kem Göz). John Murray, Londra.

Gifford, Edward S. 1958. The Evil Eye. (Kem Göz). Macmillan, New York.

Hess, Eckhard H. 1975. The Tell-Tale Eye. (Ele Verici Gözler) Van Nostrand Reinhold, New York.

Maloney, Clarence. 1976. The Evil Eye. (Kem Göz). Columbia University Press, New York.

Potts, Albert M. 1982. The World's Eye. (Dünyanın Gözleri) The University Press of Kentucky.

Walls, Gordon Lynn. 1967. The Vertebrate Eye. Hafner, New York.

BURUN

Gilman, Sander L. 1999. Making the Body Beautiful. A Cultural History of Aesthetic Surgery. (Vücudun Güzelleştirilmesi. Estetik Ameliyat Kültürünü Tarihi). Princeton University Press, New Jersey.

Glaser, Gabrielle. 2002. The Nose: A Profile of Sex, Beauty and Survival. (Burun: Cinsiyet, Güzellik ve Hayatta Kalma Sanatı). Simon and Schuster, New York.

YANAKLAR

Baird, John F. 1930. Make-up. (Makyaj). Samuel French, New York.

Bates, Brian ve Cleese, John. 2001. The Human Face. (İnsan Yüzü). BBC Books, Londra.

Brophy, John. 1945. The Human Face. (İnsan Yüzü). Harrap, Londra.

Brophy, John. 1962. The Human Face Reconsidered. (İnsan Yüzünün Yeniden İncelenmesi). Harrap, Londra.

Izard, Carroll E. 1971. The Face of Emotion. (Duyguların Yüze Yansıması). Appleton-Century-Crofts, New York.

Liggett, John. 1974. The Human Face. (İnsan Yüzü). Constable, Londra.

McNeill, Daniel. 1998. The Face: a Guided Tour. (İnsan Yüzü Üzerine Rehberli Bir Tur). Little Brown & Company, Londra.

Picard, Max. 1931. The Human Face. (İnsan Yüzü). Cassell, Londra.

DUDAKLAR

Anon. 2000. Lips in Art. (Sanatta Dudaklar). MQ Publications, Londra.

Ragas, Meg Cohen ve Kozlowski, Karen. 1978. Read My Lips: a Cultural History of Lipstick. (Dudaklarımı Oku: Rujun Kültürel Tarihi). Chronicle, San Francisco.

AĞIZ

Beadnell, C. M. 1942. The Origin of the Kiss. (Öpmenin Doğuşu). Watts and Co., Londra.

Blue, Adrianne. 1996. On Kissing: from the Metaphysical to the Erotic. (Metafizikten Erotiğe Öpme Üzerine). Weidenfeld &Nicolson, Londra.

Garfield, Sydney. 1972. Teeth, Teeth, Teeth. (Dişler, Dişler, Dişler). Arlington Books, Londra.

Huber, Ernst. 1931. Evolution of Facial Musculature and Facial Expression. (Yüz Kasları ve Yüz İfadesinin Evrimi). John Hopkins Press, Baltimore.

Morris, Hugh. 1977. The Art of Kissing. (Öpme Sanatı). Doubleday, Londra.

Perella, Nicholas James. 1969. The Kiss, Sacred and Profane. (Öpücük, Kutsal ve Uygunsuz) University of California Press, Berkeley.

Phillips, Adam. 1993. On Kissing, Tickling and Being Bored. (Öpme, Gıdıklama ve Sıkılma Üzerine). Faber and Faber, Londra.

Tabori, Lena. 1991. Kisses. (Öpücükler). Virgin, Londra.

BOYUN

Dubin, Lois Sherr. 1995. The History of Beads. (Boncukların Tarihi). Thames and Hudson, Londra.

KOLLAR

Comfort, Alex. 1972. The Joy of Sex. (Seksten Zevk Alma Sanatı). Crown, New York.

Friedel, Ricky. 1998. The Complete Book of Hugs. (Kucaklaşma Üzerine). Evans, New York.

Stoddart, Michael D. 1990. The Scented Ape. (Maymun Kokusu). Cambridge University Press, Cambridge.

Watson, Lyall. 2000. Jacobson's Organ. (Jacobson'un Organı). Penguin Books, London.

ELLER

Groning, Karl. 1999. Hande; berühren, begreifen, formen. Frederking & Thaler, Munich.

Harrison, Ted. 1996. Stigmata: A Medieval Mystery in a Modern Age. (Stigmata: Modern Çağımıza Ortaçağ'dan Kalma Bir Gizem). Penguin Books, New York.

Lee, Linda ve Charlton, James. 1980. The Hand Book. (El Kitabı). Prentice-Hall, New Jersey.

Morris, Desmond. 1997. The Human Sexes. (İnsan Cinsiyetleri). Network Books, Londra.

Napier, John. 1980. Hands. (Eller). Allen and Unwin, Londra.

Sorrell, Walter. 1968. The Story of the Human Hand, (İnsan Elinin Hikâyesi). Bobb-Merrill Co., Indianapolis.

Ward, Anne ve ark. 1981. The Ring, from Antiquity to the Twentieth Century. (Eski Çağlardan Yirminci Yüzyıla Yüzük). Thames and Hudson, Londra.

Wilson, Frank R. 1999. The Hand. (El). Vintage Books, New York.

GÖĞÜSLER

Anon. 2000. Breasts in Art. (Sanatta Göğüsler). MQ Publications, Londra.

Ayalah, Daphna ve Weinstock, Isaac J. 1980. Breasts. (Göğüsler). Hutchinson, Londra.

Burr, Timothy. 1965. Bisba. Hercules Publishing, New Jersey.

Holledge, James. 1966. The Cult of the Bosom. The Ups and Downs of the Bosom Over the Ages. (Göğüs Düşkünlüğü. Göğüslere Olan Düşkünlüğün Asırlar Boyunca İniş ve Çıkışı). Horwitz, Sydney.

Latteier, Carolyn. 1998. Breasts: The Women's Perspective on an American Obsession. (Göğüsler: Kadınların Bakış Açısından Amerikalıların Göğüslere Olan Saplantısı). Haworth Press, Binghamton, N.Y.

Levy, Mervyn. 1962. The Moons of Paradise: Reflections on the Breast in Art. (Göğüsler: Göğüslrin Sanattaki Yeri Üzerine Bazı Düşümceler). Arthur Barker, Londra.

Niemoeller, A. F. 1939. The Cmoplete Guide to Bust Culture. (Göğüs Kültürü Üzerine Bir Rehber). Harvest House, New York.

Prose, Francine, ve ark. 1998. Master Breasts. (Göğüslerin Hakimiyeti). Aperture Foundation, New York.

Snoop, Fabius Zachary. 1928. From The Monotremes to the Madonna. A study of the breast in culture and religion. (İlk Memelilerden Madonna'ya Göğüslerin Kültür ve Dindeki Yeri Üzerine Bir Çalışma). John Bale & Co., Londra.

Spiegel, Maura ve Sebesta, Lithe. 2002. The Breast Book: an Intimate and Curious History. (Göğüs Üzerine Bir Kitap: Mahrem ve Mütecessis Bir Tarih). Workman, New York.

Stoppard, Miriam. 1996. The Breast Book. (Göğüs Kitabı). Penguin Books, New York.

Wilson, Robert. 1974. Book of the Breast. (Göğsün Kitabı). Playboy Press, Chicago.

Witkowski, G. J. 1903. Anecdotes historiques et religieuses sur les seins. (Göğüs Üzerine Anekdotlar: Tarihi ve Dinsel Açıdan Bakış). A. Maloine, Paris. (Tarihte ve sanatta kadın göğsünün yeri üzerine bir Fransız çalışması.)

Yalom, Marilyn. 1997. A History of the Breast. (Göğsün Tarihi). Alfred A. Knopf, New York.

BEL

Bulwer, John. 1654. A View of the People of the Whole World. (Dünyanın Tüm İnsanlarına Bir Bakış). William Hunt, London.

Fontanel, Beatrice. 1997. Support and Seduction. (Koruma ve Baştan Çıkarma). Harry N. Abrams, New York.

Fowler, Orson S. 1846. Intemperance and Tight Lacing. (Sıkı Korseler ve Taşkınlık). Fowlers and Wells, New York.

Lord, William Barry. 1868. The Corset and the Crinoline. (Korse ve Krinolinler). Ward, Lock & Tyler, Londra.

Moore, Doris Langley. 1949. The Woman in Fashion. (Kadın ve Moda). Batsford, Londra.

Sante, Madame de la. 1865. The Corset Defended. (Bir Savunma Aracı Olarak Korse). Carter, Londra.

Steele, Valerie. 2001. The Corset: a Cultural History. (Korsenin Kültürel Tarihi). Yale University Press, New Haven.

Waugh, Norah. 1954. Corsets and Crinolines. (Korseler ve Krinolinler). Batsford, Londra.

Zilliacus, Benedict. 1963. The Corset. (Korse). Helsinki.

KARIN (GÖBEK)

Flugel, J. C. 1930. The Psychology of Clothes. (Giysilerin Psikolojisi). Hogarth Press, Londra.

Hobin, Tina. 1982. Belly Dancing. (Göbek Dansı). Duckworth, Londra.

Laver, James. 1969. Modesty in Dress. (Giysideki Alçakgönüllülük). Heinemann, Londra.

SIRT

Draspa, Jenny. 1996. Bad Backs & Painful Parts. (Sırt Ağrıları). Whitefriars, Chester.

Inglis, Brian. 1978. The Book of the Back. (Sırt Bölgesi Üzerine Bir Kitap). Ebury Press, Londra.

CİNSEL ORGAN ÜZERİNDEKİ KILLAR

Kiefer, Otto. 1934. Sexual Life in Ancient Rome. (Eski Roma'da Cinsel Hayat). Routledge, Londra.

Licht, Hans. 1932. Sexual Life in Ancient Greece. (Eski Yunan'da Cinsel Hayat). Routledge, Londra.

Manniche, Lise. 1987. Sexual Life in Ancient Egypt. (Eski Mısır'da Cinsel Hayat). Kegan Paul Internatonal, Londra.

Bryk, Felix. 1934. Circumcision in Man and Woman: Its History, Psychology and Ethnology. (Kadın ve Erkekte Sünnet: Sünnetin Tarihi, Psikolojisi ve Etnolojisi). American Ethnological Press, New York.

Chalker, Rebecca. 2000. The Clitoral Truth. The Secret World at your Fingertips. (Klitoris Gerçeği: Parmaklarınızın Ucundaki Gizli Dünya). Seven Stories Press, New York.

Denniston, George C. ve Milos, Marilyn Fayre. 1997. Sexual Mutilations: a Human Tragedy. (Kadının Cinsel Organının Kesilerek Sünnet Edilmesi: Bir İnsanlık Trajedisi). Plenum Press, New York.

Dingwall, Eric John. 1931. The Girdle of Chastity. (Bekaret Kemeri). Routledge, Londra.

Ensler, Eve. 1998. The Vagina Monologues. (Vajina Monologları). Villard Books, New York.

Fisher, Seymour. 1973. The Female Orgasm. (Kadının Orgazmı). Allen Lane, Londra.

Frankfort, Ellen. 1972. Vaginal Politics. (Vajina Siyaseti). Quadrangle Books, New York.

Ladas, Alice Kahn ve ark. 1982. The G Spot, and other recent discoveries about human sexuality. (G Noktası ve Cinsellik Hakkındaki Son Buluşlar). Holt, Rhinehart and Winston, New York.

Loughlin, Marie H. 1997. Hymeneutics. (Kızlık Zarı). Associated University Press, Londra.

Lowry, Thomas P. 1978. The Classic Clitoris: Historic Contributionsto Scientific Sexuality. (Klasik Klitoris: Bilimsel Cinsellik Üzerine Yapılan Tarihi Katkılar). Nelson-Hall, Chicago.

Ridley, Constance Marjorie. 1975. The Vulva. (Vulva). Saunders, Philadelphia.

Salmansohn, Karen. 2002. The Clitourist.A Guide to One of the Hottest Spots on Earth. (Klitoris Düşkünlüğü: Dünyadaki En Uyarıcı Bölgelerden Biri Üzerine Bir Rehber). Universe Publishers, New York.

Schwartz, Kit. 1989. The Female Member. (Kadının Cinsel Organı). Robson Books, Londra.

Walker, Alice ve Pratibha, Pannar. 1993. Warrior Marks: female genital mutilation and the sexual blinding of women. (Savaşçı İşaretleri: Kadının cinsel organının sünnet edilerek cinsel açıdan duyarsız hale getirilmesi). Harcourt Brace, New York.

Weir, Anthony ve Jerman, James. 1986. Images of Lust: Sexual Carvings on Medieval Churches. Şehvetli Görüntüler: Orta Çağ Kiliselerinin Duvarlarında Bulunan ve Cinsellik İçeren Resimler). Batsford, Londra.

KALÇALAR

Aubel, Virginia (ed.). 1984. More Rear Views. (Kalçaların Arkadan Görünümü Üzerine Detaylı Görüntüler). Putnam, New York.

Hennig, Jean Luc. 1995. The Rear View. (Kalçaların Arkadan Görünümü). Souvenir Press, Londra.

Tosches, Nick. 1981. Rear View. (Kalçaların Arkadan Görünümü). Putnam, New York.

BACAKLAR

Anon. 1970s. Sheer Silk Legs. (İpeksi Bacaklar). J & G Trading Co., Londra.

Karan, Donna, ve ark. 1998. The Leg. (Bacak). Thames and Hudson, Londra.

Platinum. 1990. Footwork. (Ayakları Ustaca Kullanma). Star Distributors, New York.

AYAKLAR

Anon. 1989. Foot Steps. (Adımlar). Holly Publications, K. Hollywood, California.

Arnot, Michelle. 1982. Foot Notes. (Ayak Üzerine Kısa Notlar). Sphere Books, Londra.

Gaines, Doug (ed.). 1995. Kiss foot, Lick Boot: Foot, Sox, Snaker & Boot Worship. (Ayağı Öpmek ve Yalamak: Ayaklara Tapmak). Leyland Publications, San Francisco, California.

Jackson, Beverly. 1997. Splendid Slippers: a Thousand Years of an Erotic Tradition. (Enfes Pabuçlar: Erotik Bir Geleneğin Bin Yıllık Geçmişi). Ten Speed Press, Berkeley, California.

Levy, Howard S. 1966. Chinese Footbinding. (Çinlilerde Ayakların Sıkıca Bağlanması). Neville Spearman, Londra.

Vanderlinden, Kathy. 2003. Foot: a Playful Biography. (Ayak: Zevkli Bir Biyografi). Douglas & Mclntyre, New York.

Wigglesworth, Unda. 1996. The Sıvay of the Golden Lotus. (Altın Lotusun Gücü). Chinese Costumes and Textiles (Çinlilerin Giysileri ve Tekstil Ürünleri), Londra.

GENEL

Angier, Natalie. 2000. Woman: An Intimate Geography. (Kadın: Mahrem Bir Bölge). Little Brown, Londra.

Baron-Cohen, Simon. 2003. The Essential Difference. (Önemli Bir Farklılık). Ailen Lane, Londra.

Biss, Hubert E. J. 1951. Atlas of the Anatomy and Physiology of the Female Human Body. (Kadın Vücudunun Anatomik Yapısı ve Fizyolojisi Üzerine Atlas). Baillier, Tindall & Cox, Londra.

Boston Women's Health Collective. 1976. Our Bodies, Ourselves: A Book By and For Women. (Vücudumuz, Kendimiz: Kadınlar Tarafından Yazılmış Kadınlar İçin BirKitap). Simon &Schuster, NewYork.

Broby-Johansen, R. 1968. Body and Clothes. (Vücut ve Giysiler). Faber, Londra.

Campbell, Anne (ed.). 1989. The Opposite Sex: the Complete Guide to the Dif-ferences Betuieen the Sexes. (Karşı Cinsiyet: Cinsiyetler Arasındaki Farklılıklar Üzerine Bir Rehber). Ebury, Londra.

Cassou, Jean ve Grigson, Geoffrey. 1953. The Female Form in Painting. (Resim Sanatında Kadın Vücudu). Thames and Hudson, Londra.

Comfort, Alex. 1967. The Anxiety Makers. (Gerginlik Kaynağı Olarak Kadın) Nelson, Londra.

Comfort, Alex. 1972. The Joy ofSex. (Seksten Zevk Alma). Crown, New York.

Davis, Kathy. 1995. Reshaping The Female Body. (Kadın Vücudunun Yeniden Şekillendirilmesi). Routledge, New York.

Devine, Elizabeth. 1982. Appearances. A Complete Guide

to Cosmetic Surgery. (Dış Görünüm. Estetik Ameliyat Rehberi). Piatkus, Loughton.

Dickinson, Robert Latou. 1949. Human Sex Anatomy. (İnsan Cinsiyetlerinin Anatomisi). William & Wilkins, Baltimore.

Dolezal, Seemanthini Niranjana. 2000. GenderAnd Space: Femininity, Sexuali-zation And The Female Body. (Cinsiyet ve Uzay: Kadınlık, Cinsellik ve Kadın Vücudu). Sage Publications, Yeni Delhi.

(Editörler). 1989. Woman's Body. An Oıvner's Manual. (Kadın Vücudu. Kullanma Kılavuzu). Bentam Books, New York.

Ford, Clellan S., and Beach, Frank A. 1952. Pattems ofSexual Behaviour. (Cinsel Davranış Bilimleri). Eyre & Spottiswoode, Londra.

Fryer, Peter. 1963. Mrs Grundy. Studies in English Prudery. (Mrs Grundy. Ingiliz-lerin Namusluluğu Üzerine Çalışmalar). Dennis Dobson, Londra.

Gabor, Mark. 1972. ThePin-up, a Modest History. (Çıplak Kadın Resmi, Mütevazı Bir Tarihçe). Pan, Londra.

Gamman, Lorraine ve Makinen, Merja. 1995. Female Fetish 'ısm. (Kadın Fetişizmi). New York University Press, New York.

Gardiner, Leslie E. 1971. Faces, Figures and Feelings. (Yüzler, Vücutlar ve Duygular). Burstock Courtenay Press, Brighton.

Garland, Madge. 1970. The ChangingForm ofFashion. (Değişen Moda). Dent, Londra.

Ghesquiere, J., ve ark. 1985. Human Sexual Dimorphism. (İnsanlarda Cinsel Dimorfizm). Taylor &Francis, Londra.

Gifford-Jones, W. 1971. On BeingA Woman. (Kadın Olmak Üzerine). McMil-lan, New York.

Goldman, George D. ve Milman, Donald S. (editörler). 1969. Modern Woman: Her Psychology & Sexuality. (Modern Kadın: Psikolojisi ve Cinselliği Üzerine). Charles C. Thomas, Springfield, Illinois.

Goldstein, Laurence (ed.). 1991. The Female Body: Figures, Styles, Speculati-ons. (Kadın Vücudu: Şekli, Tarzı ve Hakkında Yapılan Spekülasyonlar). University of Michigan Press, Ann Arbor.

Gooman, W. Charisse. 1995. The Invisible Woman: Confronting Weight Prejudi-ce in America. (Görünmeyen Kadın: Amerika'daki Kilo Önyargısına Karşı Koyma). Gürze Books, Carlsbad, C.A.

Gröning, Kari. 1997. Decorated Skin. (Kadın Teninin Bezenmesi). Thames and Hudson, Londra.

Guthrie, R. Dale. 1976. Body Hot Spots. (Vücuttaki Hassas Bölgeler). Van Nostrand Reinhold, New York.

Hales, Dianne. 1999. Just Like a Woman. (Tam Bir Kadın Gibi). Virago Press, Londra.

Jacobus, Mary, Keller, E. F., ve Shuttleworth, S. (eds.) 1990. Body / Politics. Women and the Discourses of Science. (Vücut/ Politika. Kadın ve Bilim Üzerine Söyleşiler). Routledge, Londra.

Jennings, Thomas. 1971. The Female Figüre in Movement. (Hareket Halindeki Kadın Vücudu). Watson-Guptill Publications, New York.

Katchadourian, Herant A. ve Lunde, Donald T. 1975. Biological Aspects of Human Sexuality. (Kadın Cinselliğinin Biyolojik Yönleri). Holt, Rinehart & Winston, New York.

Kiefer, Otto. 1934. Sexual Life in Ancient Rome. (Eski Roma'da Cinsel Hayat). Routledge, Londra.

Kinsey, Alfred C., ve ark. 1953. Sexual Behaviour in the Human Female. (Kadının Cinsel Davranış Biçimleri). Saunders, Philadelphia.

Krafft-Ebing, Richard von. 1946. Psychopathia Sexualis. (Cinsellik ve Psikopattık). Pioneer, New York.

Kupfermann, Jeanette. 1979. The MsTaken Body. (Bayan Elde Edilmiş Vücut). Robson, London.

Lang, Theo. 1971. The Difference Betıveen a Man and a Woman. (Bir Erkek ve Bir Kadın Arasındaki Fark). Michael Joseph, Londra.

Lanson, Lucienne. 1975. From Woman to Woman: A Gynaecologist Ansıvers Questions About You and Your Body. (Kadından Kadına: Bir Jinekolog Siz ve Vücudunuz Hakkındaki Sorulan Yanıtlıyor). Alfred A Knopf, New York.

Licht, Hans. 1932. Sexual Life in Ancient Greece. (Eski Yunan'da Cinsel Hayat). Routledge, Londra.

Lloyd, Barbara ve Archer, John. (eds.). 1976. Exploring Sex Differences. (Cinsiyetler Arasındaki Farkların Keşfedilmesi). Academic Press, Londra.

Lloyd, Charles W. 1964. Human Reproduction and Sexual Behaviour. (İnsanlarda Üreme ve Cinsel Davranış Biçimleri). Kimpton, Londra.

Maccoby, Eleanor (ed.). 1967. The Development of Sex Differences. (Cinsiyetler Arasındaki Farkların Ortaya Çıkması). Tavistoçt Londra.

Markun, Leo. 1927. The Mental Diffem^is Betıveen Men and Women: Neither of the Sexes is to n" 'mportant Extent Superior to the Other. (Kadın ve Erkek basındaki Zihinsel Farklar: Ne Kadın Ne de Erkek Birbirlerinden Önemli Ölçüde Üstündür). Haldeman-Julius Publications, Girard, Kansas.

Masters, William. H. ve Johnson, Virginia, E. 1966. Human Sexual Response. (İnsanların Verdiği Cinsel Tepkiler). Churchill, Londra.

Masters, William. H., Johnson, Virginia. E., ve Kolodny, Robert C. 1985. Sex and Human Loving. (İnsanlarda Seks ve Aşk). Little Brown, Boston.

McDowell, Colin. 1992. Dressed to Kili. (Karşı Cinsi Çekmek İçin Giyinmek). Hutchinson, Londra.

Montagu, Ashley. 1954. The Natural Superiority of Women. (Kadınların Doğal Olarak Üstünlüğü). Ailen and Unwin, Londra.

Moore, Doris Langley. 1949. The Woman in Fashion. (Moda ve Kadın). Batsford, Londra.

Morris, Desmond. 1967. The Naked Ape. (Çıplak Maymun). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1969. The Human Zoo. (İnsanat Bahçesi). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1971. Intimate Behaviour. (Sevmek Dokunmaktır). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1977. Manıvatching. (İnsanın İzlenmesi). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond, ve ark. 1979. Gestures. (El Kol Hareketleri). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1983. The Book of Apes. (Maymunlar Üzerine Bir Kitap). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1985. Bodyuıatching. (Vücudun İzlenmesi). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1994. Bodytalk. (Vücut Dili). Jonathan Cape, Londra.

Morris, Desmond. 1994. The Human Animal. (İnsan Denen Hayvan). BBC Books, Londra.

Morris, Desmond. 1997. The Human Sexes. (İnsan Cinsiyetleri). Network Books, Londra.

Morris, Desmond. 1999. Body Guards. (Vücudun Muhafızları). Element Books, Shaftesbury.

Morris, Desmond. 2002. Peopleıvatching. (İnsanların İzlenmesi). Vintage, Londra.

Morgan, Peggy (ed.). 1996. The Femal Body: An Owner's Manual. (Kadın Vücudu: Kullanma Kılavuzu). Rodale Press, Emmaus, Pennsylvania.

Nicholson, John. 1993. Men and Women. How Different are They? (Erkek ve Kadın. Birbirlerinden Farkları). Oxford University Press, New York.

Parker, Elizabeth. 1960. The Seven Ages Woman. (Kadının Yedi Dönemi). Johns Hopkins, Baltimore.

Ploss, Herman Heinrich, ve ark. 1935. Woman. An Historical, Gynaecological and Anthropological Compendium. (Kadın. Tarihsel, Jinekolojik ve Antropolojik Bilgiler). Heinemann, Londra.

Prevention Magazine, 1996. The Female Body. (Kadın Vücudu). Rodale Press, Emmaus, Pennsylvania.

Psychology Today. 1973. The Female Experiençe. (Kadınlık Deneyimi). Psychology Today (Günümüzde Kadın Psikolojisi), Del Mar, CaJ'/jornia.

Rilly, Cheryl. 1999. Great Moments in Sex. (Cinsellikte Olağanüstü Anlar). Three Rivers Press, New York.

Robinson, Julian. 1988. Body Packaging: a Guide to Human Sexual Display. (Vücudun Örtülmesi: İnsan Vücudunun Teşhir Edilmesi Rehberi). Elysium, Los Angeles.

St. Paige, Edward. 1999. Zaftig: the Case for Curves. (Zaftig: Vücut Kıvrımları). Darling and Co, Seattle.

Sherfey, Mary Jane. 1972. The Nature and Evolution of Female Sexuality. (Kadında Cinselliğin Doğası ve Evrimi). Random House, New York.

Short, R. V., ve Balaban E. (eds.). 1994. The Differences Betuieen the Sexes. (Cinsiyetler Arasındaki Farklılıklar). Cambridge University Press, New York.

Shorter, Edward. 1983. A History of Women's Bodies. (Kadın Vücudunun Tarihi). Ailen Lane, Londra.

Steele, Valene. 1985. Fashion and Eroticism. (Moda ve Erotizm). Oxford University Press, New York.

Steele, Valene. 1996. Fetish: Fashion, Sex and Pouier. (Fetişizm: Moda, Cinsiyet ve Güç). Oxford University Press, New York.

Stewart, Lea P. ve ark. 1986. Communication Betıveen the Sexes: Sex Differences and Sex-Role Stereotypes. (Cinsiyetler Arası İletişim: Cinsiyetler Arasındaki Farklılıklar ve Kalıplaşmış Davranış Biçimleri). Gorsuch Scarisbrick, Scottsdale.

Thesander, Marianne. 1997. The Feminine İdeal. (Kadınsı İdealler). Reaktion Books, Londra.

Tumer, E. S. 1954. A History of Courting. (Flörtün Tarihi). Michael Joseph, Londra.

Walker, AIexander 1892. Beauty in Woman Analysed and Classified. (Kadındaki Güzelliğin İncelenmesi ve Sınıflandırılması). Thomas D. Morison, Glas-gow.

Warner, Marina. 2001. Monuments and Maidens: The Allegory of the Female Form. (Anıtlar ve Bakireler: Kadın Vücudunun Simgeleştirilmesi). University of California Press, Berkeley.

Wildeblood, Joan. 1973. The Polite World. (Kibar Dünya). Davis-Poynter, Londra.

Woodforde, John. 1995. The History of Vanity. (Kibrin Tarihi). Alan Sutton, Stroud.

Wykes-Joyce, Max. 1961. Cosmetics and Adornment: Ancient and Contem-poraıy Usage. (Kozmetikler ve Süsler Eski Çağlarda ve Günümüzdeki Kullanımı). Philosophical Library, New York.

DİZİN

I. Elizabeth, Kraliçe 121, 145
III. Henri, Kral 146
III. Napolyon 295
IV. Philip, İspanya Prensi 272

A
âdemelması 127
adım (yürüyüş) 136, 231, 279, 284-286, 289
Afrika 16, 17, 18, 57, 81, 84, 86, 87, 106, 107, 120, 166, 251, 252, 262, 263, 270, 298
Afrodit Kallipigos 258
ağda 45, 147, 232, 235, 236
ağlamak 71, 72, 73, 138
akciğerler 80, 81, 126
Akdeniz bölgesi/ülkeleri 69, 95, 141, 221, 271
Alexander Severus, İmparator 180
Alexander Tekniği 130
allık 92
Almanya 191, 199, 259
Altın Lotus 291
Amazon havzası 182
Amazonlar 43, 182
Amerika / Amerikalılar 9, 21, 25, 59, 85, 120, 161, 164, 167, 177, 183, 184, 187, 189, 193, 198, 199, 234, 236, 245, 258, 265, 290, 296
Ana Tanrıça 9, 181, 185
anal seks 270, 271
Anjou, Dük d' 146
anne sütü 100, 171, 172
A-noktası 244, 248
antiloplar 50
anüs 257, 270
Aqua Toffana (*veya* Mana of St. Nicholas of Bar) 93
Arap Geceleri 209
Araplar 107, 209, 210, 233
Asya 46, 87, 107, 120, 122, 166, 251
Aşk Tanrıçası (Afrodit) 258
at nalı 69
Avrupa / Avrupalılar 31, 43, 54, 69, 74, 76, 86, 88, 93, 109, 119, 122, 128, 147, 162, 164, 167, 168, 191, 200, 233, 234, 258, 263, 284
Avustralya 129, 199
Avusturya 145, 272
ayak öpme 293, 294

ayak parmağı emme 291, 292, 294,

B
Bacak Dünyası 272
Bacon, Roger 65, 66
Bahreyn 252
Bali 43, 121
Bankhead, Tallulah 217
Bara, Theda 76, 77
başparmak 94, 143, 152, 153, 160, 163, 164
Batı dünyası 58, 77, 88, 96, 105, 120, 121, 157, 185, 205, 210, 216, 280
Bedenin İncelenmesi (Morris) 10
Bedevi 87
bel girintisi 191
Benin 252
Berberiler 87
beyinler 13, 36, 115, 130, 199
bıyık (kasık kılı) 234
bikini çizgisi (kasık kılı) 234, 235
bilezikler 151
Birinci Dünya Savaşı 187
Birleşmiş Milletler 253
Bismarck Archipelago 228
bitişik kaş 47
Boleyn, Ann 180, 181
Booty Rap 265
Borneo 57
boşalma, kadın 244, 246
Bow, Clara 103
boyun halkası 128
Brezilya 57, 266, 270
Brice, Fanny 85, 86
Britanya
buccinator kası 112
Buda 56
Budizm (Budist) 57, 212
Bulwer, John 58, 96, 107, 135, 193, 269
Burma 128
burun kemeri 79, 83, 84, 86
buruna dokunma 88, 89
Byron, Lord 256

C-Ç
Cher 198
Cinsel Araştırmalar Enstitüsü 51
Claudius, İmparator 33, 182
Cleopatra, Kraliçe 275
Cleves'li Mary 146
Condé prensi 146
Copacabana sahili 235
Crosby, Caresse (Mary Phelps Jacob) 186, 187
Çad 252
Çıplak Maymun (Morris) 197
Çiftleşme 227, 229, 240, 260, 262, 282
Çin 21, 47, 57, 66, 87, 147, 157, 168, 280, 281, 291, 292
Çinli ayakbağı 290, 291

D
Daily Mirror 76
Dali, Salvador 256
dans 90, 103, 145, 146, 184, 194, 201, 209, 210, 213, 214, 235, 263, 268, 288
Darwin Noktası 54
deltoid kası 153
dil piercingleri 117
din 9, 102, 253

dirsek 142-144, 150, 151, 202, 224
Doğu 55, 64, 121, 122, 157, 214, 270
Doğu Avrupa 96
doğum kontrol hapı 104, 279
dövmeler 96, 107, 151, 224, 269
dudak cerrahisi 107

E-F
Efesli Diana 181
Ektomorflar 55
El Ezher şeyhi 253
el sıkışma 43, 89
Elizabeth dönemi 23, 32, 121, 145
emzirme 173, 175, 180, 181, 182, 184, 186
endomorflar 55
Endonezya 252
eski taş devri 263
esmerler 20, 30, 31, 34
etek uzunluğu 264, 277-280, 284
Etiyopya 105, 252
Eugénie (Prenses) 295
evrim 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 21, 36, 49, 51, 52, 53, 79, 80, 99, 107, 138, 142, 143, 152, 153, 157, 172-174, 262, 284, 289
fahişeler 15, 28, 33, 61, 75, 101, 102, 109, 127, 132, 185, 236, 278
Fallop tüpleri 244
Fellini, Federico 256
Feminizm 27, 104
fetişizm 196, 210, 272, 291, 292, 293
Fildişi Sahillleri 252
Filipinler 107, 295
Filistin 101
filler 50
Finikeliler 28
Fowler, Orson 193
Franklin, Benjamin 66
Fransa 104, 129, 146, 183, 187, 191
Freud, Sigmund 111
Funny Girl 86

G-H
galena 74
Gambiya 252
gamzeler 94, 217, 218
  yanak 94
  bel 217, 218
Gana 106
Gernreich, Rudi 183
geyik 50
geyşalar 125, 126, 216
gırtlak
Gine-Bissau 252
G-noktası 244, 246, 247
göğüs ucu koyuluğu 181
göz kırpma 60, 73, 74
gözkapakları 60, 63, 64, 70, 71, 73, 74, 75, 76
gözlükler 66
gözyaşı kesecikleri 63, 65
gözyaşları 36, 63, 65, 72, 73, 138
Grafenberg Noktası / G-Noktası 244, 246, 247
Grafenberg, Ernst 246
Greer, Germaine 197
Grotte du Renne 129
gülümseme
güneş gözlüğü / koyu gözlükler

66
Güney Amerika 270
güzellik salonu 234, 235
Güzellik Sanatı 32
Haçlılar 233
Haiti 129
halkalar 87, 128, 129, 157, 254, 255
Hamburg 199
Harlow, Jean 33
Hawaii 201
Hesodashi 205
Hıristiyanlar 28, 102, 163, 181, 259
hilaform jel enjeksiyonları 108
Hindistan 87, 107, 129
Hollywood 22, 33, 48, 77, 108, 148, 188, 198, 209, 217, 235, 305
Hughes, Howard 188
hula dansı 201

I-İ
Irak 101
ısı kontrolü 50
İğdiş Edilmiş Kadın 197
İkinci Dünya Savaşı 104, 136
iletişim 12, 44, 115
İngiltere 9, 46, 87, 97, 102, 145, 146, 177, 229, 250, 266, 275
İnsan Cinsiyetleri 8, 10
İran 77, 86
iris 62, 63
İskandinavlar 30
İslam 28, 77, 86, 102, 160, 163, 253
İspanya 177
İsrail 86
İsveç 191
İsviçre 66, 191, 257
iş bölümü 13, 154
işaret parmağı 79, 94, 131, 156, 160, 161, 162, 163
işitme 12, 52, 53
İtalya / İtalyan 61, 93, 94, 104, 256, 263

J-K
Jacobs, Mary Phelps (Caresse Crosby) 186, 187
Japonya 109, 121, 125, 147, 205, 214, 281, 284
Jones, Grace 137
Joy of Sex 147
Julia Mamaea 180
Juvenal 183
kabile yaşantısı/yaşamı/âdetleri 9, 15, 57, 58, 96, 105, 106, 107, 110, 115, 120, 128, 149, 182, 228, 263, 267, 293
kaburga eksiltme 197-199
Kafkasyalılar 30, 157
Kahlo, Frida 47, 48
kalça yastıkları 200
kalçalar 174, 190, 191, 200, 201, 256-259, 261, 262, 264, 265, 266, 269
Kaliforniya 107, 109
kalp (kasık kılı) 234
Kamboçya 57
Kanada 106, 235
Karna 56
kaş 14, 33, 35-48, 66, 70, 79
kaş alma 45
kaşlarını çatmak 37, 39

Katolikler 28, 158, 161
kavrama 152, 153, 156, 160, 289
Kenya 106, 252
kına 166, 167
kırıtmak / kırıtarak yürümek 136, 284
Kış Masalı 48
Kızarma 91, 92, 179, 242
kızıllar 20, 30, 226
kızlık zarı 243
Kidman, Nicole 282
kilise 23, 69, 103, 158, 177
Kinsey, Alfred 51, 110
kirpikler 60, 63, 64, 73, 76
klitoris 244, 245, 250, 251, 254, 255, 294
koku 12, 52, 82, 83, 89, 105, 116, 144, 145, 147-149, 178, 227, 293, 294
koku bezleri 293, 294
kol kasları 143
koltuk altı 146, 147, 148
kolyeler 129, 130
Kongo havzası 106
kontakt lensler 66
Koreliler 147
kornea 62, 63, 64, 73
korseler 136, 186, 187, 188, 192-197, 199, 269
kot pantolon 205, 264, 279, 280
Körfez ülkeleri 86
Kuala Lumpur 248
kulak kanalları 51
kulak kiri 52
kulak memeleri 51, 54, 55, 57-59
kulak zarı 50, 51, 52, 53
Kunti 56
Kuran 253
Kutsal Topraklar 233
kuyruksokumu 220
küçük parmak 103, 163-165, 296
küpeler 56-59

L

La Quina 129
labia majora 241
labia minora *ya da* nymphae 241,
labioplasty 243
lactobacillus acidophilus 119
Lady Chatterley'in Âşığı (Lawrence, D.H) 256
Lady's Magazine
levator kasları 112
levator menti kası 112
Liberya 252
linea alba 208
lisozim 65
Lobi 106
Londra 46, 96, 97, 280, 295
Lopez, Jennifer 265
Lucile (Lady Duff-Gordon) 187

M-N

Madonna 188
Makedonyalılar 221
Makonde 106
makyaj 35, 41, 45, 49, 60, 66, 74, 75, 76, 77, 92, 93, 98, 101, 121, 125, 126, 187, 229
malakit
Malezya / Malezyalı 248, 252
Mali 252
Malinowski, Bronislow 88
Mandu Mandu 129

Manila 295
Maoris 89
Marco Polo 66
Marcos, Imelda 295
Mariana, Prenses 272
Martialis, Marcus Valerius 31, 60
maymunlar 11, 16, 17, 18, 39, 40, 60, 63, 66, 73, 78, 80, 99, 117, 118, 156, 172, 175, 197, 239, 240, 258, 260, 267, 268
Melanin 62
Messalina, İmparatoriçe 33, 183
Mısır 23, 55, 60, 74, 75, 77, 86, 101, 182, 232, 253
Michaelis, Gustav 218
Michaelis'in Baklavası 217
Minogue, Kylie 261
mizah 257, 265
Moğol dönemi 87
Monroe, Marilyn 34, 284, 285
Muhammed, Peygamber 160, 251, 253
mücevher 49, 51, 87, 122,3 123, 169, 182, 210, 211, 236, 237, 269, 295
My Lady's Lips (Kadınımın Dudakları) 102
nazar 68, 69, 129
neoteni 11, 14, 16
New York 29, 164, 184, 186, 198, 235
Nijerya 252

O-Ö
omurga 126, 193, 216-221
omurlar 128, 219
omuz silkme 44, 141
omuz vatkası 137, 138, 263
oral hazlar 111, 231
oral seks 111, 231, 248
orbicularis oris kası 112
orgazm 111, 242, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250
orta parmak 161, 163, 269
Ortadoğu 46, 84, 87, 165, 166, 210, 251, 252
Ortodoks Yahudiler 29
Ovidius (Publius Ovidius Naso) 76, 146
öpüşme 43, 96, 109, 110, 117, 263
ördekler, dalış 64
örümcekler 226, 282

P-R
Padaung 128, 129
pantolon 205, 264, 265, 275, 279, 280
Paris operası 24
Parker, Dorothy 85
Parlama 120
parmak izleri 53, 54, 156, 157, 168
Parton, Dolly 25
Pasifik bölgesi 88, 89, 228
Patnia 129
pazı 142, 143
penis 11, 160, 161, 239, 240, 242-248, 251, 292, 294
Peru 270
peruklar 23- 25, 29, 31-33, 236, 237
peştamal 238, 239
piercing
göbek deliği 129, 206

burun 87
cinsel organ / klitoris bölgesi 254, 255
Platutus 76
Playboy Şeridi (kasık kılı) 234, 235
Pliny 50
Poiret, Paul 187
Ponte delle Tette, Venedik 185
popozuda 266
Popozuda Rock and Roll 266
Puabi, Kraliçe 101
Püritenler 177
püskül dansı 183
Quant, Mary 233
Rabelais, François 56
Reagan, Ronald 184
retina 60, 61
reverans 286
Rimbaud, Arthur 256
Rio 266
risk alma 12, 93
Rodos 185
Romalılar 23, 31, 32, 76, 161-163
Rubenstein, Helena 76
ruj 35, 96, 103-105, 187
Ruskin, John 229, 230
Russell, Jane 188

S-Ş
sakrum 219, 220
Sara-Kaba 106
sarışınlar 20, 30, 31, 32, 33, 34
Sassoon, Vidal 26
Sekizinci Henry, Kral 180
seks pozisyonu 206, 215, 247, 248, 273
Seneca 65
ses telleri 127
Shakespeare, William 48, 51
sheitel 29
Shields, Brooke 48
Shilluklar 107
sırt ağrısı 194, 218, 220, 221
sırt kasları 194, 218, 220
Sierra Leone 252
Sindrella 290, 291, 296
Solomon Adaları 89
Solomon, Kral 232
Somali 252
somatologlar 55
sözlü iletişim 12, 44, 45, 115
sperm 181, 244, 246
Spice Girls (Baharat Kızlar) 123
Spock, Dr 175
sprey çoraplar 281
Steele, Valerie 198
Stigmata 158, 159
Streisand, Barbra 85
su samuru 71
Sudan 252
Surma 105, 106
sutyen 186, 187, 188
sutyen yakma 187, 188
Suudi Arabistan 86
sünnet, kadın 55, 56, 96, 105, 182, 250, 251, 252, 253, 254, 255
sürme 74, 75, 77
Swift, Jonathan 46
şempanzeler 16, 35, 36, 72, 99, 100, 120
Şeytan 56, 212, 259, 260
Şiba Kraliçesi 232

T
Tahran 86
taş devri 21, 88, 154, 262
tat alma / tatmak 82, 83, 115, 116, 124
Taylor, Elizabeth 77
Teksas 188, 250
Tennyson, Alfred, Lord 78
terleme 17, 156, 157, 294
tırnaklar 123, 167, 168, 169, 295
Tikopia 89
Tlingit kadınları 106
Toffana, Giulia 93
Togo 252
topallama (yürüyüş) 291
triangularis kası 112
Trobriand Adaları'nda yaşayan insanlar 57
tükürük 119, 122-124
tükürük bezleri 123
Türkler 212, 233
Twain, Mark 90

U-Ü
Ubangi / Ubangililer 106, 107
Umman 252
Ungaro 217
U-Noktası 244, 245
Ur 101
Uzakdoğu / Uzakdoğulu 64, 71, 87, 147, 227
Üçgen (kasık kılı) 234
Ürdün 86
üstsüz gösteri 184, 185
vajina 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 255, 270, 292, 294

V
Vajina Monologları 238
Vanderbilt, Amy 274
Venedik 185
Venüs de Milo 180
Venüs heykelleri 21, 97, 160
Venüs tepesi (mons veneris; mons pubis) 234, 240, 241
Victoria dönemi/devri/çağı 69, 76, 94, 103, 193, 197, 206, 229, 233, 263
Vietnam 87, 104, 105, 122
vücut geliştirme 136, 143, 222
vücut piercingi 59

W
Waller, Fats 290
Weitzman, Stuart 296
Wizard of Oz (Oz *Büyücüsü) 296*

Y
Yemen 252
Yeni Gine 43
yıldırım 117
Yugoslavya 55
yumurtalıklar 244
Yunanlılar 31, 75, 94, 101, 217, 232, 258
yutma 115, 116
yüzük parmağı 161-163